TARPTAUTINIS BESTSELERIS

Dargana, tamsa, senosios legendos ir paslaptimis alsuojanti pelkė.
Neabejotinai geriausias metų debiutas.
CRIMEGARDEN

Susanne Jansson

Aukojimo pelkė

ROMANAS

baltos lankos

Susanne Jansson

Aukojimo pelkė

Iš švedų kalbos vertė Laima Bareišienė

baltos lankos

Versta iš:
Susanne Jansson, *Offermossen*,
Wahlström & Widstrand, 2017

Redaktorė
Daiva Grikinienė

Korektorė
Marta Jurkevičienė

Maketuotoja
Eglė Jurkūnaitė

Dailininkas
Zigmantas Butautis

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-479-093-5

Sakoma, kad kiekvienam gyvam žmogui tenka dešimt negyvų.
Šitoks santykis gadina žmogui nervus.

Iš Görano DAHLBERGO knygos *Kaip bendrauti su vaiduokliu*

Tas padaras, kurio nėra,
įsismelkia visur ir įsikuria.

Ann Jäderlund *Jokios nuoširdžios meilės*

Skiriu Almai ir Edvardui

Būtų klaida teigti, kad niekas nieko nematė ir negirdėjo. Žinoma, daugybė liudininkų girdėjo tą naktį nuaidėjusį šūvį ir matė, kaip vėliau iš namo išbėgęs žmogus įsėdo į laukiantį automobilį.

Gal paskui liudininkai grįžo į savo buveines ar net stebėjo, kaip atvažiavo policija ir buvo išnešami kūnai. Bet jie nieko nepasakojo. Landžiojo aplinkui po krūmus, tupėjo medžiuose ar kybojo virš žemės. Jie buvo gamtos dalis, dažnai neregimi žmonių. Gal tai tik gyvūnai, maži ar dideli, vikrūs ar lėtapėdžiai, akylūs ar pusakliai.

Kad ir kaip ten buvo, tiesa, kas iš tikrųjų nutiko tame name, išsisklaidė ir pranyko.

Kaip dažnai nutinka ir kitais atvejais.

Prologas

Vakarop pakilo vėjas. Iš pradžių jis sušlamino medžių viršūnes, paskui ėmė jas purtyti vis smarkiau. Galiausiai kaip reikiant įsismarkavo visur. Iki visiškos tamsos buvo likęs koks pusvalandis.

Prie stovėjimo aikštelės priešais dvaro pastatus Johanesas nusėdo nuo dviračio ir atrėmė jį į žibinto stulpą. Tamsius plaukus virvute susirišo į uodegą ant pakaušio. Oras reto bjaurumo. Tikrai netinkamas normaliam žmogui eiti iš namų pabėgioti.

Bet vargu ar Johanesas buvo normalus.

Rakindamas dviratį jis pažvelgė žemyn į Natali trobelę. Žibalinės lempos šviesa plastėjo viename lange, ir jis matė, kaip Natali vaikšto viduje. Matė šešėlius, šmėseliuojančius ant sienų lėtai ir neryškiai.

Tokius kaip ji.

Ji išmiegojo visą naktį. Bet jam pabudus ryte, jos nebebuvo. Lova tuščia.

Žinoma, ji buvo įspėjusi, kad kitądien kelsis anksti, bet jis vis tiek nusivylė. Abu praleido puikų vakarą – ir ji išėjo netarusi nė žodžio, nepalikusi raštelio.

Gal čia tik tas įsisenėjęs įprotis baimintis artumo, mąstė jis apšildamas, gal ji pasijuto pažeidžiama ir todėl pabėgo. Įmanomas toks paaiškinimas, jei ketintum psichologizuoti.

Lietus paūmėjo, ir noras į tą bėgiojimą numoti ranka vis stiprėjo. Pats suprato, kad nėra tinkamai apsirengęs, antra vertus,

retai kada ir apsirengdavo tinkamai. Niekuomet nebuvo iš tų žmonių, kurie nagrinėja orų prognozes – gal todėl, kad jo motina elgėsi kaip tik priešingai. Skirtingi drabužiai kiekvienam termometro laipsniui, drabužių komplektas kiekvienam tikslui. Visa jo vaikystė buvo ištisinis stebėjimas, žongliravimas drabužiais ir persirenginėjimas, kad nė vienas lietaus lašelis ar šalto vėjo pūstelėjimas neįsprūstų pro įvairiausius apdarų sluoksnius.

Ir užaugęs jis retkarčiais sutrikdavo netikėtai užklupus liūčiai ar šalčiui.

Johanesas pasileido bėgte žemyn pelkės klojinio link, į dešinę nuo Natali trobelės. Vienoje pusėje augo miškas, kitoje atsivėrė pelkynas – tas kraštovaizdis kaipmat jį pakerėjo: plytinti dykynė, kerota pilka augmenija, ir dabar, drengiant lietui bei smarkėjant vėjui, visa atrodė dar nykiau ir keisčiau.

Johanesas prisiminė apšerkšnijusį baltą pelkyną žiemą. Jis atrodė nežemiškai, toks trapus ir viliojantis, niekuomet nebuvo regėjęs ko nors panašaus.

Staiga tarsi nežinia iš kur išniro didžiulis alksnis, jis lingavo virš užšalusių akivarų, girgždėjo, traškėjo ir žvangėjo lyg graudulingi varpo dūžiai. Dabar Johanesas girdėjo tik vienodą savo žingsnių aidą, tokius kietus smūgius, lyg pats atkakliai mechaniškai kojomis kaltųsi į priekį.

Po pirmos atkarpos vingiuojantis siauras klojinys perėjo į tiesų ir vedė į seną durpyną. Vienur kitur bolavo žvyrkelis, netrukus jis pamatė nedidelę pelkynui priklausančią automobilių aikštelę. Dabar ji buvo tuščia. Johanesas apskritai retai čia ką sutikdavo, bet šįvakar plakant lietui viskas atrodė dar baugiau.

Į pelkyno gilumą vedė siauri lentų lieptai. Jis valandėlę pasvarstęs ketino bėgti trumpesniu keliu, bet pamatė, kad lentos sutrešusios. Pernelyg pavojinga. Gana tik susverdėti ir...

– Oi!

Jis kreivai pastatė koją ant akmens, nors buvo čia bėgęs tiek daug kartų, kad žinojo kiekvieną ploną šaknį, kiekvieną iškilimą. Koją nusmelkė skausmas – pradžioj jis kiek atlėgo, kad paskui smogtų visa jėga.

Velnių velniai pragarai!

Johanesas pašokavo ant vienos kojos ir pamėgino nusitverti ką nors, kuo galėtų remtis, bet galop susmuko ant lieptelio.

Klaikiai skaudėjo. Vėjas ir lietus plėšė bei draskė drabužius, pamėginęs stotis, jis suprato apskritai nebegalįs remtis sužeista koja.

Dar valandėlę luktelėjo – gal skausmas apmalš. Plūdo save, kad namie paliko mobilųjį telefoną. Kaip jis įstengs nusigauti atgal į dvarą ant vienos kojos?

Palei lieptelį kerojo krūmynai – Johanesui toptelėjo mintis nusilaužti kelias tvirtas šakas ir susimeistrauti kokius ramentus. Gera mintis, bet ir jos nenorom turėjo atsisakyti, mat šakos nebuvo pakankamai tvirtos.

Vargais negalais atšokčiojęs ir nusigavęs atgal liepteliu, jis permetė akimis pelkyną. Reginys pribloškė. Lietus liovėsi, vėjas irgi. Viešpatavo visiška ramybė.

Kaip keista.

Tamsiu dangumi už debesų pirmyn yrėsi mėnulis. Miglos draiskanos nušvito ir pamažėliais slinko palei šlapią žemę.

Jam pasirodė, jog kažką išgirdo. Vėjas? O gal koks gyvūnas? Lyg kas būtų suvaitojęs. Ar tyliai pašaukęs.

Paskui tolėliau ant lieptelio Johanesas pamatė šviesulį.

Kišeninis žibintuvėlis. Kažkas ateina!

– Ei! – pašaukė jis.

Niekas neatsiliepė.

– Man reikia pagalbos, – sušuko jis, – aš čia truputį susižeidžiau...

Šviesulys artėjo. Labiau ir labiau. Galop apakino, tad Johanesas nenorom delnu prisidengė akis.

– Ei?

Tuomet šviesa nukrypo į kitą pusę ir jis aiškiai pamatė.

„Čia dabar kas?“ – dar suskubo pagalvoti.

Paskui viskas aptemo.

1

Prieš tris savaites

Dzin dzin dzin.

Natali pabudo. Prispaudė pirštus prie smilkinių, kad dzingsėjimas galvoje liautųsi.

Dzin dzin dzin.

Dzin dzin dzin.

Žvilgtelėjusi į žadintuvą įsitikino – dar daugiau negu dvi valandos iki to laiko, kai reikėtų pabusti. Kitaip tariant, buvo mažne kaip visuomet. Jokios migdomosios minties.

Niekuomet tokios minties nebuvo.

Ji atsisėdo ant lovos krašto ir ėmė mąstyti, gal dar ko nors nepadarė. Ne. Butas išblizgintas, didžiuma daiktų sukrauti. Krepšiai, dar nenunešti į automobilį, prikimšti stovi koridoriuje. Viskas paruošta.

Ji nusiprausė po dušu ir stačiomis papusryčiavo, stengdamasi palikti kuo mažiau pėdsakų. Brūkštelėjo raštelį tam, kas gyvens bute, kol jos nebus, ir padėjo virtuvėje ant stalo.

Šaldytuve palikau šiek tiek maisto, gal tau pravers. Nuomos sąskaitos numerį rasi elektroniniame laiške, kurį nusiunčiau vakar. Tikiuosi, čia tau bus neblogai.

Linkėjimai – Natali

Gatvėje viešpatavo sekmadieninė tuštuma ir tyla. Ji sukilnojo paskutinius kraustulius į automobilio bagažinę, atsisėdo prie vairo ir išvažiavo.

Įsukusi į 45-ąjį greitkelį šiaurės kryptimi, ji paliko Geteborgą miestui dar neprabudus. Tarytum spruko nuo atsitiktinių santykių.

Po valandėlės sustojo degalinėje prisipilti bako, nusipirkti puodelio kavos ir dar šiokių tokių maisto prekių, kad išsiverstų pirmosiomis dienomis. Paskui kelionę tęsė. Netrukus kraštovaizdis pasikeitė. Aptemo, oras lyg sutirštėjo.

Tik keletas valandų, ir nukeliauji laiku tiek daug metų atgal. Į ežerų ir miškų kraštą. Į žemę, kur iš tikrųjų buvo jos namai.

Natali iš tiesų visąlaik jautėsi svetima didmiestyje prie jūros. Prie gyvastingos neramios nepatikimos jūros. Ji niekuomet nesusigyveno su žmonėmis, kurie nuolat troško buriuoti jūroje, kurie žavėjosi plikomis uolomis ir plačiais horizontais, kurie dievino saulę ir visąlaik troško, kad būtų kuo šilčiau ir kuo mažiau permainų. Jie tarytum to paties tikėjosi ir iš jos, tikėjosi nežinia kokio vidinio polėkio, kurio ji niekuomet neturėjo, bet pamažėle įsigudrino susikurti.

Kiekvieną vasarą, kai vaikštinėdavo per šiltą Bohusleno granitą ir brisdavo į vandenį maudytis, jai regėdavosi, kad jūra nevalingai ištėkš ją ant kranto. Lyg žinodama, kad nepriklauso įprastinei jos aplinkai.

Dabar rugsėjo lietus krito ant priekinio stiklo. Pamažėle, tyliai. Lyg ruduo atsargiai sėlintų į vidų, kad netrukdytų ir nejaudintų.

Eikš, galvojo ji. *Tu tik ateik.*

Tiktai lyk.

Mudu abu tai padarysime.

Ji pravažiavo pro Omolą ir pasuko Fengerskugo link. Visą kūną persmelkė netikrumas, staiga ir nevaldomai, ji susimąstė – ką iš tikrųjų sumaniusi padaryti. Ką sumaniusi išjudinti. Suvokė, kad netrukus pasieks kelionės tikslą ir jau pernelyg vėlu apsisukti.

Natali lėtai pavažiavo žemyn link meno mokyklos ir seno pastato, kur dabar, kaip žinojo, buvo įrengtos ateljė, galerijos ir dirbtuvės. Prie sankryžos, kur anksčiau tebuvo nedidelė maisto prekių parduotuvė, dabar veikė netgi kepyklėlė ir kavinė, ten ji pamatė jaunų žmonių su medžiaginiais krepšiais, iš didelių stiklinių geriančių ryto latę ar arbatą. Vėliau pastatus vėl pakeitė miškas, o po valandėlės kelias įsuko į beržų alėją, vedančią aukštyn prie dvaro rūmų.

Didelėje žvyruotoje aikštėje stovėjo keletas automobilių. Ji išlipo, automobilyje palikusi krepšius, ir per žvyrą nuėjo durų link.

Pastatas buvo prabangus, su keturiais bokštais, baltu tinko fasadu, liepžiedžių spalvos skardos stogu ir didžiuliais langais, pro kuriuos vėrėsi apylinkių vaizdai. Jis stovėjo ant kalvelės, kaip dažnai ir statomi dvaro rūmai. Neretai jie sugadina gražų kraštovaizdį, puikų ežerą ar kalvotą vietovę.

Šis pastatas atrodė kitaip. Jis žvelgė virš žemės plotų, kurie plytėjo tylūs ir nereiklūs. Virš kraštovaizdžio su miglos apklotais, susikūprinusiomis pušimis ir žemės įdubomis. Kraštas, kur saulės šviesa tarsi nė nepriartėdavo, kraštas, kuris niekuomet neišdžiūdavo. Kuris nuolatos šlapo, lindėjo purve.

O dabar ji čia grįžo laisva valia.

– Ar tai tu nuomosies trobelę?

Moteris, prisistačiusi kaip Agneta, buvo dvaro valdytoja. Apsirengusi duksliu smėlio spalvos drabužiu, apsiūtu plačia juosta,

dėl kurio aukšta jos figūra atrodė kaip kolona. Tiesūs tamsiai geltoni plaukai su plačiais kirpčiais ant kaktos siekė pečius.

– Taip, tikrai.

Jos vyras stovėjo už nugaros, žemesnis visa galva, apsirengęs tamsiu kostiumu, ir budriu žvilgsniu tyrinėjo patalpą.

Gustavas, pamanė Natali. *Kaip asmens sargybinis. Tokius juodu ir prisimenu.*

– Tuomet norėčiau pasveikinti tave atvykusią į Mosmarkeno dvarą. Tikiuosi, žinai, kad išsinuomosi kuklią trobelę. Ji dažniausiai gyvenama tik vasaros mėnesiais.

– Taip, tikriausiai tai ne kliūtis. Juk ji šildoma, ar ne?

– Dvi krosnys ir dyzelinis šaldytuvas. Tik tiek. Vandens atsineši iš bidonų čia, rūsyje, o mobilųjį telefoną, kompiuterį ir panašiai galėsi įkrauti mūsų kontoroje. Dušas ir tualetas koridoriuje antrame aukšte. Dar yra ir išeinamoji už trobelės. Kas dar... – pasakė, regis, galvodama. – Ir dar, dviratis. Yra senas, jei norėsi, galėsi jį pasiskolinti. Beje, tu iš kur?

– Aš gyvenu Geteborge.

Ant fojė sienų Natali matė senovinius tapytus elegantiškų storais drabužiais apsirengusių ponių ir orių ponų su kariškių mundurais portretus. Būdama vaikas, ji jų bijojo, ypač vieno paveikslo. To, kuriame buvo vaizduojama Sofija Hansdoter, žmona dvarininko, gyvenusio čia aštuoniolikto amžiaus pabaigoje. Prisiminė žirnių žalumo Sofijos suknią ir liūdną žvilgsnį.

Buvo sakoma, kad ji neteko septynių iš aštuoneto savo vaikų. Ir kad buvo pamišusi. Kad slapčiomis smaugė savo vaikus, o paskui meldė vyrą, jog palaidotų juos pelkėje už dvaro rūmų. Mat, anot jos žodžių, troško, jog vaikai būtų šalia. Vyras nusileido jos prašymams, kad dar labiau nežalotų jos ir taip jau sudaužytos širdies. Kol vieną dieną, kai pasaulį išvydo aštuntasis kūdikis, jis

staiga suvokė, kaip mirė visi jo vaikai, ir nusprendė naujagimį atimti iš motinos. Sakoma, jog tada Sofija nuėjo į tą vietą, kur buvo palaidoti jos vaikai, žengė tiesiai į akivarą ir dingo.

Niekas nė piršto nepajudino, kad ją išgelbėtų.

Aštuntasis vaikas išaugo į sveiką ir stiprų vyrą, kuris paskui perėmė dvaro valdymą. Jis buvo dabartinio dvaro savininko Gustavo prosenelis.

– Aš ir Gustavas laikome šį pensioną jau daugiau negu trisdešimt penkerius metus, anksčiau juo rūpinosi Gustavo tėvai, – toliau įtaigiai kalbėjo Agneta, buvo aišku, jog ji ne pirmąkart pasakoja dvaro istoriją. – Dvaras priklausė Gustavo giminei nuo šešiolikto amžiaus. Visus jo protėvius matai šiuose kabančiuose portretuose, – ji apvedė aplinkui ranka.

Tą akimirką iš antrojo aukšto nulipo moteris.

– Čia mūsų šeimininkė Jelena, kuri šiapus Venerno ežero gardžiausiai rūko sykus, jei kada sumanytumei pavalgyti pas mus.

Jelena buvo išbalusi ir perkarusi, atrodė toli gražu ne kaip įprasta manyti atrodant putlias šeimininkes.

– O čia Aleksas, pensiono visų galų meistras, – aukštą raumeningą vyriškį, įžengusį pro duris, pristatė Agneta. – Jeigu prireiktų ką nors pataisyti, gali kreiptis.

Aleksas sustojo, įsižiūrėjo kažkur aukštai į stogo viršų ir maktelėjo galvą. Paskui nuėjo tolyn į galines patalpas.

– Aš ir Gustavas esame tavo paslaugoms kasdien nuo devintos iki ketvirtos valandos, jei iškils kokių klausimų. Dažniausiai būname kontoroje čia šalia, jei nesame užsikorę ant kopėčių ir nedažome kurių nors diendaržio durų, netaisome sugedusio traktoriaus ar ko nors panašaus. Kitu laiku mudu tikriausiai rastumei rytiniame fligelyje, tenai mes gyvename. Lengva susisiekti netgi tada, kai nedirbame kontoroje, – ji patylėjo kiek ir kalbėjo

toliau. – Ko gero, tai pagrindiniai dalykai. Dabar, kai, kaip paprastai sakoma, nebe sezono metas, čia ne tiek jau daug veiklos. Jei galiu paklausti, tu čia sumaniusi nuveikti ką nors ypatinga?

– Taip, ketinu rašyti doktoratą. Apie tai, kaip dėl visuotinio atšilimo nyksta pelkėtos vietovės. Aš biologė.

– Suprantu, – nusišypsojo Agneta ir mostelėjo lango pusėn. – Taigi tu čia atvykai dėl pelkės. Įdomu.

– Ketinu atlikti šiek tiek lauko bandymų pabaigai.

– Ji juk nepaprasta, ši pelkė, – tęsė kalbą Agneta. – Sakoma, kad kitados anais laikais ji buvo vadinama aukojimo pelke.

– Taip.

– Gal esi girdėjusi pasakojimų? Atseit geležies amžiuje čia buvo atnašaujamos aukos dievams. Iš tiesų aukojami net žmonės. Kontoroje turime tokio turinio brošiūrų. Amžių sandūroje čia buvo rastas lavonas iš trečio amžiaus prieš Kristų. Dabar jis yra Karlstado kultūros istorijos muziejuje.

Natali linktelėjo galvą.

– Taip, žinau...

– Bruknyno mergaitė, – tarė Agneta.

– Taip, – pritarė Natali.

– Taigi, ji taip vadinama, toji rasta mergina. Jei kalbėsime apie pelkę, tikiuosi, jog būsi atsargi į ją eidama. Kai kur ji labai gili, o akivarai šiais metais tikrai klampūs. Bet, žinoma, tu ne naujokė.

*

Trobelė žemiau dvaro pastato buvo tik iš kambario ir virtuvėlės. Virtuvėlėje kriauklė be vandens čiaupo, didžiulė malkomis kūrenama krosnis ir vieta valgymui su sofa ir dviem kėdėmis. Kambarėlio baldai – miegamasis čiužinys su kojomis, drabužių

spinta, kuklus rašomasis stalas, du seni krėslai ir staliukas priešais židinį.

Rudens šaltis skverbėsi pro storas rąstų sienas. Viduje drėgna, užtat kvapas gaivus. Viename kampe stovėjo į sieną atremtas veidrodis. Natali prasižergusi susmuko ant grindų ir įsižiūrėjo į savo veidą. Vis dar tikėjosi, kad atrodo kur kas linksmesnė negu jaučiasi. Smėlio spalvos plaukai, trumpinami kartą per metus, vis dar ta pati šukuosena, kokią jai pasiūlė garsus kirpėjas prieš aštuonerius metus, kai buvo fotografuojama madinga šukuosena. Paprastai apkirpti pusilgiai plaukai, panašiai kaip pažo, lengvai prižiūrimi.

Kai Natali buvo aštuoniolika, ją „atrado" prie kino teatro ir pasiūlė dirbti modeliu pagal sutartį, nors iš tikrųjų ji buvo per mažo ūgio, – geradarystė, už kurią tikriausiai būtų turėjusi neapsakomai dėkoti.

Juk buvo ką tik baigusi gimnaziją ir vylėsi lengvai užsidirbti šiek tiek pinigų, bet neištvėrė šio darbo keblumų. Nepakentė plaukų lako, kuris lindo į nosį, pudros pūkučio, braukančio veidą, ir vaikymo priešais kamerą – ji niekuomet nesuprato visų tų šiurkščių nurodymų, pagal kuriuos turėjo skleisti *išskirtinumą*. Po dviejų mėnesių modelio darbas jai įgriso iki gyvo kaulo.

Iš šios gyvenimo atkarpos kaip svarų indėlį ji pasiėmė tik šukuoseną. Ši nereikalavo daug pastangų ir prisidėjo prie naudingo paviršiaus, kurį ji puoselėjo grynai iš praktiškumo: aplinkiniai buvo patenkinti, tad naudojosi tik tuo paviršiniu vaizdu.

Priebutyje stovėjo du bidonai vandens ir didžiulė pintinė malkų. Pirmiausia Natali pakūrė tiek krosnį, tiek židinį, paskui iškraustė maisto produktus ir sukabino į spintą drabužius. Galop išvyniojo didžiulį vietovės žemėlapį ir prismeigė ant sienos prie rašomojo stalo, o pati apsiavė šlepetes ir apsivilko storą megztinį.

Valandėlę pavaikščiojo aplinkui dairydamasi. Ugnis spragsėjo ir traškėjo, o krosnis taip rūko, kad Natali norom nenorom turėjo atidaryti langą.

Netrukus viskas tarytum susitvarkė. Tuomet ji pasišildė itališkų virtinukų iš skardinės, pirktos degalinėje, ir suvalgė sumuštinį su lydytu sūriu iš tūbelės.

Už trobelės buvo sodelis, juosiamas sulaukėjusių erškėtrožių krūmų, o priekyje stovėjo dvi nutrintos medinės kėdės. Dar už kelių metrų aplinkui pelkę vingiavo pasivaikščiojimo takelis.

Ji apsirengė striukę, atsargiai atsisėdo ant vienos iš kėdžių ir įsižiūrėjo į kraštovaizdį. Tarytum niekas ir nebuvo pasikeitę, viskas lyg ir taip, kaip visuomet, ne tik per pastaruosius penkiolika metų, bet per šimtmečius, nuo pirmykščių laikų. Gumburiuotos pilkos pušys. Žvilgantys plotai akivarų tarp žalių šlapių kemsų. Miglota dykynė ant blankios paletės, neryškūs blizguliuoją kupstai ant rūdžių raudonumo plonų rudeninių medžių kamienų.

Ji tarytum girdėjo aidint kuolingą – lyg fleitos garsus, nors paukščiai šįmet jau seniai išskridę. Girdėjo, nors jau taip seniai nebuvo klausiusis džiugaus burbuliavimo, paukščių giesmininkų skrydžio, kurį iš tiesų mėgo iki to laiko, kol viskas pasikeitė, iki jos atmintyje visa tai persimainė į pasityčiojamą, pilną neapykantos kvatojimą, grėsmingą trelę, įspėjančią, jog kažkas nutiks.

Galvodama, kur dabar ketina veltis, pajuto drąsą, bemaž besiribojančią su kvailumu. Lyg nežinia kas verstų ją peržengti ribas, nors pati ir nebuvo deramai pasirengusi.

Kai Natali pažvelgė į vakarų pusę, pamatė virš augalijos kyšančius elektros stulpus. Tuos pačius elektros stulpus, kaip ir už jos senojo miegamojo langų, jie buvo jos rodyklės ir išsigelbėjimas visais tais kartais, kai beveik pasiklysdavo pelkėje. Tai buvo bemaž nesuvokiama mintis: jeigu ji tik laikysis stulpų, galų gale pasieks, pasieks tą vietą, kur viskas prasidėjo ir kur pasibaigė.

Jai pabudus trobelėje pirmą rytą, lauke tebebuvo tamsu. Tamsa buvo vienas iš tų nedaugelio rudens požymių, kurių ji neįvertino. Tamsūs rytai, tamsūs vakarai, para, kuri kasdien praranda vis daugiau dienos šviesos. Tuo atžvilgiu vasaros labiau pageidaujamos; ketvirtą valandą, kai paprastai imdavo girdėti dzingsėjimą galvoje, diena jau būdavo įsibėgėjusi. Šviesiu paros metu lengva atsikratyti sunkaus budinimosi, nenusakomo jausmo, jog kažkas negerai, kol protas apgraibomis ieško priežasties. O rudens tamsos poveikis atvirkštinis. Protas lyg ir trokšta įstrigti tarp sunkumų.

Ji užsidegė šalia lovos žibalinę lempą ir nuėjo prie krosnies. Toji tebebuvo šilta. Lėtai apsikabino ją kaip didelį išsiilgtą draugą, prigludo užsimerkusi ir delnais, strėnomis, skruostu glėbė šilumą. Jos galvoje tvykstelėjo žodis *malda. Ar čia kyla toks jausmas?*

Kažkas brūkštelėjo langą, lyg koks aštrus daiktas.

Kas tai?

Ji lėtai prisiartino ir pamėgino pasižiūrėti laukan.

Šarkos?

Nieko nepamatė. Nieko, tik aukščiau už šimto metrų dvaro rūmų kiemo apšvietimas, du nedideli rutuliai, pakibę tamsoje.

Kai lauke šitoks tamsumas, žibalinės lempos šviesa darė ją pažeidžiamą. Jokių užuolaidų, kad galėtum užsidengti. Bet

kiekviename viršutiniame lango kampe buvo įkalta po vinį. Ji pasilypėjo ant kėdės, surišo du storus megztinius ir pasistengė juos pakabinti taip, kad uždengtų langą arčiausiai lovos. Atrodė prastai. Reikia prisiminti ir pasiieškoti tinkamo apkloto. Arba paklodės. Ir kitiems langams.

Iš kelioninio krepšio ji išsiėmė vakarykštį laikraštį ir vėl palindo po antklode. Pamėgino pasiskaityti diskusijas apie energetikos politiką, bet nepajėgė susikaupti. Į ją spoksojo langas. Į vidų stebeilijosi tamsa.

Po velnių. Kaip čia jai seksis?

Ji nesitikėjo, kad jausis kaip nesavam kaily. Neplanavo šito. Ne, vyt šalin tokias mintis. Dabar jai svarbu susitelkti į du dalykus: darbą ir tą neaiškią slaptą užduotį, kuri, kaip jai rodėsi, buvo susijusi su ja pačia.

Niekas nežinojo, kad ji Mosmarkene. Niekas, tik jos vadovas, kuris irgi buvo išvažiavęs.

Pačiai Natali labai patiko vien mintis išvažiuoti. Dingimas iš įprastinės aplinkos turėjo lyg ir kokio apsivalymo, buvo lyg kokia laisvės sąlyga.

Prieš keturiolika metų ji netarusi nė žodžio paliko šią vietovę. O kai dabar grįžo, tarytum atsuko veidrodį kita puse, supynė atgal visą kelią, kad galėtų išpainioti mazgus ir viską pradėti iš naujo.

Daugumas draugų vargu ar pastebės, kad Geteborge jos nebėra, jie mokslininkai, kaip ir ji pati, pasklidę po visą Žemės rutulį.

Tai nustebintų gal tik jos įtėvius.

Per pastaruosius metus Natali nebesistengė palaikyti su jais ryšių, o ryšiams silpnėjant aštrėjo priekaištai, ypač įmotės Harietos.

– Tai tokia padėka už viską, ką dėl tavęs padarėme? – paklausė Harieta, kai jiedvi mezgė kažką panašaus į pokalbį. Įtėviai

apsilankė atnešti gėlės Natali gimtadienio proga, ir Harieta nepajėgė tvardytis. Apvalus veidas visas paraudo, ji iš paskutiniųjų stengėsi neapsiverkti.

Natali įtėvis Larsas, kol buvo pas ją, nenusirengęs viršutinių drabužių visąlaik prasėdėjo ant kėdės. Jis be paliovos tampėsi ūsus nudūręs akis į grindis.

– Jau eisime, – tarė jis galop. – Atlikome, ką sumanę. Ji juk nenori.

Natali tam tikra prasme pritarė šiurkščiam jo nusiteikimui, bet apskritai nieko nepajuto. Nieko. Ir tikriausiai tą suprato Harieta.

Išeidama Harieta įsispyrė į ją akutėmis be jokios užuojautos ir dusliu balsu ištarė:

– Ar žinai, kokia esi pabaisa? Visuomet maniau, kad taip elgiesi todėl, kad esi tiek išgyvenusi, bet dabar nebežinau. Gal tu tiesiog esi *tokia*: paviršutiniška, bejausmė ir nedėkinga.

Stipriai susiveržusi chalato diržą per juosmenį, Natali atsisėdo kambario viduryje, kad suvaldytų ir įžūliai pasitiktų netikrumo jausmą. Priešais pasidėjo dokumentų pluoštą: rezultatus matavimų ir bandymų, kuriuos anksčiau atliko Vokietijoje, Nyderlanduose, Lenkijoje ir Danijoje.

Kokia tyluma, pamanė ir apsidairė. Trobelėje buvo taip tylu. Taip sunku. Gal jai tik būtina apsiprasti.

Pamėgino įsiklausyti į tuos vis dar ją supančius garsus: kurtų prieš miegą musės zyzimą ant virtuvės lango, traškesį ir skersvėjo traukimą krosnyje, duslų varnos krankimą netoliese. Ji pamėgino susitelkti į kvapus. Kur kas sudėtingesnė užduotis: degančios malkos, muilas, suodžiai.

Ji išskleidė tvankos frakcijų diagramą ir ėmė mąstyti apie nukrypimus. Kodėl, pavyzdžiui, Vokietijoje ir Lenkijoje skaičiai

didesni? Ar tai priklauso nuo metų laiko, aplinkos sandaros, o gal čia visuotinio atšilimo pasekmė?

Jos užsieniečiai kolegos, kurie tyrinėjo panašius klausimus, pirmiausiai dirbo poliarinėse srityse, didžiuliuose niekuomet neatitirpstančiuose arealuose. Kai dėl visuotinio atšilimo šios vietovės ėmė atitirpti, Žemėje prasidėjo vyksmas ir į atmosferą paplūdo dar daugiau šiltnamio efekto dujų. Buvo svarbu, kokio dydžio tas pagausėjimas ir kaip iš viso veikia atšilimas.

Anksčiau Natali priklausė Šiaurės mokslininkų komandai, kuri tyrinėjo tą reiškinį Švedijos kalnuose. Kai atsitiktinai atsirado poreikis labiau ištirti šiaurinius ir Vidurio Europos pelkynus, ji kaipmat griebėsi užduoties – ir gavo darbą.

Jos darbas iš tiesų būtų reikšmingas indėlis į klimato tyrimą, kuris toks svarbus politikų sprendimams. Bet iš pat pradžių, kai būstas Mosmarkene jau buvo išnuomotas ir kelionė bemaž suplanuota, Natali susivokė, kad kur kas daugiau negu vien darbinis interesas ją vilioja vieta. Kad yra ir asmeninis motyvas, kad jos pasirinkimą ir ryžtą pagrindė visai kas kita, nei ji iš pat pradžių manė.

Ją apsėdo mintys, kaip akivaizdžiai tai galėjo atsiliepti jai vėliau. Užspeitė ją į kampą ir nugalėjo, kad pasiduotų, o tik tada leido atsipalaiduoti. Ir nors ji dar nedrįso pernelyg ilgai raustis savyje, kad ir kaip ten būtų, atgal nepasitraukė.

Ji atvyko čionai, į ypatingą dykynę klampiose žemėse tarp Dalslando ir Vermlando.

Gal tai ir buvo pats svarbiausias dalykas.

*

Iš trobelės Natali išeidavo tik nusimaudyti po dušu, atsinešti vandens ar įkrauti kompiuterio ir mobiliojo telefono. Turėjo

įsikurti trobelėje, pirmiausia įsitvirtinti, o tik tada iš rimtųjų keliauti į pelkyną.

Žemėlapyje ji iš anksto nusibraižė vietas, kur ims įvairius mėginius. Kad matavimai būtų svarūs, turėjo per dvi dienas paimti mėginius iš dvylikos visiškai skirtingų pelkės vietų, Paskui tokius pat bandymus atlikti lapkričio mėnesį, kai žemė atšals.

Pirmosiomis dienomis ji nė žodžiu nepersimetė su jokiu žmogumi. Bet kiekvieną popietę maždaug tuo pačiu laiku per langą matė, kaip jos amžiaus vyras bėga pro šalį tilteliu. Kaskart smalsiai pažvairuodamas trobelės pusėn.

Sykį, kai jis priartėjo bėgdamas, ji kaip tik ėjo iš tualeto lauke. Vyras sustojo ir gaudydamas orą atsirėmė rankomis į šlaunis. Iš pradžių jie apsimetė lyg nematą vienas kito, paskui mandagiai sveikindamasis jis linktelėjo galvą.

– Labas, – tarė vis dar uždusęs. – Tai čia gyveni tu?

Natali pasijuto tarsi sugauta. Nesitikėjo, jog su kuo nors susidurs, buvo numačiusi laisva valia vengti bet kokio bendravimo.

– Na, gal ir būtų galima taip sakyti, – tarė ji. – Atsitiktinai. Aš tik nuomojuosi.

Ji pasisuko eiti į trobelę.

– Puiki vieta. Aš Johanesas, – tarė vyriškis ir kilstelėjo ranką sveikindamasis. – Ar aš... gal galėčiau paprašyti stiklinės vandens. Pamiršau pasiimti butelį. Klaikiai ištroškau.

– Žinoma, – ji įėjo į trobelę, atnešė stiklinę vandens ir padavė.

– Ačiū, – tarė jis, išmaukė vandenį vienu gurkšniu ir grąžino stiklinę. Nusišluostė prakaitą nuo veido marškinių apačia, paskui atsitiesė ir ranka pasiglostė žvilgius plaukus.

Juodi kaip varno plunksnos, toptelėjo jai mintis. *Gražūs*.

– Ar gera čia bėgioti? – paklausė turbūt todėl, kad bent ką pasakytų.

– Nuostabu. Na, ši vietovė... – jis pakraipė galvą, lyg nerasdamas tinkamų žodžių. – Fengerskuge aš lankau meno mokyklą, ir, regis, niekas, su kuo kalbėjausi, nėra čia buvęs. Nesuvokiama. Čia taip puiku. Bet sutinku, – taręs nusišypsojo. – Puiku būti čia vienam, – linktelėjo į ją galva: – O tu? Ką čia veiki tu?

Ji dvejojo. Žodžiai jos viduje priešinosi, nenorėjo pasklisti, norėjo pasislėpti ar tik pailsėti. Buvo nusikamavę nuo paslaugumo, nuo amžino žaidimo palaikymo. Ir vis dėlto jis kažkuo traukė Natali.

Be to, ji negalėjo neigti, kad iš arčiau jis pasirodė turįs tokio svaiginančio švelnumo, paprastai tokia odos spalva vadinama *alyvuogių*. Ji troško slapčiomis pasižiūrėti į jį valandėlę ir pamąstyti, kokie genai ir riebalų rūgštys suteikė jo odos ląstelėms tokio pranašumo.

– Aš matuoju šiltnamio efekto dujas pelkių gelmėje, – tarė ji, užsikišdama už ausies plaukų sruogą. – Be kita ko. Arba turėsiu matuoti. Kol kas dar rimtai nepradėjau.

– Šiltnamio efekto dujas? – paklausė jis. – Ar yra toks darbas?

– Ne... aš rašau mokslinį darbą. Biologijos.

– Šit kaip, įdomu, – jo žvilgsnyje žybtelėjo susidomėjimas. – Būtų smagu daugiau apie tai paklausyti, – pasakė, patylėjo lyg gilindamasis į jos žodžius ir kalbėjo toliau: – Bet netrukdysiu. Tikrai vėl pasimatysime, aš čia bėgioju mažne kasdien.

Jis kilstelėjo ranką atsisveikindamas ir nubėgo aukštyn į stovėjimo aikštelę.

Kol jis dingo iš akių, Natali žiūrėjo į raumeningas jo šlaunis ir blauzdas. *Ilgos ir miklios*, pamanė. *Ištvermingos.*

Per kitas dienas, kai Johanesas bėgdavo prošal, ji tūnodavo viduje. Kiek pasitraukusi nuo lango, bet pakankamai arti, kad galėtų jį stebėti, o jis nematytų.

Vieną popietę ji pasidavė postūmiui ir užplikė pilną arbatinį. Jam einant pro šalį, Natali jau sėdėjo ant vienos iš kėdžių prie trobelės su arbatos puodeliu.

– Ar galėčiau pakviesti šlakelio arbatos? – šūktelėjo.

Jis sustojo, persibraukė ranka per skruostą ir nustebęs kilstelėjo antakį. Iš pradžių Natali nesuprato, ar jis suglumo iš netikėtumo, ar paprasčiausiai pamanė, jog tai keistas kvietimas, ir iškart pasigailėjo. Bet ištarė: „Su didžiausiu malonumu" ir pasuko prie jos.

Ji jautėsi ir susijaudinusi, ir sutrikusi – atnešė pieno, cukraus, dar vieną puodelį ir viską sudėjo ant stalelio tarp kėdžių.

Vaikinas atsisėdo. Jo judesiai buvo ramūs, grakštūs, užėmė vietos ne daugiau nei reikėjo, bet ir ne mažiau. *Atviras viskam, neturįs ko slėpti*, dingtelėjo jai, o kartu krūtinę nusmelkė šaltis: *Kaip aš, tik atvirkščiai.*

Į puodelį jis įsidėjo kelis šaukštelius cukraus. Kai pamatė, jog ji skeptiškai šypso, nusijuokė.

– Žinau. Mano tėtis buvo marokietis, cukraus alkis mano kraujyje.

Popietės saulė greit leidosi, abu atsilošė ant kėdžių.

– Na, tai kaip sekasi kalti mokslus? – paklausė ji.

– Visai neblogai. Geri dėstytojai. Malonūs kurso draugai. Tylu, ramu, taigi įmanoma tikrai daug nuveikti.

– O ar nepasidaro kiek nyku? Jeigu pavargsti nuo studijų?

– Taip, gal mažumėlę. Bet jei nori pabendrauti, irgi tikrai gerai. Juk yra koncertų, vakarėlių ir panelių, – jis pasigręžė į ją, lyg ketindamas nukreipti dėmesį nuo savęs. – Tačiau pasakok tu. Kaip ketini imtis darbų? Matuoji šiltnamio efekto dujas, kaip tai daroma?

Natali papasakojo apie bandymus, kurių ketino imtis po švenčių. Jis įdėmiai klausėsi.

– Ar nenorėtumei draugijos? – paklausė paskui. – Atrodo įdomu. Mielai pasižiūrėčiau, kaip tai daroma. Galėčiau tau padėti ir... panešti daiktus. Ar šiaip ką nors.

Stojo tyla.

Kažkas sukirbėjo jos viduje; pasali vilionė susipynusi su negrabiu šiurkščiu baimės jausmu. Ir dar – mintis, kaip naudinga turėti dar dvi pagalbines rankas.

– Tu nori? – ji žiūrėjo tiesiai priešais save. – Taip, kodėl ne. Be abejo, būtų lengviau.

*

Pirmiausia turėtų leistis į pelkyną pati, pamanė, be Johaneso. Jai pačiai reikėjo pasirodyti pelkei, niekieno nestebimai. Be to, dar ir paruošti matavimų vietas. Įsmeigti į žemę dvylikoje skirtingų vietų nupjautus vandentiekio vamzdžius. Juos uždangstyti dangteliais su guminiais kamštukais, kad būtų galima pradurti adata ir įsiurbti dujų.

Šį rytą ji pabudo neįprastai vėlai. Dzingsėjimas galvoje buvo kiek silpnesnis negu anksčiau. Užtat viduje kunkuliavo nerimas, jis tarytum klaidžiojo po kūną, nuo krūtinės į galvą, paskui vėl leidosi į paširdžius. O dabar įsikūrė visame kūne. Natali jautėsi kaip negavusi kvaišalų narkomanė, numojusi į juos ranka ir atsisakiusi vartoti. *Kas gero iš to išeis,* klausė velnias nuo dešinio jos peties, *ką tu čia veiksi, keliauk namo.* Ant kairio peties buvo ne angelas, o tuštuma. Neryški dėmė. Kai ji tarsi išgirdo savo mintį: *Aš,* ta dėmė nusvilino jai po akių vokais.

Pusryčiavo vaikščiodama į lauką. Atsidarė duris, kad jaustų gražų rudens orą, žingsniavo po kambarius ir laukan, susidarė sąrašą daiktų, kad nepamirštų nieko, kai juodu keliaus į pelkę ir tenai užkandžiaus.

Žemiau trobelės lieptelis vedė į pelkę. Jai reikėjo tik eiti, dėlioti į priekį vieną koją po kitos. Ne pati sunkiausia užduotis. Neturėjo būti sunkiausia.

Galų gale Natali taip ir padarė, tiesiog negalvodama, – viskas panašiai kaip einant maudytis: būna per šalta ir nežinai, kodėl reikia taip elgtis, bet paskui bemaž visuomet jautiesi puikiai.

Jos kojos ant lieptelio. Jos kūnas ant šios žemės vėlei. Laikas tarp dabar ir anuomet suspaustas iki peteliškės sparnelių plonumo, sunaikintas keliais sparnelių plastelėjimais.

Galelį paėjėjo laipteliu. Įsuko į pelkę, kur penkių nusitrynusių lentų klojinys žymėjo ilgą kampuotą liniją, kertančią kraštovaizdį. Nuo seno jis neatrodė labai pakenkęs klampynei, bet vis dėlto turbūt buvo šiek tiek patvarkytas.

O juk nuo tada praėjo bemaž penkiolika metų.

Šviesa slopi, oras vėsus. Žemė plytėjo aplinkui gelsdama, pilkėdama. Medžiai, kurie jai visą laiką rodėsi pritūpę, susirietę, dabar atrodė pasilenkę iš pagarbos. Lankstėsi ir linkčiojo. Lyg sveikindamiesi.

Ji irgi pasisveikino; atsargiai atsivėrė, atsipalaidavo. Leidosi vedama į priekį. Laikas išsivadavo iš rėmų ir liejosi į daiktą, gabalėlis po gabalėlio, kol ji pasijuto esanti supančios aplinkos dalis. Lyg judanti mozaikoje, kur jos kūno gabalėliai susiliejo su aplinkos gabalėliais.

Ėjo lėtai ir ilgai, kol atsargiai perlipo per kelis tvirtus kauburius ir atsisėdo prie pušelės pailsėti atrėmusi nugarą.

Ir sėdėjo taip, įsigilinusi į savo pačios kvėpavimo ritmą. Ėmė dulkti lietutis. Lašai krisdami ant neperšlampamos striukės barbeno kaip rytais smulkus lietutis į palapinės brezentą. Atsidavė spygliuočiais medžiais. Šlapi botai buvo pilni pageltusių sotvarų lapų, jie jau pradėjo kristi nuo šakų. Ji paėmė kelis lapelius

ir atsargiai sutrynė tarp pirštų, įkvėpė aštraus gaivaus kvapo ir užsimerkė.

Praslinko kokia valandėlė. Gal tik ketvirtis valandos. Paskui link jos ėmė slinkti migla, lyg koks smalsus gyvūnas, nežinia kokių ketinimų skatinamas. Sliūkino pirmyn lyg lieždamas šlapią žemę, prisėlino prie jos kojų ir apgobė.

Lyg sakydamas: *Tu. Čia tu. Ilgai užtrukai.*

Ji nejudėjo. Kvėpavo trūksniais. Sėdėjo ramiai ramiai vos prasimerkusi ir laukė, kad ta valandėlė nutoltų.

Nejučiomis jai pro lūpas išsprūdo šnibždesys: *Žinau. Šiek tiek užtrukau. Bet dabar esu čia.*

Kai laikrodis šeštadienio rytą išmušė devynias, laukdama Johaneso Natali sėdėjo priešais trobelę apsimovusi darbines kelnes, apsirengusi stora striuke, apsiavusi patvariais batais. Kuprinėje kava, priešpiečiai ir prietaisai mėginiams paimti. Johanesas atrėmė dviratį į trobelės sieną ir priėjo artyn, buvo apsimovęs džinsus, apsiavęs sportinius batus, po džinsiniu švarku pasirengęs storus marškinius. Patapšnojo save, kai ji pasižiūrėjo į jo aprangą.

– Ar negerai? – nusijuokė. – Kaip tik, – atsakė pats sau. – Bus gerai, jau galime eiti.

– Tenai labai drėgna, – tarė ji.

– Užtat bus tuo puikiau paskui grįžti į vidų ir sušilti.

Juodu padėjo vienas kitam surinkti viską, ką reikėjo neštis, ir nuėjo tuo pačiu keliu, kuriuo Natali ėjo vakar. Ji orientavosi pagal navigatorių ir netrukus atsidūrė toje vietoje, kur vakar buvo įbedusi nupjautus vamzdžius. Tada iš kuprinės išsiėmė šešis juodus plastiko dangtelius, dviejų decimetrų skersmens, su gumos kamšteliais per vidurį.

– Žiūrėk, – pasakė ji ir parodė į kamštelį. – Čia įdursiu adatą, kad pritraukčiau dujų, kylančių iš žemės. Paskui dujas švirkštu suleisiu štai į šiuos buteliukus.

Ji atsegė krepšį su dailiai išrikiuotais mėginių buteliukais.

– Kiekvienoje vietoje padarysime po keturis mėginius – po penkių, dešimties, penkiolikos ir dvidešimties minučių. Ar supratai?

– Supratau.

– Mudu išmatuosime azoto, azoto suboksido ir metano kiekį, kuris veržiasi iš pelkės. Azoto suboksidas ir metanas iš tikrųjų stipresnės šiltnamio efekto dujos negu anglies dioksidas. Jos labiau veikia klimatą.

– Taigi velnio junginiai? – paklausė jis.

– Iš teisybės tai ne. Be šiltnamio efekto dujų negalėtume gyventi žemėje. Būtų pernelyg šalta. Tik kad didėjanti vidutinė temperatūra taip pat greitina žemėje vykstančius procesus, o todėl pasigamina daugiau tokių dujų negu būtina, ir jos savo ruožtu dar labiau didina visuotinį atšilimą... taigi išsiskiria dar daugiau dujų. Ir taip toliau. Tai efektas, kuris ūmėja savaime, – ji nužingsniavo prie vietų, iš kur ketino imti mėginius. – Pirmąkart parodysiu, paskui gausi bandyti pats.

Johanesas linktelėjo ir linksmai nusišypsojo.

– Gerai! Aš supratau.

Ji užvožė pirmąjį dangtelį, paskui skubiai užvožė kitą, atbėgo atgal ir įbedė adatą į pirmojo dangtelio guminį kamštį, paskui tą patį padarė ir su kitais. Tada įjungė chronometrą.

– Po penkių minučių matuosime vėl, – tarė ji ir suleido švirkštų turinį į buteliukus krepšyje. – Tada tu galėsi paimti mėginius gretimoje vietoje, o aš paimsiu juos čia.

– Aš nervinuosi, – iškošė Johanesas pro dantis.

– Suprantu, – atsakė Natali. – Tu juk gali sugadinti visą mano darbą.

– Liaukis.

– Aš tik juokauju. Nusiramink. Juokų darbas, nesunkiai susidorosi.

Padavė jam švirkštą.

– Žiūrėk, kad nedrebėtų pirštai. Kartais tikrai mėšlinas darbas, ypač jei šalta ir pirštai sugrubę.

Po penkių minučių abu buvo pasiruošę kiekvienas su atskiru dangteliu.

– Pradedam, – tarė ji ir dūrė adatą į dangtelį, vis pažvairuodama į Johanesą. Jis atliko visą savo darbą santūriai šypsodamasis.

– Klausyk, – pasidžiaugė ji, kai Johanesas baigė. – Tu juk tikras talentas.

Jis sugniaužė kumščius ir pergalingai iškėlė aukštyn.

– Žinojau.

– Penkios minutės iki kito karto. Atsipūsime? – paklausė Natali.

Ji pripylė kavos du puodelius ir atsargiai sekė akimis, kol jis gėrė. Jo batai jau buvo patamsėję nuo drėgmės.

– O kaip iš tikrųjų pelkė apibūdinama? – paklausė Johanesas, įsižiūrėdamas virš žemės plotų.

– Na, pelkė pirmiausiai yra drėgno dirvožemio rūšis, – atsakė Natali atkišdama jam atsineštą sulankstomą kėdutę, o pati sėdosi ant pakloto. – Drėgnas dirvožemis yra toks, kur vanduo didžiąją metų dalį būna prie pat jo paviršiaus arba net jį apsėmęs. Paprastai sakoma, kad pusė pelkių augalijos yra hidrofilinė.

– Hidrofilinė? – perklausė Johanesas ir nusijuokė.

– Vandenmėgė.

Jis kilstelėjo antakius.

– Išmokau naują žodį. Skamba truputį... nešvariai.

– Tiesa? Yra daug įvairaus tipo pelkių, bet paprastai jos skirstomos į aukštapelkes, liūnus ir durpynus. Aukštapelkė priklauso nuo atmosferos kritulių, nes yra visiškai izoliuota nuo gruntinio vandens. Čia neprateka joks vanduo, ir todėl joje tveria

tik tokios rūšys, kurioms nereikia daug maistingųjų medžiagų prasimaitinti, tai įvairiausios durpynų samanos.

Ji pasižiūrėjo į Johanesą.

– Aš tiek kalbu, tau tikriausiai neįdomu?

– Kurgi ne.

Ji nepatikliai šyptelėjo.

– Aš neironizuoju, – patikino jis. – Pasakok toliau.

– Gerai, durpynų samanos... – tarė ji ir išrovė kuokštelį samanų, – turi lyg ir kokias angas lapeliuose, kur kaupia vandenį. Todėl jos susikuria savo vandens atsargų virš gruntinio vandens. O kai žūva, pavirsta į durpes, kurių daugėja ir kurios pamažėle iškelia pelkę virš buvusio žemės lygio.

Johanesas klausėsi susidomėjęs.

– Apskritai drėgnas dirvožemis yra lyg ir kokie gamtos inkstai, – kalbėjo ji toliau. – Jis išfiltruoja perteklines maisto medžiagas iš per jį tekančio vandens, sulaiko vandens srautus, pavyzdžiui, tirpstančio sniego ir liūčių. Todėl mažumėlę gaila, kad tiek daug drėgnų dirvožemių išnyko.

– O kodėl išnyko?

– Iš dalies anksčiau klimatas buvo drėgnesnis, iš dalies dėl pramoninės žemdirbystės, kai buvo nudrenuoti ir nusausinti didžiuliai plotai, – ji pakėlė kavos puodelį prie lūpų ir žvilgtelėjo į laikrodį. – Mėšlas, jau metas matuoti!

Iš pažiūros atrodė, kad jis neapsakomai domisi viskuo, ką ji pasakoja. Tai beveik įtartina, galvojo ji, kai abu sekmadienį pakartojo visas procedūras pelkyno šiaurėje. Anksčiau šitiek daug jos niekuomet nebuvo klausinėjęs kas nors ne iš universitetinės aplinkos.

Tarpais juodu pamiršdavo laiką, tad vis turėdavo matuoti bėgliomis.

– Aš visąlaik domėjausi vienu dalyku, – tarė Johanesas, nors Natali manė, jog jis jau viską išsiklausinėjo apie pelkes ir drėgnus dirvožemius. – Tuo, ką mes paprastai vadiname kiminais, kurie dedami į advento žvakides ar tarp senų langų, jie juk atrodo visiškai kitaip. Kas tarp jų bendra?

– Geras klausimas, – pasakė ji. – Tos samanos, parduodamos per Kalėdas, iš tikrųjų yra kerpės. Sakyti, kad kerpės ir samanos yra tokie pat augalai, tai kaip sakyti, kad snieguolės ir drambliai yra tas pats.

Johanesas nusijuokė.

– Ką turi galvoje?

– Kerpė yra du organizmai, kuriems būdinga simbiozė: tai dumblis ir grybas. Dumblis per fotosintezę teikia energiją angliavandenių pavidalu, o grybas parūpina vandens ir maistingųjų druskų, kurių gauna iš kalnų ir panašiai. O samana, atvirkščiai, pirmiausiai yra *vienas* organizmas.

– Perduosiu visa tai motinai, kai ji ims puoštis Kalėdoms, – tarė Johanesas. – Ji pasijaus apgauta.

Pabaigę ir sekmadienio darbą, abu grįžo namo į trobelę. Natali pagamino pietus. Paruošė patiekalą, kurį visada gamindavo, kai reikėdavo ypatingų vaišių, vienintelį, kurį mokėjo atmintinai, – avienos troškinį su garstyčiomis, paprikomis ir bulvėmis.

– Nesu valgęs šitokios avienos, – tarė Johanesas. – Nepaprastai gardu.

Juodu atsikimšo raudonojo vyno butelį ir įsišnekėjo apie tai, kaip Natali tapo biologe.

– Iš tikrųjų pradžia buvo sprogstamosios dujos, – pasakė ji ir pasipasakojo, kaip per chemijos pamoką vidurinėje mokykloje į mėgintuvėlį įpylė truputį druskos rūgšties bei magnio ir prikišo

degtuką. Bumpt! Susidarė vandenilio dujos. – Tada greičiausiai pirmąkart patyriau, kad lankyti mokyklą smagu.

O kai paskui atėjo metas pasirinkti gimnaziją, žinoma, ji pasirinko gamtos mokslų. Mėgo triūsti laboratorijoje, mėgo baltą chalatą, tvarką, švarą, stebėti, kaip į vietas padedamos apsauginės priemonės. Jai patiko sverti ir matuoti, kai reikėjo skaičiuoti molekules, kiek *molekulių* sudaro tam tikrą medžiagą, kiek gramų ji sveria.

Kai pirmą pavasario dieną kiti stovėdavo atstatę veidus saulei mėgaudamiesi kava, Natali, atvirkščiai, nuleisdavo akis žemyn į puodelį – ne tik todėl, kad iš tikrųjų pamatytų, ar susimaišo pienas ir kava, o cukraus gabaliukas ištirpsta ir dingsta, o kad vėl prisimintų tą ramų džiugesį, kurį pajuto pirmąkart supratusi, kodėl taip atsitinka.

Ilgainiui visą jos gyvenimą sudarė vien tik bandymai, vis kruopštesnis ir kruopštesnis gilinimasis į procesus ir jų eigą, vis didesnis domėjimasis jau atliktais tyrimais. Ji netapo nei egzaltuota, ,nei įsiaistrinusi, tiesiog nurimo. Ir taip neišvengiamai, lyg netyčiomis šis mokslas pamažėle, bet neabejotinai tapo jos naujaisiais namais. Apsauginiu tinklu, nunertu iš patvarių aksiomų ir malonių puikiai surūšiuotų sudėtingų dalykų, kur ji įsipainiojo po ano nesuvokiamo įvykio, paveikusio jos vaikystę ir galop viską apvertusio aukštyn kojom.

Bet šito Johanesui ji nepapasakojo.

Jis papasakojo, kad tėtis, kurio jau nebėra gyvo, rinko peteliškes ir kitokius vabzdžius. Kad visas jo kambarys buvo užkrautas žinynais ir lotynų kalbos žodynais, lygiai kaip ir Natali kambarys. Ir kad būdamas vaikas mėgo tame kambaryje būti.

– Gal kaip tik todėl tu... – jis pasislinko artėliau, – mane ir sudominai.

– Kad primenu tavo tėtį? – paklausė ji atsargiai ir vyptelėjo.

– Kad su tavimi pasijaučiu namie.

Natali į jo žodžius numojo ranka, neapsigaudinėdama dėl prasmės.

– O tu? – paklausė. – Kokia tavo istorija? Kodėl panorai būti dailininku?

– Išgirsi mano istoriją kitąsyk. Dabar jau vėlu, – Johanesas atsistojo.

– Aš permiegosiu ant sofos virtuvėje, – tarė ji. – Tu gali gultis į lovą.

– Minsiu dviračiu namo.

– Nemanau, jog tai protinga mintis, – nusijuokė ji.

– Oras ramus. Gal pasimatysime ryt.

Jis trumpai priglaudė ją prie savęs, pabučiavo į kaktą ir išėjo.

Kitądien Natali anksti atsikėlė ir visą priešpietį karštligiškai švarinosi. Šlavė, šluostė dulkes, šveitė grindis ir skalbė drabužius jausdama, jog jai būtina kažką išvalyti iš kūno, lyg nerimą, energiją. Per priešpiečius pyptelėjo mobilusis telefonas.

Gal nori šiandien ko nors paieškoti? Vakar per šventes kaip reikiant pasidarbavai, tad gal šiandien gali būti laisva? Apkabinu J.

Ji dvejojo, bet pirštai patys nuskriejo mygtukais.

Žinoma, mielai. O ar tu neturi neatidėliotinų reikalų?

Galiu kiek atsipalaiduoti.

Gerai. O ką veiksime?

Taip. Po valandėlės būsiu pas tave, tada ir pasakysiu.

Jam atrūkus dviračiu, Natali sėdėjo priebutyje ir valgė. Buvo graži giedra rugsėjo diena, ir jo aukštokos figūros tamsiais besiplaikstančiais plaukais, šviečiamais saulės, vaizdas jai tarsi įkvėpė nerūpestingumo.

– Ką gi, labas, – Johanesas sustojo kiek tolėliau ir atsirėmė viena koja į žemę. – Koks oras!

– Žinau, – sutiko ji. – Puiki diena poilsiauti. Anaiptol nedegu noru tūnoti viduje ir tyrinėti diagramas.

Jis paguldė dviratį ant žolės, pasilenkė, apkabino ją, o paskui prisėdo šalimais ant laiptelių.

– Tai ką sugalvojai? – paklausė Natali.

– Girdėjau kalbant, kad miške yra ežerėlis, – pasakė Johanesas. – Pamaniau, galėtume tenai nuvažiuoti dviračiais.

Kaimo ežerėlis, toptelėjo jai. Prieš akis iškilo užžėlusi miško tankmė, didžiuliai akmenys ir tamsus vanduo. Vanduo, kur neįmanoma nuspėti dugno ir į kurį ji visuomet žiūrėjo kaip į visai suprantamą ir natūralų dalyką, kol nuėjusi į vakarinę pakrantę suprato, jog tai tik pačių pikčiausių ežero gyventojų viešpatija.

– Beje, tu sotus? – paklausė Natali, – Viduje dar liko truputis valgio.

– Ką tik pavalgiau. Ačiū. Kaip manai? Argi ne puiki mintis?

– Žinoma. Galime važiuoti. O ką pasiimsime?

– Tiesiog nuvažiuosime, visa kita nusispjaut, – jis išskėtė rankas. – Žinoma, nebent *tu* ketini ką nors pasiimti?

– Šio to prigriebsiu. Tuoj grįšiu.

Ji nuskubėjo vidun ir susikrovė į kuprinę kavos, vandens, riešutų ir priešpiečių likučius, jeigu ten ilgiau užgaištų. Dar tualetinio popieriaus ruloną, striukę ir kojines. Tenai, kur ketino važiuoti, žemė šlapia.

– Na, štai! – pasakė vėl išėjusi – Dabar aš pasiruošusi.

Tą pat akimirką akies kampučiu ji išvydo kažką, kas dingo už trobelės kampo. *Kas tai buvo? Tarytum praslinko šešėlis.* Ji paėjėjo ton pusėn. Žvilgsniu nuklydo per sodą ir gyvatvorę, nuvinguojančią į dykynę, bet... nieko.

O juk būtų mažne galėjusi prisiekti...

– Kas yra? – paklausė Johanesas. – Ką tu darai?

– Nieko. Metas važiuoti.

Petys petin juodu kratėsi dviračiais žvyrkeliu. Sodybos, pro kurias važiavo, kilo iš Natali atminties kaip pamirštos salos; *čia mudvi su Julija sekėme pikčiurną valstietį, tada namas atrodė lūšna, o dabar vidurinės klasės svajonių namas su panoraminiu langu ir didžiule*

veranda. Tenai kačiukas bėgo su milžiniška žiurke nasruose, aš užpakalinėje juodo volvo sėdynėje, tėtis prie vairo sukandęs cigaretę, beveik išlindęs pro langą. „Žiū, Nate, kokia riebulė!“

Natė. Tiek laiko ji neprisiminė savo seno malonybinio vardo. Ne mažiau laiko neprisiminė ir savo biologinių tėvų.

„Natnate, Nate.“ Užtrenkiamos miegamojo durys. Šakotų pušų lentų jos kambario lubos, pailgi paveikslai, prikaustą žvilgsnį, kai neima miegas, susipynę moterų pavidalai, tokie kaip „Šauksmas“ iš medžių gyslų. Ištisinis dangus, pilnas išsižiojusių burnų ir išplėstų akių.

– Čia reikėtų kalnų dviračio, – tarė Johanesas ir dvejodamas pasižiūrėjo į ją. Ji smarkiau suspaudė vairą, linktelėjo galvą ir nukreipė šalin akis.

Juodu įsuko į dar siauresnį kelią ir toliau važiavo lėčiau.

– Manau, netrukus pasieksime lieptelį, – pasakė jis.

– Jis štai ten, – ištarė Natali nepagalvojusi.

Johanesas kilstelėjo antakius.

– Jau esi čia buvusi?

– Paprasčiausiai man pasirodė, jog pamačiau jį ten.

Juodu pastatė dviračius šalikelėje ir patraukė į mišką. Žėrintys saulės spindulių pluoštai gulė ant minkštų samanų, žemė apkraigliota papuvusiais ir visiškai sutręšusiais medžiais. Johanesas sustojo, apsidairė, pasižiūrėjo aukštyn į šviesą, besiskverbiančią pro medžių viršūnes.

– Lyg koptumei į *Sagrada Familia*, – tarė jis. – Ar esi tenai buvusi? Barselonoje.

– Tik ne katedros viduje, – atsakė žiūrėdama žemyn į liūlančią žemę.

Abu užlipo ant bemaž užžėlusio lieptelio ir galų gale priėjo ežerėlį, laukymę, kurią nuo vėjo saugojo aukštos žalios miško

sienos. Natali atsisėdo ant minkštos samanomis apaugusios uolos, o Johanesas pusiaugulom atsirėmęs alkūnėmis įsitaisė šalia.

– Dievulėliau, kaip gražu, – jis užsimerkė ir atsigulė aukštielninkas. Paskui abu ilgai tylėjo. Iš pradžių Natali kiek trikdė toji tyla, bet netrukus ji nusiramino. Sėdėjo čia galybę kartų. Jos dažnai maudydavosi čia, kai išeidavo vienos, ji ir Julija, galbūt ir su kitais vaikais. Prisiminė, kaip valandų valandas nardydavo ir žaisdavo, kaip vanduo jiedvi glėbdavo, sunkiais žvilgiais verpetais sūkuriuodavo apie liesus kūnus.

Aukštai virš jų ištiesęs sparnus suko ratus plėšrus paukštis, Natali atsargiai pažvairavo į Johanesą. Į apvalius įdubusius akių vokus. Poilgę tiesią nosį. Atsipalaidavusį veidą, bemaž nepastebimai trūktelinčią lūpą. Šiurkščius barzdos šerius, lygią odą, kraštovaizdį.

Akiračio pakrašty ji tarytum kažką pamatė ir suktelėjo galvą. O ten stovėjo ji, tik per kelis metrus nuo jų, tokia tikra, kad Natali vos nekrūptelėjo. Stirna. Natali negirdėjo jos ateinančios. Ji buvo labai arti, taip arti, kad Natali galėjo numanyti, kaip didelėse juodose akyse atsispindi jos atvaizdas. Abi ilgai žiūrėjo viena į kitą, ji ir stirna, ir kažkas Natali sieloje pasikeitė. Buvo atitraukta uždanga. Persikėlė perspektyva, atsirado erdvės permainai, viskas pasidarė aišku ir paprasta.

Nežinia kodėl tai, ką ji manė esant tikrove, atsivėrė, ir Natali krito žemyn į tarpuerdvę, žemyn į erdvę be laiko, be žodžių, to anksčiau niekuomet nejuto. Lyg būtų sulūžę pastoliai, o ji aptikusi, kad pati iš tikrųjų susiliejo su šia valandėle ir aplinka. Kad ta valandėlė *ji* pati.

Kitą akimirką jai lyg įsisenėjęs refleksas toptelėjo mintis: *Kas čia vyksta, ką aš čia išgyvenu?*

Praplaukė debesis uždengdamas šviesą.

– *Capreolus capreolus,* – pratarė ji silpnu dusliu balsu. Tyla buvo sutrikdyta. Stirna strykteléjo ir dingo.

– Kaip? – paklausė Johanesas, atsisėdo ir nustebęs išvydo baltą pasturgalį, kuris šuoliavo gilyn į mišką.

Natali sumirkčiojo ir nurijo seilę.

– Stirna, – tyliai pasakė. – Lotyniškai.

*

Atvažiavęs pabėgioti Johanesas dažnai užsukdavo į trobelę. Abu paprastai susėsdavo virtuvėje ir valandėlę šnekėdavosi, paskui jis važiuodavo namo. Atsisveikinimo apsikabinimai vis ilgėjo ir ilgėjo, bet Natali visąlaik suskubdavo atsitraukti laiku, taip išvengdama bučinio.

Nenoromis ji ėmė suprasti, kad ilgisi jo apsilankymų. Kad pateko į padėtį, kai rizikuoja prisirišti prie vyriškio, kuris pravažiuoja pro jos namus sykį per dieną, greičiausiai taip elgsis ir toliau, kad ir kas nutiktų tarp juodviejų. Tokia padėtis galėtų lengvai tapti sudėtinga, kol ji bus Mosmarkene, grėsmė jos nepriklausomai ir tariamai sielos ramybei.

Be to, jai reikėjo sutelkti dėmesį į tai, dėl ko čia atvyko.

Johanesas atrodė kur kas nerūpestingesnis.

– Iš tikrųjų mokykloje man begalės darbo, – pasakė jis, – taigi jei tau reikia ramiai dirbti, nesuk dėl manęs galvos. Pažadu netrukdyti. Tik pakabink ant durų lentelę.

O paskui toji šypsena, nuo kurios jai užgniauždavo kvapą, kuri iškildavo jai prieš akis, kai net neketindavo apie jį galvoti.

Jai reikėjo sutelkti dėmesį.

Vieną vakarą Johanesas paklausė, gal ji norėtų palydėti jį į jo studentišką butą sodyboje. Du kambariai ir virtuvė, senais gerais

laikais pakankamai vietos visai šeimai, o šiais laikais beveik nepakankamas būstas jaunam dailės studentui.

Ant sienų daugybė abstrakčių piešinių anglimi, maišalynė negrabių kontrastingų brėžių ir labirintų, dėl kurių ji pasijuto kartu ir sutrikusi, ir linksma.

Tvarkytis jis ėmė tik tada, kai juodu įėjo į butą, viena ranka suglobė popierių šūsnį, kita patraukė molbertą, koja prieš save tol stūmė knygų rietuvę, kol toji sugriuvo į krūvą palei sieną.

– Jei būčiau planavęs tave pasikviesti, – pasakė pašluoste valydamas stalelį prie sofos, – žinoma, čia viskas atrodytų kitaip.

Jis nukėlė laikraščius nuo dvivietės septintojo dešimtmečio sofutės.

– Bent jau švaru, – atsiprašinėjo. – Gal aš ir išsiblaškęs, bet tvarkytis moku. Rimtai. Iš tiesų.

Ji patraukė pečiais ir nusijuokė.

– *Good for you.*[*]

– *And maybe for you*[**], – sušnibždėjo jis ir priėjo prie jos visai arti.

– Mat kaip... kur tu taikai?

Jis pasižiūrėjo į ją atidžiu tiriamu žvilgsniu.

– Nežinau.

Tyla.

– Nori alaus? Degtinės? – paklausė jis.

Ji apsiglėbė rankomis.

– Ryt man anksti keltis. Nebūsiu ilgai.

– Gerai, – pasakė ir pašnairavo į ją. – Vis dėlto džiaugiuosi, kad užėjai. Tikiuosi, kad nenubaidžiau tavęs parodydamas, koks esu iš tikrųjų, – švelniai tarė Johanesas ir ranka apvedė kambarį.

* Tau gerai. (Angl.)

** Gal ir tau. (Angl.)

Natali krūptelėjo. *Koks esu iš tikrųjų... Ką jis norėjo pasakyti?* Bet priminė pati sau, kad jis iš tiesų net nenutuokia, iš kur ji atvyko ar kas ji pati yra iš tikrųjų.

– Bet jei kalbėsime apie mane, esu truputį išalkusi, – pasakė Natali. – O tu ne?

Johanesas dingo virtuvėje.

– Šaldiklyje turiu dvi picas, ar bus gerai?

Valgydami juodu žaidė „Yatzy“* ir klausėsi Monikos Seterlund ir Bilio Evanso „Trio“**. Kambarį užliejo „Come Rain or Come Shine“ dainos garsai.

– Bruknienojas kokteilio taurėje, – tarė Johanesas išmesdamas vienetą ir dvejetą.

– Prašau! – pasakė ji. – O kodėl bruknienojas?

– Juk šitaip apibūdinama Monika Seterlund. Turbūt tai to rudaplaukio ilgšio žodžiai. Tagės Danielsono***.

– Būtent! Tas jo monologas apie tikimybių teoriją, – Natali pasižiūrėjo žemyn į kauliukus. – Tikrai imi „namą“?

– Kodėl ne? Septyni taškai. Man puikiai sekasi. O kaip tu? – paklausė jis.

– Aš? Kur tu taikai?

– Kuo norėtumei būti? Jei būtum koks nors augalinis gėrimas.

– Nė nenutuokiu. Tik jau ne kokteilio taure.

* Populiarus kauliukų žaidimas, kurio tikslas surinkti kuo daugiau vienodų taškų derinių.

** Monica Zetterlund (1937–2005) – garsi švedų džiazo dainininkė ir aktorė; Bill Evans (1929–1980) – amerikiečių džiazo pianistas ir kompozitorius.

*** Tage Danielsson (1928–1985) – švedų rašytojas, poetas, aktorius ir režisierius.

– Žinau, – pasakė Johanesas. – Medine gertuve. Su odine virvele pasikabinti ant kaklo.

– Tada kokiu augalu?

Jis pamąstė.

– Turbūt rože.

– Rože? Vajetau, kaip nuobodu, – tarė Natali.

Jis pasižiūrėjo į ją surimtėjusiomis akimis.

– Anaiptol negalvojau apie tai, kad ji graži. Ar kad gardžiai kvepia.

– Gerai... o jei ne grožis ir kvapas?

– Kad žiedas iš daugybės sluoksnių. Ir, – jis dvejojo, – kad ši gėlė gali būti truputį... kaip čia pasakius? „Dygliuota“ netinkamas žodis. Neprielanki.

– Neprielanki? – paklausė ji lyg išspjaudama žodį ir pajuto, kaip veidą išpylė karštis. – Ką tu turi galvoje?

– Atleisk. Gal esu kiek įžūlus. Kitąkart šito imsimės.

Natali atsikvėpė ir subloškė į krūvą kauliukus.

– Gerai. Vis tiek jau turiu eiti. Neabejoju, kad laimėjai. Nepaisant to bjauraus „namo“.

Ji atsistojo ir nuėjo į koridorių pasiimti drabužių.

Vilkdamasi striuke ir vyniodamasi aplink kaklą šaliką ji vaikštinėjo ir apžiūrinėjo ant sienų kabančius paveikslus.

– Beje, gal šiek tiek papasakotum apie savo meną? – pasiūlė ji. – Apie tai, kuo užsiimi.

Johanesas atsistojo ir susigrūdo rankas į užpakalines džinsų kišenes.

– Na, velniai žino. Aš tik piešiu. Savyje pajuntu savotišką įtemptą... džiaugsmą, kuris turi išsiveržti.

Ji atsisuko į Johanesą.

– Ką pasakei?

Jis sutrikęs nunarino akis.

– Žinau. Tai gal ne simbolis, ne dailininkui.

– Įtemptą džiaugsmą? – perklausė ji.

– Visuomet jaučiau, kad gyvenimas nuo pat pradžios yra didelė laimė. Kad viskas, kas nutinka, yra vis įstabiau ir įstabiau. Nežinau, kur galėčiau sutalpinti visą tą džiaugsmą, jeigu negalėčiau išlieti jo iš savęs.

– Liaukis, – tarė ji. – Tu iš manęs šaipaisi.

Jis papurtė galvą.

– Tai tiesa. *That's me. Take it or leave it.**

– Dieve, – ji darsyk apsivyniojo šaliką aplink kaklą ir susirišo mazgą. – Ar esi kada nors save panagrinėjęs? Susivokei, nuo ko tai priklauso?

– Mano teorija tokia – tik keletas minučių mane skyrė nuo to laiko, kai galėjau ir nebūti. Todėl man visas gyvenimas tarsi premija. Kiekviena akimirka. Mane džiugina net sunkumai, savaip. Kad galiu juos išgyventi.

Ji išpūtė akis.

– Kodėl tik keletas minučių skyrė tave nuo to laiko, kai apskritai tavęs galėjo nebūti?

– Mano tėtis išėjo pro duris nusìpirkti cigarečių iškart po santykio su motina. Jis suklupo, trenkėsi galva į akmenį ir mirė. Sperma, apvaisinusi kiaušinėlį, kuris paskui tapo manimi, kitaip tariant, spėjo laiku. Pasižiūrėjau, minučių skirtumas. Aš net nebuvau sulaukęs ląstelės dalijimosi laiko. Motina tvirtino, kad tėvas buvo pakvaišęs rūkalius ir kad turėjo įkalbėti jį sugulti prieš išeinant, užuot palaukusi, kol sugrįš. Taigi... tik per plauką, galima ir taip pasakyti. Nors antra vertus, bemaž viskas tik per plauką. Tikrai velniškai neįtikima, kad kaip tik mes, gyvieji, gyvename. Tik man tai pasidarė ypač aišku.

* Aš toks. Imk arba palik. (Angl.)

Jis patraukė pečiais.

– Bet ką aš žinau. Gal tai tik genetika. Mano tėčio giminė tikriausiai buvo linksmuoliai, visi be išimties. Užtat iš motinos pusės pilna kamuojamų šizofrenijos ir depresijos.

Natali suvokė, kur link krypsta pokalbis, ir pajuto poreikį baigti.

– Vis dėlto puiku, – tarė ji ir kilstelėjo antakius, – būti linksmuoliu.

– Eiii! – jis susiraukė. – *Linksmuoliu.* Seksualiai skamba. Lyg Osos Nisės* žodžiai.

Jis gurkštelėjo alaus. Natali stebėjo jo ranką, apėmusią butelį. Ilgi ploni pirštai, kaip jie gebėtų glostyti jos odą, jeigu ji leistų, apglėbti krūtį, įsismelkti į vidų.

– O tu?

– Kas aš?

– O tu? – jis pastatė butelį. – Kokios ydos tūno tavyje?

Ji ir toliau apžiūrinėjo ant sienų kabančius paveikslus.

– Taip, kad ir kaip ten būtų, tokios daugybės tikro džiaugsmo savyje neturiu, – rinko žodžius ji.

Valandėlę tvyrojo tyla. Tebuvo girdėti tik Natali žingsniai, jai vaikštinėjant tarp paveikslų.

– Nesvarbu, – galop tarė jis švelniai, priėjo, uždėjo ranką ant nugaros. – Aš jo turiu tiek, kad užteks mums abiem.

Natali atsisuko, ir tada jos viduje tarsi kažkas nukrito.

Juodu ilgokai stovėjo priešais ir tik žiūrėjo vienas į kitą. Po kelių sekundžių ar minučių ji pirštų galiukais perbraukė jam per petį, paskui nuvilko marškinius, taigi stovėdami kambario viduryje abu nurengė vienas kitą, skubiai numetė drabužius kaip

* Švedų rašytojo Stigo Cederholmo (1905–1980) literatūrinis personažas, sukurtas 1944 metais, tapęs bene dvidešimties filmų komiksų herojumi.

kaštonas rudenį nusimeta lapus, galų gale abu susipynė kaip didžiulis odos, plaukų, rankų ir kojų kamuolys. O paskui petys petin nuėjo į lovą ir užmigo.

*

Kitą rytą Natali pabudo anksti su slogučiu krūtinėje, jausdamasi labai nepatenkinta.

Ką aš padariau?

Johanesas miegojo atsukęs jai nugarą, girdėjo sunkų jo kvėpavimą. Atsargiai atsikėlė, apsivilko drabužius ir išspruko laukan. Pro ją pramirguliavo vakar vakaro vaizdai.

Kodėl, kodėl?

Ji užšoko ant dviračio ir prieblandoje numynė namo kaip įmanydama greičiau, skubiai ir smarkiai, lyg dviračiu norėdama išvaikyti visus vaizdus ir veiksmus.

Parvažiavusi į trobelę, čiupo rankšluostį, nuėjo į dvaro pastatą ir nusimaudė po dušu. Ilgai ilgai stovėjo po šilto vandens čiurkšle. Kad vanduo nuskalautų visus pėdsakus, visas užkrato dulkes. Paskui sausai nusitrynė odą. Pasijuto geriau.

Lipdama laiptais žemyn matė Jeleną ir Aleksą, bet nepakalbinusi išskubėjo laukan.

Grįžusi į trobelę išsivirė didelį kiekį avižinės košės, o paskui kiaurą dieną prasėdėjo prie savo popierių, aprašymų ir mėginių duomenų.

Popiet vis dėlto nuvažiavo į Omolą nusipirkti maisto produktų. Taikė maždaug tuo metu, kai paprastai atvažiuodavo Johanesas, gal ir gerai, juk pastaruoju metu juodu susitikdavo mažne kasdien.

Parvažiavusi į trobelę pasigamino tik neįmantrų makaronų patiekalą ir pabandė galvoti apie ką nors kita, ne apie Johanesą.

Neskambino jam, niekaip kitaip nedavė apie save jokios žinios. Bet tai visąlaik glūdėjo viduje, virpuliavo po oda.

Tamsa vėl regėjosi įkyri. Šaltis smarkiai kibo, iš vidaus.

Kai galop vidurnaktį nuėjo gulti, pirmąkart per dieną metė žvilgsnį į mobilųjį telefoną.

Viena neperskaityta žinutė.

Ačiū. Už vakar. Tavo, kada tik norėsi. J.

Ji gulėjo lovoje ir klausėsi, kaip nestiprus lietus tekši į lango stiklą. Praslinko kelios minutės, ji nieko neveikė, neleido sau mąstyti apie šios dienos darbus. Tiesiog gulėjo ir klausėsi lietaus, žiūrėjo į lubas tarytum *ilsėdamasi*.

Anksčiau darbas ir poilsis jai buvo tapatūs. Poilsis buvo apmąstymai apie einamąjį projektą, koks turi būti kitas žingsnis, ką reiškė rezultatai, minčių pobūdis, kuris nepaliaujamai sukosi jos sistemoje ir teikė atsipalaidavimo.

Bet dabar ji suvokė, kad poilsis išnyko. Įsikūrė kažkur kitur, tokioje vietoje, kurią ji galėjo tik nuspėti šį rytą, kai lietus ramiai tekšeno į lango stiklą.

Ji nusprendė atsisakyti visų šios dienos darbų – pasimėgauti ramybe. Galvoje vis dar stipriai slūgsojo vakaras pas Johanesą, bet ji norom nenorom turėjo prisipažinti, kad pačiose sielos gelmėse tikisi šiandien jo apsilankymo.

Gal jai nereikėjo pernelyg sureikšminti to, kas atsitiko, ar kad pati išgyvena tą atsitikimą. Gal šįkart tai iš tiesų bus geri santykiai. Gal ir nepavojinga atsiverti taip, kaip padarė, – jei ji dabar atsivėrė. Natali nežinojo. Gal ji ir Johanesas paprasčiausiai *pabendravo*, jei čia vartotinas žodis, kuriuo ištisai svaidosi Harieta.

Tu niekuomet nebendravai su mumis, Natali. Aš tai įsidėmiu. Bet mums būtina palaikyti ryšius. Mes juk tavo šeima.

Didžiumą dienos ji prasėdėjo viename iš krėslų priešais koklių krosnį, bandydama skaityti norvegišką detektyvą, kurį rado rūmuose, vėliau pastebėjo, kaip pakilo vėtra. Iš pradžių vėjas vos judino medžių viršūnes, paskui ėmė vis stipriau jas purtyti, o galop įsismarkavo šluoti viską, kas tik pasitaikydavo kelyje.

Palengva atslinko vakaro tamsa lyg ketindama pridengti ir prislopinti vėtros siausmą, bet jai nepavyko. Tai iš tikrųjų buvo stipri rudens dargana, neįprastai vėjuota ir negailestinga. *Lyg jai ko nors reikėtų.* Natali apėmė šioks toks nerimas, kažkoks nemalonus ir neaiškus, bet vis dėlto pažįstamas jausmas.

Tada pro langą pamatė Johanesą. Lyg būtų gavusi dovaną; valandžiukę krūtinėje liepsnojo džiaugsmas, o kai ji susivokė, kad tokia jos reakcija nevalinga, šiluma pavirto į deginantį aštrų skausmą.

Jis nusėdo nuo dviračio dvaro automobilių stovėjimo aikštelėje ant kalvos ir atrėmė dviratį į žibinto stulpą. Pažvelgė žemyn į trobelę, bet, regis, jos nepamatė.

Johanesas ėmė mankštintis, o ji galvojo, kad jis tikriausiai ateis ir pasibels. Jei ne dabar, tai paskui, kai bus apibėgęs savo ratą – ir jai toptelėjo, kad tikrai šito trokšta.

Tas troškimas buvo visiškai kitoniškas negu paprastai, jis vis stiprėjo ir stiprėjo, plito lyg nesulaikomas žolės gaisras į visas puses, jos nevaldomas. Jis apėmė nepažįstamus plotus, svetimas valdas ir paveikė ją iki sielos gelmių. Atrodė nuoširdus.

Gera jaustis nuoširdžiai, ji nebegalėjo savęs apgaudinėti. Keistai pavojingas troškimas bei naikinantis ilgesys, ir visa tai grėsė jos esačiai.

Ji nieku gyvu nesitikėjo, kad tokia jausmų audra galėtų įsisiausti čia, atkampioje vietovėje, – priešingai, čia jai reikėjo būti saugiai.

O dabar Natali nežinojo, ar pasirengusi susitaikyti su pasekmėmis. Ją smaugė ašaros. Sukosi verpetai minčių, skandinančių vieną kitą.

Ne!

Ji nepasirengusi. Viskas. Dabar jai reikėjo susitelkti į save, į visa tai, ką turėjo padaryti.

Jeigu jis pasibels, ketino neatidaryti durų. Galėtų dėtis mieganti, paskui galėtų visa tai išsivežti. Jų santykiai negalėjo tęstis – ne tokie, kokie buvo dabar.

Ji dar truputį paskaitė, o paskui padėjo knygą. Nusprendė, nors oras nekoks, atsinešti iš dvaro pastato vandens.

Į rankas pasiėmė po bidoną, keliu atsidarė duris ir išėjo į lauką. Viena mintis įkyriai prašė jos dėmesio, bet tik po ilgoko laiko toji mintis prisikasė prie jos.

Ir tada Natali ko nepargriuvo.

Juk čia visiškai ramu.

Ir kiek laiko tai jau trunka?

Nusviedė abu bidonus, nurūko žemyn prie lieptelio ir pasileido bėgčiom tuo pačiu keliu, kuriuo buvo nubėgęs Johanesas.

Tai buvo beveik audra, griaudėjo jos viduje, kai ji kiek įkabindama lėkė pirmyn. *Beveik audra! Visai neseniai!*

Turėjo jį rasti, kol dar ne per vėlu.

2

Policijos inspektorius Leifas Bergenas atrodė beveik taip pat, kaip Maja Lindė jį prisiminė, toks pat kaip prieš ketverius metus, kai paskambino į dūzgiklį Brukline, jai nė nenutuokiant, kad su žmona galėtų ją aplankyti.

– Mums pasitaikė važiuoti pro šalį, gal pasimatytume kokią valandėlę?

Dabar jis stovėjo prie jos naujojo namo Fengerskuge durų ir nuo jo sklido tas pats santūrus gudrumas. Truputį labiau praretėję plaukai, palyginti su anuo susitikimu, ramus lyg uola, su tamsiais džinsais, storu megztiniu, užsegamu užtrauktuku.

– Žinau, kad tau į darbą ne anksčiau kaip pirmadienį, – prašneko jis, juodviem nuoširdžiai apsikabinus, – bet tai nutiko kaip tik dabar... Nors tu, žinoma, apsivertusi darbais name, ir šiaip. Turbūt ką tik įsikraustei?

– Ne, – paprieštaravo Maja. – Klok jau!

– Nusikaltimo vieta tikriausiai netoli nuo čia. Regis, užpultas vaikinas. Turime nuotraukų, jų tai turime, bet nelabai įmanoma nusakyti, kas ten, jos mėšlinos kokybės. Kai budintieji policininkai tenai buvo, tvyrojo didžiulis rūkas. Taigi pamaniau, nes vis tiek važiavau pro šalį, gal tu norėtum prisidėti. Mums reikia tikro fotografo.

– O kur toji vieta?

– Mosmarkene.

– Gerai, – tarė Maja. – Būtent Mosmarkene, kurgi daugiau.

– Gera tave matyti, Leifai, – pasakė ji vėliau, abiem jau sėdint automobilyje. – Klaikiai smagu, kad vėl dirbsime kartu.

– Taip, nors ir neilgai, – tarė jis. – Aš einu jau šešiasdešimt penktuosius, kaip žinai. Dar dveji metai.

– Gerai, tai likusius trylika metų turėsiu darbuotis savarankiškai?

Jis nusijuokė.

– Likusius trylika? Taviškė karta tikriausiai niekuomet neišeis į pensiją. Nebebus likę pinigų.

– Turbūt kamuosiuosi. Bet ką tu darysi vėliau, kai būsi toks privilegijuotas, kad galėsi išeiti į pensiją? – paklausė Maja. – Klausysies šokių muzikos ir šventadieniais pardavinėsi šlamštą, o gal kuo kitu užsiimsi?

Ji taikė į Leifo pomėgį parsisiųsti iš Azijos keistų daiktų ir kaišioti draugams, pažįstamiems ir bet kam, kas galėjo jais domėtis.

– Šlamštą? Ar šitokia garsios menininkės Majos Lindės kalba?

Didelėje meno bienalėje Venecijoje paroda „Lietus“ prieš gerus penkiolika metų Mają Lindę išgarsino kaip fotomenininkę – ir ji persikėlė gyventi į Niujorką. Straipsniuose ir aprašymuose apie ją dažnai būdavo minimas ir dar vienas neįprastas jos pomėgis: ji fotografavo ir policijai. Bet meno ir policijos pasauliai jai glaudžiai siejosi nuo pat vaikystės – abu jos tėvai buvo menininkai, o mama dar ir policininkė.

Būdama vaikas Maja daugybę kartų lankėsi Karlstado policijos komisariate, buvusiame už valandos kelio automobiliu nuo jos namų Omole. Baigusi gimnaziją aštuntojo dešimtmečio

viduryje, ji dar tik mokėsi fotografuoti ir praktiką atliko bei vasarą dirbo mamos darbovietėje kaip policijos fotografė. Ji laikė tą savo veiklą atsitiktiniu nukrypimu nuo planuojamo menininkės gyvenimo; lyg neišvengiama blogybe, kol pati susikurs tokį gyvenimą, kokio nori. Bet darbas policijoje suteikė jos kūrybai tokį mastą, kokio Maja visiškai nesitikėjo, tad nė nesuabejojo, kai baigusi fotografijos meno mokslus gavo pasiūlymą dalį laiko skirti darbui Karlstado policijoje.

Fotografuoti kūną, kuris išleido paskutinį atodūsį, – gilus sukrėtimas. Kaip ir įamžinti vietą, kur įvyko nusikaltimas.

Ji niekuomet nepaliovė stebėjusis, kaip anksčiau visai neįsidėmėtina vieta ar neišvaizdus daiktas staiga įgauna kitokią esmę ir įgyja didžiausią įkalčio vertę.

Karlstado policijoje ji liko dirbti bemaž dvidešimt metų. Kai galų gale, būdama trisdešimt devynerių, apsigyveno Niujorke, sugebėjo gauti ne visą etatą Manhatano Ist Vilidžo devintame policijos skyriuje, ir tai jai leido neužmesti savo amato.

Dabar vėl galėjo darbuotis Karlstade, nors finansiniu požiūriu šito visai nereikėjo. Jie sutarė, kad ji dirbs dvi dienas per savaitę, pavaduodama susirgusį bendradarbį.

– Šlamštą? – vėl nusijuokė Leifas, pasisuko į užpakalinę sėdynę ir prisitraukė plastiko maišelį. – Čia tau šis tas... kokia spalva patiktų? Mėlyna? Raudona? – jis iškėlė ranką su akiniais skaitymui plastikiniame maišelyje.

– Jau turiu kelerius, – tarė ji.

– Tik ne tokius, – Leifas praskleidė maišelį ir padavė jai žydrus akinius. Kojelės buvo sujungtos ir glėbė pakaušį.

– Bet kaip man juos užsidėti?

– Atidaryk čia, – tarė jis ir parodė lankelį virš nosies. – Tai magnetas, dėl kurio juos galima atskirti priekyje.

Ji atidarė akinius, užsidėjo ant galvos ir užspaudė magnetuką. Vėl atidarė ir nusimovė akinius taip, kad jie nusileido ant krūtinės.

– Matai? Jokių duonos trupinių akiniuose, kai nukamba ant krūtinės. Arba tiesiog palik juos ant galvos, tuomet jie visuomet gulės tenai, užuot kur nors dingę. Na, kaip?

Maja dar keliskart pasimatavo akinius. Atsegė, užsegė. Užsidėjo ant galvos, nuleido ant krūtinės.

– Paimsiu, – tarė. – Kiek reikia mokėti?

– Šimtą kronų kainuoja, bet tau aštuoniasdešimt.

– Gausi šešiasdešimt.

– Septyniasdešimt.

– Sutarta. Ar turi banko programėlę mobiliajame telefone?

– Žinoma, turiu.

– Žinoma, turi, – pakartojo ji ir išsiėmė mobilųjį telefoną.

Po dešimties minučių kelio skambant „Lasse Stefanz"* muzikai jie privažiavo nusikaltimo vietą. Pasuko kaip tik tada, kai Dalslandas baigėsi ir prasidėjo Vermlandas, vieškelis vis siaurėjo ir siaurėjo, kol galop pavirto į duobėtą žvyrkelį, iš abiejų pusių supamą miško. Šalia žvyrkelio jau buvo matyti nutriušęs ženklas.

Mosmarkenas.

– Čia, – tarė Leifas.

Į Mosmarkeną vykdavo šių apylinkių mokinukai – Maja pati čia lankėsi vaikystėje, ir dar čia be jokių pėdsakų maždaug prieš dešimt metų vieną tokią iškylos dieną dingo berniukas. Maja tada gyveno Niujorke, apie šį įvykį jai papasakojo tėvai. Po to visos panašios iškylos liovėsi. Buvo manoma, kad pelkynas

* „Lasse Stefanz" – populiariausia švedų kantri muzikos grupė, susikūrusi 1967 metais.

pavojingas, pernelyg daug klastingų akivarų per dideliame žemės plote.

O dabar taigi prie lieptelio rastas sąmonės netekęs jaunuolis. Po gydytojų apžiūros paaiškėjo, kad jam galvoje žaizda, greičiausiai jis ką nors sutiko pelkyne, ir tas jį sužeidė.

Leifas sustojo nedidelėje automobilių stovėjimo aikštelėje. Iš bagažinės Maja išsiėmė krepšį su fotoaparatu, ir abu priėjo prie informacinės lentos, stovinčios prie pat pelkyno pakraščio.

Mosmarkeno gamtosaugos draustinis

Mosmarkenas yra mišri teritorija su daugeliu svarbių biotopų, tokių kaip senas pušynas ir pelkė, bet jo pagrindas yra durpynas. Tai daugybės į Raudonąją knygą įrašytų rūšių augimvietė. Be kitų augalų, čia randama retų rūšių kerpių, taip pat čia gyvena ir daugumos rūšių varlės bei paukščiai, pavyzdžiui, pelkinės varlės ir kurtiniai.

Šis pelkynas įdomus ir istoriniu požiūriu. Yra pagrindo manyti, kad geležies amžiuje jis buvo naudojamas kaip ritualinė vietovė aukoti padargams, valgiui ir netgi žmonėms. Dėl deguonies stygiaus ir rūgštingumo irimo procesai čia labai sulėtėja ir du tūkstantųjų metų pradžioje čia buvo rasta vadinamoji pelkinė mumija iš 300 m. pr. Kr. laikotarpio Septyniolikmetė mergina išsilaikiusiais plaukais, drabužiais, su auksiniu amuletu. Ji vadinama Bruknyno mergaite ir dabar saugoma Karlstado kultūros istorijos muziejuje.

Aplink pelkyną įrengtas maždaug aštuonių kilometrų ilgio pasivaikščiojimo takelis. Yra ir klojinių, kuriais galima pereiti skersai pelkyną. Kai kur vietovė labai klampi, lankytojams patariama nenukrypti nuo įspėjamųjų ženklų. Būdami čia už saugumą atsakote patys.

– Ar prisimeni, kada jie iškasė tą kūną? – paklausė Leifas.

– Taip, – kiek dvejodama atsakė Maja. – Kažką lyg ir pamenu.

– Tada kilo didžiulis triukšmas, bet netrukus viskas nurimo.

Juodu patraukė į mišką. Už šimto metrų priekyje buvo matyti mėlyna ir balta aptveriamoji policijos juosta.

Tada prieš akis atsivėrė kraštovaizdis.

Maja sustojo. Priešais nusidriekė ramybės plotai, vilnys pageltusios žolės ir samanų po aukštu baltu dangumi. Kai kur lyg plonos rankos iš jūros kyšojo žemos pušys.

Jai užgniaužė kvapą. Vaizdas kerėjo.

– Jergutėliau, kaip puiku, – tarė ji.

Leifas pašnairavo.

– Puiku? Taip, galbūt. Savaip.

Abu aptarė, kokių nuotraukų ji turi padaryti. Reikėtų nufotografuoti tą vietą, kur jaunuolis nuklydo nuo lieptelio, taip pat, kur jis buvo rastas prie akivaro, už dešimties metrų pelkėje. Be to, dar jai reikėtų pafotografuoti ir aplinkos vaizdų.

– Tik jokių meninių nuotraukų, čia reikia dokumentinių, Maja.

– Nežinojau, kad gebi jas atskirti, – mestelėjo ji.

– Aišku, gebu. Kuo tu mane laikai? Mačiau paskutinę tavo parodą. Pavasarį.

– Matei? Na, ir kaip?

– Apie ją vėliau. O dabar dirbk.

Ji nusprendė pradėti nuo takelio. Žemė niekuo nepatraukė dėmesio. Didžiulė batų pėdsakų maišalynė, sunku atskirti vienus nuo kitų, kaip ir buvo galima tikėtis bėgimo takelyje. Ji išsiėmė liniuotę, kad nuotraukose būtų galima įžiūrėti dydį, ir pridėjo prie pėdsakų. Kai vėliau pakeitė ryškumą, ketindama nufotografuoti

aplinkinius vaizdus, pro objektyvą pastebėjo, jog tolėliau kažkas žvilga.

– Ten kažkas guli, – tarė ji ir paėjėjo ton pusėn. Atsitūpė ir iškart pastebėjo dvi auksines monetas žolėje šalia bėgimo takelio.

Leifas ją atsivijo. Apsimovė pirštines, pakėlė monetas ir apžiūrėjo. Monetos blizgėjo.

– Šauniai padirbėjai, Maja, – pasakė jis ir atsargiai įdėjo monetas į maišelį. – Matai, vakar tyrėjai jų nepastebėjo.

Ši vieta neatrodė neliesta. Batų pėdsakai gilesni, žemė aplinkui labiau išmindžiota. Keli krūmai ir medžiai aplaužyti, sąžalyne netvarkingai primėtyta įvairaus storio šakų. Juodu apžiūrėjo medžio vietas, kur buvo nulaužtos šakos. Lūžiai visai švieži.

– Nufotografuok ir čia, – tarė Leifas. – Tas jaunuolis galėjo būti užpultas ir čia.

Paskui juodu patraukė per pelkę fotografuoti vietos, kur jaunuolis buvo rastas.

Abu užlipo ant lentų klojinio. Jis buvo tikrai tvirtas. Maja atsistojo ir apsidairė.

Saulė vėl užlindo už debesies. Vietovė regėjosi nebe tokia svetinga.

Kai kur rodėsi, kad įmanoma eiti žeme, gal net šokčioti nuo kupsto ant kupsto. Kitur tyvuliavo pelkė, o dar kitur vešėjo tanki augalija.

Anapus pelkės ji neaiškiai įžiūrėjo bemaž dengiamą pušų didžiulį, panašų į rūmus pastatą. Turbūt tenai Mosmarkeno dvaro rūmai, pamanė.

Maja atsargiai nulipo nuo lieptelio. Eiti nebuvo lengva. Kupstai kieti ir aukšti, žemė tarp jų minkšta ir žliugi. Staiga viena jos koja įslydo tarp dviejų kupstų. Ji spėjo pamatyti, kaip

tamsus pelkių vanduo apsėmė čiurną, ir pajuto, kaip žemė *įsiurbusi koją traukia žemyn.*

– Šūdas! – Maja susverdėjo, ištraukė koją ir vėl užsilipo ant klojinio.

– Atsargiau, – įspėjo Leifas.

– O čia... anaiptol ne žaidimas vaikščioti, – tarė ji.

– Jis gulėjo čia, – Leifas parodė vietą kiek atstu.

Maja prisiartino.

– Čia?

Leifas linktelėjo galvą.

Toje pelkės duobėje, kur buvo rastas be sąmonės jaunuolis, jau buvo prisikaupę vandens.

– Aš maniau, kad čia aplink kieta žemė, – ištarė Maja.

– Turbūt kaip tik tokia žemė vadinama liūnu, – paaiškino Leifas. – Gyvų ir nebegyvų augalų kilimas, kuris tarytum plūduriuoja ant vandens. Kai jaunuolis pargriuvo, žemė greičiausiai smegtelėjo, taigi, spėju, vanduo trupučiuką pakilo.

Maja ėmė fotografuoti.

– Prastai pagrįstas požiūris, – pastebėjo ji spragčiodama aparatu.

– Kodėl?

– Žodį „liūnas“ čia galima vartoti kaip metaforą. Prastai pagrįsti požiūriai. Neįtvirtinti. Puikiai tinka dabartiniams laikams.

– Mat kaip. Taip, turbūt tą žino tik dievai, – atsiduso Leifas.

– Tiek to, tai kas iš tikrųjų jam nutiko?

– Nežinia. Jį rado mergina iš dvaro, galva nesunkiai sužeista, tikriausiai kas nors smogė. Daugiau nežinome.

– Ir niekas iš aplinkinių nieko nematė?

– Jokių liudininkų, tik ta jį radusi mergina. Natali Striom.

– O kaip ji rado, irgi buvo išėjusi pabėgioti?

– Ne, nemanau. Ji biologė ar kažkas panašaus, atlieka tyrimus, taigi daug vaikšto po apylinkes. Be to, šiek tiek jį pažinojo. Jis greičiausiai mokosi meno mokykloje.

– O, – šūktelėjo Maja nustebusi ir atitraukė akis nuo objektyvo. – Jis iš ten? Velniažin. Gal net pažįstamas. Kuo jis vardu?

– Johanesas. Johanesas Ajebas.

Maja papurtė galvą.

– Nesu girdėjusi.

Baigusi darbą Maja užsimanė šiek tiek pafotografuoti savo malonumui. Ji juk čia, o apylinkės tokios ypatingos.

– Ar galiu gauti pusvalandį iki važiuosime? – paklausė ji.

– Žinoma, – atsakė Leifas. – Tik elkis atsargiai.

– Aš juk skaičiau informaciją.

Ji ėmė eiti gilyn į pelkę, ketino padaryti vieną kitą nuotrauką. Jau buvo nusprendusi grįžti čia, kai bus laisva, ir atsinešti analoginį vidutinio formato fotoaparatą.

Pelkėje tvyrojo rimtis ir nykuma. Kai kur tylus brakštelėjimas, kai kur tylus girgžtelėjimas. O po kiek laiko vėjelio pūstelėjimas, sukeltas prošal skrendančios pelėdos – paukštį ji pažino iš apskritų sparnų galų.

Bėgo minutės, Maja suprato, kad jau metas grįžti. Užsilipo ant aukštumėlės, nuo jos galėjo apžvelgti didelį vietovės plotą. Iš čia buvo geriau matyti – vienoje pusėje dvaro pastatas, priešingoje kažkoks didelis įrenginys. Gal senas durpyno sandėlis, apie kurį girdėjo kalbų. Kiek tolėliau nuo įrenginio ji vos įžiūrėjo keletą mažesnių namų, išsidėsčiusių eile palei vieną pelkyno pusę.

Jai liko nufotografuoti vieną keistą atokiau stovinčią pušelę. Ji atrodė kaip bonsas, gumburiuotomis šakomis ir itin plokščia viršūne. Tik reikėjo nusigauti vos vos artėliau.

Visą dėmesį sutelkusi į objektyvą ji atsargiai nulipo nuo klojinio ir kojomis čiuopdama paviršių ėmė slinkti pirmyn. Čia buvo kiek sausėliau, eiti lengviau. Bet staiga Maja už kažko užkliuvo, susverdėjo ir griuvo paslika su visa įranga.

Ne, ne, ne. Kodėl man neužteko nuotraukų nuo klojinio, dar suskubo pagalvoti, o paskui pajautė drėgmę.

Šiandien daugiau nuotraukų nebebus.

Dzin dzin dzin.

Sėdėdama šalia Johaneso lovos Karlstado ligoninėje Natali prisispaudė pirštus prie smilkinių. Jis kol kas neatgavo sąmonės.

Natali pasirąžė ir švelniai pirštų galiukais perbraukė Johanesui per ranką. Kvėpavimo aparato žarnos buvo nutįsusios jam į burną. Girdėjosi vienodas mechaninis aparato garsas.

Rimta padėtis, pamanė ji. Nieko gero.

Slaugytoja atsisėdusi už širmos, beveik nematoma skaitė knygą. Natali ji paaiškino, kad prižiūri aparatūrą ir Johanesą, tokios būklės ligoniai niekuomet nepaliekami vieni.

– Bet tu nesuk dėl manęs galvos, – pasakė ir pamerkė. – Įsivaizduok, kad manęs apskritai nėra.

Po valandėlės Natali nulipo žemyn į kavinę, nusipirko laikraštį ir puodelį kavos. Sėdėjo tenai ir žiūrėjo pro langą. Paskui liftu vėl pakilo aukštyn.

Kai grįžo į palatą, prie Johaneso lovos stovėjo moteris. Ji pajudėjo, lyg nežinodama kur dėtis.

Natali sustojo tarpdury.

– Labas, – galop tarė.

Moteris pasižiūrėjo į ją.

– Labas, – atsakė sutrikusi. – Ar tu esi... Natali?

– Taip, būtent.

– Marija, – prisistatė ji ir priėjo atkišusi ranką. – Johaneso mama. Girdėjau apie tave, – kad ir kaip keista, ranką ji paspaudė tvirtai. – Aš šįryt sužinojau, kas atsitiko.

– Praleidau čia visą naktį, taigi jis nebuvo vienas, – pasakė Natali. – Na, ne vienas jis ir šiaip, bet...

Ji pašnairavo į slaugytoją, kuri atsisėdusi kažką užsirašinėjo, regis, visiškai jų nepaisydama.

– Jis įkrito į liūną, taip? – kalbėjo toliau mama. – Bėgiojo po pelkę? Jis visuomet bėgioja. Bet kaip jis galėjo įgriūti? Vienas iš policijos pasakė, kad gal jis buvo užpultas. Ar tu ką nors žinai?

Natali pasižiūrėjo į ją. Tamsių ilgokų plaukų kuodelis ir kuklūs darbužiai, vis dėlto sudarantys gerai apsirengusios moters įspūdį.

– Žinau ne daugiau už tave, – pasakė Natali.

– Ar gerai pažįsti Johanesą? Tu irgi iš mokyklos?

Natali padelsė.

– Galima sakyti, mudu tik pradėjome pažinti vienas kitą, – ji nuleido akis į grindis. – Aš gyvenu visai prie pat pelkės ir... radau jį tenai. Šiek tiek tolėliau. Be sąmonės.

– Bet kas galėjo nutikti? Nesuprantu. Ir jo čiurna sutinusi.

Motinos akys apsiblausė, žvilgsnis neramiai šmaižiojo per Natali, lyg ieškodamas ko būtų galima nusitverti.

– Šito greičiausiai nesužinosime iki jis neatsipeikės ir pats nepapasakos, – tarė Natali.

– Gydytojai sako, – Johaneso mama nurijo seilę, – kad artimiausios dienos lems, prireiks operacijos ar ne. Jei patinimas didės, tada... tada reikės sumažinti spaudimą. Tiesiog... atidaryti kaukolę.

Natali uždėjo ranką jai ant peties, tuo tarpu Johaneso mama kalbėjo toliau.

– Žaizda tikriausiai paveikė tą sritį, kuri reguliuoja budrumą ir miegą. Tad net jei jam ir nepablogės, gali ilgokai trukti, kol atgaus sąmonę. Tiek aš supratau.

Ji nusuko akis.

Natali tarytum neteko žado. Pasijuto atskirta, užriby, lyg niekuomet su visa šia istorija neturėjusi nieko bendra.

– Ką gi, – tarė. – Tuomet tikriausiai pravartu čia budėti.

Natali atsistojo, pasižiūrėjo į Johanesą, paskui į jo mamą.

– Jau eisiu. Nenorėčiau palikti jo vieno, bet kadangi dabar čia esi tu...

Johaneso mama stipriai ją apkabino.

– Ačiū. Atsidėkosiu tau, mieloji.

– Jeigu tai užtruks, – tarė Natali, – galiu grįžti ir pasėdėti šalia, jei nori. Norėčiau sužinoti, kai jis atgaus sąmonę. Arba *kada* atgaus. Slaugytoja turi mano mobiliojo telefono numerį.

Natali paėjėjo durų link, bet tarpdury atsigręžė.

– Beje, – pasakė tyliai. – Policija pasiėmė drabužius, su kuriais jis bėgiojo. Ir maišelį... su krūva dešimtukų. Auksinių. Tikrai šimtas monetų.

Johaneso mama apstulbusi žiūrėjo į ją.

– Kai jį rado, pinigai buvo kišenėse.

Namas, kurį Maja Lindė nusipirko Fengerskuge, buvo senas, didžiulis, kitados pastatytas kaip mechaninės dirbtuvės. Trečiajame dešimtmetyje jame buvo gaminami dviračiai, o po penketo dešimtmečių jų gamybai žlugus, įvairūs savininkai kai kuriose pastato dalyse pamėgino įkurti kažką panašaus į gyvenamuosius būstus.

Namas atrodė kaip neįprastai erdvi ir aukšta Dalslando troba; raudonai dažytas, medinis, dviaukštis, dideliais langais su skirtukais ir baltomis raidėmis ant fasado: „Mechan". S. V. Haraldsono dirbtuvės.

Maja pati stebėjosi – nors užaugo tik už keleto mylių Omole, niekuomet neketino kurtis gimtinėje. Tačiau sunkiai susirgo tėtis, ir ji nenorėjo palikti mamos vienos. Be to, vienas iš artimiausių jos bičiulių atsikraustė į Fengerskugą, beje, kaip ir daugelis kitų menininkų pastaraisiais metais.

Emigracijai iš didžiojo Venerno krašto – Maja taip paprastai vadino pasienio ruožą tarp Dalslando ir Vermlando, nusidriekusį Venerno ežero šiaurės vakarų krantu, – nuolatos augant, maža Fengerskugo bendruomenė elgėsi priešingai. Meno amatų mokykla, žinoma, čia gyvavo jau kelis dešimtmečius, bet pastaraisiais metais prisidėjo dar daugiau dalykų, dėl kurių ji atgijo, veikė kiaurus metus, o kartais renginiai truko net ir ištisas paras. Prieš dvejus metus čia įsikūrė pažangi laisvųjų menų mokykla.

Jai priklausė tiek studentų bendrabučiai, tiek ir daugybė ateljė, todėl kas pusmetį čia įsikurdavo vis kiti menininkai ne tik iš Švedijos, bet ir iš viso pasaulio.

Mokykla pamažėliais perėmė greta esančio nebeveikiančio popieriaus fabriko patalpas, taigi taip atsirado erdvės parodoms, teatrų spektakliams ir performansams, juo labiau šventėms. Prie senokai čia dirbančios kavinės prisidėjo baras ir net restoranėlis. Čia kraustėsi vis daugiau mokinių ir mokytojų. Buvo menininkų, kurie, kaip Maja kitados išvykę iš šios vietovės, grįžo atgal, pigiai pirkosi namus, kūrė šeimas.

Mokykla ištisus metus viliojo lankytojus: į amatininkų mugę per Kalėdas, teatrų spektaklius vasarą, išvykas per Velykas ir šiaip įvairius renginius tarp švenčių. Pagal naujausius apskaičiavimus mokykla šiame regione tapo trečia vieta, traukianti turistus.

Už langų jau nugulė sutemos, o kambaryje buvo šilta. Ant sienų šmėseliavo stearino žvakės ir židinio liepsnų šešėliai. Maja pasikvietė vakarienės savo draugę Eleną, ką tik atsidariusios meno mokyklos direktorę, ir Oskarą, kuris jau mėnesį kitą dirbo čia dailininku. Maja kelissyk jį buvo sutikusi buvusio fabriko patalpose įrengtame bare, o vakarienei ją įkvėpė Oskaro pasiūlyta pagalba kraustantis.

Truputį panešioję kartonines dėžes, paskui pavakarieniavę, Oskaras ir Elena kiekvienas gulėjo ant atskiros sofos, tuo tarpu Maja išsitiesė ant didžiulio nutrinto rytietiško kilimo.

– Ar esate buvę pelkėje? – paklausė Maja įsižiūrėjusi į lubas.

Oskaras ir Elena sužiuro į ją.

– Ne, – tarė Elena. – Kalbi apie tą atsitikimą?

– Šiandien tenai buvau. Pirmąsyk tikrai po kokių keturiasdešimties metų.

– Tai kas nors iš mokinių, ar ne? – paklausė Oskaras ir reikšmingai nužvelgė Eleną.

– Taip, – atsakė Elena. – Bjauru, kai su tuo susiduri. Pirmadienį turbūt rinksimės mokykloje, sklando galybė keistų gandų. Bet tu tikriausiai todėl ten ir buvai?

Maja linktelėjo galvą.

– Nors nebuvo taip, kaip tikėjausi, ten tokie... kerai nėra tinkamas žodis, bet nuotaika tenai *stipri*. Aš padariau kelias nuotraukas. Pati sau.

– Ar galima jas pamatyti? – paklausė Oskaras.

– Tai tik eskizai. Gal vėliau, – pasakė Maja. – Ar ten buvo kas nors iš mokinių, ketinusių pelkėje piešti?

– Nežinau. Nors mintis gera, Maja, – susidomėjo Elena. – Tapybos pagrindų kursams stinga rudens momento, gal būtų verta ką nors nutapyti gamtos tema.

Tą pat akimirką Maja pasigailėjo, kad prakalbo apie pelkę. Ji labiausiai nenorėjo, kad į pelkę sugarmėtų krūva meno mokyklos mokinių.

Vynas netrukus baigėsi, ir Elena ėmė pasakoti, kaip ji per klaidą sutiko Niujorke savo būsimą, dabar jau buvusį, vyrą.

– Tiksliau sakant, tai buvo Majos klaida, – aiškino Elena Oskarui. – Tą savaitę mes, mano buvusysis ir aš, atvykome pasveikinti Majos Niujorke. Iki to laiko nebuvau su juo pažįstama. Maja, pasirodo, tą pačią savaitę per klaidą pasikvietė mane ir jį. O pati buvo apsivertusi darbais iki kaklo.

– Gerai, tai kaip buvo toliau? – paklausė Oskaras.

– Taip, ji nelabai turėjo kada mumis rūpintis, taigi mudviem tikriausiai pasisekė, kad turėjome vienas kitą, – atsakė Elena ir nudelbė Mają akimis.

– Taip, tikriausiai pasisekė! – pritarė Maja.

– Tad mudu savaitę vaikščiojome po muziejus ir galerijas, – toliau pasakojo Elena, – o paskui aš atsikrausčiau pas jį į Stokholmą. Gimė sūnus, kartu mudu pragyvenome beveik dešimt metų. Ir viskas baigėsi tada, kai prieš keturis mėnesius užtikau jį su vyru vasaros namelyje. Tikriausiai būčiau galėjusi su tuo susitaikyti, savaime suprantama. Jei jis iš tiesų nebūtų įsimylėjęs.

– O kas dabar? – paklausė Oskaras.

– Gal viskas baigsis taip, kad aš atsikraustysiu čia.

– Galėsi, – nusišypsojo Maja. – Turėsiu ištaisyti savo klaidą. Galėsi siurbti dulkes ir valyti langus, užuot mokėjusi nuomą. Čia tokia baisybė valytinų langų.

– Tuomet gal ir man leisi atsikraustyti, – paprašė Oskaras. – Svečių būstai tokie ankšti.

– Gana juokų, – nusišypsojo Maja, – gyventi aš norėčiau viena.

– O Vanija? – nustebo paklausė Elena. – Kur ji gyvens?

– Kas toji Vanija? – pasidomėjo Oskaras.

– Mano padėjėja iš Niujorko. Mudvi kartu negyvensime, ji pigiai nusipirko namą netoliese.

– Na, aš tikriausiai apie tai girdėjau, – pasakė Oskaras.

– Beje, ji atvyksta ryt. Artimiausiu laiku man dar tikriausiai prireiks pagalbos, – tarė Maja ir pasisuko į Eleną, – gal kuris nors iš tavo mokinių norėtų? Daugiausia pagalbos tvarkantis. Ketinau pakabinti lapelį skelbimų lentoje.

– Nereikia, – pareiškė Oskaras. – Nekabink jokio lapelio. Aš imsiuos.

– Tu? Bet nemokamai.

– Tiek to.

Maja prisidėjo raudonvynio taurę prie lūpų ir nusišypsojo.

– Gerai, – pajuto, kad nuo alkoholio užplūsta nuovargis. – Ten, manau, dar liko sūrio?

Oskaras atsistojo ir nuėjo į virtuvę.

Elenai ir Oskarui išėjus, Maja greit nusimaudė po dušu, apsivilko naktinius marškinius ir palindo po apklotu. Paskaitė kelis puslapius laikraščio, paskui padėjo jį ir apžvelgė kambarį.

Jos galvoje ėmė rusenti mintis. Mintis padaryti Mosmarkeno nuotraukų seriją; kupinų rimties paprastų įvairiausių aplinkos vaizdų nuotraukų. Plyni plotai. Gal vienas kitas namas. Kuo nuošalesnis, kad nuotraukose būtų akivaizdi ten tvyranti nuotaika.

Ji pasiėmė nešiojamąjį kompiuterį ir atsidarė per visą ekraną vieną iš nuotraukų. Joje buvo matyti, kaip atvirai pelkė pasitinka dangų, du skirtingos sandaros plotai. Dabar tai gal ir nebuvo kokios nors meninės vertės vaizdas, bet, kad ir kaip ten būtų, Majai kilo mintis, ir ji žinojo, kaip galėtų įgyvendinti savo sumanymą. Nespalvotos nuotraukos, kvadrato formos. Jos būtų įtaigios ir puikios.

Maja atsidarė kitą nuotrauką, paskui dar kitą. Jau ketino išjungti kompiuterį, kai kažkas ekrane patraukė jos dėmesį.

Nuotrauka buvo padaryta nuo klojinio, vaizdas tiesiai virš pelkės. Dešiniau keli medžiai. O ten, toli toli nuotraukoje, kiek dengiamas medžių ir krūmų, tarytum stovėjo žmogus.

Ji paieškojo tarp kitų to paties vaizdo nuotraukų. Pirmosiose žmogysta lyg ir ėjo į priekį, o paskui tarytum sustojo ir atsisuko į fotoaparato objektyvą. Kūnas vos susikūprinęs. Tarytum šlubčioja. Gal moteris, o gal ir vyras.

Kitose nuotraukose to žmogaus jau nebuvo.

Ji vėl peržiūrėjo visas nuotraukas. Gal kas nors atklydęs į pelkę pasigrožėti gamta. Ar bėgikas, pamanė, nes kokia dar kita priežastis belstis į pelkę?

– Atleiskit, kad įsibroviau, – pasakė Agneta. – Aš tik norėjau sužinoti, kaip sekasi. Ir kas atsitiko?

Agneta stovėjo palei trobelės duris lauke, rami ir susikaupusi, tačiau savaip įsiaudrinusi. Aišku, buvo pasiryžusi sužinoti, kas nutiko pelkyne. Kad Natali jai papasakotų.

– Nedaug žinau, – atsakė Natali, – tik tiek, kad jis vis dar be sąmonės. Bet eikš vidun. Ko nors norėtum?

Ji pati kaip tik buvo atsisėdusi prie stalo valgyti sumuštinių su virtais kiaušiniais. Ranka apvedė stalą, kavinuką, duoną, sviestą ir sulčių pakelį.

– Tu man atrodai pažįstama, – pasakė Agneta įeidama. – Iš pat pradžių taip pamaniau.

– Dažnai tą girdžiu, – tarė Natali. – Beje, ar tikrai nieko nenori? – pakartojo klausimą.

– Nee, labai ačiū, – padėkojo Agneta. – Bet gal malonėtum papasakoti daugiau, kas nutiko tada, kai radai tą jaunuolį. Jis tavo pažįstamas?

– Ne, iš tikrųjų tai ne. Jis paprastai pro čia bėgdavo, be to, keliskart šiaip matėmės.

– Bet tu juk budėjai prie jo ligoninėje.

Taigi, taip jau nutiko.

Jiedvi sėdėjo prie stalo priešais viena kitą, ir Natali neturėjo kitokio pasirinkimo, tik paaiškinti Agnetai, kaip atsidūrė

pelkyne. Paaiškinti, kaip užplūdo nerimas ir kaip ji puolė ieškoti Johaneso.

– Jeigu nebūtum taip skubėjusi, gal jis būtų miręs, – rimtai pareiškė Agneta. – Tu išgelbėjai jam gyvybę.

Natali nunarino akis.

– Taip... – ištarė. – Gal. Nors turbūt man pasisekė.

– Bet vieno dalyko vis dėlto nesuprantu, – kalbėjo toliau Agneta, jos žvilgsnis pasidarė akylus. – Juk jis tikriausiai pelkėje nebuvo tiek laiko, kad būtum iš tiesų sunerimusi? Tu kažką pajutai, ar ne? Jog kažkas atsitiko?

Natali, taip įkyriai kamantinėjama, dvejojo.

– Iš tiesų nežinau... arba taip, galbūt. Aš tik pajutau, jog kažkas čia negerai. O dar ir toks bjaurus oras.

– Paprastai mes sugniaužiame kumščius, kad pasisektų, – tarė Agneta. – Jis juk bėgiojo kas antrą dieną ištisus metus, kad ir koks oras būtų. Žavėjausi juo, – pasakiusi atsistojo. – Bet tai, ką padarei tu, Natali, ypatinga, kad tu pajutai nelaimę. Aš vadinu tai nuojauta.

– Nežinau, – sudvejojo Natali.

– Be to, – pridūrė Agneta tylesniu balsu, lyg kas nors galėtų ją išgirsti, – juk mes nenorime tokių nutikimų, dėl kurių ši vietovė prastai pagarsėtų, argi ne taip?

Tai štai dėl ko ji apsilankė, pamanė Natali, Agnetai išėjus.

*Business as usual.**

Lyg dėl visų nutikimų ši vietovė nebūtų prastai garsėjusi ir anksčiau.

* Verslas, kaip paprastai. (Angl.)

Pagrindiniai kambariai jau buvo su baldais, tarp jų ir kontora. Šią savaitę atvyks meistrai ir ims remontuoti likusias patalpas; turėjo būti pastatytas tamsus kambarėlis ryškinti nespalvotoms nuotraukoms, taip pat fotoateljė su parodų sale, nedidelis baras.

Maja žvilgtelėjo į kompiuterį šalia lovos. Mielai būtų jį pakėlusi ir atidžiau apžiūrėjusi nuotraukas iš pelkės – gelstantį kraštovaizdį, susikūprinusią žmogystą, bet jautėsi pavargusi. Žurnalistas ir fotografė iš mėnraščio ką tik ėmė iš jos interviu apie grįžimą namo ir ateities planus. Fengerskugas *versus* Niujorkas.

Susitikimas buvo įdomus. Žurnalistas Tomas Sioderbergas buvo apsiskaitęs ir įsigilinęs į daugumą pastaraisiais metais jos kurtų projektų. Mają pamalonino, kaip išmaniai jis nagrinėjo jos nuotraukas, ir nudžiugino komentarų aštrumas.

Be to, jai patiko, kad jis ne tik glostė ją paplaukiui, bet ir puikiai pateikė pagrįstą kritiką, kaip ji nebuvo pratusi. Maja susidomėjo tiek jo išprusimu, tiek ir šia atsitiktine pažintimi. Ji galėjo lengvai ir šypsodamasi susitaikyti su kritika, gal kad suprato – žurnalistas ją įsimylėjęs. Ir tie jausmai atsirado besigilinant į jos meną ir karjerą.

Tai nutiko ne pirmąkart.

Fotografė pasirodė baigiantis interviu. Buvo šiek tiek nedrąsi ir įsitempusi, norėjo nufotografuoti Mają įvairiose namo

vietose, taip pat ir lauke, ganykloje, ant tako į daržinę. Tomas ėjo kartu, kol fotografės aparatas zyzė ir spragsėjo, abu šypsojosi vienas kitam ir keitėsi žvilgsniais.

Viskam pasibaigus, Maja pasiūlė Tomui paskolinti kelis ją aprašančius straipsnius, kurių jam nepavyko gauti.

Kai vėl liko viena, pasiėmė iš šaldytuvo lėkštę gardumynų priešpiečiams. Atsisėdo prie didelio stalo ir įsižiūrėjo tiesiai į dvi žalas karves, stebeilijančias ją iš ganyklos. Dideliame veidrodyje ant kitos sienos ji matė pati save ir staiga prisiminė kelias eilutes iš kadaise perskaitytos knygos, tai buvo aprašymas veikėjo, kuris atrodė turįs kūną „užpildytą valgio, gėrimo ir pragyventų metų“*.

Iš tėvo buvo paveldėjusi apvalų veidą ir trumpą kaklą. Jo plonas lūpas ir rudokus plaukus, kurie, kaip ir jam, ėmė žilti po penkiasdešimties. Net raukšlės įsirėžusios tose pat vietose. Tėvo veidas glūdėjo jos veide kaip į vandenį nugrimzdęs paveikslas.

Ji bemaž tiksliai prisiminė tą dieną, kai pirmąkart išgyveno, kad jos kūno vystymasis amžinam sukimesi elegantiškai nukrypo žemyn. Tas procesas, žinoma, prasidėjo gerokai anksčiau, bet tądien ji prisiminė atkreipusi į tai dėmesį, į vaizdą, kuris ėmė prastėti, ji suvokė, kad stangri oda apleidžia savo pozicijas ir ima dribti. Pasukusi galvą ir žvilgtelėjusi į savo atvaizdą veidrodyje, ji pamatė, kaip kakle susimetė raukšlių juostos.

Maja prisiminė, kaip ją visą apėmė suvokimas, kad jos kūnas yra kompostuojamas organizmas, kaip bet koks žemės augalas ar gyvūnas. Tas jausmas suteikė jai visišką laisvę. Lyg šnibžtelėjimas iš aukščiau, iš vidaus pasileisti. Tą akimirką ji pasijuto kaip lapas, kuris atsiplėšia nuo šakos, kad paskui pamažėle vartaliodamasis nukristų ant žemės ir atsiduotų puvimui.

* Iš Lenos Andersson meilės romano *Savavališki veiksmai*, *Natur and Kultur*, 2013 m.

Laisvai nukristi.
Kaip paprasčiausias lapas.
„Išmokyk pūti kaip paprastas lapas“, – taip rašė poetė*.
Majai netgi nereikėjo mokytis. Ji buvo gabi iš prigimties.

* Švedų poetė Änn Jäderlund (g. 1955) meilės lyrikos rinktinėje *Kas kitados buvo pieva*, išleistoje „Albert Bonniers“ 1988 m.

Natali stovėjo prie vieno iš trobelės langų ir žiūrėjo į kraštovaizdį, mišką ir puikiai pažįstamą dykynę.

Tokia daugybė dalykų dabar grįžo.

Bet tiek daug buvo ir pasikeitę. Suprato, kad dabar ji labiau įsibaiminusi. Ar atviresnė. Visi sluoksniai atgiję. Kažkas pabudęs troško išsiveržti, prasimušti į paviršių. Lyg viskas būtų nebe jos valioje, lyg tai jau anksčiau būtų buvę.

Kambaryje nuo žibalinės lempos šviesos paaštrėjo šešėliai, jie piktai šmėseliavo sienomis, ryškūs ir skubrūs nuo menkiausio judesio, lyg šikšnosparniai naktį.

Trobelės šiluma baladojosi į rąstų sienas, kažkas skrebeno grindis – turbūt pelės grįžo iš vasaros lapų krūvos ir urvų žemėje.

Ji taip ir neatsakė į Agnetos klausimą, bet, žinoma, jiedvi buvo susitikusios anksčiau. Kelis kartus prieš daugybę metų dvaro pastate. Ir ne tik. Ji netgi neišpasakojo tikrosios priežasties, dėl kurios puolė iš trobelės ieškoti Johaneso. Kad ją paskatino oras. Ne todėl, kad siautėjo vėtra, o atvirkščiai, kad ji taip staiga nurimo.

Natali žinojo, ką tai reiškia, – iš patirties, nes daug sykių buvo skaičiusi knygą, kurią jai davė kaimynas; tada, prieš daug daug metų, žodžiai „oro permaina“ aidėjo jos ausyse. Kaip tik dėl šių žodžių, ne dėl kitokios priežasties ji pasiskubino veikti nedelsdama.

Mėginiai, dabar pagalvojo ji. Man reikia imti mėginius.

Jai reikėjo gauti kokius nors duomenis, nusiųsti patikrinimui ir gauti atsakymą. Jai reikėjo popieriaus su tekstu nuraminti audros šėlsmą viduje. Raidžių, lentelių. Išvadų, kurias būtų buvę galima daryti iš jų. Jai reikėjo susigrąžinti kontrolę ar bent jausmą, kad susigrąžino kontrolę.

Drebančiomis rankomis Natali susikimšo dubenį liesos avižinės košės. Burna buvo sausut sausutėlė. Ji susivertė į burną didelę stiklinę vandens, apsirengė stora striuke, pasikabino per petį grąžtą mėginiams imti ir išėjo į drėgną orą.

Pelkyną gaubė tiršta migla. Regėjosi, kad klojinys gulasi tik jai einant, ji matė priešais vos kelis metrus.

Ėjo tuo pačiu keliu, kuriuo nusekė Johanesą, ir netrukus priėjo tą vietą, kur jį rado. Migla jau nebebuvo tokia tiršta.

Čia jis gulėjo ir dejavo, žiūrėjo į ją, bet iš tikrųjų nematė. Natali prisiminė jo žvilgsnį, apsiblaususį iš nuovargio, bejėgiškumo. Suglumusį, gal net apstulbusį.

Matė, kaip jis pamažėle grimzta, ir pajuto, kaip tikrovė raukšlėjasi, murkšlinasi, susispaudžia, miršta. O paskui vėl išsiplečia lyg gaudydama kvapą. Paskutinę akimirką ji užtempė Johanesą ant klojinio, įsitikino, kad jis dar kvėpuoja, ir nukūrė į trobelę telefono. Paskui klausydamasi pagalbos signalų ragelyje atbėgo atgal.

Kai grįžo ant klojinio, Johanesas buvo visiškai praradęs sąmonę. Ji ko neapalpo nuo stulbinančio jausmo, kad netrukus neteks žmogaus – žmogaus, kurį myli. Jausmas, kad nebeliks nieko svarbaus, jeigu jis neišgyvens. Kad pasaulis susitrauks iki pamiršto lango dydžio, kurio niekas nepasirūpino uždaryti, o ji plona užuolaida, kurią blaškys vėjas ir lietus, iki apskritai liks tik draiskalai, galutinai išnykstą.

Natali ėjo toliau. Migla kiek prasisklaidė. Klojinys išsiskyrė į dvi dalis, ir ji pasuko dešiniau. Reikėjo paimti mėginius iš dviejų

gręžinių, kad galėtų patikrinti bakterijų aktyvumą, parodantį puvimo greitį. Žūtbūt turėjo atsikratyti nerimo ir sutelkti dėmesį į akivaizdų faktą.

Po valandėlės kitos navigatorius parodė, jog ji jau tinkamoje vietoje. Natali pasidėjo ant žemės krepšį, išsiėmė grąžtą ir įkišo į žemes jo dalį. Paskui pagręžė iki kitos dalies ir gręžė toliau, kol grąžtas sulindo į žemę tiek, kiek reikėjo. Galop ištraukė įrankį, paėmė mėginio ir įdėjo į mėgintuvėlį.

Ji prisiminė, kad kita tiriamoji vieta tolėliau. Ėmė žingsniuoti ir būtų jau pasižymėjusi naujas koordinates, kai jai pasiregėjo, jog kažkas yra visai prie pat klojinio, sausesniame pelkės plote.

Lyg kūnas jau būtų žinojęs, kas tai yra, protui nesuskubus įsidėmėti.

Tai buvo negilu ir tuščia, bet tikrai dviejų metrų ilgio, taigi jokios abejonės dėl to, ką pamatė.

Priešais ją pelkėje kažkas buvo iškasęs kapo duobę.

– Natali Striom, toji mergina, kuri surado Johanesą, kažką aptiko pelkėje, – pasakė Leifas. – Susitiksime su ja.

Juodu vėl sėdėjo į jo automobilį ir nuvažiavo į Mosmarkeną.

Jai paskambino Leifas. Pelkėje rasta iškasta kapo duobė, netoli tos vietos, kur be sąmonės gulėjo jaunuolis iš meno mokyklos. Leifas ketino ją apžiūrėti ir panoro, kad ji taip pat važiuotų kartu. Maja neprieštaravo.

– Ji labai jau nekalbi, – pasakė jis. – Be reikalo burnos neaušina. Vakar trumpam su ja pasimačiau. Jeigu nori ką nors išpešti, reikia trupučiuką paplušėti.

Abu valandėlę sėdėjo tylomis, paskui Maja paklausė:

– O duobė, ji pačioje pelkėje?

– Taip.

– Na, ir ką tu manai?

– Nežinau. Gal kas nors ketino tenai pakasti savo šunį ar dar ką nors.

– Ne, tu taip nemanai, – paprieštaravo Maja. – Tada neieškotum. O juo labiau neprašytum manęs važiuoti kartu.

– Ji sakė, kad duobės ilgis mažiausiai du metrai. Tikriausiai todėl.

– Gerai, vadinasi, kapo duobė, – pareiškė Maja. – Pelkė juk įdomi vieta. Turiu galvoje, istorine prasme. Nežinau, bet pradedu

mąstyti apie Bruknyno mergaitę ir visus kapus, kurie gal tenai yra.

– Taigi...

– Jeigu dabar pelkę imtų kasinėti, tikriausiai aptiktų vienokių ir kitokių kapų, argi ne taip? – paklausė Maja.

– Na, ir? – Leifas pasižiūrėjo į ją.

– Aš tik sakau, kad žmonės galėtų užsimanyti ir kasinėti pelkę savarankiškai. O gal tai tik žmogus, kuris pamėgino iškasti kokią nors istorinę vertybę?

– Nemanau, kad dėl istorinių radinių dabar mums reikia gaudyti vėją tinklu, Maja. Mudu pabendrausime su Natali Striom ir apžiūrėsime duobę. Paskui aiškinsimės, kas per paukštis Johanesas, kodėl kažkas jam trenkė. O svarbiausia – kodėl jis nusibeldė į pelkę taip vėlai ir tokiu bjauriu oru.

– Gerai, bet nieko keista, kad jis buvo pelkėje, juk bėgiojo tenai kas antrą dieną, – pasakė Maja. – Trupučiuką pasidomėjau juo mokykloje, labai jau vidutiniškas mokinys, jis iš Erebru, o mokyklą lanko kiek ilgiau nei vienerius metus... jis visai niekuo neišsiskiria.

– Žinau, – atsiduso Leifas. – Ir vis dėlto kažkas trenkė jam per galvą.

Prie pelkės automobilių aikštelės stovėjo Natali Striom ir jų laukė. Dvidešimt penkerių–trisdešimties metų, šiltai apsirengusi.

Jie ėjo merginai iš paskos į pelkę, o ji pasakojo, ką pamačiusi po pietų: iškastą kapą, netoli tos vietos, kur rado Johanesą.

– O ar išsiaiškinote, kas galėjo jam nutikti? – paklausė ji nerimaudama.

– Deja, kol kas nieko negaliu nusitverti, – tarė Leifas. – Gal tau kilo kokių minčių?

– Nežinau. Tik man keista, kad jis nulipo nuo bėgiojimo tako. Nors kai jį radau, gulėjo nelabai toli, bet vis dėlto.

– Galbūt nusprendė bėgti tik pusę rato ir ketino sutrumpinti kelią skersai pelkę, – darė prielaidas Leifas. – Šiaip ar taip, juk buvo aklinai tamsu.

Natali linktelėjo galvą.

– Ir vis tiek keista, kad jis nusprendė bėgti slidžiu klojiniu, kai šitaip šlapia ir vėjuota, vargu ar tai galėjo būti greičiau negu bėgti visą ratą.

– Manai, kad jis galėjo užsiimti kuo kitu? Ne tik bėgioti po pelkę?

Natali gūžtelėjo pečiais.

– Ne, aš nežinau. Gal kas nors jį pernešė.

Natali nulipo nuo lieptelio ir patraukė per pelkę, Leifas ir Maja nusekė jai įkandin. Tylėdami praėjo pro tą vietą, kur buvo rastas Johanesas. Dar po kiek laiko Natali sustojo ir apsidairė.

– Turėtų būti čia, – ji apsisuko ratu. – Palaukite. O gal kiek toliau, – ištarė.

Visi ėjo toliau. Nebuvo matyti jokio kapo, net mažos duobės, ir Natali atrodė vis labiau ir labiau nusiminusi.

– Velniai rautų. Turėjau pasižymėti koordinates, – ji atsiprašydama pasižiūrėjo į Mają ir Leifą. – Prisiekiu, duobė anksčiau buvo čia.

– Nusiramink, – tarė Leifas. – Galime išsiskirti ir pasižiūrėti, gal ką nors rasime.

Dar po pusvalandžio jie liovėsi ieškoję.

– Nė neįsivaizdavau, kad bus taip sunku ją rasti, – apgailestavo Natali.

– Dabar man toptelėjo kita mintis, – svarstė Leifas. – Gal kas nors iš apylinkės gyventojų išsikasė truputį durpių namų ūkiui.

Kartais taip būna – ūkininkai aplink pelkę kiekvienas valdo po pelkės rėžį. Nors, aišku, tuomet duobė būtų likusi.

– Namų ūkiui? – paklausė Maja.

– Taip, na, kaip kraiką gyvuliams.

– Neįmanoma, – paprieštaravo Natali. – Iš dalies todėl, kad dabar čia gamtos draustinis, taigi kasti draudžiama. Kita vertus, šitaip niekas nebūtų daręs. Garbės reikalas yra duobės puses padaryti nuožulnias, kad žvėrys galėtų išlipti, jeigu įkristų. O toji duobė nebuvo taip iškasta.

Leifas sustojo ir nustebęs pasižiūrėjo į ją.

– Baisiai tu išprususi, – pareiškė Leifas.

Natali raustelėjo, nusisuko ir ėmė eiti.

– Turiu grįžti.

– Ne, atsiprašau. Nenorėjau tavęs įžeisti, – apgailestavo Leifas.

Natali be žodžių patraukė pečiais.

– Nieko baisaus.

– Žinai, mes padarysime taip, – pasiūlė Leifas. – Pranešk, jeigu vėl ką nors rasi. Nedvejodama. Gerai? Nieko keisto, kad taip atsitiko, vietovė juk didžiulė.

Nežiūrėdama į juos Natali kilstelėjo ranką atsisveikindama ir nuėjo.

Leifas ir Maja vėl susėdo į automobilį.

– Tokios tokelės, – teištarė Leifas. – Būna ir taip. Važiuojame į komisariatą.

Maja pasidėjo ant kelių kompiuterį.

– Ji ne čionykštė, taip? – paklausė.

– Taip. Bent jau aš nežinau. Išsinuomojo dvaro trobelę keletui savaičių.

Valandėlę važiavo tylėdami, paskui Maja paklausė:

– Manai, ji atrodo įtartina?

– Natali?

– Taip.

– Iš tikrųjų tai ne, – atsakė Leifas. – Tačiau ji vienintelė pastaruoju metu matyta pelkėje su grąžtu. Antra vertus, juk pati susisiekė su mumis.

– Taip, žinoma. – Maja įsižiūrėjo į kelią.

– Bet gal tu ir teisi, – pastebėjo Leifas. – Gal tokiu atveju turėjau pakalbinti ją kiek daugiau. Išsiaiškinti, ką ji iš tikrųjų čia tyrinėja ir panašiai.

Valandėlę abu važiavo tylėdami, o tamsus miškas tarytum spaudė kelią iš abiejų pusių.

– Žinai, tos monetos, – tarė Maja, – kurias turėjo Johanesas?

– Taip?

– Šiek tiek mąsčiau apie tai, kodėl reikia neštis krūvą auksinių monetų susiruošus pabėgioti?

– Robinas kasdien pusę metų bėgiojo su pilna kuprine ant nugaros iki to laiko, kol iškeliavo ieškoti nuotykių, – pasakė Leifas, turėdamas galvoje jauniausiąjį sūnų.

– Taip, žinoma. Bet monetos? Vis dėlto jos turėtų reikšti ką nors ypatinga.

– Taip, galbūt, – sutiko Leifas.

Maja atsiduso.

– Vis tiek ši pelkės istorija labai keista, – tyliai ištarė ji ir pasižiūrėjo pro langą. – Visa ši vietovė keista.

Leifas nusijuokė.

– Taigi, paprastai taip sakoma, kai nelabai žinai, ko griebtis.

– Turi galvoje bylos tyrimo pradžią?

– Na, taip.

Maja pasižiūrėjo į jį, tada pasiėmė kompiuterį. Įjungė ir atsivertė vieną iš nuotraukų.

– Yra ir dar vienas dalykas, kurį norėčiau tau parodyti ir kurį aptikau vakar. Žvilgtelk, – tarė ji ir parodė neaiškią susikūprinusią figūrą vienoje nuotraukoje. – Matai, čia juk kažkas yra?

Leifas vairuodamas metė akį į ekraną.

– Dabar nematau. Bet tai jau už užtveriamosios juostos. Juk aplink vaikščioti nedraudžiama.

– Greičiausiai tavo tiesa, – pasakė Maja atsivertė kitas nuotraukas. Žiūrinėjo jas ir staiga išvydo tai, kas anksčiau buvo praspūdę pro akis.

Paskutinėse nuotraukose toji žmogysta nebuvo dingusi, kaip iš pradžių manė. Jis arba ji tiktai pritūpė. Tarp krūmų.

Gal ir galima buvo tai kaip nors paaiškinti, bet Majos galvoje sukirbėjo tik vienas paaiškinimas.

Kažkas pasistengė nuo jos pasislėpti.

Studijuodama Natali daugybę laiko praleido miškuose ir laukuose, tad gamtoje ėmė jaustis kaip namie. Kai kiti žmonės joje ieškojo tylos ir ramybės, ji rado pasitenkinimą ir gilesnę prasmę pačiame gamtos pažinime. Įvairiausio pobūdžio pažinime. Mėgino suprasti, koks elgesys ir kokie polinkiai būdingi evoliucijai. Visa jos esybė tarytum rėmėsi lotyniškais pavadinimais, klasifikavimu, sudėtingais organiniais procesais ir kitais moksliniais faktais.

Jai atrodė saugu žinoti, kad visas gyvenimas žemėje dalijamas į tris vadinamuosius domenus – bakterijas, archėjas ir eukariotus, be kita ko, pagrįstus DNR palyginimu. Arba kad eukariotai savo ruožtu dalijami į augaliją, gyvūniją, grybus bei pirmuonis. Paskui kiekviena ši karalystė skiriama į gentis, klases, poklasius, šeimas, gimines ir rūšis.

Tuo metu ji vaikščiojo pas psichiatrą ir pastarasis priekaištavo, jog ją tarytum apsėdusi manija prisikimšti galvą žinių. Gydytojas spėjo, kad ji tokia informacijos gausybe mėgina išvengti susidūrimo su tuštuma arba siekia, kad neliktų vietos kitoniškai informacijai, tokiai, kurios neįmanoma apdoroti, kuri greičiausiai susijusi su ankstesniu jos gyvenimu.

O pati Natali manė radusi puikų būdą valdyti savo jausmus, netgi jos aplinkai manant, jog šis būdas neveiksmingas, ji asmeniškai savimi buvo patenkinta.

Tačiau dabar viskas apvirto aukštyn kojomis, ir Natali ėmė svarstyti, ar sprendimas atvykti į Mosmarkeną nebuvo didžiulė klaida. Tikrovė slydo jai iš rankų.

Argi kapo duobės niekados nebuvo? Ir jei ji nė kruopelytės neabejojo, kad matė kapą, kodėl jo neberado? Kodėl jo tenai nebebuvo?

Ir Johanesas. Ji neprisiminė, jog kam nors kitam kada nors yra pavykę šitokiu būdu atitraukti jos dėmesį nuo darbo, jam tai pavyko, o dabar jis be sąmonės.

Natali ketino ir toliau darbuotis pelkyne, bet mintys ištisai lakstė atgal į vienuoliktą Karlstado ligoninės palatą. Vakarais, kai atsiguldavo, prieš akis iškildavo jo žvilgsnis. Jo šypsena ir nuoširdus noras patalkinti pelkėje.

Jau seniai seniai ji nebuvo jautusi įsimylėjimo palaimos.

Ir prakeikimo.

Ar per Johanesą ji nebegalėjo susikaupti? O gal buvo išsiblaškiusi dėl kokios kitokios priežasties?

Dėl praeities?

Tebuvo vienas pasirinkimas – tegu tai nutinka. Ji nė neketino priešintis. Kuo labiau Natali stengėsi nustumti praeitį nuo savęs, tuo labiau ji artėjo.

Anos vasaros prisiminimai ėmė ją kamuoti jau be atokvėpio. Netgi dzingsėjimai galvoje. Jie pasidarė stipresni. Garsesni.

Ištisus metus ji vaikščiojo pas gydytojus. Kai niekas nerado jokios fizinės ligos, nukreipė ją pas psichiatrą, šis nustatė, kad jai stresas, kad ją kažkas slegia.

– Vieni girdi balsus, – aiškino psichiatras, – kiti kitokius dalykus. Tu girdi dzingsėjimus. Yra vaistų, galime pamėginti.

Gal kaip tik tada ji nusprendė, grynai iš pykčio, laikytis atstu nuo gydytojų ir gyventi taip, lyg būtų visiškai sveika.

O važiuoti čia, ar pati nusprendė važiuoti čia?

Neprisiminė, kaip atėjo šis sprendimas. Ar sprendimas buvo jos? Staiga ji tik atsirado čia. Vėl.

Čia, Mosmarkene.

Po šitokios daugybės metų.

– Jeigu teisingai tave suprantu, – pasakė Elena, – ketini surengti visą nuotraukų iš pelkės parodą?

Maja sėdėjo svetainėje su Vanija, Elena ir Oskaru. Jie gėrė ąsotėlį imbierinės arbatos ir žiūrinėjo jos nuotraukų eskizus iš Mosmarkeno.

– Nelabai didelę, bet... Parodą planavau jau seniai, bet anaiptol nesijaučiu tokia išsiilgusi Niujorko, kad rodyčiau tas nuotraukas, kurias ketinau. Šis sumanymas man kur kas įdomesnis, net jei turėsiu padirbėti iš peties, kad spėčiau pabaigti. Vaizdai tiesiog keri – pelkė, akivarai, migla. Turėtum pavaikščioti su manimi.

– O gal tave tenai traukia kaip tik tie keisti nutikimai?

Taip, irgi, ji negalėjo neigti. Juk viskas prasidėjo nuo Johaneso Ajebo. Paskui dar ta duobė, kuri iš pradžių buvo, o paskui dingo be pėdsakų. Ir toji nufotografuota susikūprinusi pamėkliška žmogysta, akivaizdžiai besistengianti nuo jos pasislėpti.

Nesuvokiami dalykai, o nesuvokiami dalykai ją visuomet traukė.

– Pelkė dar įdomi ir kuo kitu, – prašneko Maja lyg stengdamasi apsiginti. – Ankstesniais laikais čia buvo aukojami žmonės. Visuomet sklido kalbos, kad Mosmarkene be pėdsakų dingsta žmonės. Ar tai tik melagingi gandai, ar grynos istorijos apie vaiduoklius, nežinau, bet, kai buvau maža, prisimenu, mes baugindavome vieni kitus pasakojimais apie pelkę.

– Man tai įdomiai skamba, – pasakė Oskaras.

Maja paieškojo žinių apie Bruknyno mergaitę internete. Gal, staiga dingtelėjo jai mintis, šalia kraštovaizdžių nuotraukų ji galėtų nufotografuoti keletą tikrų pelkyno lavonų iš muziejų. Gal jos pelkių nuotraukų projektas galėtų tapti paroda apie mirtį ir amžinybės svajones. Maždaug.

Prisiminė prieš daugelį metų knygoje matytus panašius portretus. Įvairiausios būklės balzamuotus kūnus iš požeminių laidojimo vietų, Italijos ir Prancūzijos katakombų.

Palermo katakombose paskutinė palaidota buvo mergytė Rozalija Lombardo. Jai buvo dveji metukai, kai 1920 metais susirgo plaučių uždegimu ir mirė. Gedintys tėvai susirado profesorių Alfredą Salafiją, kuriam itin sėkmingai pavyko balzamuoti mergaitės kūnelį. Sakoma, kad jo receptas susidėjo iš formalino, kad sunaikintų bakterijas, glicerino, kad sulaikytų džiūvimą, salicilo rūgšties, kuri sustabdytų grybelių dauginimąsi, ir – čia pagrindinė sudedamoji dalis – cinko druskos, kad nesuzmektų audiniai. Dar ir šiandien Rozalija guli tenai atvirame karste apvaliais švelniais skruostais ir abrikosų spalvos kaspinu, dailiai surištu ant pakaušio. Lyg galėtų bet kada atsistoti ir nueiti savais keliais.

Maja galvojo, kodėl jai rūpi tie išsaugoti kūnai, nesvarbu ar balzamuoti natūraliai kaip pelkėje, ar žmogaus rankomis kaip Rozalija. Pirmuoju atveju slypi istorinių įvykių paslaptis ir kerai žemės, kuri nepaleidžia savo aukų.

Antruoju atveju gal ją labiau domino patys veiksmai, veiksmai, kuriuos įkvėpė mūsų troškimas nepaleisti mylimo žmogaus.

Amerikoje įvairūs naminių gyvūnėlių konservavimo būdai yra didžiulė pramonė, ji buvo mačiusi interviu su anksčiau sielvarto slegiamu šeimininku, kuris taip susigrąžino savo šunį. Jis

vėl galėjo matyti kalytę, gulinčią pintinėje, – čia ji paprastai gulėdavo, pasidėjusi galvą ant letenų. Kupinu laimės balsu vyriškis pasakojo, kokia gyva ji atrodo ir jam net regisi, kaip kalytė viena akimi žvilgteli šeimininkui einant pro šalį.

Mūsų neviltyje slypi kažkas, galvojo Maja, kas verčia žmones išaukštinti fizinį kūną iki padėties, kurios jis nenusipelno ir kurios jam nebuvo skirta turėti niekuomet. Greičiausiai todėl, kad nesugebame matyti, kokie esame iš tikrųjų, matome tik kūnus, kuriuose gyvename. Mes nesugebame paleisti nei tada, kai gyvename, nei tada, kai mirštame.

Ji mąstė apie nuotraukas, kurios buvo ir liūdesys dėl praeities, ir dabarties liudijimas. Piršto spūstelėjimas, sustabdantis permainų tėkmę. Nusikaltimo vietos nuotraukos, kurios savotiškai balzamavo mirusiuosius. Nuotraukos kaip įkaltis. Tai atsitiko. Tai buvo. Taip čia atrodė. Kūnas ant virtuvės grindų. Plautuvėje lėkštė, niekuomet nebaigta plauti. Ant stalo naudotas ketaus puodas su pietų likučiais – mėsiška sriuba. Smulkmenos, kurios paprastai lieka nepastebėtos.

Kasdieniškos nusikaltimo smulkmenos visuomet įsikurdavo Majos sieloje, nuo jų svaigdavo galva. Lyg sąskaitos su anapusiniu pasauliu, ir ją jaudino ne pinigai, narkotikai ar ginklai, o pastebėjimas, kad kraujo klane ant grindų tysąs vyriškis rytą apsimovė skirtingas kojines. Jai prieš akis tarytum kilo vaizdas, kaip jis sėdi ant lovos krašto arba žiūri į stalo stalčių, greičiausiai net nenutuokdamas, kad šis rytas jam paskutinis.

– Kitąsyk, kai važiuosiu į pelkes, manau vežtis ir tave, norėsi ar ne, – tarė Maja Elenai.

– Aš irgi mielai prisidėsiu, – pasisiūlė Oskaras.

– Žinoma, – pritarė Maja. – Prisidėk.

Tą akimirką paskambino prie ateljė durų. Oskaras nuėjo atidaryti. Netrukus jis grįžo atgal, jo skaidrios mėlynos akys maldavo.

– Tai žurnalistas. Tomas Sioderbergas. Sako, norėtų atiduoti keletą knygų. Ar man tik paimti knygas, ar...

– Ne, – pasakė Maja. – Pati paimsiu, – ji atsistojo ir paklausė: – Ką pasakytumėte, gal jau metas šlakelio vyno?

Maja pasisveikino su Tomu stipriai apkabindama ir apipildama žodžiais, kaip jai patiko jo straipsnis – jau buvo perskaičiusi pirmuosius apmatus. Kiti atrodė kiek sutrikę, kad tarp jų sėdi žurnalistas, bet Maja pakvietė jį visai nuoširdžiai.

Jo lūpos nedrąsiai šypsojo, ranka jis pasiglostė susitaršiusius trumpokus plaukus. Maja nežinojo, ar tai dėl vyno, bet dabartinė erotinė jo išvaizda ją paveikė labiau negu juodviem matantis pirmą kartą – gyslotas ir miklus jo kūnas, atsipalaidavęs ir savimi patenkintas. Ji tarsi regėjo jį be drabužių, oda kietai apgulusi krūtinę ir kojas.

Maja paleido „Crosstown Traffic“, ir pajuto, kaip kambarys prisipildė energijos. Džimis Hendriksas tai gamtos stichija, galvojo ji, ar tiesiog savitas reiškinys. Tai nei gerai, nei blogai. Juk neįmanoma pasakyti, ugnis gera ar tik bloga, arba vanduo. Yra kaip yra.

You jump in front of my car when you
you know all the time that
ninety miles an hour, girl, is the speed I drive
You tell me it's alright, you don't mind a little pain
*You say you just want me to take you for a drive**

* Tu iššokai priešais mano automobilį,
nors visąlaik žinojai,
kad važiuoju devyniasdešimties mylių per valandą greičiu, mergyt.
Pasakei, kad viskas gerai, tau nerūpi truputis skausmo,
Pasakei, jog tik nori, kad tave pavėžinčiau. (Angl.)

– Gal pasiuntinėsi žinučių, Vanija? Būtų šaunu, jei ateitų šiek tiek daugiau žmonių, – tarė Maja, apsikabino ranka Tomą ir įsivedė į vidų.

– Eikš, kai ką tau parodysiu, – pasakė ji tyliai, lyg pabrėždama, kad šie žodžiai skirti tik jam vienam.

Oskaro žvilgsnių ji nematė, bet juto, kaip svilina nugarą. Puikus skausmas. Lyg degintų geras viskis ar stipri degtinė, tas jausmas dar labiau sustiprėjo, ji suprato, kad vakaras bus tikrai malonus.

Vanijos žinutės suveikė greitai. Vienas po kito rinkosi žmonės, netrukus vakaras pavirto į savotiškas improvizuotas naujos Majos ateljė įšventinimo iškilmes.

Tomas pažinojo kai ką iš atėjusių, taigi atrodė besijaučiąs kaip namie. Jis gerai elgiasi, pamanė Maja, jam tarytum nė nereikia pastangų prisitaikyti prie menininkų.

Kai kas, tarp jų Oskaras ir Elena, toliau aptarinėjo Majos kūrybos aspektus ir pastarąją kilnojamąją parodą – seriją atvirai rodomų gyvų ir negyvų daiktų nuotraukų. Akmuo, medis, namas, šuo. Kai kur stovįs ar gulįs žmogus, skersgatvis, siena. Neįmantri fizinės tikrovės iškarpa. Paroda vadinosi „No Thing“, ir Maja bandė pavaizduoti, kaip daiktai yra pavaldūs vienovei ir amžinybei. Kad nereikia sutelkti dėmesio į paskirus nusakomų skirtingų išorinių savybių motyvus, o susitelkti į neprieinamą patirčiai, bet viską jungiančią jėgą.

– Tikriausiai nieko įtaigesnio nesi sukūrusi, – pasakė Elena. – Kaip aš ir parašiau parodos katalogo įžangoje: „Tai lyg vėjas įsisuko tarp nuotraukų ir nupūtė viską šalin, palikdamas tik esaties ir orumo nuojautą, kuri sujungia visų dalykų gelmes.“

– Mačiau tą parodą Osle, – įsiterpė Oskaras, – ir pritariu kiekvienam žodžiui. Dažnai vis prisimenu nuotraukas. Jas gaubia kažkoks išsilaisvinimo pojūtis.

Maja atidžiai jį nužvelgė. Įvertindama.

– Velniškai įdomu, – tarė Vanija. – Koks daugiasluoksniškumas.

Tomas pasigręžė į Mają ir uždėjo ranką jai ant nugaros.

– Tu šitaip tarytum nupasakoji tikrovę, – tyliai pasakė jai į ausį, – ir aš nevalingai imu mąstyti apie troškimą. Troškimą iš tikrųjų sutikti gelmes. Susilieti su jomis.

Nuo jo kūno padvelkė šiluma. Įtampą tik dar labiau didino tai, kad aplinkui buvo kitų svečių.

– Susilieti kaip įsimylėjėliams, – sukuždėjo ji prikišusi lūpas jam prie ausies, – gal net sukelti tokius stiprius jausmus, kad patirtum visišką susiliejimą: tokį, tarp kurio būtų mūsų prigimties esmė ir amžina esatis, kai mirsime.

Jis vos pasilenkė artyn.

– Skamba viliojamai.

– Kas?

– Mirties dar galiu ir palūkėti. Visa kita.

Jis įsistebeilijo jai į akis. Maja nieko neatsakė, tik žiūrėjo į jį. Tai pati geriausia fazė. Kai dar nieko nepadaryta, visi keliai prieš akis atviri.

Rytą, kai sunkiausios pagirios atlėgo ir Maja išsiskyrė su Tomu pažadėjusi pasimatyti kitą savaitę, ji atsisėdo ant sofos su kompiuteriu ir dideliu puodeliu stiprios kavos.

Atsivertė Kultūros istorijos muziejaus puslapį, susirado kontaktinius duomenis ir darbo laiką, sąmoningai vengdama žiūrėti į Bruknynų mergaitės nuotraukas.

Pirmąsyk noriu ją pamatyti tikrą, galvojo ji.

Iš pradžių Natali ėjo nedrąsiai, bet dabar pasiryžo įveikti visą kelią. Ji eis liepteliu palei pelkę į vakarus. Galės nukeliauti pagal elektros stulpus į tą vietą, kur viskas prasidėjo. O atgal galės grįžti savo pėdsakais. Dabar nebebuvo grįžimo, tik pirmyn. Ir jokio pasirinkimo.

Kuprinė prikrauta valgio ir gėrimo. Jeigu viskas vyks pagal planą, į trobelę galės grįžti anksti vakare.

Skubintis nenorėjo. Dėl visa ko norėjo kuo ilgiau delsti. Susikurti erdvę, vietą buvimui. Visa tai ją baugino, bet perėmė keistas jausmas, lyg ji būtų ne viena. Ją tarsi lydėjo naujoviškas žvalumas. Esatis, gaubianti lyg šešėlis. O gal, atvirkščiai, vedė į priekį.

Miško pakrašty vienoje lieptelio pusėje augo daugiausia pušys, buvo ir alksnių, laukinių obelų bei viržių. Žemė nuklota pusiau supuvusiais obuoliais, tarsi prakapotais aštriais snapais. Čia suskrisdavo jų būriai, kuosų ir varnų, rėksmingai tvarkančių savo reikalus.

Kitapus lieptelio pelkė po pilkšvu dangumi atvėrė gelstančią panoramą; atspalviai pamažėle liejosi ir skyrėsi vieni nuo kitų. O tarp jų tolumoje tamsavo spygliuočių properšos.

Sakytum žolių ir samanų ežeras.

Šiuo laikotarpiu, pačioje vystymosi pradžioje, buvo visiškai aišku, kad pelkė tai tik užakęs ežeras; dar augo medžiai, o iš žemės kyšojo kieti aukšti kemsai ir klastingi akivarai. Eiti per

tokius sulaukėjusius plotus buvo mažų mažiausiai iššūkis – bet iš toli kraštovaizdis atrodė kaip svajonių, kone gundanti žemė.

Tikriausiai ji įsivaizdavo, kad augalija bus gerokai vešlesnė, netgi žinodama, kad tokioje pelkėje, priaugusioje pušų, procesas itin lėtas. Regėjosi, kad per visus tuos metus niekas bemaž nepaaugo. Viskas atrodė taip pat, kaip ji prisiminė, – tada, kai daug laiko leisdavo pelkėje. Kiek tolėliau pelkė susiliejo su atviru vandeniu. Vaikystėje ji sykį ežero dugne rado senovinį daiktą. Paaiškėjo, kad tai vadinamoji geležies amžiaus fibulė, savotiška drabužių segė, kurią po keleto amžių pakeitė sagos.

Po to radinio ji ėmė domėtis ano laikmečio žmonėmis. Prisiminė, jog tarėsi turinti kažką bendra su tais žmonėmis – vien todėl, kad gyveno toje pat vietovėje, kad vaikščiojo ta pačia žeme, matė, kaip saulė keliauja dangaus skliautu tuo pačiu keliu, stebėjo to paties permainingo kraštovaizdžio metų laikų pokyčius.

Tai glūdėjo jos sieloje, giliai giliai.

Ji užsimerkė, leido atsiminimams iškilti į paviršių. Jos biologinė mama, Džesika... pastebėjo ką tik atsiradusį Natali susidomėjimą. Ji pasiskolino knygą apie berniuką iš geležies amžiaus ir ėmė skaityti dukrelei. Toje knygoje vaikas buvo įspėjamas saugotis pavojingų klampynių, kurios tarsi plytėjo įvairiausio plauko paslaptingų būtybių gyvenamosiose vietose.

Jos balsas. Skaitančios mamos balsas. *Jai patiko. Jai patiko visiškai taip pat, kaip ir man.*

Geležies amžiaus berniukas gyveno kaimelyje su keletu ūkių, vadinamajame ilgame name. Vienoje to būsto dalyje buvo didžiulis ugniakuras, ten visi draugiškai dalijosi vieta su paršeliais, vištomis, šunimis ir katėmis – gyvūnai padėjo prišildyti būstą. Net ir gyvuliai, tokie kaip karvės, arkliai, avys ir kiaulės, buvo laikomi po tuo pačiu stogu, garde visai šalia.

Natali ėmė zyzti tėvams, kad ir jie įsitaisytų name paršelių. Arba gal ir vištų. Galop ji iškaulijo papūgą. Melsvą paukštį balta krūtine, kurį pavadino Džeke. „Dabar mūsų šeima iš keturių asmenų“, – pasidžiaugė ji laiminga. Natali visąlaik troško dar vieno šeimos nario. Visada troško sesers. Vyresnės sesers.

Po keleto dienų paukštis įkirto jai į dešinės rankos smilių. O po pusės mėnesio išskrido pro atvirą virtuvės langą, ir daugiau jo niekas nematė. Natali niekuomet taip ir neatsikratė jausmo, kad paukštis *pabėgo.*

Sakmė apie geležies amžiaus žmones baigėsi tuo, kad norėdami gauti gerą derlių, laimėti mūšius ar atsidėkoti už gautas gėrybes arba pergales, jie aukodavo dievams. Į artimiausią pelkę gramzdindavo valgių, ginklų ar gražių daiktų.

Kai kada būdavo aukojami ir žmonės.

Netrukus ji jau bus ten, toje vietoje, kur jie gyveno tada, ji ir jos tėvai. Džesika, Jonas ir Natali.

Ar namas tebestovi? Ar jame gyvena kas nors kitas?

Ji praėjo pro gremėzdišką nugriuvusį ąžuolą, gulintį šalia lieptelio, jo storgalys lyg siena kyšojo iš žemės, gumbuotos šaknys išsikraipiusios į visas šalis. Natali taip džiaugėsi, kai pirmąkart pajėgė užsikarti ir atsisėsti ant kamieno, jautėsi lyg sėdinti pasaulio viršūnėje.

Jau buvo netoli, ji ėjo toliau.

Kol staiga atsirado vietoje.

Langai žvelgė pro ją tuščiomis akimis. Kai kur stiklai dar sveiki, kitur likusios tik aštrios šukės.

Natali niekuomet nieko nesitikėjo iš šios akimirkos, nes niekuomet jos neįsivaizdavo. Net mintimis neprisiliesdavo. Niekuomet nemanė, jog galėtų čia atkakti.

Namas buvo apleistas.

Lapų lapai, visur.

Jos tėvai visąlaik geriausiai darbuodavosi kartu rudenį. Mama grėbė ir grėbė lapus. Apsirengusi duksliais dailiais drabužiais ir dainuodama „Billie Jean“ ir „Man in the Mirror“*, tuo tarpu tėtis plačiai išsižergęs stovėjo prie statinės, atsismaukęs ant pakaušio ar ant kaktos kepę ir juokėsi iš jos. Juokėsi kartu su ja. Ji prisiminė jo išblukusius aukštyn sušukuotus plaukus, krintančius ant pečių. Koks jis atrodė patenkintas stovėdamas ir kurstydamas laužą, matydamas, kaip sodo lapų krūvos dingsta statinėje, o paskui pakyla į dangų. Lyg kiekvienas ruduo teikė naują galimybę kažkam geresniam.

Ir namas. Šviesiai pilkos medžio apkalos, ką tik nudažytos tuo metu. Ji prisiminė terpentino kvapą anos vasaros vakarais, dabar viską dengė murzina plėvelė, o po kiekvienu langu juodavo drėgnas purvo sluoksnis. Žvirgždukų takelių – juos nutiesė mama iki neteko darbo kirpykloje ir ėmė stigti pinigų – blizgius baltus ir rožinius akmenukus prarijo žemė, jie suguro, jų nebebuvo.

Natali įkvėpė oro. Buvo pamiršusi alsuoti. Akimirką jai pajuodo akyse, ji susvyravo, pritūpė, norom nenorom turėjo pasiremti ranka. Valandėlę sėdėjo, ramiai ramiai, kol vėl ėmė sroventi kraujas.

Kol viskas sugrįžo.

Ji vėl atsistojo linkstančiomis kojomis. Ėjo toliau į priekį, į vidų.

Akivaizdu, kad čia niekas negyveno. Regis, po jų čia niekas taip ir neįsikūrė. Nežinojo, ar tai natūralu, ar tik liūdna. Uosis

* Michaelo Jacksono atliekamos dainos.

kišo savo pirštus pro senojo Natali miegamojo langą, o visą virtuvės langą namo fasade dengė gervuogių krūmai. Kiemo aikštėje – ar gali taip būti? – stovėjo senas jų šeimos volvo, juodos spalvos.

Ji atsargiai priėjo prie automobilio. Vienas stiklas įtrūkęs. Sėdynės suplyšusios, pilnos šiukšlių ir žabų, tikriausiai laukinės katės naudojosi automobiliu saugodamosi nuo darganos ir vėjo.

Ją užgriuvo padriki prisiminimai. Mama ir tėtis, jie tarytum vis dar buvo čia, vis dar buvo čia. Ji tarytum matė, kaip juodu eina per sodą. Šviesūs ir lengvi lyg oras, besvorės būtybės, bet vis dėlto esančios čia. Įeina į namą ir išeina iš jo, atsidarė langas, užsitrenkė durys.

Ji mąstė apie savo senąjį gyvenimą, dabar tokį svetimą, bet vis tiek artimą. Apie žiemas, kai ant automobilio stogo būdavo vežamos slidės. Apie vasaras, kai kojos būdavo prakaituotos ir lipnios, kai pakeliui į paplūdimį rankoje tirpdavo ledai. Erdvi užpakalinė sėdynė, troškimas, kad šalimais sėdėtų sesuo. Jos tėtis prie vairo, nuolat atsisukinėjanti mama, stebinti, ar jai viskas gerai. Šviesūs trumpai kirpti mamos plaukai. Gyvos akys.

Automobilis tebestovėjo. Visuomet čia stovėjo. Lyg jos laukdamas.

Kai tai nutiko, ji pabėgo čia. Pirmiausia paskambino pagalbos telefonu, o paskui išėjo iš namo ir atsisėdo į automobilį volvo, kur ją vėliau ir rado policija.

Kai Natali atidarė užpakalines dureles, jos sugirgždėjo ir iškritus vienam iš vyrių įstrižai pakibo.

Nuo kiekvieno judesio diegė skausmas, kiekvienas įkvėpimas smigo į vidų vis giliau ir giliau. Ji atsirėmė nugara į atlošą, užsimerkė, leido aplinkai ją ištirti. Katėms, kurios slankiojo aplinkui, gyvūnėliams, kurie šliaužiojo per jos kojas. Vėjui, kuris ją uostė.

Turbūt užsnūdo, nes pabudo nuo beldimų. Beldimų, palaimingai tikroviškų, gyvos būtybės rankų, tvirtai suręstų fiziniame pasaulyje.

Veidas. Natali iškart jį pažino.

– Joranas, – sukuždėjo.

Jis buvo padėjęs rankas ant automobilio stogo ir turėjo bemaž susiriesti dvilinkas, kad galėtų matyti ją automobilyje. Plaukai pražilę, veidas išvagotas raukšlių, bet akys tokios pat. Aštrus šiltas žvilgsnis. Svetingas.

– Natali, – tarė jis. – Po velnių. Laukiau, kada tu grįši.

3

Pelkių kūnai, taip vadinami tie, kurie geležies amžiuje buvo palaidoti pelkėse ir kurių oda, plaukai, nagai, viduriai ir drabužiai likdavo saugūs nuo įvairaus sutrūnijimo.

Tuo metu mirusieji paprastai būdavo deginami. Taigi kodėl su kai kuriais negyvėliais akivaizdžiai būdavo elgiamasi ne taip, kaip dera? Paprasčiausia teorija, jog jie būdavo aukojami dievams, kad įvairiausiais būdais atneštų sėkmę, o gal kad atitolintų nelaimę. Kitos teorijos teigė, kad jie gal buvo nusikaltėliai ar nusidėjėliai to meto supratimu, gal sulaužę ištikimybę, o gal homoseksualai. Bet mokslas nebuvo toli pažengęs, labiau pagrįstas spėlionėmis ir prietarais, ne tyrimais.

Aišku tik tai, kad visais laikais pelkes gaubė slėpiningas mistiškas švitesys, todėl jos buvo natūrali įvairių apeigų ir bendravimo su anapusiniu pasauliu vieta. Vėlesniais amžiais pelkės buvo laikomos puikia laidojimo vieta atstumtiesiems – nederlingos, nenaudojamos žemės, tokios bendruomenės kaip žmonių sąmonės užkampis, be to, dar ir tokia vieta, kur žmonės apskritai beveik neturėjo jokių reikalų.

Viduramžių Vokietijoje vienas šventikas net yra vadinęs pelkėtas vietoves pragaru, todėl atsisakęs palaidoti žmogų, nuskendusį pelkėje.

Jo žodžiais tariant: tas, kurį pasiėmė pelkė, susidėjęs su velniu.

Pati kruopščiai patyrinėjusi daugybę dalykų, Maja galop sutarė pasimatyti su Samanta Olofson, Karlstado kultūros istorijos muziejaus, kur buvo saugoma Bruknyno mergaitė, archeologe. Maja telefonu prisistatė ir paaiškino: yra menininkė ir domisi pelkėmis kaip paslaptinga vieta, ypač pelkių kūnais kaip istoriniu reiškiniu.

Muziejus stovėjo prie pat vandens, prie ankstesnės dalies griežto šventyklos stiliaus pastato buvo prijungtas raudonos spalvos priestatas. Netoli buvusio restorano Sandgrunde, kur dailininkas Larsas Lerinas* dabar rūpinosi savo ir kitų meno kūriniais.

Samanta Olofson buvo šešiasdešimtmetė moteris angeliškais baltais plaukais, dėvėjo plačią baltą tuniką ir akivaizdžiai džiaugėsi, kad gali pabendrauti ir pasidalyti žiniomis.

Majai krito į akis jos auskarai – po didžiulį pintą iš medžio ir odos žiedą abiejose ausyse. Vulgarus klasikinio samių dirbinio pakaitalas, pamanė ji.

Samanta pagavo jos žvilgsnį.

– Tai iš alavo siūlų ir neišdirbtos odos, – pasakė ir pajudino vieną auskarą. – Samių amatininkų kūrinys.

Maja nusišypsojo.

– Ką gi, pradėkime, norėčiau paklausti, – tarė Samanta. – Ar žinote pasaulio istorijoje bent vienintelę kultūrą, kuri neturėtų sąsajų su anapusiniu pasauliu?

– Tokiu atveju tada tikriausiai būtų mūsų kultūra, – atsakė Maja. – Jau kiek laiko.

Samanta nusikvatojo.

– Taigi, nėra jokios žinomos kultūros, jokios žinomos tautos, kada nors apskritai gyvenusios be tokių sąsajų. Visais laikais žmonija įvairiausiais būdais bendravo su kitokiu pasauliu.

* Lars Lerin (g.1954) – švedų tapytojas, grafikas, parodų rengėjas.

Ją įvairiausiais būdais veikė vaizdiniai apie dvasių pasaulį, dvasios buvo garbinamos, joms aukojama. Ir šitas dalykas būdingas visų laikų žmonijai. Muziejus viliasi šia paroda atskleisti pavyzdį, kokių būta žmogaus ir dievų sąsajų, išreikštų mūsų krašte geležies amžiuje.

Paroda buvo išdėstyta per du menkai apšviestus kambarius. Keliose ryškesnėse stiklo vitrinose matėsi išdėliota nedaug daiktų, kaip sakoma apraše, kitados paaukotų dievams: pora lazdyninių lazdų, keletas apgadintų papuošalų ir neaiškios paskirties molinis indas. Iš garsiakalbių sklido gamtos garsai ir paslaptinga muzika. Dideliuose ekranuose mirgėjo piešiniai, vaizduoją, kaip galėjo atrodyti geležies amžiaus žmonės ir jų aplinka.

Bruknyno mergaitė buvo eksponuojama didelėje vitrinoje pačiame kambario kampe. Visai ne tokia, kokią norėjo pamatyti Maja. Kūnas sudėliotas iš sujungtų atskirų tamsiai pilkų dalių, kiek susirietęs paguldytas į įdubą, tarytum savotišką pelkės plotelį. Veido bemaž nebebuvo. Vieninteliai padoriai išsilaikę buvo aukštyn sukelti jos plaukai, iš dalies sudūlėjusios pusilgės rudos spalvos vilnonės drapanos, per liemenį apjuostos pintiniu odiniu diržu, dar ir ovalus auksinis amuletas, kurį mergaitė nešiojo ant kaklo, – jis buvo saugomas greta vitrinoje.

– Švedijos indėlis į pelkių kūnų istoriją itin ribotas, – tarė Samanta. – Palyginti su svarbiais Europos radiniais, Bruknyno mergaitė, galima sakyti, yra antraeilis objektas. Bet Švedijai šis radinys išskirtinis.

Kiti Švedijos pelkių kūnai buvo iš vėlesnių epochų, toks yra Varbergo Vyras iš Boksteno viduramžių laikotarpio, arba į juos nebuvo žiūrima kaip į tikrus pelkių kūnus, nes išlikę tik skeletai. Kai Bruknyno mergaitė gavo savo pavadinimą, ji akimirksniu buvo prilyginta kitam radiniui, penkių tūkstantmečių amžiaus Avietyno mergaitei, rastai 1943 metais kasant durpes

prie Falčiopingo. Vienintelės likusios minkštosios dalys buvo prisirpusių aviečių, kaip spėjama, jos paskutinio valgio, sėklos.

– Surasta Bruknyno mergaitė buvo puikios būklės, – pasakė Samanta ir nusišypsojo. – Deja, pernelyg ilgai ja deramai nepasirūpinta. Supranti, tokios rūšies radinius veikia oras. Jie gali tūkstantmečius gulėti žemėje be jokių pasekmių, bet iškasti žaibiškai sutrupa. Reikia jais nedelsiant pasirūpinti.

Per mergaitės drapanas ir likusias kūno dalis buvo persmeigtas tvirtas ąžuolinis kuolas – taip, manoma, mergaitės gulėta žemėje.

– Tikriausiai šitas kuolas buvo panaudotas grynai praktiniais sumetimais, kad kūnas neiškiltų, bet yra ir moksliškiau pagrįstų teorijų, – dėstė Samanta.

– Pavyzdžiui? – susidomėjo Maja.

– Tokių, kad kuolo paskirtis – sutrukdyti palaidotiesiems prisikelti.

– Ar tai kaip nors susiję su mintimi, kad vampyrus galima nužudyti tik kuolu persmeigus širdį? – paklausė Maja.

– Ne, tokių teorijų nėra.

Viename piešinyje buvo matyti, kaip vyras ir moteris sukibę kala tvirtą kuolą į mirusiojo kūną, gulintį duobėje.

– Mes nepaprastai didžiuojamės ir džiaugiamės savo Bruknyno mergaite, – kalbėjo toliau Samanta. – Bet, kaip jau sakiau, esame labai atsilikę, palyginti, pavyzdžiui, su kolegomis danais. Ar esi buvusi Silkeborgo muziejuje? Ten, kur yra Vyras iš Tolundo?

Maja papurtė galvą. Samanta vėl atsiduso ir pasižiūrėjo į Bruknyno mergaitę.

– Eikš, – pakvietė. – Eikš, kai ką tau parodysiu.

Ji nusivedė Mają į nedidelį kabinetą, užtraukė užuolaidas ir įjungė projektorių. Ant audinio sienos vidury sušvito keturkampis.

Ir Samanta ėmė pasakoti apie Vyrą iš Grobolo, apie Moterį iš Hiuldremoso tokiu aistros pilnu balsu, kad atrodė bemaž laiminga.

Ji pasakojo apie Vyrą iš Tolundo, kurio milimetriniai barzdos šeriai po daugiau negu dviejų tūkstantmečių metų vis dar buvo sveiki, ir apie trylikametę Mergaitę iš Vindebiu, kuri buvo rasta Pietų Šlėzvigo pelkėje Vokietijoje 1947 metais. Jai virš akių buvo uždėta iš vilnonių siūlų nunerta juosta, giliai įsirėžusi tiek į viršunosę, tiek į pakaušį. Iš pradžių manyta, kad kairė jos galvos pusė nuskusta aštriu peiliu – spėta, jog tai gėdos ženklas.

– Daugelio vertinimu ji nužudyta dėl neištikimybės, – šnibždėjo Samanta tamsoje. – Kad šis vaikas nuvestas į pelkę nuskusta galva bei užrištomis akimis ir paskandintas.

Praėjus keletui dienų po Vindebiu mergaitės iškasimo, tik už vieno kito metro tolėliau rastas vyriškio kūnas. Šis radinys tarytum patvirtino neištikimybės teoriją, kad porelė buvo meilužiai ir jų istorija žiauriai pasibaigė. Prisidėjo tai, kad vokietis archeologas buvo paveiktas nacistų ideologijos. Su SS vadu Heinrichu Himleriu priešakyje buvo propaguojama nuomonė, jog tie abu pelkių kūnai aiškiai įrodo, kaip vokiečių tauta visais laikais apsivalydavo nuo nepritapėlių.

Vėlesni tyrimai vis dėlto įrodė, kad mergaitė apskritai buvo dar vaikas ir kad abu „nusidėjėliai“ gyveno net ne tame pačiame amžiuje. Gal tas akių raištis buvo tiesiog plaukų juosta, kuri nusmuko žemyn, o „nuskusti plaukai“ paprasčiausiai nupuvo.

– Bet kodėl iš viso kūnas gali taip gerai išsilaikyti? – paklausė Maja.

– Iš dalies todėl, kad pelkėje trūksta deguonies, tai trukdo daugintis bakterijoms. Be to, tenai rūgštus dirvožemis. Žūdami kiminai išskiria medžiagą, kuri pavirsta į rudą puvenų rūgštį, be kita ko, jungiančią kalcį ir azotą.

Ji nusibraukė nuo veido sidabriškų plaukų sruogą.

– Kai kalcis išsiskiria iš negyvo kūno, puvimo bakterijos nebegali naudoti jo dauginimuisi. O dėl azoto junginių ilgainiui kūno oda veikiama daugybės sudėtingų cheminių reakcijų. Apskritai, – pareiškė ji ir giliai įkvėpė, – galima teigti, kad iš viso yra trys lemiamieji veiksniai: kūną užkasus į pelkę, jos temperatūra neturi pakilti aukščiau keturių laipsnių šilumos, kitaip tuoj pat prasidės puvimas. Kūnas turi gulėti gana giliai, kad jo nepasiektų laukiniai žvėrys, be to, jį reikia iškart uždengti durpėmis.

Samanta nusišypsojo ir linktelėjo galvą, lyg patvirtindama ką tik pasakytus žodžius.

– Be to, kiekvienoje vietoje dar susiklosto išskirtinės aplinkybės. Nėra dviejų tokių pačių pelkių.

– Na, aišku, – ištarė Maja. – Bet Bruknyno mergaitė, kodėl ji yra *antraeilis objektas*, ar kaip ją pavadinote?

– Tikriausiai todėl, kad ji nėra nei gerai išsaugota, nei restauruota, bet dar yra ir kitokių paaiškinimų.

Ir ji papasakojo, kad dauguma kūnų aptikti pokario laikotarpiu, kai dėl anglies ir kitokių energijos šaltinių stygiaus imta smarkiai naudoti durpynus. Dažnai kūnai iš pradžių būdavo klaidingai palaikomi to laikotarpio žmogžudystės aukomis – sykį Anglijoje vyras, pamatęs vieną iš iškastų kūnų, atpažino savo dingusią žmoną kaip nužudytą, vėliau paaiškėjo, kad kūnui buvo du tūkstančiai metų.

Sumenkus durpių, kaip energijos šaltinio, svarbai, o rankų darbą kasant durpes pakeitus mašinoms, sumažėjo ir iškasinių, tad atslūgo ir susidomėjimas jais.

– Kai du tūkstantųjų metų pradžioje buvo rasta Bruknyno mergaitė, domėjimasis pelkių kūnais buvo gerokai priblėsęs, – Samantos balsas pažemėjo, jai tamsoje žvelgiant į Mają. – Bet tai nebūtinai reiškia, kad kūnų tenai nebėra. Gal jie tiesiog dar nerasti.

Jorano Dalbergo namuose nedaug kas pasikeitė. Viskas atrodė bohemiškai, apkrauta daiktais, bet švaru ir tvarkinga.

Svetainė atvira į aukštį, o sienas dengė knygos. Du ventiliatoriaus sparnai vangiai sukosi palubėje. Viename kampe stovėjo sofa ir tamsios odos krėslas. Medinės didelių langų žaliuzės pusiau nuleistos.

– Visada mėgau čia būti, – tarė Natali ir atsisėdo į krėslą.

– O man patiko, kai tu čia būdavai.

Valandėlę tvyrojo tyla.

– Aš tavęs labai ilgėjausi, – ištarė Joranas. – Labiausiai ilgėjausi tavęs.

– Daug sykių galvojau, kad turėčiau apsilankyti, – pamelavo ji.

Joranas neigdamas numojo ranka.

– Suprantu, kad nesiryžai kelti čia kojos.

Jausmas, lyg ji būtų stovėjusi prie bedugnės krašto. Lyg kas nors būtų atvedęs ją čia miegančią, ir ji, lyg ką tik pabudusi, išvydo priešais gelmę.

„Ką aš čia veikiu? – pamanė. – Kaip aš su visu tuo susidorosiu?“

– Tai aš nupirkau jūsų namą. Gal tu žinojai?

Ji papurtė galvą. Harieta jai papasakojo, kad, kai namas buvo parduotas, į jos sąskaitą įplaukė aštuoniasdešimt tūkstančių, bet

jai niekuomet nerūpėjo sužinoti, kas tas naujasis namo savininkas.

– Kodėl? Kodėl tu panorai šito namo?

– Niekaip negalėjau įsivaizduoti, kad tenai gyventų kas nors kitas. Norėjau, kad toji vieta verčiau miegotų. Tikiuosi, tau tai neatrodo keista.

– Aš... man nė motais, – galop tarė ji. – Man iš tikrųjų nė motais. Aš turėjau eiti toliau. Tikrai turėjau. Iš tiesų taip ir padariau.

– Ir vis dėlto dabar aptikau tave prie automobilio? – paklausė Joranas, gręždamas ją akimis. – O kaip dabar jautiesi?

– Nežinau. Manau, kad kaip tik tai ir privalau apgalvoti. Kad ir kaip būtų, išmesti iš galvos negaliu.

Keistas jausmas vėl sėdėti pas buvusį kaimyną dabar jau suaugusiai moteriai. Ji veikiau nebūtų ryžusis išgyventi to, kas nutiko, – kad vandenynai nutekėtų po vaikystės tiltais. Tačiau dabar viskas turbūt buvo atvirkščiai. Sėdėdama Jorano name Natali suvokė, kad tas vanduo veikiau slūgsojo sušalęs per visus tuos metus ir tik laukė, kol pradės tirpti, laukė, kad ji vėl galėtų įmerkti į jį kojas.

Natali papasakojo, kad gavo biologės išsilavinimą ir apie tyrimus, atliekamus pelnyti daktaro laipsnį.

– Klampynės, – pasakė jis. – Įdomiai pasirinkta tema tam, kas kilęs iš šios vietovės.

Ji nedrąsiai šyptelėjo, ne visai tikra, kad suprato, kur jis taiko, bet papasakojo apie trobelę, kurią išsinuomojo Mosmarkeno dvare.

Atėjo akimirka, kai ji pajuto, jog virš juodviejų visąlaik nematomas tvyro klausimas. Tik nė vienas nenori jo priliesti, nes abu žino, ką tai galėtų reikšti.

– Jis ne pirmas, – galop tarė Joranas.

– Kas?

– Žinai, apie ką kalbu. Tas, kuriam tu išgelbėjai gyvybę.

– Iš kur tu žinai?

– Aš kalbuosi su žmonėmis, Natali. Ir skaitau laikraščius. Dėlioju vieną prie vieno. Jis ne pirmas, – pakartojo labai rimtu balsu. – Ir tu tą taip pat žinai.

Natali pasižiūrėjo į jį.

– Jam pasisekė, – tarė Joranas. – Tu jį radai. Bet nuo to laiko, kai išvykai, dingo daug žmonių.

Jis įsižiūrėjo pro langą, valandėlę pasėdėjo tylėdamas ir pridūrė:

– Iš tiesų tai daugiau negu įprastai.

Maja atsisėdo į automobilį ir jau ketino važiuoti nuo muziejaus, bet tuo metu skimbtelėjo mobilusis telefonas. Tomo žinutė. Padėka už vakardieną su meno teoretiko Džono Berdžerio citata.

The relation between what we see ant what we know is never settled. Each evening we see the sun set. We know that the earth is turning away from it. Yet the knowledge, the explanation, never quite fits the sight.

*To be desired is perhaps the closest anybody in this life can reach to feeling immortal.**

Ji uždarė žinutę ir pagalvojo, kad reikėtų nepamiršti atsakyti jam vėliau, kai jausis ne tokia pavargusi.

Juodu pasimatė kelis vakarus – visąlaik vienodai. Jis atvažiuodavo prie jos namo šeštą valandą vakare, pastatydavo

* Nesuvokiame ryšio tarp to, ką matome, ir to, ką žinome. Kasvakar regime besileidžiančią saulę. Žinome, kad žemė nusisuka nuo saulės. Ir tas žinojimas, aiškinimas niekuomet nesutampa su tuo, ką matome.

Būti geidžiamam – tai turbūt jausmas bet kieno gyvenime, labiausiai sietinas su nemirtingumo pajauta. (Angl.) (John Berger, *Ways of seeing. Penguin Classics*, 2008–2009 m.)

automobilį, ir abu eidavo pėsčiomis į „Skerdyklą“, restoraną, esantį tuoj už pramoninio rajono.

Restorane tik penki staliukai, jis buvo įsikūręs renovuotame viešbutyje, buvusioje skerdykloje. Kiekviena pastato paskirties smulkmena išsaugota apystatoje, o valgiaraštyje tik vienas patiekalas – vegetariškas, kad būtų gujama lauk namo istorija.

Juodu pavalgydavo ir išgerdavo, įsitraukdami į kokią nors metafizinę diskusiją, paskui pėsčiuodavo namo. Jis miegodavo pas ją. Buvo malonu, tikrai, bet jų pasibuvimą ėmė gobti nematoma lūkesčio danga. Tie pasimylėjimai darėsi vis labiau įtempti ir nebeįkvepiantys.

Ji truputį kankinosi matydama, kaip jis stengiasi, kad nenutiktų tai, kas nutinka. Kaip jis neriasi iš kailio, kad jų ryšys neprarastų įkrovos, nors nuo jo pastangų viskas tik blogėjo. Jis ėmė meilikauti, aštrus protas neteko griežto nuoseklumo, pavirto į sugromuliuotą elgesį, kai kaskart išryškėdavo beviltiškas tikslas priversti ją pasilikti, sutrukdyti išplaukti tolyn į kitokius vandenis.

Vakar pokalbis nukrypo į tai, kaip Šopenhaueris kritikuoja transcendentalų Kanto idealizmą. Ji neprisiminė, ar juodu priėjo prie kokios nors esminės išvados, bet jai vis dar buvo truputį linksma dėl valgio: didžiulio dubens barstiniuotų raudongūžių kopūstlapių, įdarytų kepintais pagardintais špinatais ir smulkintais graikiniais riešutais. Desertui buvo patiekta atšaldytų juodųjų serbentų, paskui seno konjako iš Prancūzijos, restorano savininko asmeniškai įsigyto praėjusią vasarą.

O dabar ji važiavo namo, mintimis nuklydusi visai kur kitur. Radijas grojo Arvo Perto kūrinį „Alinai“*. Kūrinio įžangoje iš

* Arvo Pärt (g. 1935) – šiuolaikinis estų kompozitorius, priskiriamas minimalistams, laikomas grojamiausiu pasaulyje tarp ligi šiol gyvenančių kompozitorių.

pradžių skambėjo dusloki garsai, paskui dvi minutes truko nuostabiausių sąskambių kompozicija. Bet esmingiausia buvo tyla tarp garsų, erdviniai muzikos intarpai, įkrauta tuštuma.

Perto muzika vaizdavo tai, ką atskleisdavo visos genialaus meno formos: tylią esatį. Beribį laiką. Erdvę pačiose kiekvieno žmogaus sielos gelmėse – tai, ką bylojo net tyla tarp Perto kompozicijų garsų.

Ji mąstė apie tai kaip apie *nieką*.

Apie tai, kas *buvo* niekas, ne apie tai, kas buvo *niekas*. Budri tuštuma, veikiau prilygintina atvirumui negu nykumui. Kuri buvo viskas. Ir niekas. Kartu. Vienintelė gyvybinė erdvės galia, kuri skleidėsi daiktų pasaulyje nuolat kintančiais pavidalais ir kuri akivaizdžiai buvo tiek humoras, tiek įvairialypė išankstinė meilė – jau nekalbant apie visas trys šimtai penkiasdešimt tūkstančių skirtingų vabalų rūšių. Kai kurie iš jų užpakalinėmis kojytėmis rito mėšlo kamuoliukus ropodami pirmyn, kitiems vidur kaktos styrojo didžiulis ragas arba čiuptuvėliai, atrodą kaip vėduoklės.

Taigi ji regėjo tiktai jų fizinį pavidalą, tiktai išorinį tikrovės sluoksnį, permainingą tariamos tikrovės dangalą, kuris slėpė pagrindinį tikrovės vientisumą. Induizmo mistikai vadina šį dangalą maja, iš čia ji pasiskolino savo menininkės vardą, kuris netrukus visiškai pakeitė jos tikrą vardą Magdalena.

Ji mąstė apie fizinius pavidalus, kuriuos ką tik apžiūrėjo muziejuje. Pelkių kūnus. Gulėjusius amžinoje žemėje, virš jų kaupiantis laikų sluoksniams. Dabar jie rodomi vitrinose su suspaustu oru, atitolinti nuo gyvenimo ir apsaugoti nuo dūlėjimo. Visiškai aišku, kad iš esmės žmogus ne *tai*.

Ir tą patį ji pajausdavo kaskart, kai matydavo negyvą kūną. Ir kaskart, matydama liūdinčius artimuosius, norėdavo sušukti: „Palaukit, argi jūs nesuprantat – juk miręs yra tik kūnas!“ Ir kartu – pagarba, globianti kaip tik šitą kūną, kaip tik šis deglas

amžinybei, tokio pat šviesumo, kaip ir visos kitos mus supančios formos, kurios kyla ir krinta, kurios uždegamos ir užgesinamos.

Jeigu mes žinotume, kaip švytime.

Kai parvažiavo namo, jau temo. Maja išlipo iš automobilio ir lėtai nuėjo per sodą. Abu kaštonai tik per keletą dienų numetė visus vešlius lapus ir sukūrė milžinišką geltoną kaip auksas paklotą. Ji ilgokai stebeilijo žemę, svarstė, ar leisti lapams supūti šitaip gulintiems, ar juos sutvarkyti. Namas ir sodas jai buvo nauja patirtis. Daug kam Maja nebuvo pasirengusi.

Ji atsisėdo ant ilgo nutrinto medinio suolo, stovinčio prie vieno namo frontono ir susimąstė apie visus tuos darbininkus, kurie tikriausiai sėdėjo čia per tą daugybę metų, gal ilsėjosi saulėkaitoje, o paskui grįždavo atgal į dirbtuves. Ėmė sukioti žiedą ant didžiojo piršto, pirmyn ir atgal, pirmyn ir atgal. Žiedą jai padovanojo draugas prieš daugelį metų, ploną sidabrinę gyvatę, apsivijusią apie pirštą ir šliaužiančią aukštyn, sąnario link.

Gyvatė tau įkando, Maja. Dabar tu niekuomet nebebūsi tokia pati. Dabar būsi tokia, kokia esi, kokia visąlaik buvai.

Ji pajuto, kaip visa atsivėrė, protas gavo poilsio, per ją ėmė srūti dienos įspūdžiai, pasakojimai apie minkštas žemes ir kietus smūgius, ji beveik girdėjo tuos smūgius savyje, bet nežinojo kodėl, iš kur jie sklido, ką norėjo jai perduoti. Tik girdėjo, kaip jos kūne aidi smūgiai.

Dunkst dunkst dunkst.

Kitą akimirką lyg saulės šviesa laukymėje jai nušvito protas.

Kuolas.

Kai ji darė nuotraukas pelkėje, užkliuvo už kažko, kas kyšojo iš pelkės, o paskui parvirto į vandenį. Tikrai ne šaka ar šaknis, kur kas tvirtesnis daiktas.

Labiau panašus į kuolą.

Prireikė valandų, kad ši mintis prasimuštų į paviršių, o kai taip atsitiko, ji nebeturėjo kantrybės laukti. Niekuomet neturėjo kantrybės. Atsakymo jai žūtbūt reikėjo dabar.

Bruknyno mergaitė buvo persmeigta kuolu daugiau nei prieš du tūkstančius metų.

Ji atsistojo ir nuėjo į garažą. Ar čia yra kokių nors įrankių? Maja susivokė, kad net neapžiūrėjo, ką buvę savininkai paliko, tik prisiminė, kad palei sieną buvo daiktų.

Kampe keli grėbliai, šakės, kirvis ir... ten. Kastuvas. Pačiupo jį ir vėl nuskubėjo į automobilį.

Netrukus ji įsuko į pelkyno automobilių aikštelę.

Jo akys judėjo po plonais vokais, ir Natali pamatė, kad vos truktelėjo viršutinė lūpa. Ji prasėdėjo šalimais daugiau negu dvi valandas.

Johaneso mama sudarė planą, kad kas nors iš sūnaus pažįstamų budėtų prie jo didžiąją paros dalį. Padėjo ir keli jo moksladraugiai.

Ji jautė ir nerimą, ir palengvėjimą, kai mama papasakojo, kad operacijos neprireiks. Gydytojai sakė, reikia tik palaukti, kol tinimas atlėgs savaime, paskui Johanesas pabus, yra vilčių, kad jokių pasekmių neliks.

Dabar gydytojai galėjo tik palaikyti įvairias organizmo funkcijas: reguliuoti temperatūrą, druskos, vandens kiekį, inkstų, plaučių veiklą, kraujo apytaką. Žiūrėti, kad organams nieko netrūktų, kad kraujas gautų pakankamai deguonies ir būtų pašalinamas anglies dvideginis.

Natali pareiga buvo ateiti čia į Karlstado inžinerinės akademijos ligoninės vienuoliktą palatą trejetui valandų tris dienas per savaitę.

Pirmosiomis dienomis ji tyliai sėdėjo ant kėdės prie lovos. Tik sėdėjo ir žiūrėjo jam į veidą. Atsistodavo, prieidavo prie lango. Stebeilydavo pro jį į automobilių aikštelę. Vėl atsisėsdavo. Kada ne kada ateidavo slaugytoja pakeisti lašinės maišelio ar pasiskaityti kažkokių duomenų, kartais dvi slaugytojos Johanesą

paversdavo. Jos judėdavo kambaryje lyg nebylės, nereikalaudamos jokio dėmesio, beveik kaip šventenybę saugodamos lankytojų ir ligonio neliečiamybę.

Po kelių dienų tyla pasibaigė. Toliau taip nebegalėjo tęstis.

– Mudu nespėjome gerai susipažinti, – sušnibždėjo ji, taip pradėdama pašnekesį. – Bet tavo draugija man nepaprastai patiko.

Buvo girdėti tik prie lovos veikianti aparatūra.

– Anksčiau aš mažai su kuo taip esu susipažinusi.

Ji sunkiai nurijo seiles.

– Visai mažai, – pakartojo.

Paskui nebeišmanė, ką dar sakyti, taigi ėmė pasakoti apie tai, kaip viskas nutiko. Kodėl jis guli čia, kaip guli Karlstado ligoninės palatoje. Apie tai, kaip ištraukė jį iš liūno. Apie kapo duobę, kurią matė ir kuri paskui dingo.

– Policija nieko nesupranta...

Ji atsiduso.

– Aš sutikau seną pažįstamą, vyriškį iš šių apylinkių. Jis sakė, kad aš išgelbėjau tave nuo...

Ji užsimerkė ir susmuko ant kėdės.

– Ak Johanesai, tu nežinai, – ji giliai įkvėpė. – Jis sako, kad pelkėje visais laikais dingdavo žmonės. Kad ir tu buvai...

Pasižiūrėjo į jį, jo veidą, kaktą, blyškią odą.

– Tavo bičiuliai, – dar pridūrė, – jau planuoja surengti šventę, kai grįši. Bet gal jau girdėjai. Jie juk būna čia kone kasdien.

Paskui ji papasakojo, kiek pasistūmėjo pirmyn su savo darbais, apie pastaruosius matavimus. O kartu galvojo, kaip jis domėjosi jos tyrimais, o gal tik ji pati norėjo galvoti, kad domėjosi. Tiesiog taip juto.

– Ar tau sakiau, kad apie epochas galima sužinoti iš skirtingų pelkyno sluoksnių tiriant sėklas? Sykį aš aptikau akmens amžiaus sėklų. Mat epochas tikrai galima nustatyti net iš bet ko, kas randama pelkėse, kai identifikuojamos javų žiedadulkės tame pačiame durpių sluoksnyje. Ir jeigu sužinai, kokie tai augalai, dar galima nustatyti radinio klimatinį laikotarpį, taigi ir laiką. Nors, žinoma, radioaktyviosios anglies metodas tikslesnis.

Ji vėl nutilo.

Kodėl pasakoju tau tokius dalykus? Tau, kuriam gresia netekti gyvybės, kuris vis dar grumiasi su mirtimi, kad galėtų grįžti atgal.

Ji pasilenkė ir ištarė taip tyliai, kad dabar tik šnibždėjo.

– Johanesai, šito tau nesakiau, bet aš užaugau Mosmarkene. Gyvenau name prie pelkyno iki man suėjo dvylika metų. Norėčiau tau papasakoti, kas atsitiko, kas iš tikrųjų atsitiko. Norėčiau papasakoti apie tai, kas tenai ir dabar tebevyksta.

Maja sustabdė automobilį ir išlipo. Stovėjimo aikštelė buvo tuščia, visur tylu ramu. Ji užsidėjo ant kaktos žibintuvėlį, iš bagažinės pasiėmė kastuvą ir nužingsniavo į mišką.

Ji ėjo tuo pačiu keliu kaip anąsyk – leidosi žemyn bėgimo liepteliu į pelkės gilumą, pro tą vietą, kur jie rado meno mokyklos studentą. Jai palei kojas kaip pasklidi atšvaitai virtuliavo miglos driekanos.

Entuziazmas ją apakino, pačiose sielos gelmėse tai žinojo. Jai nereikėjo būti čia, tik ne vienai, ne vakare, ne po to nutikimo. Bet ji nebegalėjo tverti.

Troško pamatyti, ar ras tai, ant ko suklupo. Tada ji juk pamanė – šaka, o gal šaknis, bet dabar jau nė truputėlio neabejojo, jog klydo, kad ten gal kitoks daiktas. Dabar ji ieškojo pušelės, atrodančios kaip bonsas, neaukštos, gumburiuotos, visai plokščia viršūne. Puikiai ją matė, kai griuvo, kai gulėjo šlapyne ir keikė pati save, kad buvo tokia neatidi.

Mėnulio šviesoje visa aplinka buvo kitoniška. Vakariniai šešėliai kitoniški nei dieniniai, žinoma. Pakitusiais pavidalais, išsikraipę.

Ji nulipo nuo klojinio ir ėmė klumpinti per pelkę. Iš toli žole apaugusi žemė atrodė tokia švelni ir dailiai išsigobusi, bet atsistojus ant jos tas jausmas pasikeitė. Dabar reikėjo gaudyti pusiausvyrą, pakėlus koją dėti ant kietų pusmetrio aukštumo

kemsų, kad nepataikytum tiesiai į tarp jų telkšantį vandenį. Po valandėlės Maja jau gaudė kvapą. Kemsai po kojomis klaipėsi ir liulėjo lyg ketindami prasmegti, lyg nenorėtų būti mindomi.

Valandėlę kitą ji kvapstėsi, kaupė naujas jėgas, o paskui ėmė klupinėdama gautis pirmyn į vietą kiek tolėliau, kur matė keletą augančių medžių ir žemė tarytum buvo kietesnė. Tenai pritūpė pailsėti. *Šita vieta visiškai niekuo neypatinga,* įtikinėjo pati save. Tai juk paprasčiausia pelkė.

Bet galvoje skambėjo žodžiai, kuriuos buvo skaičiusi pastaruoju metu. Kad pelkė ištisais tūkstantmečiais buvo laikoma vietove, turinčia sielą, ji sunkiai apibūdinama ir priskiriama kokiai nors kategorijai. Vandeninga nenaudojama niekieno žemė, nevaldoma žmonių. Joje slypintys jėgos šaltiniai gyvavo ir viliojo; ėmė sau tai, ko jiems reikėjo, ir davė tai, ką norėjo.

Riba tarp žemyno ir jūros, tarp sausumos ir drėgnumos, minkštumo ir kietumo. Riba tarp gyvybės ir mirties.

Paukščio krankimas sutrikdė tylą. Maja užsimerkė ir atsikvėpė.

Kai vėl pasižiūrėjo, pamatė pušį. Gumburiuotą, plokščia viršūne. Tiesiai priešais, gal už penkiolikos metrų. Ji pamėgino atsikratyti nemalonaus jausmo, kuris ką tik buvo ją perėmęs, ir nuėjo pirmyn, žibintuvėliu ant kaktos šviesdama žemę. Nieko keisto.

Esu pernelyg dramatiška, dar pagalvojo, bet iškart tai pamatė. Ji buvo teisi.

Andai ji suklupo ne už šakos, ne už šaknies. Tas daiktas veikiau atrodė kaip kuolas – tvirtas, cilindriškas medžio pagalys, kelių centimetrų skersmens, trupučiuką išlindęs iš žemės.

Ji susikaupė. Perleido akimis nykų kraštovaizdį.

Žibintuvėlio ant kaktos šviesa buvo ledinio baltumo, artyn tarytum iš visų pusių sklido garsai. Pasijuto mažytė, tokia, kokia

jaustis nebuvo pratusi, užribyje, stebima ir supama tamsos. Baimė atsėlino per odą, po oda, lengvais žingsneliais. Paskui suleido į ją nagus. Pamažėle, smarkiai. Vidujai ji suklykė. Jeigu jau aš nusigavau iki tiek, tai velniai griebtų...

Maja apsimovė pirštines, suėmė rankomis kuolą ir pabandė ištraukti. Kai jai nepavyko, įniko valyti augaliją aplink kuolą. Ji plėšė lauk žoles, šaknis ir samanas, paskui pagriebusi kastuvą puolė kasti, stipriai ir karštligiškai. Laikas tarsi prasiplėtė, ir Maja jį paleido, netrukdė tolti. Kai laikas grįžo, ji jau buvo iškasusi duobę aplink kuolą, bene pusmetrio gilumo ir platumo.

Ir tada kastuvas kažką kliudė. Ji vėl įniko skubiai kasti rankomis, ir po valandėlės lyg koks stiprus smūgis nubloškė ją atgal. Tenai kažkas buvo. *Buvo kažkas...*

Ji pasilenkė pasižiūrėti, ką apčiuopė, kažkokius šaltus, sustingusius ir plonus lyg...

Lyg pirštus.

Vienas, du, trys, keturi.

Iš žemių kyšojo žmogaus ranka.

Vaikystėje Natali turėjo dvejopą nuomonę apie tai, kas toks Joranas Dalbergas. Vieną todėl, kad mama papasakojo jį esant „profesorių ar lyg kokį burtininką", kitą todėl, kad pati pro jo svetainės langą buvo mačiusi ant knygų lentynos šikšnosparnių iškamšų. Tad įsivaizdavo jį lyg kokį grafą Drakulą ir profesorių Baltazarą* viename asmenyje.

Juodu susipažino vieną lietingą pavasario dieną, kai Natali buvo aštuonerių. Jos tėvai susipyko, tėtis vėl trenkė durimis ir išdundėjo automobiliu bemaž tuo pačiu metu, kai mama apsivilko striukę ir išskubėjo į mišką. Nė vienam iš jų neatėjo į galvą, kad Natali liko namie viena.

Ji sėdėjo ant laiptelių prie namo ir skuto žievę nuo lazdelės, kai Joranas pasirodė ir paklausė, gal norėtų užeiti pas jį. Jis pasakė ne „vargšė mažulė" ar „kaip jautiesi, drauguže?" Paprasčiausiai paklausė, ar nenorėtų užeiti ir išgerti arbatos, kol laukia. Anksčiau ji nebuvo gėrusi arbatos, bet kaip tik tada ir atsigėrė.

Taip pamažėle ji pamiršo, jog manė Joraną esant keistą, ir vasarą dažnokai lankėsi pas jį, atnešdavo sužalotus paukščius ar sliekus stiklainyje. Jis elgėsi su ja kaip su visais, o kalbėjosi lyg su suaugusia. Natali matė, kad Joranas kitoks, ne toks kaip mama, tėtis ar kiti suaugusieji, bet jis buvo malonus. Kai kada per patį

* Jugoslavijos televizijos animacinio serialo veikėjas, išradingai pasitelkęs stebuklus žmonių problemoms spręsti.

pašnekesio vidurį jis nutildavo ir atrodydavo apie kažką mąstąs. Jai tai patiko. Dėl to, kad jis buvo keistas, Natali jautėsi laisva būti pati savimi.

Taip atėjo toji diena, ji ką tik pradėjo lankyti trečią klasę ir mama pirmąsyk paminėjo, kad Joranas domisi vaiduokliais. Pagyvenusi vokietė turistė per savo atostogas dingo Tiosėje prie Venerno ežero. Buvo žinių, kad anksčiau tą pačią dieną ji lankėsi Mosmarkene, todėl policija ėmė vaikščioti po apylinkių gyventojų namus. Natali mama buvo ką tik pasikalbėjusi su policijos inspektorium ir su bičiule susėdo kieme užsidegti cigaretės.

– Policininkai dabar eis klausinėti Joraną, – pasakė ji. – Tad tikriausiai išgirs, jog vokietę pagrobė vaiduokliai.

– Vaiduokliai? – paklausė Natali. Bičiulė tuo tarpu pasižiūrėjo į mamą.

– Žinoma, taip jau yra. Jis, mielas mūsų kaimynas, tiki vaiduokliais, – mama išpūtė storus dūmų žiedus, tada pasisuko į bičiulę. – Jis sako, kad vaiduokliai pagrobė ir jo žmoną. Tiki, kad ji dingo kaip tik todėl, – mama nuspriegė cigaretę ir kalbėjo toliau: – Jeigu manęs paklaustumei, tai ji tikriausiai sėdi kokiame nors bare malonioje šiltoje šalyje ir gardžiuojasi gėrimais su vyru, kuris nespjovė į savo karjerą universitete, kad atsidėtų vaiduoklių medžioklei.

Bičiulė nusijuokė.

Dar tą pačią popietę Natali nuėjo pas Joraną, jis sėdėjo prie rašomojo stalo ir dirbo. Nugara į ją.

– Ar tu tiki vaiduokliais? – paklausė ji.

Jis sustingo ir pakėlė akis. Nieko neatsakė.

– Mama prasitarė, kad tu tiki vaiduokliais. Tikrai? Ar vaiduokliai egzistuoja?

Tada jis atsisuko, nusiėmė akinius ir ilgai žiūrėjo į ją. Paskui vėl nusisuko su visa kėde ir toliau rašė.

– Ne, Natali. Taip nėra, – tarė.

– Mama sako, jog *tu* tvirtini, kad vaiduoklių yra.

Dar valandėlė tylos.

– Bet vaiduokliai neegzistuoja, Natali. Tokia tad tiesa, – pasakė jis. – Jau pats klausimas yra prieštaravimas.

– Kaip? Nekalbėk keistai. Kodėl niekuomet nepapasakojai, kad matei vaiduoklius? Ar jie pavojingi? O kaip atrodo vaiduoklis?

Jis vėl atsisuko. Paskui nuo rašomojo stalo pasiėmė rašiklį, popieriaus lapą ir nupiešė skrendantį vaiduoklį su paklode ir grandinėmis.

– Gal šitaip?

– Ar tai tokį vaiduoklį matei? – Natali akivaizdžiai nusivylė. – Tu tik išsigalvojai. Sakyk teisybę.

Jis atsitūpė prieš ją ir įsižiūrėjo į akis.

– Ar iš tiesų nori žinoti?

Ji uoliai palinkčiojo galvą.

Per keletą ilgų kaip amžinybė akimirkų Jorano kabinete oras tarytum įsielektrino. Lyg netrukus ji gaus sužinoti ką nors įspūdinga – tiesą apie vaiduoklių pasaulį.

Bet Joranas paleido jos žvilgsnį, pametė lyg nevertą dėmesio ir vėl nusisuko į rašomąjį stalą.

– Visiškai nesvarbu, kaip atrodo vaiduokliai, Natali. Svarbiausiai yra tai, kaip su jais elgtis.

Tik tiek.

Ji dar ilgai stovėjo ir žiūrėjo į jo ilgą siaurą nebylią nugarą, bet suprato, kad pokalbis baigtas.

Vėliau tądien ji patyrė, kad tuščias darbas pešti iš Jorano tiesų atsakymą, bent jau apie vaiduoklius. Norom nenorom ji turėjo pripažinti, kad jo žodžiai visuomet bus tokie pat lakūs ir sunkiai suvokiami, kaip ir vaiduokliai, apie kuriuos juodu kalbėjo arba nekalbėjo.

Praėjo ne mažiau nei vieni metai, kai Joranas pats užmezgė kalbą apie vaiduoklius. Tada, kai abu vaikštinėjo po pelkę. Žinoma, viena tenai ji nebūtų ėjusi, bet kartu su Joranu eiti buvo gerai.

– Norėčiau pasikalbėti su tavimi apie vieną dalyką, – pradėjo jis, kai abu susėdo pagerti kavos ir šilto šokolado iš termosų. – Tau juk rūpėjo... vaiduokliai ir panašiai.

Galų gale, pamanė ji ir tylomis linktelėjo galvą.

– Ši vieta, kur gyvename tu ir aš... – tęsė jis kalbą. – Ji... kaip čia pasakius? Reikia žinoti tam tikrus dalykus, – jis išsiėmė iš krepšio knygą. – Noriu, kad ją turėtum, perskaityk bent penktą skyrių. Šios knygos verčiau niekam nerodyk. Jie vis tiek netikės tuo, kas čia parašyta.

Jis rimtai pasižiūrėjo į ją.

– Bet man pažadėk, kad tą padarysi, kad perskaitysi.

Praslinko bene dvi valandos iki į tą vietą Mosmarkene atvyko Leifas Bergenas su kolega, teismo medicinos gydytoja ir du ekspertai. Ir pati Maja kaip tik tuo laiku grįžo į radimvietę. Ji aplėkė automobiliu platų lankstą, kol laukė atvykstančių. Sustojo prie gatvės kiosko ir nusipirko bandelę su dešrele bei padažu, bet valgio beveik neparagavo, nes tik norėjo valandėlę pasėdėti apšviestoje užeigoje.

– O dabar klok, kuriam galui čia važiavai? – paklausė Leifas balsu, kuriame buvo girdėti ir nerimo, ir šiokio tokio pykčio. Maja suprato, kad jam nepatiko, jog ji važiavo čia viena pati, bet dabar jis nebuvo linkęs kaip tik šito svarstyti.

Taigi ji pasipasakojo. Kaip lankėsi Kultūros istorijos muziejuje ir kaip klausėsi pasakojimų apie ankstesniais laikais aukojamus žmones, persmeigtus kuolų. Ir kad kaip tik todėl ji susiprotėjo, už ko andai užkliuvo ir pargriuvo pelkėje.

– Vadinasi, kuolas? – paklausė Leifas ir prisimerkęs ją nužvelgė.

Ji linktelėjo galvą.

– Taip kūnas būdavo užkasamas, bet tikriausiai tai buvo dar ir paprasta gudrybė sulaikyti vaiduoklius, – ištarė ji vangiai šypsodamasi, kad sušvelnintų keistą savo žodžių prasmę. – Nežinau, ar tai veiksminga.

– Taip, ko tik neprisiklausai, – tarė Leifas. – Ateisi ryt ir papasakosi man smulkiau, – jis nukreipė akis žemyn į vietą aplink kuolą, kurį dabar pusiau dengė apsauginė palapinė. – Klausimas, ar ir šįkart turėsime reikalų su kūnu iš geležies amžiaus. Kalbėjausi su archeologe iš muziejaus, ji turėtų čia atvykti kuo greičiau.

Samanta, pamanė Maja.

Teismo medikė, kuri buvo palinkusi prie jau beveik atkasto kūno, išgirdo Leifo žodžius ir atsitiesė.

– Turbūt gali pranešti archeologei, kad nereikia čia vykti.

Tyla.

– Ir turbūt gausi daugiau pasiskaityti apie naujesnių laikų prietarus, – kalbėjo ji toliau. – Šis asmuo apsirengęs „Kappahl"* firmos odine striuke.

Nuo medžio pakilo paukščių būrys. Maja pamatė, kaip pasikeitė Leifo veido spalva.

– Žiūrėk, – tarė jis. – Žiūrėk.

Vienas iš ekspertų kažką išėmė iš odinės striukės kišenės. Leifas žengtelėjo į priekį.

– Kas čia dabar?

Stiprus drėgnas vėjas bloškė į palapinės audeklą, kai ekspertas nusiėmė nuo burnos kaukę, iškėlė radinį ir pasvarstė jį rankoje.

– Aukso dešimtinių maišelis. Apie puskilogramį monetų.

* Švedijos drabužių bendrovė.

Knyga, kurią Natali gavo iš Jorano, vadinosi *Aukojimo pelkės anksčiau ir dabar*, joje, be kita ko, buvo aprašoma, kaip akmens amžiaus žmonės pelkėse užkasdavo savo aukas dievams. Anot knygos, šios apeigos plito toliau iki pat krikščionybės laikų. Šiuolaikiniai žmonės tikriausiai nė nežinojo, kad kūnams nesupuvus, palaidotieji niekuomet taip ir negaudavo atilsio. Buvo teigiama, kad kamuojami amžino alkio jie ieškodavo naujų aukų, o tai ir buvo paaiškinimas, kodėl žmonės staiga dingdavo be jokių pėdsakų, ir tęsėsi tai iki pat šių laikų.

Todėl aukojimo pelkės buvo laikomos ir pavojingomis, ir šventomis. Vietomis, kurių reikėdavo ir bijoti, ir jas garbinti.

Penktojo skyriaus žodžius Natali iškalė atmintinai. Galėjo išbelsti juos lygiai taip pat neabejodama savimi, kaip išmokdavo žodžius arba Halando lėno upes ir upelius.

Kai prašoma aukos, oras įsišėlsta.
Kai auka atnašaujama, šėlsmas rimsta.

Vieną vakarą, gal po savaitės, kai gavo knygą, ji nuėjo pas Joraną į virtuvę. Ant viryklės pukšėjo bulvės, garai kilo iš puodo ir plaukė laukan pro atvirą langą. Joranas sėdėjo ant kėdės prie virtuvės stalo, paprašė ir Natali prisėsti.

– Kaip tu tikriausiai supratai, – pareiškė jis, – yra priežastis tikėti, kad Mosmarkenas kaip tik tokia aukojamoji pelkė, ten... besiblaškantys negyvėliai išalkę naujų aukų.

Iš pradžių jai atėmė žadą.

– Kodėl? – sušnibždėjo ji užsikirsdama. – Kodėl tu taip manai?

– Žmonės čia dingdavo be jokių pėdsakų, – pasakė jis ir atrodė perimtas iškilmingos rimties. – Visais laikais.

Ir papasakojo apie seną valstietį iš aštuoniolikto amžiaus, kuris taip ir negrįžo namo po javapjūtės. Ir daugiau senų laikų istorijų, apie turistus, kurie dingo kaip tik lankydamiesi šioje vietovėje.

Ji norėjo paklausti apie paties Jorano žmoną, bet neišdrįso, bijojo jo reakcijos.

– Ta vokietė iš Tiosės, – tarė Joranas ir ilgai į ją žiūrėjo.

Knygoje buvo rašoma, kad reikia itin saugotis tada, kai staiga nurimsta vėtra. Tai gali reikšti, kad vaiduokliai jau nusižiūrėjo auką, tuomet reikia tūnoti saugioje vietoje. Svarbiausia – ne aukojimo pelkėje.

Knyga buvo parašyta stebėtinai įtaigiai. Lyg pasaulis neabejotinai būtų buvęs kaip tik toks ar bent tokios būtų buvusios aukojimo pelkės.

Joranas sakė, kad vietiniai žmonės amžių amžiais gyveno visa tai žinodami. Viena karta šį žinojimą perduodavo kitai, net buvo pasakojimų, kaip vietos gyventojai bandydavo pamaloninti vaiduoklius. Pavalgydinti juos. Žinoma, niekas balsiai apie tai nekalbėdavo. Mat tas valgis būdavo aukos. Aukojami nepažįstami apsilankėliai. Pavyzdžiui, sklido pasakojimas, kaip valstiečiai kartu atėmė gyvastį įkyriam mokesčių rinkėjui ir pakasė jį pelkėje.

Vaikystėje Natali brangino šią knygą labiau už visus savo žaislus. Pasikišdavo po antklode vakarais, skaitydavo šviesdamasi žibintuvėliu ir slėpdavo, jei tik ateidavo tėvai. Apie knygą papasakojo tik savo draugei Julijai.

Julija ir jos šeima gyveno kitapus pelkės. Jos abi mokėsi toje pat klasėje ir žaidė rankinį. Kartą ji su Julija pelkėje pirmąkart patyrė keistą nuotykį. Ypatingą buvimą kitoniškos... būtybės.

Tai nutiko vieną popietę, kai abi lankė šeštą klasę ir buvo sutarusios pasimatymą prie trobelės, kurią buvo susirentusios pelkėje. Prie trobelės, apie kurią tėvai nė nenutuokė, nes niekuomet nebūtų leidę joms tenai eiti.

Tąsyk, šeštadienį, abi tylomis sėdėjo trobelės viduje tarp medžių, valgė šaltas keptas dešreles ir gėrė šokoladinį pieną.

Pavalgiusios atsilošė atgal kiekviena prie savo pušies, ir Natali net užsnūdo.

Pabudo nuo smarkaus vėjo gūsio į veidą ir iš pradžių nė nesusigaudė, kur esanti. Atsigręžusi pamatė, kad Julijos nebėra.

Natali permetė žvilgsniu kraštovaizdį ir pajuto... taip, ji negalėjo apibūdinti to jausmo žodžiais, bet tarytum ištirpo ir susiliejo su aplinka. Ją pripildė jėga, jėga, anaiptol ne gera jėga.

Ir tada atsitiko taip, kaip aprašyta knygoje, vėtra liovėsi taip pat greit, kaip ir buvo kilusi. Tą pat akimirką kiek atokiau ji pamatė Juliją, ji žingsniavo tolyn per pelkę. Natali šaukė ją ir šaukė, bet Julija, regis, negirdėjo, tik traukė tolyn link tos klampios vietos, kur jau buvo pernelyg klampu, kad pajėgtum eiti.

– Julija! – klykė Natali. – Sustok!

Ji bėgčiom pasivijo draugę, čiupo už peties ir papurtė kiek įstengdama smarkiau.

– Pabusk!

Julija sumirksėjo.

– Pabusk? – sumurmėjo. – Ką čia kalbi?

– Nevalia eiti ten link. Tu... lyg miegojai.

– Greičiausiai aš... nežinau, kas nutiko, – tarė Julija.

Buvo kaip tik pradžia tos vasaros, kada viskas pasikeitė.

Paskutinės vasaros.

Kai Natali buvo dvylika metų.

Po savaitės pelkėje buvo rasta Bruknyno mergaitė.

Larsono durpynas labiausiai klestėjo septynioliktame amžiuje, bet net ir po dviejų tūkstantmečių per trumpą aktyvų darbymetį jame triūsdavo gal dvidešimt penki darbininkai.

Senovinį kūną aptiko jaunas miestietis, jis pasišaukė Julijos tėtį, ir abu ėmė kasti drauge. Buvo pakviesta policija, atvyko archeologai, o paskui kilo visa ta sumaištis.

Paaiškėjo, kad tai kūnas iš geležies amžiaus. Vėliau tyrinėtojai spėjo, kad mergaitė buvo paaukota derlingumo dievams viliantis gausaus derliaus. Netoliese rasta net lazdyno medžio kuolų ir molinis indas.

Natali juto savotišką išdidumą. Joranas buvo teisus – kadaise žmonės tikrai *buvo* čia aukojami ir laidojami.

Ir netrukus, kai vasara jau artėjo prie pabaigos, įvyko nelaimės.

Iš pradžių viena, paskui kita.

Kol galop viskas baigėsi.

Įsigilinę kiekvienas į savo mintis, Leifas ir Maja sėdėjo policijos komisariato restorane. Iš virtuvės sklido indų ir puodų tarškesys, o pro matinius langų stiklus buvo matyti neaiškūs pro šal šaligatviu skubančių praeivių šešėliai.

Lavonas iš pelkės buvo Stefanas Vykas, keturiasdešimt aštuonerių vyriškis iš Brolandos. Dingęs 2012 metų kovo 15-osios naktį, po apsilankymo pas draugę kuri gyveno tik už kelių šimtų metrų nuo jo namų.

Rasti pelkėje užkastą kūną ir šiaip buvo reikšmingas įvykis, bet kūnas buvo užkastas neseniai, be to, persmeigtas kuolu, tad byla tapo dar reikšmingesnė. Ir Stefano Vyko drabužiuose buvo rastas aukso dešimtukų pridėtas audeklo maišelis, visai toks pat, koks buvo rastas Johaneso kišenėje.

Aukso dešimtukai, ir vėl.

Kitaip tariant, Johaneso Ajebo ir Stefano Vyko bylos nebuvo dvi atskiros. Nors šiuodu nusikaltimus skyrė ketverių metų tarpas, nusikaltėlis ar nusikaltėlė greičiausiai buvo tas pats asmuo.

Turbūt biologė, kuri gyveno dvaro trobelėje, sukliudė, kad Johanesą ištiktų toks pat kaip Stefaną likimas. Duobė, kurią ji tarėsi mačiusi, matyt, turėjo tapti Johaneso kapu, bet kažkas nesuspėjo savo užmačių pabaigti.

Leifas atrodė susirūpinęs.

– Prašėme, kad Trolhetano komisariatas išsiaiškintų, kas per žmogus buvo Stefanas Vykas. Man kirba tik vienintelė mintis, kad visa tai susiję su ano pasaulio įsikišimu, niekur kitur nerastumei tokio žiauraus nusikaltėlio. Bet kuo čia dėtas Johanesas. Jis vartojo narkotikus? Ar mokykloje paplitę narkotikai?

– Kad lyg ir ne, – atsakė Maja. – Kaip jau sakiau, Johanesas atrodo mokinys kaip ir visi. Tau iš tiesų reikėtų pasikalbėti su ta mergina, Natali. Sako, kad ji irgi budi prie jo ligoninėje.

– Taaip, mums reikės rimtai su ja pakalbėti, – sutiko Leifas ir pasikrapštė pakaušį. – O tos aukso monetos? – kalbėjo toliau, tyliai žiūrėdamas į judančius už lango šešėlius. – Kas čia per pokštas?

Maja atsilošė. Pamąstė, ar turėtų pasakyti, ką mano. Bet Leifas užbėgo jai už akių.

– Klok jau, – paskatino. – Matau, kažką sugalvojusi.

Maja permetė akimis salę, o paskui vėl pasižiūrėjo į jį.

– Nesu tikra, kad tau patiks, bet mano požiūris ne toks kaip tavo.

– Dėstyk toliau.

– Tai aukos, – tarė ji.

Leifas įsistebeilijo į ją.

– Kaip, ką turi galvoje?

– Taip buvo elgiamasi ankstesniais laikais, – pasakojo Maja. – Kuo iškilmingiau palaidoti aukas, kad dievai būtų patenkinti. Pirmiausia buvo valgis, įrankiai. Paskui imta aukoti gyvulius. O pati didžiausia auka – žmonės. Kad būtum tikras, jog auka bus priimta, reikėdavę jas aprengti tikrai gražiais drabužiais arba...

– Arba? – Leifas pamėgino įkišti smilių į puodelio ąsą, bet galop liovėsi ir pakėlė puodelį apėmęs visa plaštaka.

– Arba pridėti jiems į kišenes vertingų daiktų.

– Ar šitą sužinojai muziejuje? – paklausė Leifas. – O gal leidai vaizduotei trupučiuką nuklysti į lankas?

– Taip, aš spėlioju, – prisipažino Maja. – Bet Stefano Vyko kapas atrodo kaip aukojimo kapas.

Leifas linktelėjo.

– Taigi tu manai, kad mes galime turėti reikalų su... *prietaringu* asmeniu? Tokiu, kuris tiki aukojimo svarba?

– Taip, su asmeniu, kuris nori pasiekti kažkokių ypatingų tikslų. Ankstesniais laikais būdavo aukojama, kad laimėtų karą, gautų gausų derlių ar apsisaugotų nuo blogio jėgų. Su asmeniu, kuris dėl to pasiryžęs žudyti.

Salėje vėl įsiviešpatavo tyla.

– Bet ką tu manai iš tikrųjų? – Leifas atrodė žūtbūt norįs išsisukti nuo sprendimo. – Kad net ir šiais laikais dar aukojama dievams? Tu taip manai?

Maja pasižiūrėjo į jį.

– Kad ir kaip ten būtų, kažkas elgiasi taip, – atsakė ji. – Juk negalime nepaisyti akivaizdžių sąsajų.

– Turi galvoje Bruknyno mergaitę?

– Taip, – Maja gurkštelėjo kavos. – Aš turiu galvoje Bruknyno mergaitę, ji juk buvo persmeigta kuolu. Dabar toje pačioje pelkėje randame kūną, persmeigtą kuolu, – tai ne atsitiktinumas.

Omolas atrodė visiškai taip, kaip ji ir prisiminė. Pabaigę mokslo metus jie apsilankydavo šioje kavinėje. Vaflių ir ledų. Ji visąlaik rinkdavosi tuos pačius ledus: su mėlynėmis, šokoladu ir pistacijomis. Arba braškinius. Ir niekuomet nesirinkdavo vanilinių.

Tada ji buvo visiškai paprasta mergaitė.

Niekuo neišsiskirianti.

Anuomet.

Mama ir tėtis užsisakydavo kavos. Įsipildavo pieno iš mažų apskritų plastikinių pakuočių folijos dangteliu. Tėčiui visuomet būdavo sunku atknebinėti tą dangtelį.

Būk gera, padėk man, žmonel.

Švelnumas, tada jo buvo. Jis glūdėjo balse ir kartais pasklisdavo iš jo sodraus, pilno kantrybės balso, ji prisimena, jog tada užsimanydavo atsigulti ir ilsėtis.

Ir jaudulys mamos akyse, kad Natali baigė dar vienus mokslo metus, kad jie yra šeima, nieko nepaisant. Šiltas ir meilingas mamos žvilgsnis – jame dar buvo kažko, ko neįmanoma nusakyti žodžiais. Lyg žvilgsniu mama būtų teikusi Natali erdvės, galimybę užpildyti tą erdvę pačiai.

Ir dar saulė. Ištisai saulė. Tai ji prisiminė.

Net ir dabar, kai rudens saulė žibino fejerverkus tarp inkarus nuleidusių laivų. Jie buvo įtaisę stiklo barą iki kito kampo,

o šiaip niekas nepasikeitę. Tiktai naujos kėdės ir stalai, tokių ji neprisiminė.

Nedidelių laivų uostas. Miesto pasididžiavimas. „Gražiausias visoje Švedijoje“, – kažkas sykį parašė, nuo tada tokiu ir buvo laikomas. Vasarą žmonės vykdavo čia arba į Ernesą, paplūdimį kiek tolėliau.

Dabar jau nebe vasara. Bet tai vienintelė vieta, kuri atėjo Natali į galvą, kai sugalvojo nuvažiuoti į Omolą. Ji nenutuokė, ką veiks, jei bus kokia kita kavinė, – tikriausiai miestelyje jų buvo keletas, tikriausiai jose pienas putojo žvilgančiuose espreso aparatuose, o ne būdavo patiekiamas mažuose apskrituose plastikiniuose indeliuose folijos dangteliais. Bet Natali jų nežinojo.

Taigi ji apsistojo čia, mieste, kur lankė mokyklą ir kur galbūt būtų įsikūrusi, jeigu to nebūtų nutikę. O gal ir ne.

Ir vis dėlto gal būtų čia apsigyvenusi.

Dzin dzin dzin.

Ne dabar.

Tik ramiai kvėpuoti.

Jos mintis sutrikdė prie stalo priartėjęs šešėlis.

– Natali? Čia tu?

Ji pakėlė akis. Policijos fotografė Maja.

– Labas, – pasisveikino.

Maja mūvėjo juodus džinsus, raudonus sportinius batelius, o po juodu siauru švarku buvo pasivilkusi smėlio spalvos marškinėlius. Nešėsi padėklą, ant kurio stovėjo buteliukas vandens, puodelis, kavinukas ir pūpsojo didžiulė bandelė.

– Smagu pamatyti pažįstamą, – apsidžiaugė Maja. – Šiek tiek laiko gyvenau čia, bet dabar, regis, visi gyventojai pasikeitę.

– Puikiai suprantu apie ką kalbi, – tarė Natali.

Ji pastebėjo, jog ir pati taip galvoja, be to, nežinia kodėl šalia Majos nesijautė sukaustyta.

– Ar sutrukdysiu, jei prisėsiu šalia?

– Ne, sėskis.

Maja pasidėjo padėklą ir atsisėdo ant vienos iš kėdžių. Fone buvo girdėti radijo reklamos grojaraštis, pertraukiamas atkaklių siūlymų pirkti.

– Ar girdėjai... – Maja atsargiai rinko žodžius, – ką mes radome pelkėje?

– Kalbi apie kūną?

– Taip.

– Na, girdėjau.

Maja pasižiūrėjo į ją.

– Pastaruoju metu tenai daug kas nutinka. Ir aš nemanau, kad tu paklydai ar nepamatei, manau, tu tikrai aptikai tą duobę.

Natali nunarino galvą.

– Ačiū. Malonu, kad taip sakai.

Gal, pamanė ji, Maja kalba iš rimtųjų. O gal tik stengiasi būti maloni ir nori padrąsinti, kad nesijaustų kvaiša. Ne tokia kvaiša, kuri visai be reikalo atsiviliojo policiją į pelkę. Retai kada ji jausdavosi tokia sugniuždyta, kaip tada.

– Spėju, kad daugiau nesikalbėjai su Leifu Bergenu? – paklausė Maja.

– Nee, tik tada, kai matėmės, nors jis skambino ir sakė, kad norėtų su manimi susitikti. Tik nelabai žinau, ko jam reikia.

– Leifas apklausė ir Johaneso bendramokslius... mums juk truputį rūpi ir jis pats, ypač kai radome dar vieną kūną. Norėtume žinoti, kaip jis gyveno.

– Nelabai žinau, ką atsakyti, – tarė Natali, – iš tikrųjų nelabai nutuokiu apie jo gyvenimą. Mudu susitikome tik prieš kelias savaites, iš teisybės menkai pažįstame vienas kitą.

– Bet tu budi prie jo ligoninėje?

– Taip, dažniausiai, aš nežinau... na, kad jam nereikėtų gulėti ten vienam.

Visas jos kūnas apsunko. Lyg kažkas ėmė traukti žemyn. Kodėl ji neliko namie Geteborge? Į viską spjovusi. Arba galėjo pasirinkti kitą pelkę, nesvarbu kokią. Laikytis mokslininkų pasaulio, kur viską galima surūšiuoti ir kur pelkė yra pagal puikiai pažįstamą modelį įrodytų cheminių ir biologinių reakcijų rinkinys.

Kur klampynė yra tik klampynė.

Ne negyvų kūnų ir besiblaškančių sielų jūra.

Tenai pragaišta žmonės.

Ar ji tai ištarė? O gal tik pagalvojo?

Pamatė, kad Maja palinko į priekį ir pasirėmė smakrą ranka. Rimtai pasižiūrėjo į ją.

– *Pragaišta?*

– Kaip?

– Sakei, kad tenai pragaišta žmonės.

– Aš taip sakiau?

– Ar žinai ką nors, ką reikėtų papasakoti? – paklausė Maja.

Natali grūmėsi su savimi. Ar įstengs papasakoti tai, kas graužia ją iš vidaus, ar ne?

– Yra žmonių, kurie sako, kad pelkėje visais laikais dingdavo žmonės.

Maja neatitraukė nuo jos akių.

– Bet tada tie dingimai turėjo būti pastebėti anksčiau? – paklausė Maja.

Natali suspaudė krūtinę. Staigiai įsiliepsnojęs pyktis kartu su didžiu nuovargiu ir gal šiokiu tokiu suglumimu.

– Tu turi galvoje tą berniuką, kuris tenai dingo? Prieš dešimt metų? – paklausė Maja.

– Taip, bet ne tik jį. Yra keletas...

Tarp jų įsibrovė tyla.

– Sakei, *žmonės*, – tarė Maja. – Kas per žmonės?

– Turėtumėte pasikalbėti su vienu. Jis keliskart davė policijai užuominų, kad dingusių žmonių reikėtų ieškoti Mosmarkene. Bet nieko neatsitiko. Iki pat dabar.

– Tikrai? – paklausė Maja.

Ji linktelėjo galvą.

– Tai Joranas Dalbergas. Jis ten gyvena. Galite jam perduoti, kad aš sakiau.

– Gerai, – tarė Maja nustebusi.

Ji atsikando bandelės ir pabirus trupiniams greit palinko virš lėkštės.

– O kur tu šiaip gyveni? – paklausė Maja, lyg Mosmarkenas būtų buvusi pernelyg kebli tema. – Na, tada, kai nenuomoji trobelės?

– Gyvenu Geteborge, – atsakė Natali. – Bet esu čionykštė, iš pradžių gyvenau čia... – padelsė, o paskui kalbėjo toliau: – Arba taip, aš užaugau Mosmarkene. Joranas yra senas mūsų kaimynas. Buvo mūsų kaimynas, visus tuos metus.

– Mat kaip, – tarė Maja. – Tai lankei mokyklą Omole?

– Taip, pradinę.

– Kokią mokyklą?

– Pietinėje dalyje. O paskui, kai man buvo dvylika, išsikrausčiau į Geteborgą.

Maja nusišypsojo.

– Aš irgi lankiau tą pačią mokyklą. Bet turbūt dvidešimt penkeriais metais anksčiau negu tu, spėju. Ir pasilikau čia. Bent kiek laiko. Mano tėvai gyveno Omole, dėl jų čia lankiausi, kol galų gale apsigyvenau.

Staiga Majos veidas tarytum sustingo, žvilgsnis perskrodė orą.

– Pala, tu gyvenai Mosmarkene... Tai ar ne tu?..

Natali sėdėjo tyliai.

– ... Tai tavo tėvai, kurie?.. – Maja įsistebeilijo į ją išpūtusi akis.

Natali lėtai linktelėjo galvą.

– Turi galvoje mano tėtį, – stebėtinai linksmai tarė ji. – Kad jis... nušovė mano mamą. O paskui nusišovė pats.

Maja užsimerkė.

– O Viešpatie. Puikiai prisimenu. Man kaip tik reikėjo skristi į Niujorką, regis, tais pačiais metais. Daug apie tave mąsčiau, kad likai viena. Daug galvojau apie tai, kaip jautiesi. Bet juk prieš tavo tėvų mirtį nutiko ir kita nelaimė? Paskendo jauna moteris?

Taip, išgirdo save Natali. *Tai buvo Treisė. Vyresnė geriausios mano draugės Julijos sesuo.*

Iš tikrųjų ji visai nenorėjo to parodyti, anaiptol. Tik staiga pajuto, kad atsistoja, pasiima striukę ir eina pro duris, o iš paskos ją lydi pilni nevilties Majos atsiprašinėjimai.

Majai įėjus pro meno mokyklos duris, Elena kalbėjosi su bendradarbe. Kitados šis pastatas buvo kultūros namai, jame įrengta salė, kontora ir kelios auditorijos.

Sienos nukabinėtos paveikslais ir parodų bei paskaitų skelbimais. Kampe nebaigta skulptūra, visa persisukusi, lyg laukianti, jog kas nors jos pasigailės.

Smulkiai garbanotus plaukus Elena buvo susisukusi į didžiulį kuodą ant pakaušio, akys plonai apvedžiotos juodu pieštuku.

– Labas, – ištarė Maja Elenai ir jos bendradarbei.

– Labas, Maja.

Elena baigė kalbėtis ir atsisuko į Mają.

– Gal eime iškart? Aš išalkusi.

– Taip, Vanija ir kiti jau bistro.

Kelias vedė per senųjų gamyklų teritoriją tiesėsi nuo žvyruotos aikštelės priešais mokyklą, ten kitados buvo varteliai, pro kuriuos darbininkai eidavo aukštyn, link gamyklų su į dangų šaunančiais kaminais. Vienur kitur būreliai žmonių stovėdami šnekučiavosi įvairiomis kalbomis, spalvingi žibintai lauko kavinėje siūbavo nuo rudens vėjo, o pro atvirą langą sklido bosanovos garsai.

– Girdėjau, kad tu vėl buvai pelkėje, – tarė Elena.

– Taip, suprantu, kad apie tai kalbama mokykloje. Iš tiesų tai aš suradau kūną.

– Tikrai? – Elena sustojo ir įsistebeilijo į Mają. – Vaje, kaip nemalonu, bet kas apie tai žinoma? O gal privalai tylėti?

– Taip, nedaug galiu papasakoti. Antra vertus, nelabai daug ir žinau.

– Kaip jau sakiau, mūsų mokiniai iš prigimties itin jautrūs. Čia sklando galybė įvairiausių gandų.

– Suprantu, – tarė Maja.

Sykį per mėnesį bistro buvo rengiamas koncertas, ir tą vakarą čia būdavo pilna žmonių. Dauguma atvykėlių iš Omolo, Seflės, Melerudo ir kitų aplinkinių miestelių.

Maja ir Elena atsisėdo prie staliuko, kur jau sėdėjo Vanija ir jos pažįstamas. Po valandos scenoje turėjo pasirodyti Danielis Lema*.

Maja su Elena užsisakė po taurę raudonvynio ir raugintos tešlos picą su makaronais ir vytintu kumpiu. Kiti jau buvo pavalgę, tad gurkšnojo espreso ir konjaką.

– Mes čia sėdime ir kalbamės apie vietą, kur pakliuvome, – tarė Vanija.

– Apie vietą? – paklausė Maja.

– Apie šitą vietą. Fengerskugą.

– Taip, manęs nekaltinkite, – pareiškė Maja, – dėl visko kalta Elena. Aš tik darau tai, ką ji sako, o ji liepė *atsikraustyti čia*.

– Žinoma, nors kaip tik čia dabar truputį neramu, – pasakė Elena, – bet Fengerskugas niekuo dėtas.

* Daniel Lemma (g. 1972 m. Etiopijoje) – Švedijos muzikantas, dainininkas ir dainų autorius.

– Bet mes ne apie tai kalbėjomės, – tarė Vanija. – Kalbėjomės apie mokyklas, apie meninių amatų dirbinius, kurių nesugebame įvertinti. Nesuvokiame jų norų.

– Taigi. Jų tik reikia gauti, – pasakė Elena. – Jie patys vertina save taip, kaip mes niekuomet negalėtume vertinti tikro meno.

– Tikro meno? – paklausė Vanijos draugė suraukusi kaktą.

– Taip, taigi, – atsakė Elena. – Iš teisybės tikras menas visiškai netinka prie šio nuostabaus ekologinio gyvenimo stiliaus, būdingo Fengerskugui. Iš tiesų jam nejauku būti greta išpopuliarėjusių meno amatų dirbinių, kurie paprastai žmonėms teikia jausmą, kad jie susižavėję menu, nors taip nėra.

Elena taip nusišypsojo, kad skruostuose išryškėjo duobutės.

– Būtų didelė klaida prisirišti prie štai tokios mažos vietovės, – kalbėjo ji toliau, – bet nežinia kodėl Fengerskuge tai pasiteisina. Aš taip manau. Iš pradžių net pati nerimavau. Maniau, jog mus gal šiek tiek reikėtų impregnuoti alyvuogių aliejumi, kad neprarastume sielos ir krypties.

Maja nugėrė vyno ir linksmai šypsodamasi įsižiūrėjo į draugę.

– Na, kad viską suprasčiau teisingai, – pasakė ji. – Spėju, kad *tikras* menas yra tas, kurį čia reprezentuojate – tu ir tavo mokykla?

Elena reikšmingai ją nužvelgė.

– Kas čia per klausimas? Aišku, kad taip. Tu irgi!

Visa ketveriukė nusijuokė.

– Jei leisite pasakyti, ką manau, – tarė Vanija, – reikia visko. Arba tiksliau vietos užteks viskam.

– Sutinku. Viskam, tik ne išskirtinumui, – pasakė Maja.

Elena nusikvatojo ir kilstelėjo taurę.

– Veidmainė. Žinau, kad su manim sutinki. Į sveikatą.

– Labas! – prie jų staliuko priėjo Oskaras. Uždėjo ranką Majai ant peties ir palinko jai prie ausies, kad perrėktų didžiulį triukšmą. Maja priglaudė plaštaką prie jo rankos.

– Eikš ir sėskis, – pakvietė ir pasislinko.

Jis bemaž prisiglaudė. Buvo metas, kai juodu susitikinėjo, ir Maja staiga panoro jį pabučiuoti. Jis atrodė toks... savotiškai atviras. Toks naujas. Toks nesugadintas ir pažeidžiamas.

– Mano gimtadienis, – ištarė jis. – Vaišinu.

Pasipylė garsūs prieštaravimai.

– Pamiršk, – užginčijo Maja, pasimojo padavėją ir užsakė penketą taurelių tekilos.

– Kiek metų tau sukako? – paklausė ji.

– Dvidešimt septyneri, – atsakė Oskaras.

Maja tyliai atsiduso, palinko prie jo ir priglaudė lūpas prie ausies.

– Tada man tu pernelyg jaunas.

Jo akys ėmė lakstyti, lyg dėl Majos įžūlumo būtų bemaž išmuštas iš vėžių. Paskui vos papurtė galvą ir dar arčiau patraukė prie jos koją, taigi dabar abiejų kūnai lietėsi.

Tą pat akimirką suskambėjo Majos telefonas.

Leifas. Kaip paprastai, jis kalbėjo tyliai, bet atrodė susijaudinęs.

– Maja, aš galvojau apie tas nuotraukas, kurias man rodei.

– Nagi, – susidomėjo ji, atsistojo ir nuėjo į kampą, kad triukšmas ne taip smarkiai trukdytų kalbėti.

– Norėčiau atidžiau jas apžiūrėti, – tarė jis.

– Taip, aš irgi apie tą patį mąsčiau. Nusiųsiu tau jas, bet kaip tik dabar esu ne namie, taigi šįvakar, bet vėlėliau.

– Puiku. Tik pasistenk kuo greičiau.

– Ei, beje, – pridūrė ji, – šiandien netyčia sutikau Natali. Dar su ja nesikalbėjai?

– Ne, kol kas nespėjau, – atsiduso Leifas.

– Ji papasakojo daugybę keistų dalykų. Būtina pasikalbėti *apie* ją, o tau *su* ja.

– Be abejo, galime susitikti, priešpiet važiuosiu į Mosmarkeno dvarą, galiu tavęs užsukti.

– Taip ir padaryk. Grįžusi iškart išsiųsiu nuotraukas.

– Puiku.

– Kas čia skambino? – smalsiai paklausė Elena Majai grįžus prie staliuko.

– Nieko svarbaus, deja, dabar turiu eiti namo, – atsakė ji. – Tikiuosi, vakarą praleisite maloniai.

Tada pasisuko į Oskarą.

– O tau linkiu puikaus gimtadienio.

Maja pasiėmė striukę ir pro žmones prasigrūdo iš užeigos laukan, tuo tarpu muzikantai pasirodė ant scenos ir dainos „Haze" įžanga užpildė salę.

Tai tapo savotiška kasdienybe. Natali ateidavo į ligoninę, pasišnekėdavo su Johaneso mama, o paskui paleisdavo ją pažadėjusi paskambinti, jei kas nors atsitiktų.

Bet taip nieko ir neatsitikdavo.

Johaneso būklė buvo stabili, bet be pokyčių. Kartais Natali bandydavo įsivaizduoti, kas būtų, jei jis pabustų iš komos. Ir neįsivaizduodavo. Ką juodu sakytų vienas kitam? Kokie būtų?

Ji atsilošė kėdėje ir įsižiūrėjo į Johanesą, kuris vis dar gulėjo aukštielninkas, užmerktomis akimis, visas apkaišytas žarnomis ir laidais. Tada pasilenkė ir pradėjo pasakoti bemaž pašnibždomis, kaip paprastai, nors ir abejojo, ar slaugytojai kitame palatos gale būtų smalsu klausytis.

– Pamaniau, kad turėčiau tau papasakoti apie pirmąjį anos vasaros nutikimą, – ėmė ji kalbėti. – Apskritai bendravome tik mudvi, aš ir Julija. Manau, priežastis, kodėl norėjau su ja praleisti kuo daugiau laiko, iš tiesų buvo vyresnė Julijos sesuo... Treisė. Tik tai. Tik tas vardas. Aš taip pavydėjau.

Ji miegojo pas Juliją, kaip paprastai mėgo daryti savaitgaliais, ir pabudo anksti, ankstų sekmadienio rytą. Gal jai reikėjo nueiti į tualetą, gal dėl kitos priežasties ji išlipo iš lovos ir nusileido žemyn laiptais taip tyliai, kad niekas neišgirstų.

O gal vylėsi, jog durys už vonios kambario, Treisės kambario durys, bus trupučiuką pravertos, kaip kartais tą vasarą, taigi nesukeltų įtarimo.

Treisei jau buvo septyniolika metų, ji turėjo kelis vaikinus, kurie dažnai čia miegodavo. Ji vartojo kontraceptines piliules ir savaitgaliais linksmindavosi – vasarą važiuodavo į pramogų parką, o žiemą į diskoteką Vikenborge. Tai buvo pasaulis, į kurį Natali artėjo, bet kurio dar nepažinojo.

Treisė buvo lyg gundanti reklama. Pasakojanti apie šalį, kuri kol kas plytėjo neištirta. Ji atrodė nuostabiai. Banguoti šviesrudžiai plaukai, kiaurus metus nurudinta oda, dailiai pasidažiusi, visuomet švytinčios mėlynos akys ir tiek, kiek reikia, nudėvėti džinsai. Ji buvo šauni. Nepasiekiama, be to, talentinga. Rašė eilėraščius, kuriuos Natali ir Julija slapčiomis skaitė, apie meilę ir seksą, apie alkoholį ir cigaretes. Eilėraščiai atrodė pilni savotiško liūdesio, nors Natali nedaug ką iš jų ir suprato. Treisė bemaž niekuomet nesišypsojo. Tarytum buvo aukščiau tokių dalykų.

Nei Natali, nei Julija tokio slaptingumo neturėjo. Abi buvo pažįstamos nuo pirmos klasės, o dabar netrukus turėjo tapti tiesiog paauglėmis. Buvo aišku kaip dieną, kad jos niekuomet nė trupučio nebus panašios į tokias, kokia buvo Treisė.

Sykį Natali nugirdo Treisės ir jos mamos Ivonos barnį. Ji sėdėjo prieangyje ant laiptelių laukdama Julijos, kur ją pasiekė virtuvėje kilusio konflikto nuotrupos.

– Tu ten nevažiuosi, ar girdi, ką sakau, – kirto Ivona griežtu balsu.

– Negali man uždrausti, – atrėžė Treisė irgi valdydama pyktį.

– Kaip tik tai ir galiu.

Iš pradžių stojo tyla, o paskui Treisės balsas pasikeitė, tapo švelnus ir maldaujantis.

– Mamuliuk, aš labai noriu.

Ir vėl tyla, matyt, Ivona bandė įsijausti į padėtį. Paskui abi apsikabino, jiedvi susitarė taip, kad tiko abiem, – kompromisas trumpos dramos, greitai įvykusios, pilnos paaugliškų įnorių, audringų jausmų ir valdžios pabaigos.

Tą ankstų sekmadienio rytą Natali ėjo į vonios kambarį. Treisės durys, kaip ji ir tikėjosi, buvo praviros. Vos vos. Blanki ryto šviesa skverbėsi pro užuolaidas ir bangomis gulė ant grindų. Natali neprireikė jokių pastangų, kad pro siaurą plyšį pamatytų dalį nuogos rudos Treisės nugaros. Baltas maudymosi kostiumėlio liemenėlės likusias juosteles. Porą, tenai miegančią, pusiau apsikabinusią. Bemaž nuogą.

Kažkas į ją įsisiurbė. Iš apačios. Iš vidaus.

Kad būtų tokia kaip Treisė. Gyvenimas niekuomet nebus visavertis, jei ji bent truputėlį nepriartės prie Treisės.

Natali nebuvo sakiusi Julijai, kaip žavisi jos sese. Galima buvo tik nuspėti, kad visi jautė tą patį. Savaime suprantamas dalykas. Užtat abi dažnai kalbėjo apie tai, jog Treisė kai kada kambaryje mylisi, ir toji mintis kėlė begalinius svarstymus, kaip jiedvi galėtų bent akies krašteliu pasižiūrėti ar pasiklausyti porelės glamžymosi. Naktimis jiedvi keliskart sėlindavo į apačią ir glausdavo ausį prie durų, bet veltui.

Tąryt ir Julija pabudo anksti. Tylutėliai nulipo laiptais ir atsistojo šalia Natali. Nepersitarė nė žodžiu, tik stovėjo prie pat siauro tarpdurio.

Kūnai kambario viduje ėmė judėti, nuoga oda dingo po apklotu, užtat pasigirdo švokštimas, kurį paskui pakeitė kitoks garsas. Iš pradžių malonus, paskui stiprus.

Vėliau stojo tyla. Slopus juokas.

Ar tai šituo ji kada nors užsiiminės? Natali pasižiūrėjo į Juliją. Atrodė neįtikima. Neįmanoma.

Tąryt abi grįžo į Julijos kambarį ir atsigulė susiglaudusios. Apsikabino rankomis. Jautė odą, kvapus. Prisiekė niekam nepasakoti apie tai, ką matė ir girdėjo.

Truputį pasivaikščioję po apylinkes Maja ir Leifas įėjo pro Mosmarkeno dvaro rūmų duris. Krištoliniai šviestuvai prie lubų metė žiburiuojančią šviesą ant minkštų tamsiai raudonų kilimų, ant krėslų ir sofų svetainės gale.

– Ar ji žino, kad ateisime? – paklausė Maja.

– Taip.

Juodu ėjo aplinkui žvalgydamiesi. Restoranas buvo kairėje, o svetainė dešinėje pusėje, patalpą dalino erdvus vestibiulis aukštais skliautais iš abiejų pusių. Tolėliau svetainėje buvo matyti židinys, priešais kurį stovėjo keturi krėslai ir stalas, nukrautas laikraščiais ir knygomis.

Abu priėjo prie skelbimų lentos ir perskaitė prismeigtą A4 formato lapą.

Susikurk gyvenimą, kokio visada troškai

Ar nori gyventi teisingiau? Nori gauti darbą, kokio visuomet troškai, pasveikti ar susirasti svajonių partnerį?
O gal tik paprasčiausiai nori turėti tą neapsakomai dailų sportinį automobilį ir pasimėgauti pavydžiais kaimynų žvilgsniais? Kad ir ko tu trokšti, tai gali išsipildyti. Juk sprendi tu! Tai valdo tavo mintys! Nieko – ir mes turime galvoje NIEKO – nėra

neįmanomo. Minčių matrica išmokys tave pasitelkti kvantinės fizikos ir traukos dėsnio stebuklus kasdienybėje, kad susikurtum gyvenimą, kokio TU trokšti.

Maloniai kviečiame susisiekti su Agneta fon Spore – jogos instruktore, asmenine ugdymo trenere ir diplomuota taikomosios kvantinės fizikos vadybininke.

(Kaina 1200 kronų valanda už asmeninius patarimus ir pagal užsakymą sukurtą strateginių veiksmų planą.)

Juodu pasikeitė žvilgsniais. Maja kilstelėjo aukštyn antakius ir prisidengė delnu burną slopindama juoką. Leifas prisimerkė.

– Po velnių, tai visai nelinksma, – jis palenkė galvą. – Visur pilna tų naujojo amžiaus kvaišų, kurie griebiasi kvantinės fizikos kaip velnio kečupo ir krečia jį ant mėgstamiausio savo dvasingumo. Tiki, jog fizinę tikrovę galima paveikti mintimis. Šėtoniškas melas. Beprotybė.

Maja apsidairė ir šypsodamasi sušnibždėjo:

– Nors kai tu taip kalbi, nesi geresnis už *ponią Agnetą, diplomuotą ple ple ple, pliur pliur pliur.* Kai tvirtini, kad tai, apie ką nė nenutuoki, yra melas ar beprotybė, žaidi toje pačioje aikštės pusėje, kaip ir ji. Judu priešininkai toje pačioje komandoje, – Maja pamerkė akį. – Na, kad žinotum.

Jis pasigręžė į ją.

– Toje pačioje komandoje? Ką tu turi galvoje?

– Retoriką, Leifai. Pagalvok apie retoriką. Kaip ir ponia Kvantsporė. Ji ir panašūs į ją pramanų prisikimšėliai murdosi tarp nuvalkiotų formuluočių. Tu darai lygiai tą patį.

– Atleisk, bet ką tada turėčiau sakyti?

– Gali kalbėti korektiškiau ar visą šį reikalą apibūdinti maždaug tokiu stilium: *remdamasis ribotomis savo žiniomis ir tuo, ką mes šiandien iš tiesų žinome apie visatos funkcionavimą, sprendžiu, jog minčių jėga yra šūdas.*

Ji lėtai paėjėjo nuo jo, o tada atsisuko.

– Iš tikrųjų tai tiesos grūdą galima rasti ten, kur rasti mažiausiai tikiesi ar nori matyti, ir tada juk kvailystė yra išpilti vandenį iš vonios su visu vaiku, taip sakant.

– Tiesos grū... – Leifas užvertė akis ir atsidusęs pasižiūrėjo į ją. – Maja, tu visai nepasikeitei, beveik nesijaučia, kad tiek laiko gyvenai Niujorke... bet juk kiekvienas suvokia, jog čia tik gudragalviškas mėšlas.

Maja pamatė, kaip artėja aukštaūgė moteris, ir pritildė balsą iki šnibždesio:

– Retorika, Leifai.

– Tai tu Leifas Bergenas? Iš policijos? – paklausė moteris.

– Tiesa, – sutiko Leifas ir atkišo ranką.

– Agneta fon Sporė, – prisistatė Agneta ir sveikindamasi palinko į priekį. Paskui pasigręžė į Mają ir vėl taip pat iškilmingai nusilenkė. – Agneta.

– Maja.

– O kas esi tu? – paklausė Agneta.

– Fotografė. Aš pažįstu šias apylinkes. Šiek tiek aprodžiau jas Leifui.

– Gerai. Matau, kad stovite ir žiūrite į mano skelbimą, – ji pasisuko į lentą. – Galima sakyti, kad tai šalutinis kuklus mano užsiėmimas.

Ji pasižiūrėjo nutaisiusi tokį veidą, kad Maja suabejojo jos nuoširdumu.

– Ką gi, dabar, kai pagalvojau, – kalbėjo toliau Agneta. – Gal tai ir būtų šis tas policijai! – ji užsimerkė. – Man toptelėjo,

kad galėtumėt išmokti... tarytum *įsivaizduoti*, kad atskleidžiate visus nusikaltimus. Visatos jėgos įsikiša, ir... – ji apvedė viena ranka priešais save apskritimą, – ... gal taip ir nutiktų. Tai būtų vadinama traukos jėga. Gamtos jėga. Tikras mokslas.

Leifas kostelėjo.

– Mes atvykome pasikalbėti su jumis ir jūsų darbuotojais, – tėškė jis, lyg stengdamasis tvardytis. – Ir norėtume apsižvalgyti dvare.

– Ak, čia taip nuostabu, – tarė Agneta. – Turime dvi dideles posėdžių sales ir galime pasiūlyti...

– Ačiū, – nutraukė ją Leifas, – bet aš maniau, gal čia yra kas nors iš jūsų svečių?

Agneta suraukė antakius.

– Deja, kaip tik dabar nėra. Bet gal namie toji mergina iš trobelės.

– Su ja mes jau bendravome, – pasakė Leifas.

– Mat kaip? Ką gi! Tada gal eikime pasikalbėti į kontorą.

*

– Na, štai, giliai kvėpuok, – pasakė Maja ir uždėjo ranką Leifui ant nugaros, kai juodu ėjo automobilių aikštelės link. – Tu tikras, kad nenori *susikurti gyvenimo, kokio visuomet troškai,* Leifai?

– Aš tuo netikėčiau, – atsakė jis.

– O aš norėčiau susikurti, bet gal be jos pagalbos, – tarė Maja ir pažvelgė žemyn į Natali trobelę. – Tenai atrodo tamsu.

– Turbūt ji ligoninėje, – pasvarstė Leifas.

– Taip, – sutiko Maja. – Bet dabar apie ją pasiskaitei?

– Taigi, aš pasitikrinau. Prisipažįstu, šiek tiek nustebau, kad čia ji. Kad ir kaip ten būtų, ateity turėtume elgtis su ja atsargiau.

– Bet ką manai apie tai, kad ji man pasipasakojo? – paklausė Maja.

– Kaip tai?

– Ar tu nesiklausai, ką sakau? – atsiduso ji. – Apie visus tuos gandus. Kad žmonės čia, Mosmarkene, dingsta. Be pėdsakų?

Leifas kritiškai ją nužvelgė.

– Tokių gandų visuomet buvo.

– Bet tas vyras, kurio...

– Joranas Dalbergas! – Leifas nusijuokė. – Na, aš jį pažįstu.

– Natali sakė, kad jis bandė jus įtikinti.

– Taip, jis iš tikrųjų bandė, – atsiduso Leifas. – Ir mes klausėme, patikrinome faktus, bet, be mokinuko, yra tik *vienas* iš dingusių asmenų, neabejotinai lankęsis Mosmarkene iki dingimo.

– O kas?

– Jorano žmona. Ir ji jau prieš kelis dešimtmečius įsikūrė Australijoje, Naujojoje Zelandijoje ar dar kur nors. Savo draugėms ji aiškiai pareiškė, kad ilgiau su juo nebetvers. Suprask, Maja, visa ši nesąmonė prasidėjo nuo Bruknyno mergaitės. Mes beveik nieko negirdėjome apie Mosmarkeną iki to laiko, kol Larsonai ją iškasė. O paskui tarytum sugriuvo užtvanka.

Maja apsimovė plonas pirštines.

– Ir vis dėlto tu tikriausiai pasikalbėsi su Joranu Dalbergu? – paklausė ji.

– Tu, Maja, nesi jo sutikusi, jis... kaip čia pasakius, keistuolis. Pernelyg daug visko sukasi jo viduje, gal ir taip galima pasakyti. Kaip ir tenai... – jis mostelėjo dvaro link.

– Bet vis tiek nesuprantu, – tarė Maja. – Dabar, kai suradome Stefaną Vyką, padėtis juk turėjo pasikeisti? Juk Stefanas dingo iš Brolandos prieš ketverius metus ir atsirado čia. Šiaip ar taip, turi pritarti, kad tai truputį keista.

Leifas pažvelgė virš pelkės.

– Taip, bet pirmiausia raskime ryšį tarp Stefano ir Johaneso, tik paskui vėl nerkime į tas nesąmones.

– Gerai, – sutiko Maja, – beje, ar patyrinėjai nuotraukas, kurias tau atsiunčiau? Tą susikūprinusią žmogystą?

– Taip, – Leifas lyg šildydamasis apsiglėbė rankomis pečius. – Pritariu tau. Tikrai atrodo, jog tenai kažkas slepiasi arba tave seka. Bet, kaip ir sakei, sunku įžiūrėti išsamiau.

– Taip, aš bandžiau padidinti, – pasakojo Maja, – bet pasidarė tik neryškiau.

– Reikės ką nors pasiųsti šiek tiek paklausinėti, – tarė Leifas.

Maja gūžtelėjo pečiais.

– Aš mielai tai padaryčiau, vis tiek ketinau pavažinėti ir savarankiškai kiek pafotografuoti. Galiu sakyti, kad noriu padaryti apylinkių gyventojų portretus ar panašiai, būtų pretekstas, taigi mums nereikėtų nieko ten siųsti.

– Tu ne policininkė, Maja.

– Kaip tik todėl.

– Bet dirbi policijai. Negali daryti to, kas šauna į galvą.

Ji gūžtelėjo pečiais.

– Tik tiek, – pasakė ji ir pirštais parodė siauručiuką tarpą. – Dirbu tik mažumėlę. Pažadu, nesivelsiu į jokius įtartinus dalykus.

Leifas nusišypsojo.

– Nieko panašaus ir neketinu leisti. Bet, kad ir ką darytum, būk atsargi. O svarbiausiai, – jis rimtai pasižiūrėjo į ją, – pasakok tik tai, ką aš noriu žinoti.

Maja pasiglostė plaukus.

– Pažadu.

Vasarą, tą priešpaskutinę vasarą, Natali ir Julija įkūrė slaptą klubą, Vaiduoklių medžiotojų sąjungą, ir nutarė pasistatyti slaptą trobelę pelkėje. Julijos namuose buvo galybė statybinių medžiagų, kurių greičiausiai niekas nebūtų pasigedęs, – jos tėtis kaupė įvairiausius daiktus, ir net jei būtų sumanęs surūšiuoti visą tą šlamštą, vargu ar būtų gebėjęs sužiūrėti kiekvieną vinį ir lentą, taip manė jiedvi.

Kartą, kai Julijos tėvai visai dienai išvažiavo į Omolą, jiedvi liko namuose. Abi ketino pasigaminti gaivos ir pasižiūrėti filmą. Bent taip tvirtino. Tačiau iš tikrųjų jos patraukė tiesiai į dirbtuvę ir sandėlį, kur buvo sukrauti visi tie daiktai. Ten gulėjo rietuvės statybinių medžiagų, krūsnys elektroninių prietaisų, kalnai skalbinių, o metro ilgio lentynos buvo nukrautos visokiausiais smulkiais daiktais.

– Žiūrėk, – tarė Julija ir sudėjo vieną ant kitos kelias tinkamas lentas. Aprišo jas virve, kad būtų lengva nešti, paskui padarė dar tris patogius nešulius, kad galėtų tempti po vieną kiekviena ranka.

– O čia plaktukas! – Natali iškėlė aukštyn įrankį. – Jų yra mažiausiai dešimt, tai gal nebūtinai turėsime vieną grąžinti.

Ji ir toliau rinko įrankius, pripylė dėžutę įvairiausio dydžio vinių ir įsidėjo į kuprinę.

Abi patenkintos susižvalgė ir pasirengė eiti. Bet nešuliai buvo pernelyg sunkūs.

– Pala, aš žinau, – pasakė Julija ir atsitempė vežimėlį, viską sukrovė, kad šitaip joms būtų lengviau nusigabenti grobį į pelkę.

Maišelyje nešėsi sulčių ir šokoladinio kekso vėlesniam metui, kai bus truputį apsitvarkiusios.

– Turbūt čia reikėtų pradėti sieną, geriausia bičiule Vaiduoklių medžiotoja? – paklausė Julija, kai jiedvi atsibeldė į pasirinktą vietą, sąžalyną, kur augo kelios aukštos pušys. Ji pakėlė lentą, kad pademonstruotų sumanymą.

– Atrodo gerai, bičiule Vaiduoklių medžiotoja, – atsakė Natali ir abi įniko kalti. Toliais nusirito aidas.

Po keleto valandų trobelė jau turėjo abi sienas ir stogą. Jos apžiūrėjo statinį.

– Tikriausiai įsivaizdavau, kad trobelė turėtų būti didėlesnė, – tarė Natali.

– Ir aš, – pritarė Julija ir pakėlė akis į stogą. – O jis nesandarus, taigi vidun prilis.

Ir tada joms už nugarų pasigirdo balsas.

– Jei norite, galiu padėti.

Natali ir Julija krūptelėjo. Joranas. Negirdėjo, kaip jis priėjo.

– Kaip dailiai meistraujate, – jis pastukseno į vieną sieną ir vertinamai kilstelėjo antakius.

Julija išgąstingai pasižiūrėjo į Natali.

– Mums... mums gal jau metas namo.

– Galiu pabaigti, kas liko. Jeigu tik pasakysite, kokios norite trobelės, – tarė jis.

Kitąkart nuėjusios prie trobelės rado ją nuostabią. Kaip tik tokią, kokią vaizdavosi. Pakankamai erdvi, tvirtomis sienomis ir sandariu stogu. Ant grindų jos pasiklojo karvės odą, suradusios nukištą ant lentynos sandėlyje pas Juliją. Pririšo virvę džiovinti šlapioms kojinėms, o krepšelius su popieriumi, rašikliais, maistu

ir žaidimais sudėjo į spintelę, kurią Joranas buvo padirbdinęs viename kampe.

Abi žiūrėjo per žiūronus, aptarinėjo matomus daiktus, vedė stebėjimo žurnalą apie įtariamus vaiduoklius.

18.40 val. Keturias minutes pūtė šaltas vėjas. Turbūt prasiautė įniršęs vaiduoklis.

Ir abi skaitė iš knygos, duotos Jorano.

Viskas buvo taip nekalta, taip nepavojinga. Iki to laiko, kai kitą vasarą atsivėrė pragaras. Ir tada Natali perėmė jausmas, kad čia jų kaltė. Kad jiedvi sugundė dvasias, pažadino gyventi.

4

Žvyrkelis, palei kurį stovėjo visi namai, kaip šiek tiek ovali linija rėmėsi į šiaurinę pelkės pusę. Maja pravažiavo kelis nestaigius posūkius užgulusi vairą ir lyg mirkčiojantį žibintuvėlį akis įsmeigusi į apylinkes.

Kai kurie namai buvo negyvenami, tarytum šeimininkų greitosiomis palikti miškui ir augalijai. Kelkraštyje kėpsojo atdaros laiškų dėžutės, prigrūstos reklamų ir nuo lietaus išsipūtusių laikraščių. Jos pasaulyje būstas turėjo didžiulę vertę, o čia namai regėjosi esą tokie, kad reikėtų tik džiaugtis, jog gyventojams pasisekė laiku pasipustyti padus.

Ji buvo tik per dešimt minučių automobiliu nutolusi nuo Fengerskugo – su bulguro kruopų mišrainėmis, tirštaisiais kokteiliais ir kava valgiaraštyje, tačiau tai buvo nepalyginami pasauliai.

Maja iš anksto trupučiuką patyrinėjo. Palei kelią stovėjo ketvertas vis dar gyvenamų namų. Du iš jų ji aplankys su malonumu: Jorano Dalbergo toli prie aikštės, kur galima apsisukti, ir Larsonų, kelio pradžioje.

Likę du namai priklausė penktojo dešimtmečio ūkiui, kurio savininkai dirbo kitur, o ūkiu atitinkamai rūpinosi laisvalaikiu, laikė mėsinius galvijus, – tie namai stovėjo tolėliau ir nuo kelio nebuvo matomi. Maja ketino apžiūrėti visus namus ir kiemus, net negyvenamus, pirmiausiai nusprendė užsukti pas Larsonus.

Gyvenamasis namas buvo senas, bet puikus ir stovėjo ant pakilumėlės, nuo kurios atsivėrė pelkės vaizdas. Kelkraštyje įbesta balta skardos lentelė su užrašu „Larsonų durpynas“ nusitrynusiomis raidėmis. Kiemas nusitęsęs žemyn iki pat didžiulio durpių sandėlio; apgriuvusio milžiniško papilkėjusio medinio pastato su nedideliu konvejeriu, kuris buvo įsirėmęs į siaurąją stačios kalvos pusę kelis metrus aukščiau. Tai juo kitados buvo gabenamos durpės, paskui kraunamos, spėjo Maja.

Abipus žvyruoto keliuko namo link stovėjo akmeniniai nykštukai ir šunys. Antrame aukšte atdaras langas.

Maja pastatė automobilį kiemo viduryje. Išlipusi nuėjo prie didelio sandėlio truputį praviromis durimis. Iš jo vidaus sklido triukšmas, kažkas daužė ir kalė plaktuku.

– Ei? – šūktelėjo ji.

Jokio atsako.

Maja įėjo vidun ir apsidairė. Nuo grindų iki pat lubų sandėlis buvo prikrautas įrankių ir visokių daiktų, ji iškart negalėjo prisiminti, ar ką nors panašaus buvo mačiusi anksčiau. Triukšmas, regis, sklido iš kitos patalpos uždarytomis durimis pastato gale. Jos žvilgsnis nuklydo per sienas ir krūvas daiktų, tokią daugybę daiktų buvo sunku aprėpti akimis.

Kas nors iš šeimos neabejotinai kolekcininkas ar šlamšto kaupėjas, o gal toks ir toks. Čia kūpsojo viena ant kitos sukrautos kelios vonios. Palei lubas prikabinta ilga eilė dviračio padangų ir grandinių, sunku įsivaizduoti, jog kada nors visa tai būtų panaudojama. Šaldytuvai, senos viryklės, kartoninės dėžės, skrynios, skardinės, statinės. Beveik kaip koks iššūkis.

– Tu ko nors ieškai?

Ji nepastebėjo, kaip triukšmas liovėsi.

Vyriškis, apsirengęs neperšlampama striuke, stovėjo tarpdury ir žiūrėjo į ją su savotišku abejingu įtarumu. Ant galvos plona kepuraitė, barzda išpuoselėta.

– Labas, – tarė ji ir paskubėjo prieiti artyn paduoti ranką. – Atsiprašau, kad taip įsibroviau. Šaukiau, bet gal nieko nesigirdėjo.

– Mat kaip. Taip taip.

– Aš Maja, atvažiavau iš Fengerskugo, esu menininkė. Noriu padaryti šių apylinkių nuotraukų seriją, bet pirmiausia ketinu tik prisistatyti. Kad nekiltų klausimų, kas čia per įtartina ypata slankioja aplinkui.

– Nuotraukų? Manai, kad čia yra ką fotografuoti?

– Čia nepaprastai graži vietovė. Savaip. Rami ir truputį paslaptinga, – pamėgino aiškinti Maja.

Jis neatrodė pritariąs.

– Nepasakyčiau, kad žodis „rami" tinka. Tai susiję su velniava, kuri čia pastaruoju metu dėjosi, taip?

– Kalbi apie...

– Apie tą, kuris gavo smūgį į galvą, ir tą, kurį rado užkastą, – nutraukė jis Mają. – Nelabai smagu gyventi pačiam sūkury. Kas žino, kas dar nutiks? Taigi tu ne žurnalistė?

– Tikrai ne, – atsakė Maja.

– Gerai. Jie man įgriso iki gyvo kaulo, – jis patyrinėjo Mają akimis. – Sakai, esi menininkė?

– Taip. Fotomenininkė.

Nuo dieninės šviesos lempų jo veidas nusidažė šaltais atspalviais.

– O tu kasi durpes? – paklausė Maja, kad nukreiptų pokalbį kita linkme.

– Tai buvo seniai. Dabar čia juk gamtos draustinis, taigi mums neleista dirbti. Užtat turime miško. Dirbame ten.

Jis nusišluostė kaktą nosine.

– Suprantu, – ji apsidairė. – Turi įspūdingą daiktų kolekciją.

– Keturiasdešimties metų, – tarė jis, pakėlė aukštyn antakius ir bemaž nusišypsojo. – Ir nė kartelio niekas netvarkyta. Anksčiau

viską kaupė mano tėvai, jie irgi buvo uolūs rinkėjai. Apskritai galima rasti visokiausių daiktų, jei tik ištaikai kiek laiko paieškoti.

– Tikrai tikiu, – tarė Maja ir nukreipė žvilgsnį į visus tuos daiktus.

Stojo trumpa tyla.

– Žinai, – vėl prašneko ji, – šiam savo projektui aš manau padaryti keletą portretų, žmonių, gyvenančių aplink pelkę.

– Portretų?

– Taip, tiksliai. Jūsų, gyvenančių čia, nuotraukų.

– Mat kaip, sakai. O kuo tai gali būti įdomu, tavo manymu? Čia juk tik mes. Kurie dar liko gyventi. Aš su Ivona, Joranas, Teksasas. Dar ir Laila su šeima. Nesam ypač įdomūs.

Maja nusišypsojo.

– Visada taip sakoma. Nors retai kada būna teisybė.

– Tai čia ne kokiam nors laikraščio straipsniui? – paklausė jis, lyg vėl mintimis būtų grįžęs prie žurnalistų.

– Ne, galima sakyti, jog tai mano nuotraukų projektui, kurį esu sumaniusi.

Ji vyptelėjo.

– Sakai, norėtumei mane nufotkinti?

– Mielai. Beje, ar galiu paklausti, kuo jūs vardu?

– Pederis. Dabar?

– Nebūtinai. Jei jums būtų patogiau, galėčiau atvažiuoti kitą dieną.

Jis pasilenkė, pakėlė tuščią limonado skardinę ir numetė ant skardinių ir butelių krūvos.

– Ne, nežinau. Nemanau, jog kada nors... – jis patylėjo. – O tu turi aparatą?

– Žinoma.

– Ar galėčiau pasikviesti ir savo pačią, na, kaip manai?

– Mielai. Pasikvieskit.

Pederio žmona Ivona buvo tvirto sudėjimo moteriškė, drąsaus žvilgsnio ir stiprios rankos. Maja greit išklojo jai apie savo nuotraukų projektą, ir Ivona atrodė beveik pamaloninta.

Maja niekuomet nepaliovė stebėjusis, kad žmonės, kuriuos ji norėjo nufotografuoti, dažniausiai palankiai žiūrėdavo į tai. Bemaž visi norėdavo padėti ir retai kada ko nors reikalaudavo ar prieštaraudavo, nors jos nepažinojo ir iš tikrųjų nė nenutuokė, ką ji ketina veikti su jų nuotraukomis.

Be to, ir tai buvo gal keisčiausias dalykas, labai jau retai kas nors nesutikdavo pasirašyti sutarties, kuri suteikdavo jai teisę, pavyzdžiui, laisvai spausdinti nuotraukas ar rengti jų parodą.

– Ar gerai? – paklausė ji ir išsiėmė popierių. – Kol dar nepasirašėte, galite susidaryti nuomonę apie mano ankstesnius darbus – automobilyje turiu keletą savo albumų.

– Taip, taip, – sutiko abu. – Turbūt gerai.

Kai formalumai buvo baigti, Maja pastatė juodu sandėlio viduryje ir užsuko plačiakampį objektyvą, kad apimtų kuo daugiau sandėlio vidaus apystatos. Vis dėlto tai buvo graži maišalynė, savotiška laisvinanti netvarka pripratusiems prie tvarkos. Rinkinys vonios vandens maišytuvų, surūšiuotų pagal markes, nors ant jų viršaus riogsojo automobilių akceleratoriai, karbiuratoriai ir dviračių pedalai.

Baigusi fotografuoti sandėlio viduje, Maja norėjo padaryti kelias nuotraukas ir lauke, durpių pašiūrės ir pelkės fone.

– Ar vėliau galėsime pamatyti nuotraukas? – paklausė Ivona ir putliomis rankomis įsisprendė į šonus.

– Žinoma. Atvažiuosiu ir paliksiu geriausios nuotraukos kopiją, – atsakė Maja.

– Puiku, – Ivona pamerkė vyrui akį. – Tada gal pasidarysime Kalėdų atviruką ir galėsime išsiuntinėti draugams bei pažįstamiems.

– Be abejo, – pritarė Maja. – Gal ir neatrodys kaip Kalėdų atvirukas, bet prajuokinti tikrai galės.

Paskui abu palydėjo ją prie automobilio.

– Aš dar šiek tiek domiuosi ir pačios vietovės istorija, – pasakė Maja. – Jeigu teisingai supratau, tai jūs čia radote tą seną pelkės kūną, Pederi?

– Taip, taigi... – Pederis nudūrė akis žemyn. – Paskui ir užvirė ta velnio košė.

Maja atsidarė automobilio dureles.

– Įsivaizduoju, – pasakė. – Beje, aš sutikau jūsų pažįstamą iš anų laikų. Natali. Ji juk buvo geriausia jūsų dukters Julijos draugė, argi ne?

Abu sužiuro į Mają, lyg manydami, kad gal blogai nugirdo.

– Tu sutikai Natali Nordstriom? Ar ji čia? – paklausė Ivona.

– Keletui mėnesių išsinuomojusi trobelę dvare, kad baigtų kažkokius biologinius tyrimus. Šiaip ji gyvena Geteborge.

– Sakai? Taip, įdomu, kaip jai sekėsi, – susidomėjo Ivona. – Ji dingo iš šių apylinkių. Viskas taip greit nutiko. Taip, tikriausiai žinai... apie jos tėvus ir visa kita?

Maja linktelėjo.

– Taip. Tada gyvenau Omole, sklido šiokių tokių kalbų.

– Ką gi, man turbūt reikia tęsti savo darbus, – pasakė Pederis ir patraukė sandėlio link.

– Dar vienas dalykas, – pridūrė Maja. – Ar praėjusį antradienį nebuvote pelkėje maždaug tuo pat metu, kai buvo rastas tas vaikinas be sąmonės? Štai ten, – parodė Maja.

– Pelkėje? Ne, neprisimenu, – atsakė Pederis. – Argi ne, Ivona? O kodėl klausi?

– Aš buvau pelkėje ir fotografavau, netyčia nupaveikslavau žmogų, tik norėčiau žinoti, kas jis, mat pamaniau, jeigu jūs...

– Dabar tenai jau retai turime kokių nors reikalų. Dažniausiai laikomės štai šito pelkės pakraščio, – paaiškino Pederis. – Ką gi, ar jau viskas?

– Taip. Ačiū, – tarė Maja ir nusišypsojo.

– Jis pasidaro toks piktas, kai negali užsiimti savais reikalais, – pasakė Ivona, kai Peteris nuėjo. – Bet ko čia norėjau... taip, tu ketini fotografuoti ir pelkėje?

– Taip, galvojau apie tai.

– Tada tau reikėtų pasisaugoti. Mes turėjome dukterį, Treisę, tikrai girdėjai kalbų apie ją. Ji nuėjo į pelkę. Menkas žaidimas su tokiomis vietomis. Mano patarimas – nelipk nuo lieptelio.

Mają sutrikdė jos atvirumas.

– Aš prisimenu, – tarė ji. – Klaikus atsitikimas.

– Taip, – pritarė Ivona, dabar atrodė pavargusi. – Ir jie dar rado pelkėje užkastą vyriškį. Ir tas, kurį tu paminėjai, kuris gulėjo liūne be sąmonės. Tokioje vietoje žmogus gyveni. Kas dabar pirktų mūsų trobesius? Niekas.

Ji pasižiūrėjo į namą.

– Aišku, ir anksčiau kitaip nebuvo. Ketinome parduoti tris kartus. Nieko neišėjo. Mes niekuomet iš čia neištrūksime.

Pro namo duris pasižiūrėjo dvi mergytės. Viena penkerių metų, kita gal kokių aštuonerių.

– Tai Julijos mergaitės, – tarė Ivona ir nusišypsojo joms. – Ar girdit, pasisveikinkit su teta, – šūktelėjo ji.

– Labas! – vienbalsiai sušuko mergytės.

Maja atsakė į sveikinimą.

– Jūs prižiūrit vaikus? – paklausė.

– Prižiūrim?

Iš pradžių Ivona tarsi nesuprato, ką ji turi galvoje, ir Maja reikšmingai parodė į mergaites.

– O, štai kas. Ne, jiedvi gyvena pas mus, dažniausiai. Beveik visą laiką. Julija... Ji dirba Omolo banke... viskuo turi rūpintis pati. Iš tėčio nebėra ko laukti. Jis nelabai patikimas tipas.

Maja negalėjo nutraukti pokalbio. Pastebėjo, kad naudojasi tuo, jog Ivona mielai bendrauja, nori išlieti širdį.

– Iš pat pradžių sakiau jai, – toliau varė Ivona linguodama galvą. – Su tokiu žmogum nereikia susidėti. Bus tik bėdos. Vartojo hašišą ir... Manau, deja, jis ir ranką prieš ją kėlė. Bet vaikų nepalies nė pirštu. Mes prižiūrime.

– Ar judu globėjai?

– Ne, ne iš tikrųjų. Bet nei Julija, nei mergyčių tėtis patys nesusitvarko, taigi jie supranta, kad Novai ir Lilei čia geriausia. Pederis dažniausiai dirba, bet aš turiu laiko. Gal būtų net ir nykoka, jei nereikėtų rūpintis vaikais.

Viskas prasidėjo tada, kai buvo rastas tas senas kūnas. Durpyne buvo pats darbų įkarštis, mokslo metai ką tik pasibaigę, ir daugybė miestiečių darbavosi Julijos tėvų ūkyje.

Kai tai atsitiko, Natali irgi buvo tenai. Jai ir Julijai buvo sukakę po dvylika metų, abi susėdusios ant apkloto saulėkaitoje lošė kortomis iš gilių. Natali ką tik buvo pralošusi paskutinę savo gilę, kai į kiemą atskubėjo Julijos tėtis. Raudonu veidu, žvilgančiu nuo prakaito. Rankoje jis nešėsi audeklo gabalą ir sustojo prie jų.

Kai Natali pakėlė akis, jo žvilgsnis jau klydinėjo kitur.

– Mes kai ką radome, – tarė jis.

– O ką? – paklausė Julija.

– Kur mama? Turiu paskambinti policijai, – ir jis nuėjo į namo vidų.

Netrukus atvažiavo policijos automobilis, paskui atvyko kraštotyrininkai, jie iškart paskambino Karlstado muziejaus darbuotojams. Galop sugužėjo ir laikraštininkai, sodyboje pasidarė triukšminga. Julijos mama virė kavą, nešė padėklą po padėklo kavos ir sausainių. Natali girdėjo, kaip vietinio laikraščio žurnalistas ima interviu iš vieno vyro.

– Žinoma, mes dar negalime būti tikri, – kalbėjo tas, – bet iš daugelio požymių matyti, kad tai seniai seniai gyvenusios jaunos moters kūnas. Gal net iš to laikotarpio, kai gimė Kristus. Jau daugybę metų gyvuoja teorijos, kad ši vietovė buvo naudojama

aukojimui, bet dabar gal tai bus pagrįsta konkrečiai. Mes radome drapanų ir lyg kokį auksinį amuletą. Nuostabus radinys.

Visas triukšmas nurimo tik po keleto dienų. Tuo metu Natali beveik gyveno pas Juliją, buvo įdomu sukiotis pačiame įvykių centre.

Julijos tėčiui anaiptol nebuvo smagu. Jis norėjo toliau kasti durpes, tęsti darbą.

– Dabar jau gana, – pareiškė. – Tiek triukšmo dėl seno lavono.

Kūnu pasirūpino muziejus, jis gavo ten savo vietą ir buvo pavadintas Bruknyno mergaite.

Tuo pačiu metu Treisė ėmė susitikinėti su nauju bernu, vyresnio amžiaus. Sako, bemaž trisdešimtmečiu.

– Kaip šlykštu, – tarė Julija. – Senis.

– Įdomu, – erzinosi Natali.

– Nee, jis tik šlykštus.

Dabar jos beveik nebematė Treisės. Naujasis bernas niekuomet nelydėdavo jos į Mosmarkeną. Be to, pati Treisė išsinuomojo kambarį Omole, kad būtų arčiau gimnazijos.

Vieną penktadienio vakarą Natali su tėvais apsilankė Omole. Tėvai ketino pavakarieniauti su draugais, o ji pasiėmė spalvingą savaitraštį ir važiavo kartu.

– Ar galiu truputį pasivaikščioti? – paklausė ji pavalgiusi.

– O kur ketini eiti? – mamos balsas buvo sušvelnėjęs nuo vyno. Patalpos gale kiti leido plokštelę po plokštelės ir aptarinėjo melodijas. Kažkas atidarė altanos duris, kad išleistų laukan cigarečių dūmus.

Natali gūžtelėjo pečiais.

– Nežinau. Į kioską.

Mama nusišypsojo ir išsiėmė piniginę.

– Žinoma, eik į kioską. Štai imk.

Ji įspraudė banknotą Natali delnan ir sugniaužė pirštus. Paskui prisidėjo smilių prie lūpų lyg tildydama ir pamerkė akį.

Tiktai gatvėje Natali atgniaužė kumštį. Penkiasdešimt kronų. Ji greit paskaičiavo mintinai. Dviguba porcija nugos, fantos buteliukas, maišelis sūrio pyragėlių – ir pinigų nė kvapo.

Žemai prie aikštės būriavosi žmonių. Kai kurie atrodė girti, sverdinėjo aplinkui rėkaliodami vieni ant kitų, kvatojosi, kažkas verkė.

Natali sutriko. Pasijuto ne vietoje ir nereikalinga, net kiek išsigandusi, užlindo už kepsninės, kad tik nepakliūtų kam nors po akių.

Dvokė šlapimu, alumi ir pridegusiais riebalais.

Anapus šiukšlių konteinerių ji išgirdo kalbantis prislopintais balsais. Pašnairavo pro tarpą. Ten apsikabinę stovėjo vaikinas ir mergina. Ji girdėjo, kaip mergina šniurkščioja, o paskui iškart pamatė, kas ji.

Treisė.

– Aš *nenoriu* liautis mačiusis. Nežinau, ką be tavęs darysiu, – verkšleno Treisė.

– Nekalbėk taip, – vaikinas paglostė jai galvą, prisikišo artyn veidu. – Tu susitvarkysi, – sušnibždėjo. – Taip gal netgi geriau. Tu... tu nebegyveni kaip anksčiau, Treise. Tau su manimi blogai.

Ir taip juodu valandėlę stovėjo bemaž suglaudę veidus. Paskui lūpos susilietė, jie ėmė bučiuotis. Iš pradžių švelniai, paskui pašėliškai, aistringai. Galop jis atstūmė Treisę ir atsikvėpė.

– Velniai griebtų, aš negaliu.

– Kodėl? – Natali išgirdo Treisės balsą. – Judu jau kartu, ar kaip?

Tyla.

– Judu kartu? Jau pergulėjot?

Vaikinas nieko neatsakė, tiktai žiūrėjo į ją.

– Kad tave kur velniai, – nusikeikė Treisė. – Garmėk pragaran. Nebenoriu tavęs matyti.

Ji atsitraukė, atsisėdo ant šlaito veidu į upelį ir ranka mostelėjo jam nešdintis.

– Treise, – maldaujamai ištarė vaikinas.

– Eik sau.

Jis persibraukė ranka plaukus ir įsistebeilijo į ją. Paskui nusisuko ir nuėjo.

Iš pradžių Natali nedrįso net pajudėti. Bet netrukus atsargiai pasitraukė nuo šiukšlių konteinerių ir lėtai nužingsniavo šlaito pusėn. Dėjosi ką tik atėjusi.

– Treise? Čia tu? – paklausė.

Treisė sušniurkščiojo ir greit atsisuko. Prisimerkė, kad geriau įsižiūrėtų.

– Kurių galų... čia tu, Natali?

– Ką čia veiki? – paklausė Natali.

Treisė kilstelėjo aukštyn antakius.

– Veikiau šito turėčiau klausti tave.

– Mano tėvai tenai pas...

– Tiek to. Eikš, sėskis, patrauksime dūmą.

Natali pajuto, kaip po krūtine suplasnojo galybė paukščių. Jie iš tolių toliausių sulėkė jai į vidų ir ji pati akimirksniu tapo suaugesnė, nes dar niekuomet šito nebuvo patyrusi.

Eikš, sėskis, patrauksime dūmą.

Ji priėjo ir atsisėdo ant sausos žolės.

– Ar jau esi rūkiusi? – paklausė Treisė. Jai po akimis buvo juodos dažų dėmės.

Natali linktelėjo.

– Meluoji. Tiek to, imk vieną.

Treisė lūpomis išsiėmė cigaretę tiesiai iš pakelio, o paskui atkišo pakelį Natali. Ta paėmė cigaretę tikėdamasi, kad pirštai nedreba. Treisė susirado degtukus, prikišo cigaretę prie liepsnelės ir patraukė. Natali padarė tą patį. Cigaretės sušvito kaip dvi degančios akys, įsmigusios viena į kitą.

Ji valandėlę palaikė dūmą burnoje, paskui išpūtė.

Abi sėdėjo netardamos nė žodžio, petys prie peties, o paskui Treisė prašneko.

– Prieš pat tau ateinant čia buvo vaikinas. Todėl aš... verkiu. Mudu kartais susitikinėdavome pastaruoju metu, bet dabar jis nebenori matytis.

Natali kietai užmerkė akis. Turėjo tinkamai parinkti žodžius.

– Tu jį įsimylėjusi?

Treisė giliai atsiduso.

– Kur kas daugiau. Lyg kiekviena kūno ląstelė... užpildyta. Jis tarytum įsismelkė į mano protą, mano kūną, ar supranti? Užkariavo. Aš neapkenčiu šito, – ji vėl apsipylė ašaromis. – Man velnioniškai bloga.

Natali pasislinko artėliau ir uždėjo ranką Treisei ant nugaros. Nelabai žinojo, ko griebtis.

– Visąlaik buvo taip, nuo pirmo susitikimo, – kalbėjo toliau Treisė. – Per visus tuos sumautus metus. Matėmės naktimis, o dienomis gyvenome visiškai skirtingai. Jis niekuomet iš rimtųjų manęs netroško. Tai taip žemina. Aš jaučiuosi kaip... skuduras.

Ji šniurkščiojo ir valėsi nosį delno apačia.

– O dabar jis sutiko kitą. Angelika matė juodu mieste, – ji pasigręžė į Natali ir pabrėžė žodį: – *Mieste.* Buvo ją apsikabinęs. Niekuomet šitaip su manim nesielgė. Mudu niekur nebuvome išėję kartu.

Ji nutilo ir įsižiūrėjo į žemę.

– Man taip velnioniškai bloga. Lyg manęs nebebūtų.

Natali sulaikė kvapą. Protas karštligiškai dirbo.

– Bet tu esi, – galop pasakė.

Bet tu esi. Kokia sumauta pastaba.

Treisė prisivertė nusišypsoti, nuspriegė nuorūką ir atsistojo.

– Gerai, Natali. Tu nuostabi. Bet man jau metas, – ji paglostė Natali galvą. – Pasimatysime. Rūpinkis savimi.

Natali dar valandžiukę pasėdėjo, paskui užgesino cigaretę į žemę, atsistojo ir apžvelgė aikštę.

Ar tai iš tiesų nutiko? Ji – Natali – tikrai ką tik sėdėjo su Treise rūkydama ir kalbėjosi apie vaikinus?

Ji atsitiesė ir nužingsniavo prie kiosko. Nebesislapstė nuo rėkalojančių paauglių. Drožė tiesiai prie angos ir nusipirko tai, ką buvo ketinusi pirkti, tik dar pridėjo pakelį pipirmėčių skonio kramtomosios gumos.

Po kelių savaičių vieną vakarą, nurimus didžiausiam triukšmui dėl Bruknyno mergaitės, Treisė grįžo namo. Ji tyliai įėjo pro duris, galvos linktelėjimu pasisveikino su Julija ir Natali, o paskui įsmuko į savo kambarį. Nė žodžiu neužsiminė, kad buvo susitikusi su Natali.

– Tas bernas ją metė, – tarė Julija, kai abi vėliau susėdusios ant lovos klausėsi muzikos. – Nežinau net, ar juodu draugavo. Tikriausiai jis sutiko kitą paną.

– Mat kaip, – nusistebėjo Natali. – Liūdna.

– Ne, aš manau, jog tai gerai.

Ji susisuko plaukus į kuodą.

– Su juo susipažinusi atrodė tokia surūgusi. Ir nieko nebevalgo, ar matai, kaip sulyso?

Kelias dienas laikėsi gražus oras, bet kaip tik tą vakarą temstant pašėlo vėtra. Julija netrukus užmigo, o Natali niekaip

negalėjo nurimti. Gulėjo žiūrėdama į lubas ir klausydamasi, kaip lauke ūžauja vėjas. Visas namas drebėjo.

O tada išgirdo, kaip staiga audra nurimo.

Viena mintis privertė ją pašokti ir prieiti prie lango.

Lauke, kiek tolėliau nuo namo, ji pamatė Treisę, basą, vilkinčią pilkai kraštuotais baltais naktiniais marškiniais. Ji tarytum nesavomis kojomis slinko pirmyn apšviesta mėnulio, kūprino į klampiąją pelkės dalį, ten, kur ji pereina į liūną. Ten, kur jos buvo įspėtos nekelti kojos.

Netrukus pro antrojo aukšto langą suriko Treisės mama, jos riksmas perskrodė orą:

– Treise! Kur tu? Atsargiai, grįžk!

Paskui pasigirdo sunkūs tėčio žingsniai ir smarkiai nudundėjo per namą. Natali atidarė langą ir pažadino Juliją, ši iškart nubėgo laiptais žemyn į kiemą.

Treisė dingo, tuo tarpu beviltiški jos tėvų klyksmai tą vėlų vakarą aidėjo tarp medžių. Ji net nemėgino sustoti, tik vis ėjo tolyn į klampynę. Kaip ji eina, Natali stebėjo pro antrojo aukšto langą, iš čia aiškiau negu kas kitas matė, kas dedasi.

Po kiek laiko Treisė pradėjo grimzti. Iš pradžių paniro iki kelių, paskui giliau. Migla tarytum apsiautė jos kūną, jis bolavo mėnesienoje, bemaž švytėjo.

Lyg pelkė būtų ją priėmusi.

Lyg būtų ją apkabinusi.

Lyg įtraukusi.

O paskui Treisė dingo.

Larsonų kieme kalbėdamasi su Ivona, Maja iš tikrųjų norėjo daugiau sužinoti apie jų dukters mirtį. Bet užgynė sau klausinėti. Nenorėjo atskleisti, kaip iš tiesų jai įdomi ši nelaimė.

Dabar ji važiavo siauru žvyrkeliu, kurio dešinėje buvo miškas, o kairėje pelkė. Pravažiavo pro apleistą durpyną dešinėje pusėje, greit vėl pasirodė apgyventa vieta. Ji sustabdė automobilį kelkraštyje, užsikabino fotoaparatą ir išlipo. Dangus plytėjo šviesus, kone baltas.

Ji niekaip negalėjo nuspręsti, ar namas čia plaukia, ar stovi, ar įnamiai jo baidosi. Kiemas, į kurį ji dabar įėjo, atrodė klaikiai apgailėtinai. Žemė kai kur iškasinėta, pažiūrėjusi iš arčiau ji suprato, kad šios duobės skirtos tualeto reikmėms.

Maja pavaikščiojo aplinkui fotografuodama, mėgino pažvelgti vidun pro beveik nuleistas žaliuzes. Matė purvinus grindų takus, knygų lentynas, apkrautas šlamštu ir pigiais niekučiais, didžiulę murziną kampinę sofą, užverstą drabužių krūva.

Žmonės iš tiesų deda didžiausias pastangas, kad nepadoriai apsileistų, galvojo ji.

Maja grįžo prie automobilio ir vėl įsėdo. Dangus apniuko, o po akimirkos į stiklą ėmė barbenti lietus. Ji ketino įsijungti radiją, bet apsigalvojo. Tad tik ramiai sėdėjo prie vairo, žiūrėjo tiesiai į lietų, kuris upeliais varvėjo per stiklą.

Paskui įkišo raktelį į spyną ir pasuko.

Pavažiavus dar puskilometrį nustojo lyti, ir Maja pasuko prie savadarbės iškabos, kur trumpai drūtai buvo parašyta *Teksasas.*

Palei durpyną ganėsi avys ir arkliai. Po kiemą lakstė vištos, žąsys ir gaidys. Per visą sodybą aidėjo kurtinanti muzika. Ji atpažino įžanginius žodžius ir frazes. Krisas Kristofersonas dainavo savo „Sunday Mornin' Comin' Down", sklidiną puikiai pažįstamo graudulio.*

Well, I woke up Sunday morning
*with no way to hold my head that didn't hurt.***

Ji sustabdė automobilį, išjungė variklį ir apsidairė. Iš tiesų ją pagavo kitoks jausmas matant pilną gyvybės ir energijos kiemą.

And the beer I had for breakfast wasn't bad
*so I had one more for dessert.****

Iš namo laipteliais nusileido vyras ir patraukė link jos. Ilgokais žilstelėjusiais plaukais, apžėlusia barzda burna, su džinsais, striuke ir juoda murzina prijuoste.

Maja išlipo iš automobilio ir žengė jo pasitikti.

– Labas, atsiprašau, jei sutrukdžiau, – tarė. – Aš esu iš Fengerskugo, fotografė. Rengiu projektą apie šią vietovę ir ketinu prisistatyti jums, čia gyvenantiems.

* Kris Kristofferson (g. 1936) – garsus amerikiečių aktorius, muzikantas, dainų autorius ir atlikėjas.

** Ką gi, pabudau sekmadienio rytą ir niekaip nenulaikiau galvos, kad ji neskaudėtų. (Angl.)

*** O alus, kuriuo papusryčiavau, nebuvo prastas, taigi desertui dar jo išgėriau. (Angl.)

– Šit kaip, – gana atsargiai atsakė Teksasas. – Šią savaitę tu jau trečia. Pasakysiu tiesiai, neturiu ko pridurti. Tik manau, kad visa tai labai jau nesmagu.

– Ne, – paprieštaravo Maja, – na, aš ne iš žiniasklaidos. Esu menininkė ir dabar sugalvojau nuotraukų projektą, noriu pafotografuoti apylinkes. Tai tiesiogiai nesusiję su pastarojo meto įvykiais šioje pelkėje.

Jis tarytum atsipalaidavo.

– Aha, tada puiku, – atkišo ranką. – Teksasas.

– Malonu, – tarė Maja ir paspaudė jam ranką.

Jis mostelėjo į save.

– Prašau atleisti, kad taip atrodau, beje. Esu atsidėjęs savaitinėms higienos valandoms. Na, švarinu kačių kambarius name. Norom nenorom reikia šito imtis. Reikėtų valyti kur kas dažniau. Kuo, sakei, vardu?

– Mano vardas Maja. Kačių kambarius?

– Taip, jos turi tris. Maždaug lyg nuosavą butą. Taip jau susiklostė. Galima sakyti, kad jos ketina mus visiškai išguiti.

– Mus?

– Taip, mane ir mano draugužę Mari. Arba sugyventinę, gal taip pasakysiu.

Maja daugiau papasakojo apie save ir savo sumanymą. Teksasas ranka persibraukė per plaukus ir dėmesingai klausėsi.

– Kad ir kaip ten būtų, gali su malonumu fotografuoti gyvūnus. Mane įkalbėti sunkiau, o ar įkalbėsi Mari, nežinau. Ji darbe. Aš dabar turiu nedarbingumo lapelį.

– O ką tu dirbi?

– Esu psichiatrinės ligoninės slaugytojas. Bet prieš kelias savaites mane užpuolė ir trenkė per galvą šimto trisdešimties kilogramų vyrukas. Dabar nuo bet ko pavargstu. Tikriausiai kaip reikiant sukrėstos smegenys. Taigi.

Gaidys atžingsniavo prie Majos lyg ko reikalaudamas, lyg turėdamas neatidėliotiną reikalą. Ji žiūrėjo į žvilgančias plunksnas, mažas akutes, didžiulius nagus.

– Tai Morganas. Jam smalsu, ar turi kokio nors valgio. Jis lesa tiesiai iš rankos.

– Morganas? – linksmai paklausė Maja.

– Taip pavadintas televizijos dokumentinio serialo apie Ularedo prekybos centrą vieno veikėjo garbei, ar esi mačiusi? O vištos yra Borisė ir Ula Konė. Tarp kita ko. Antys Mari nuosavybė. Gavau jas, kai pirkau ūkį. Nuostabūs paukščiai, turėčiau pasakyti. Švediškos antys.

Teksasas išsiėmė iš kišenės duonos ir iškėlė ranką. Gaidys plastelėjo aukštyn ir sugavo duoną.

– Kaip miela, – tarė Maja. – Būtų šauni jūsų abiejų nuotrauka. Ar gerai?

– Taip manai? Ką gi, galime pamėginti. Tik pasakyk, ką turiu daryti.

Maja paprašė, kad jis atsisėstų ant suolelio prie rūsio, ir abu šiaip taip įkalbėjo Morganą valandžiukę ramiai pastovėti šalia. Kai Teksasas atsisėdo, abu su gaidžiu atrodė bemaž vienodo ūgio.

– Judu neapsakomai žavi pora, – fotografuodama pasidžiaugė Maja.

– Žinai? – tarė Teksasas. – Mano gydytojas sako, kad tik dėl gaidžio aš taip greitai sveikstu.

– Iš tavęs pirmo girdžiu, jog kas nors su savo gydytoju šnekasi apie gaidį, – nusistebėjo Maja.

– Kažkas turi būti pirmas. Morganas ištraukė mane iš tamsos. Mūsų ryšys nepaprastas, – jis patapšnojo gaidį.

– Tamsos? – paklausė Maja.

– Taip, ką turėčiau sakyti. Sunku būti žmogumi. Argi to nepastebėjai?

– Turbūt, – pritarė Maja, – bet... ką tu turi galvoje tiksliai?

Teksasas papurtė galvą ir įsižiūrėjo tolyn į mišką.

– Kai kada regisi, kad viskas priklauso tik nuo to, kad pernelyg daug geriu alkoholio. O kartais atrodo, kad kaip tik reikia *gerti* alkoholį. Matyt, viskas yra susiję tik su alkoholiu, toks iš tikrųjų jo vaidmuo?

Maja linktelėjo galvą.

– Galiu suprasti tavo mintį. Turbūt. Ir vargu ar pasidaro lengviau, kai tau į galvą smogia šimto trisdešimties kilogramų vyrukas.

– Nėra lengviau. Čia tu teisi. Antra vertus, juk visąlaik gauni per galvą.

Majai fotografuojant juodu ir toliau šnekučiavosi, Teksaso kalba nukrypo apie pastaruosius įvykius pelkėje.

– Stengiuosi negalvoti apie tai, kas tenai darosi. Ir nepajėgiu. Policija čia buvo ir klausinėjo, ir laikraštininkai... Užsiundžiau Morganą ant fotografės, kuri vakar lindėjo krūmuose. Jis šoko bėgti prie jos išskleidęs sparnus štai taip.

Jis išskėtė rankas ir žengė pirmyn kelis didelius žingsnius.

– Tikrai? – paklausė Maja.

– Tikrai.

– Koks vaizdas! – Maja nusijuokė ir nukreipė pokalbį nauja tema: – Beje, gal tu buvai pelkėje ir ką nors kasinėjai?

– Ne, dėl Dievo. Kodėl klausi?

– Rado duobę. Bet dabar toji duobė dingo.

– Dingusi duobė?

– Taip, turbūt.

– Iš kur tu girdėjai?

– Aš... dar dirbu ir policijos fotografe, – nenoriai prisipažino Maja ir pasirengė neigiamam požiūriui, bet Teksasas tik kilstelėjo antakius ir linktelėjo galvą.

– Šit kaip, taigi taip. Matyti.

Po kiek laiko, po puodelio kavos ir atsiprašymo, kad, deja, negalįs pavaišinti viskiu arba alumi, ji susiruošė važiuoti.

– Beje, puiki muzika, – pagyrė. – Tėtis ištisai klausėsi Kriso Kristofersono visą mano vaikystę.

– Taip, žinai, Kriso turėtum pasiklausyti bent sykį per dieną. Antraip neįmanoma nieko nuveikti. Nors, kaip aš paprastai sakau, irgi vos susidoroju.

Jis pasiėmė tabakinę ir pasiūlė Majai, toji papurtė galvą. Paskui užsikišo žiupsnį tabako už lūpos.

– Šiaip dažniausiai būna kantri muzika. Veilono, Vilio* ir vaikinų „Townes". Bet kai kada klausausi ir kitokios muzikos, kokią valandėlę skiriu Larsui Demianui. Po jo gana greit atsikvošėji, taip sakant, grįžti į tikrovę, – jis vėl ėmė slinktis namo link. – Neverta pernelyg nutolti nuo mažų paršelių atžymos, kaip sako centro partijos atstovas Riksdage.

– Mažų paršelių atžymos?

– Žinai, aiškus dalykas. Tikrovėje gali sužlugti, jeigu pamiršti, ko vertas paršelis.

Jis uždėjo ranką ant laiptelių turėklo.

– Ką gi, man tikriausiai reikia grįžti prie higienos valandų, iki draugužė ar sugyventinė parvyks namo. Taip galima parodyti, jog kažką tądien padarei. Ir dar štai ką maniau pasakyti, taip, jei nori daugiau sužinoti apie Mosmarkeną, pasikalbėk su Joranu Dalbergu. Jis turi daug ką papasakoti. Bent jau daugiau negu aš.

* Waylon Reavis (g. 1978) – amerikiečių metalistų grupės „Mushroomhead" vokalistas; Willie Nelson (g. 1933) – amerikiečių muzikantas, dainų autorius, poetas, aktorius.

Jie pavėlavo.

Natali stovėjo prie lango antrame aukšte ir žiūrėjo, kaip Pederis ir Ivona pasileido bėgčiomis į pelkę Treisei pavymui, vien su apatiniais drabužiais. Jie beviltiškai klykavo, klupinėjo, griuvo ir vėl stojosi, bet galop tik pamatė, kaip nugrimzdo jų duktė. Tada patys puolė stačiai į liūną, nedaug trūko, kad prigertų.

Pamačiusi, kaip Julija atsiklaupė ir tarytum šaukė, Natali uždarė langą. Dabar ji nebegirdėjo nė garselio. Tikriausiai dėl naujų langų, kuriuos Larsonai įsidėjo pernai. Iš trijų stiklų, ji prisiminė, jog taip pasakė jos tėtis. Kad ir jie įsitaisytų tokius pat, jeigu turėtų lėšų. Tada ženkliai sumažėtų išlaidos elektrai.

Natali atsargiai nulipo į apačią ir surinko namų numerį. Atsiliepė tėtis, dar nelabai pabudęs.

– Čia kai kas nutiko, – sušnibždėjo ji ašarų smaugiama gerkle. – Turit atvažiuoti.

Jos tėvai juodu volvo įsuko į kiemo aikštę maždaug tuo pačiu metu, kaip policijos ir greitosios pagalbos automobiliai, puolė į namo vidų ir apsikabino Natali, lyg jai būtų grėsęs pavojus.

Vėliau atvažiavo narai, keletas šeimos giminaičių. Pederis ir Ivona rodė, kur juodu matė dingstančią liūne dukrą. Apie porą valandų narai murdėsi drumstame vandenyje.

Bet jos nerado.

Ivona lakstė aplinkui ir, regis, mėgino nusigremžti nuo kūno molį kapotais atkakliais grybšniais. Kiek tolėliau Pederis tupėjo atsukęs nugarą, nuleidęs galvą tarp kelių.

Natali vis dar atrodė tarytum visa tikrovė tebėra už stiklo. Lyg visa tai ji mato pro šydą, be jokio garso. Kai vienas policininkų ėmė jos klausinėti, ką mačiusi, net negalėjo suprasti.

– Nežinau, – atsakė plonu balsu. – Treisė vaikščiojo, o paskui pargriuvo. Pakankamai toli. Nelabai gerai mačiau. Ji tik ėjo tiesiai.

Pati ji nesuprato kodėl, bet nedrįso atvirai papasakoti, kaip ryžtingai einanti į tikslą atrodė Treisė. Gal kad toks elgesys atrodė nesuvokiamas.

– Ar ji įkrito į liūną? – paklausė policininkas. – Manai, suklupo?

– Taip, manau, kad taip. Na, taip atrodė.

Vėliau trumpa kelionė namo, niekas nesikalbėjo. Tėtis mėšlungiškai apgniaužęs vairą, giliai dūsaujanti ir švokščianti mama Džesika; automobilyje tarytum trūko oro.

Namie jie visi ilgokai laikė vienas kitą apkabinę, o paskui susiglaudę užmigo dvigulėje lovoje.

Bet Natali visąlaik galvojo apie Juliją. Kas dabar ją apkabins? Kas bus toliau?

Treisės kūno taip niekuomet ir nerado. Jį prarijo tamsus liūnas. Narams buvo sunku įžiūrėti, jie ir patys stebėjosi neradę kūno, tačiau nebuvo nieko keista, kai aplinkybės tokios sudėtingos.

Vėliau buvo organizuota rinkliava apmokėti dar kitoms paieškoms, privačioms, nes valdžia nusprendė, kad tolesni ieškojimai beprasmiški. Galų gale šeima buvo priversta suprasti, kad visos pastangos veltui.

Praslinko ne viena savaitė, kol Natali ir Julija vėl pasikalbėjo. Natali niekuomet nesuprato kodėl. Ji norėjo nueiti pas Juliją ar paskambinti, bet tėvai pareiškė, kad Julijos šeimai dabar reikia duoti ramybę.

O paskui turėjo prasidėti rankinio žaidėjų stovykla, kur abi ruošėsi važiuoti, bet Julija taip ir nepasirodė. Mat pasklido kalbos apie tai, kas nutiko jos seseriai. Niekas lyg ir nežinojo, kad Natali buvo ten nelaimės metu, o ji pati nesipasakojo.

Kai galų gale Julija davė žinią ir abi ėmė vėl susitikinėti, Natali iš paskutiniųjų stengėsi, kad draugė jaustųsi kuo smagiau. Abi bandė matytis ir kalbėtis, kartu bėgioti, visko prisigalvodavo. Bet jų santykiai pasikeitė.

Natali suprato – jos abi galvoja, jog svaičiojimai apie vaiduoklius ir žaidimai pelkėje išsipildė.

Apeigos Treisei atminti buvo tokios liūdnos, kad paskui Natali kelias dienas net nepajėgė valgyti. Treisės draugė Angelika taip pagiedojo giesmę „Dangaus malonė nuostabi“, kad net pastorius pravirko.

Be to, tada pirmą ir paskutinį kartą Natali matė savo tėvą verkiantį. Ji išsigando. Pasirodė, kad artėja pasaulio pabaiga. Apskritai taip ir buvo, tikriausiai jai, nors Natali nė nenutuokė, kad taip yra.

Bažnyčios gale vietoj karsto stovėjo stalas su Treisės nuotrauka. Pederis ir Ivona bemaž nepajėgė eiti, regėjos, kad jiems net kvėpuoti sunku, abu ramstė vienas kitą. Julija ėjo iš paskos atsilikusi per kelis žingsnius, atrodė tokia vieniša. Lyg iš jos buvo tikimasi, kad ištvers viena, skirtingai negu jos tėvai, kurie juk turėjo vienas kitą. Natali girdėjo, kad jie prigirdyti raminamųjų vaistų. Kad įgautų jėgų. Natali galvojo, kas galėtų suteikti jėgų Julijai.

– Tai jis, – išgirdo Natali bažnyčioje šalia šnibždant vieną vyriškį, kai trisdešimtmetis vaikinas priėjo prie nuotraukos atsisveikinti. – Tasai, tamsiai žaliais marškiniais. Tai su juo ji draugavo. Tikriausiai jis sutiko kitą, bet anos čia turbūt nėra. Ir gerai.

Vaikinas vienintelis iš priėjusių atsisveikinti neverkė, jo skausmas atrodė kitoks. Natali matė, kaip jis kažką padėjo ant stalo. Ne gėlę, kažką kita. Kai pati priėjo prie stalo, pašnairavo į tą daiktą. Prirašytas ranka lapukas. Ji atpažino žodžius. Bobo Dilano dainos posmas, vėliau suprato ji.

She takes just like a woman
She makes love just like a woman
She aches just like a woman
*But she breaks just like a little girl**

Niekuomet nenorėjau tavęs įskaudinti.

Po atminimo apeigų Julija nebeapsimetinėjo, kad jiedvi draugės. Ji ėmė vis daugiau bendrauti su kita mergaite, kuri tryško džiaugsmu iš laimės, kad dabar Julija draugauja su ja. Natali kai kada matė jas važiuojančias dviračiais.

Ji liūdėjo. Pirmąkart gyvenime pasijuto tikrai vieniša. Tarytum gyvenimas būtų atsukęs jai nugarą, lyg kažkas pasaulyje būtų uždengęs šviesą ir aplinkui įsiviešpatavęs šaltis ir tamsa.

Ji nežinojo, kad Treisės tragiška mirtis tik pradžia.

Ji nežinojo, kad tai tik žemės drebėjimo pranašas, griaustinis.

* Ji elgiasi kaip moteris, / mylisi kaip moteris, / kenčia kaip moteris, / bet palūžta kaip maža mergaitė. (Angl.)

Maja pabudo pavargusi, vakar diena užsitęsė pernelyg ilgai. Šiandien turėjo vėl apsilankyti Mosmarkene – pas Joraną Dalbergą. *Pagaliau.*

Vakarą jie devyniese prasėdėjo Lailos Biorjeson virtuvėje. Be Lailos, jos vyro Džonio ir, žinoma, jų vaikų, dar buvo pažįstamas iš gretimo kaimo, kuris greičiausiai talkino žvyruojant kiemo aikštę. Greičiausiai vienas iš tų daugybės apmokamų talkininkų, kurių Laila prisirinko per daugelį metų.

Maja atsinešė pyragą iš Fengerskugo kepyklos. Paskui visus kiek pafotografavo, o po gerokos valandos išvažiavo namo. Laila ir Džonis kėlėsi penktą valandą apeiti gyvulių, paskui skubėjo į įprastinius darbus, vėliau vėl rūpinosi gyvuliais. Toks jų gyvenimas.

Per naktinį staliuką Maja pasisiekė mobilųjį telefoną. Jai rodėsi, kad naktį jis keliskart vibravo. Keturios trumposios žinutės nuo Tomo.

Ji atsiduso.

Pirmoji žinutė – tai citata iš Susanos Sontag knygos *Apie fotografiją*.

Kai skaičiau, galvojau apie tave, parašė jis. *Lyg taip būtum galėjusi pasakyti tu.*

Turbūt ji ir taip žinojo kiekvieną svarbesnę šios knygos eilutę, bet vis tiek perskaitė:

*Photographs are a way of imprisoning reality... One can't possess reality, one can possess images – one can't possess the present but one can possess the past.**

Kitos dvi trumposios žinutės: jis vis smarkiau kaltino ją už tylėjimą.

Ji atsilošė. Ji paprasčiausiai nesuspėjo.

Ko tu iš tikrųjų nori? Kodėl taip elgiesi? Tą jis parašė paskutinėje žinutėje, pasiųstoje 3.14 val. nakties.

Maja surinko atsakymą.

Sorry, *pastaruoju metu buvau šiek tiek užsiėmusi. Noriu atsilyginti. Gal kurį vakarą užsuktum taurės vyno? Būtume tik mudu.*

Būtume tik mudu. *Maja žinojo, kad jis nusitvers šių žodžių. Žinojo, kad šiuos tris žodžius jis išsiaiškins kaip savotišką pažadą, lyg pasaulinės reikšmės prasmę savo naudai.*

Jau keletą savaičių Maja nesilankė parduotuvėje, bet jos šaldytuvą pripildydavo kiti. Čia buvo įvairiausių košių, šviežių daržovių, virtų pupelių, sluoksniuotų sūrių ir skanumynų iš buvusių neplanuotų vakarėlių.

Ji pasiskrudino duonos, įsidėjo į lėkštę alyvuogių mišrainės su avokado skiltelėmis ir mėlynžiedės ūgliais. Paskui įsipylė puodelį espreso kavos, šliūkštelėjo plakto pieno ir įsitaisė svetainėje su laikraščiu *Dagens Nyheter*.

Grindimis atžingsniavo Manas Rėjus** – norvegiškas miškų katinas, kurį jai įkurtuvių proga padovanojo Elena. Žinojo, kad tokia dovana ją pradžiugins.

* Nuotraukos yra būdas įkalinti tikrovę... Jos negali turėti tikrovės, jos gali turėti tik vaizdus – jos negali turėti dabarties, bet gali turėti praeitį. (Angl.)

** Man Ray (1890–1976) – XX a. amerikiečių menininkas, fotografas, kino kūrėjas, iliustratorius.

Po kiek laiko Maja susidėjo į automobilį savo fotoaparatūrą ir išvažiavo į Mosmarkeną.

Prieš pat Jorano Dalbergo namą ji staiga sustabdė automobilį ir pavažiavo atgal.

Laiškų dėžutė. Vos nepražiopsojo kelio namo link. Kitados buvusio kelio, dabar viso užaugusio. Tolėliau Maja įžiūrėjo namą. Ir surūdijusį automobilį. Viską buvo užkariavusi gamta.

Ant laiškų dėžutės išblukusiomis raitytomis raidėmis buvo užrašas „Nordstriomai“.

Turbūt čia gyveno Natali, vaikystėje jos pavardė buvo Nordstriom. Maja pasiskaitė policijos raportus, kaip visa tai nutiko, apie name įvykusį dvigubą nužudymą. Skaitė, kaip Natali lindėjo automobilyje iki atskubėjo policija. Kaip jos tėtis ir mama nušauti ir kruvini gulėjo virtuvėje ant grindų. Kaip jos tėčio rankoje buvo šautuvas.

Laikraščiuose ši nelaimė buvo aprašyta kaip šeimos tragedija, be jokių smulkmenų. Bet Maja vis dar prisiminė kilusį šoką ir atgarsius visoje apylinkėje. Žmonės stebėjosi, kaip tėvas galėjo priimti tokį lemtingą sprendimą nužudyti žmoną ir nusižudyti pats, palikdamas našlaite dvylikos metų mergytę.

Ji įsijungė pirmąją pavarą ir važiavo toliau iki kito kelio. Mosmarkenas – kančių vietovė, galvojo ji. Tokių istorijų niekas negali pamiršti, ypač tie, su kuriais jos susijusios, o jei dar esi vaikas. Tokios nelaimės paveikia asmenybę. Išsprogdina sąmonėje naujas skyles.

Jorano Dalbergo namas buvo medinis, tamsiai rudai dažytas dviaukštis pastatas, didžiulis sklypas pilnas vešlios geibstančios augalijos. Aikštelėje stovėjo baltas furgonas ir į stulpą atremtas dviratis.

Mają, išlipusią iš automobilio, perėmė šaltis. Netrukus ruduo pereis į žiemą.

– Sveika.

Maja krūptelėjo. Jis visąlaik stovėjo prie namo, aukšta liesa figūra nunešiotu megztiniu ir tos pačios rudos spalvos kaip namo fasadas kelnėmis.

– Sveikas, – atsakė ji. – Atsiprašau, aš tavęs nepastebėjau, – ji priėjo atkišusi ranką. – Maja.

– Joranas, – tarė jis ir žengtelėjo į priekį, taip atsiskirdamas nuo fono.

– Aš fotografė, darau vietovės nuotraukas, – pasakė Maja. – Važinėju ir prisistatau aplinkiniams gyventojams.

– Na? – tarė Joranas.

– Kaip gražiai gyveni, – pagyrė Maja ir apsidairė.

– Yra kaip yra. Kelio galas. *Pasaulio* pakraštys, kaip kai kas pavadintų.

– Regis, daug kas iš čia išsikraustė? – ji galva mostelėjo kelio pusėn. – Ir daug namų vėl gyvenami.

– Taip, – sutiko jis. – Antraip būtų keista.

Maja klausiamai pasižiūrėjo į jį.

– Ši vieta netinkama gyventi, – paaiškino jis.

– Bet juk pats čia gyveni?

Jis gūžtelėjo pečiais.

– Taip, gyvenu. Aš, kaip mano sodas, sulaukėjęs. Kitur negalėčiau gyvuoti, – jis nužvelgė Mają. – Kodėl tau parūpo fotografuoti kaip tik čia?

– Aš dar šiek tiek dirbu policijos fotografe ir neseniai atvažiavau čia tarnybos reikalais. Spėju, žinai, kas nutiko.

– Savaime suprantama. Bet kaip policijos fotografė vargu ar turi pretekstą vaikščioti po namus štai taip?

Ji pajuto, kaip užkaito skruostai, ir kaipmat pasigailėjo paminėjusi darbą policijoje. Buvo pratusi prasmukti nekliudoma beveik nieko nepaaiškinusi.

– Taip, žinoma. Bet aš dar esu menininkė ir sumaniau nuotraukų projektą. Mosmarkenas mane domina, visa jo istorija taip pat. Buvau Karlstado muziejuje, apžiūrėjau Bruknyno mergaitę, noriu daugiau sužinoti. O jūs kaip tik toks žmogus, kurį norėčiau pakalbinti.

– O ar nesupainiojai manęs su Pederiu Larsonu, kuris rado Bruknyno mergaitę...

– Ne, kalbėjausi su Natali, ir ji man nurodė tave.

Jo žvilgsnis paaštrėjo.

– Tu pažįsti Natali?

– Vargu ar galėčiau taip teigti, esu tik sutikusi ją keliskart. Neapsakomai miela mergina.

Jis linktelėjo galvą ir tarytum vidujai pasvarstė.

– Norėtum gurkšnelio kavos?

Maja nusišypsojo kiek gebėdama maloniau.

– Mielai.

Joranas įsivedė ją į namą, į kambarį tamsaus medžio sienomis ir masyviomis knygų lentynomis.

– Įsitaisyk.

Pats nuėjo į virtuvę, ir Maja netrukus išgirdo ūžiant kavos virdulį. Ji apsidairė, akimis perleido knygų nugarėles. Nutuokė, kad knygų pavadinimai arabų, hebrajų, ispanų, rusų kalbomis, bet pamatė ir angliškus: *The Anatomy of a Ghost* ir *A Study of the Unknown**.

Po valandėlės jis grįžo su dviem puodeliais ir dubenėliu pyragaičių.

– Žinai, kad Natali gyveno čia, netoliese?

– Taip.

* *Vaiduoklių anatomija, Nežinomybės studija.* (Angl.)

– Ir žinai, kas nutiko jos tėvams?

– Taip. Tuomet pati gyvenau Omole. Sklido gandų. Bet juk tu juos pažinojai?

– Žinoma, šiek tiek, juk buvome kaimynai. Bet daugiausia kalbėdavausi su Natali.

– Atleiskite, kad klausiu, – tarė Maja, – bet ar buvote namie tą dieną? Ar naktį?

– Turi galvoje, kai tai nutiko?

– Taip.

– Aš kietai miegu, – atsakė Joranas, – visuomet kietai miegojau. Pabudau tik prieš pietus, kai jau viskas buvo baigta. Natali pasirūpinta, namo ji niekuomet negrįžo, tik dabar.

Jis nusišluostė servetėle burną.

Jai knietėjo paklausinėti apie Natali ir tą nelaimę, bet ji nedrįso rizikuoti, sugriauti pasitikėjimą, kuris tarp jų tarytum mezgėsi. Užtat įsileido pasakoti apie nuotraukų projektą, apie susitikimą su Larsonais. Abu aptarė, kaip svarbu sukaupti arba atsikratyti turimų daiktų. Paskui Maja galva mostelėjo į knygų lentynas.

– Domitės... antgamtiniais dalykais?

– Na, galima ir taip pasakyti, – tarė jis trumpai ir atsikando pyragaičio.

– Ar visuomet domėjotės?

Jis pakreipė galvą.

– Ne, ne visuomet. Kitados dėsčiau. Fizikos teoriją.

– O, – nusistebėjo Maja. – Ir kokios krypties?

– Įtampos teoriją. Kvantinę mechaniką.

– Įdomu, – pasakė ji. – Ar tiesa, kad mažiausiai 99,99 ir taip toliau procento visos materijos yra tuščia erdvė?

Jis nusišypsojo.

– Tu apsiskaičiusi.

Ji suraukė nosį ir papurtė galvą.

– Nelabai.

– Šiaip ar taip, žinai daugiau negu didžiumas žmonių, – tarė jis ir padėjo puodelį. – Tačiau faktas, kad tuščios erdvės yra greičiausiai šimtas procentų. Net atomo branduolys, kurį, spėju, tu pasilikusi atsargai, pagrindiniame lygyje neturi savos apimties. Bet gal ir svarbu pabrėžti, kad apskritai tuštumos nėra. Tenai verda, burbuliuoja, srūva, ištisai vyksta kokie nors dalykai. Vadinamajame vakuume neribotos *galimybės* susidaryti dalelėms. *Niekas* ir *viskas* vyksta tuo pačiu metu. Bet tai sunkoka... nupasakoti. Taip sakant, paprastam gyvenime.

Maja nusišypsojo.

– Tada norėčiau paskaityti tau vieną dalyką, – ji išsiėmė mobilųjį telefoną. – Dabar pasižiūrėsime... štai čia.

Ji ėmė skaityti.

– *Emptiness is not complete nothingness; it doesn't mean that nothing exists at all. What it does mean is that things do not exist the way our logic minds suppose they do. Emptiness is at the care of all things, beings and events, and nothing we see, hear or are stands alone; everything is a tentative expression of one seamless, everchanging landscape.**

Ji vėl įsidėjo mobilųjį telefoną.

– Taip, maždaug tą patį ir sakiau, nors čia skamba kur kas dailiau, – įvertino Joranas ir nusišypsojo. –Tai iš esmės nusako kvantinę mechaniką. Iš kur ėmei šį tekstą?

* Tuštuma anaiptol nėra nesatis; tai nereiškia, kad joje išvis nieko nėra. Tai reiškia, kad daiktai egzistuoja ne taip, kaip mums teigia loginis mąstymas. Tuštuma yra visų daiktų, būtybių ir įvykių branduolys, ir niekas, ką matome, girdime ar esame patys, neegzistuoja skyrium. Viskas tėra apytikris vientiso, nuolat besimainančio vaizdo atspindys. (Angl.)

– Tai beorės erdvės kaip tikrovės pagrindo aprašymas, – atsakė Maja ir patylėjo, – *budistų filosofija.*

– Cha cha! – jis parodė į Mają pirštu ir nusijuokė. – Pričiupai mane!

– Į šią tikrovę pasineriama, kai norima išjungti sąmonę, – kalbėjo ji toliau. – Pavyzdžiui, medituojant. Taigi gal *savo paties viduje* reikėtų ieškoti tiesioginės kvantinės mechanikos dėsnių ir būties pagrindo.

– Galbūt, – Joranas, kilstelėjo antakius ir gurkštelėjo kavos.

– Tiek to, – tarė Maja. – Pasakokit toliau. Kodėl liovėtės dėstyti fiziką?

– Mes atsikraustėme čia. Ir mano požiūris, kaip čia pasakius... pasikeitė. Buvo aštuntojo dešimtmečio pabaiga. Viešpatie, kaip bėga laikas. Netrukus jau bus trisdešimt metų.

– Ir kas nutiko?

– Kas nutiko? Kaip čia pasakius? Po kiek laiko pastebėjau, kad ši vietovė... taip, kad čia kažkas negerai.

– Ką turite galvoje?

– Iš pradžių, regis, tik nujaučiau. Bet paskui ėmė dėtis keisti dalykai. Konkretesni.

– Pavyzdžiui?

Joranas išskėtė rankas.

– Dingo žmonės, – jis žvilgtelėjo į Mają. – Turbūt dėl to ir esi čia? Iš tikrųjų turime apie tai kalbėtis?

Maja pamaišė kavą ir lėtai linktelėjo galvą.

– Aš jau seniai įtarinėjau, kad žmonių dingimai šiose apylinkėse susiję su Mosmarkenu, – pasakė Joranas.

– Taip, girdėjau apie tuos įtarimus.

– Daugybę kartų skambinau policijai. Bet niekas nesiklausė. Galų gale mane įtraukė į pamišėlių sąrašą. Kai tik atsiranda mano numeris, ima žybsėti raudona lemputė. Arba tikriausiai

taip buvo iki dabar, nes aš ir anksčiau patariau policijai, kad čia ieškotų Stefano Vyko.

– Bet kiek žmonių čia yra dingę, tavo galva, ir kodėl tau šovė mintis, jog jie dingę kaip tik čia?

Jis atsistojo, išėjo iš kambario ir netrukus grįžo, nešinas storu voku.

– Žiūrėk, – pasakė ir išskleidė ant stalo dvidešimt rašomojo popieriaus lapų.

Kiekviename lape buvo dailiai užrašyti dingusiojo asmens vardas pavardė, amžius ir dingimo data, be to, pridėta nuotrauka ir laikraščių iškarpų. Maja pasilenkė ir akimis perleido stalą. Žvilgsnis įsmigo į vieną nuotrauką.

Stefanas Vykas.

Pragulėjęs žemėje jau kelerius metus, bet dar atpažįstamas.

– Tikrai esi girdėjusi kalbant ir apie šį berniuką, – pasakė Joranas ir pakėlė lapą su plačiai šypsančio berniuko nuotrauka. – Jis dingo per vieną apylinkės šventę bene prieš dešimt vienuolika metų, jo niekas taip ir nerado. Anksčiau, dar prieš kelerius metus, dingo senyva vokietė, buvo žinių, kad prieš pat dingdama ji lankėsi Mosmarkene, tačiau šios moters ieškoti greitai liautasi – manyta, jai išvykus į žemyną. Tačiau artimieji jos taip ir nesulaukė. Tai tęsėsi ir toliau. Mosmarkenas susijęs su begaline daugybe dingimų, bet niekam nerūpi šie pavyzdžiai.

Jis valandėlę patylėjo, paskui vėl prašneko tyliu balsu.

– Užtat man jie vis aiškesni. Skaičiau, vis labiau ir labiau domėjausi... kaip čia pasakius... senovės prietarais. Iš pažiūros nepaaiškinamomis istorijomis. Skaičiau pasakojimus apie piktąsias jėgas, pamėkles, vaiduoklius, vadink kaip tinkama. Jeigu bent menkučiukę kruopelytę tiki tuo, kas čia yra, gal tie žmonių dingimai nėra tokie jau nepaaiškinami. Žinoma, pasidariau neparankus. Šis domėjimasis susikirto su mano profesoriavimu, ir

aš daugybę metų nė kojos nebekeliu į įstaigas. Taip sakant, mano reputacija laikytina itin prasta.

Maja palinko į priekį. Tarp visų popierių ir dokumentų buvo storas aplankas, kurio jis dar nelietė.

– O kas čia? – paklausė ir parodė į aplanką.

– Čia... mano žmonos... paieška. Ji taip pat dingo. Netrukus po to, kai čia atsikraustė Natali su tėvais.

– Kaip tik tada, aš apie tai girdėjau.

– O aš nelabai... noriai apie tai kalbu, nemalonu. Dauguma mano, kad ji pabėgo.

– Ar ji ne pabėgo?

Joranas pasižiūrėjo į Mają.

– Kaip jau sakiau, nenoriu apie tai kalbėti.

Maja atsitiesė.

– Gerai, suprantu. Bet jei tu nebedirbi universitete, tai iš ko gyveni? Vargu ar ši sritis, vaiduoklių sritis, ypač pelninga?

Jis nusišypsojo.

– Tu net nenutuoki. Galybė pasaulio laikraščių labai domisi antgamtiniais reiškiniais. Esu rašęs turbūt pusei iš jų. Įvairiomis kalbomis. Gal pelninga ir netikslus žodis, bet aš gerai verčiuosi.

– Tai tu manai, kaip čia pasakius... *tiki* vaiduokliais?

Joranas nusikvatojo ir kinktelėjo galvą.

– Paprastai šito klausdavo Natali. Tuomet aš pats buvau tikras šios srities neišmanėlis ir niekuomet nežinojau, ką jai atsakyti.

– Bet dabar žinai?

– Ką gi, užsiiminėju jais jau bemaž tris dešimtmečius, o kai ką nors tyrinėji gana uoliai, ilgainiui galų gale turbūt įgyji tam tikrų reikiamų žinių. Be to, tikriausiai užmezgiau glaudesnį ar ne tokį glaudų ryšį kaip tik su šios vietovės vaiduokliais. Jie juk mano kaimynai. Ilgus laiko tarpus bendrauju vien su jais.

Maja pajuto, kad pati šiek tiek įsitempė. Žinoma, ją linksmino Jorano beprotybė, bet kartu kažkas glumino – gadino nuotaiką, jis neatrodė toks jau visai nepavojingas.

Išprusę pamišėliai patys pavojingiausi.

Neprisiminė, kur girdėjo šiuos žodžius. Gal taip sakė Leifas?

– Bet kodėl tu šito ėmeisi? – paklausė ji.

Joranas pakreipė galvą ir ilgai žiūrėjo į ją. Paskui atsistojo, išėjo, atsinešė kavinuką, pripylė kavos puodelius ir vėl atsisėdo.

– Mes, žmonės, ir gyvi būdami esame skirtingi, o kokie tampame po mirties, apskritai neturime žinių. Taigi tai, ką vadiname vaiduokliais, gali būti atskiras reiškinys. Manau, vietovė ir jos istorija paveikia formą, kurią įgyja būsimasis vaiduoklis.

– Taigi ši vietovė? – paklausė Maja. – Kaip apibūdintumei vaiduoklius, kurie, tavo manymu, įsikūrę Mosmarkene?

– Susipažinau su jais, kaip su... kaip čia pasakius? Kaip su pasklidomis žmogaus liekanomis.

Maja atsilošė.

– Na?

– Įsivaizduok žmogų, nebeturintį nei kūno, nei sielos. Kas iš jo likę. Šlamštas.

– Ką turi omeny?

– Beprasmes mintis, nerandančias kelio atgal. Amžinas kančias be jokio skausmo. Ištrintus prisiminimus. Tokie dalykai.

– Bet, – tarė Maja. – Tai, ką tu apibūdinai, juk yra... niekas.

Joranas atrodė patenkintas.

– Tiksliai. Kaip tik todėl ir manau – prieštaringa tvirtinti, kad vaiduoklių yra. Mat vaiduoklis yra neigimas, tuštuma. Bet toji tuštuma, jos nebuvimas, tai gali būti milžiniška jėga. Savotiškas... alkis. Manau, kad kaip tik tai pajutau atsikraustęs čia, ir tuo susidomėjau jau iš pat pradžių.

– Na, o kaip, tavo manymu, tie vaiduokliai, kurių nėra, susiję su dingusiaisiais? – paklausė Maja.

Jis prisimerkęs pasižiūrėjo į ją.

– O ką manai tu?

Valandėlę abu sėdėjo tylomis. Maja pajuto, kaip kažkas ėmė keistis jos viduje. Turėjo kuo greičiau iš čia sprukti.

– Nelabai suprantu, bet tu manai, kad... jie išalkę... gyvų žmonių?

– Taip, kūno ir sielos, kurių patys neturi.

Joranas pasilenkė prie jos ir įsisiurbė į akis žvilgsniu.

Užstojus šviesą, jo vyzdžiai išsiplėtė.

– Keblumas tik toks – vaiduokliai neturi smegenų, tad neapskaičiuoja ir nepasinaudoja aukos mirties akimirka, kad perimtų jų kūną arba sielą. Užtat atsiranda naujas vaiduoklis, kuriam irgi reikalingos aukos. Visai nelogiška. Bet kai kalbama apie vaiduoklius, neverta tikėtis logikos. Tai jau galiu tikrai teigti.

Maja užsimerkė ir pasistengė suvaikyti jo minčių seką.

– Taigi, anot tavęs, dalis čia palaidotų yra kaip Bruknyno mergaitė, tai yra paaukoti dievams pamaloninti, o dalis tarytum praryti žemės, pavilioti jau mirusiųjų?

– Taip. Nors šiais laikais, spėju, viskas siejasi tik su pastaraisiais. Vargu ar dabar dar aukojami žmonės.

Maja sustingo. Jos veido raumenys įsitempė. Buvo pamiršusi, kad visuomenė nežino visų smulkmenų apie Johanesą Ajebą ir Stefaną Vyką.

– Arba? – paklausė Joranas, regis, pastebėjęs jos pakitusią savijautą. Valandėlę žiūrėjo į ją, pirštu persibraukė lūpas. – Paaukoti žmonės? – sušnibždėjo. – Jūs manote, kad Stefanas Vykas buvo paaukotas?

– Negaliu leistis į... – ji skėstelėjo rankomis. – *Sorry*!

– Ir nebūtina ką nors aiškinti, į tave pasižiūrėjęs matau. Ką radote jo kape? Įrankių? Papuošalų? Kitokių vertingų daiktų? Pinigų?

Maja maldaujamai pasižiūrėjo į jį, bet jis jau turėjo savų išvadų.

– Juk visąlaik kartojau, kad reikėtų tuo užsiimti kuo rimčiau, jei žmonės vis dėlto aukojami.

– Su kuo apie tai kalbėjai? – paklausė Maja.

– Su kuo kalbėjau? Šiuos dalykus tyrinėju greit bus jau trisdešimt metų, taigi su kuo aš apie tai nekalbėjau?

Jis tarytum susikaupė.

– Ar galiu dar paklausti? – prašneko jis jausmingai. – Jei tu jau buvai Karlstado muziejuje, tai žinai, jog kai kada paaukoti kūnai būdavo persmeigiami kuolais, kad liktų gulėti, gal net kad nebegalėtų prisikelti. Žinoma, tai tik juoką keliantis teiginys, kad persmeigimas kuolu iš tiesų veikia vaiduoklius, bet privalau paklausti, ar tas jūsų rastas vyriškis iš Brolandos, gal ir jis... taip buvo persmeigtas kuolu?

Maja suprato, kad juodu pasikeitė vaidmenimis. Dabar jau jam jos prisireikė.

– Turbūt netrukus tokios rūšies informacija bus paskelbta laikraščiuose, – pasakė ji. – Bet kol kas turėsi tenkintis gandais.

Jis gūžtelėjo pečiais.

– Na, o tu, – neatlyžo Maja toliau, – kaip manai... kaip atrodo vaiduokliai? Grynai fiziškai?

– Tik ne taip, kaip paprastai įsivaizduojamas vaiduoklis arba kaip manai tu. Ne permatomi seniai ar senės – nors esu girdėjęs kalbų, kad mirusiųjų atvaizdai gali pasirodyti vandenyje. Vienintelis fizinis kūnas, kurį aš tikriausiai esu matęs, yra... jie dūmų ar miglos pavidalo. Tarytum kamuoliavimasis į priekį. Aplink auką.

– Ir tu šitai matei?

– Seniai seniai. Tikriausiai kaip tik todėl ir susidomėjau vaiduokliais iš rimtųjų. Juk man, fizikui, sunku įsivaizduoti, kad apskritai kas nors galėtų materializuotis be kūno.

– Ir ką tu matei?

– Teterviną. Tada buvo ankstus rytas. Pamačiau jį pirmiau negu jis pamatė mane ir atsargiai sėlinau artyn, ketindamas pasižiūrėti iš arčiau. Jis pašiaušė plunksnas, kaip paprastai daro tetervinai. O paskui ėmė plakti sparnais, tarytum išsigandęs. Lyg būtų tempiamas žemyn. Ir kaip tik tada pamačiau dūmų kilpas. Visas tetervinas išnyko per kelias akimirkas. Jį tarytum prarijo žemė. Stulbinantis vaizdas.

– Bet gal ten buvo itin klampi vieta? Gal jis paprasčiau nugrimzdo? – pamėgino svarstyti Maja.

– Būtų galima ir taip manyti, bet tai nepasitvirtino. Aš patikrinau. Žemė buvo gana kieta.

– Nors tai kiek kertasi su tavo teorija, kad vaiduokliai išalkę žmonių kūno ir sielos, nes patys jų neturi.

– Taip, nežinau. Gal nebūtinai turi būti žmogus. Tikriausiai ir tetervinas neblogai. Juk sakiau, kai kalbama apie vaiduoklius, nesitikėk jokios logikos.

Jis atsistojo.

– Gal pasivaikščiotume? Norėčiau tau kai ką parodyti.

Maja pajuto, kaip vidujai suabejojo.

– Lauke? Pelkėje? – paklausė ji.

Jis linktelėjo galvą.

Pabeldė į duris. Du stiprūs smūgiai. Natali kaip tik atsisėdo prie stalo kambaryje ir įsijungė kompiuterį.

Ji atsargiai pravėrė duris ir pamatė Aleksą, sargą, su įrankių dėže rankoje.

– Durys, – pasakė jis ir parodė. – Spyna.

– Tikrai, – pritarė Natali. – Ji stringa, kai kada, regis, neatrakinsi, lyg raktas būtų ne tas.

Aleksas nutylėjo, tik pasidėjo priemenėje dėžę ir ėmė darbuotis.

Natali valandėlę jį stebėjo, paskui lėtai grįžo į kambarį ir atsigulė ant lovos. Klausėsi, kaip burzgia grąžtas, žvanga skarda, aidi duslūs smūgiai į medinę durų staktą ir pačias duris. Šie garsai buvo lyg atpalaiduojantys, kone hipnotizavo.

Po kiek laiko suskambo mobilusis telefonas. *Laboratorija.* Tikriausiai dėl mėginių, kuriuos ji neseniai nusiuntė.

– Taip, čia Natali Striom, – atsiliepė ji ir iškart pajuto, jog kažkas negerai. Skambinanti moteris tarytum ieškojo žodžių, kuriais galėtų išdėstyti reikalą.

– Mes trupučiuką... sutrikome, gavę tyrimų rezultatus. Tad man pasirodė, jog turiu tau papasakoti, o tik paskui juos nusiųsti.

– Gerai, – nustebo Natali, – kas yra?

– Greičiausiai į mėginius įsivėlusi klaida. Neaptikome nieko iš tų medžiagų, kurių tu ieškai, azoto, azoto suboksido ir metano.

Nedaug trūko, kad Natali būtų nusikvatojusi.

– Ką tu sakai? Juk padariau taip, kaip visuomet. Negali būti.

– Deja, bet apskritai nėra jokių nuosėdų.

– Jokių? – paklausė Natali.

– Jokių.

Natali pajuto, kaip išdžiūvo burna. Galvoje ėmė suktis blogos mintys.

Jie suklydo, pamanė. Laboratorijoje turbūt padaryta kokia nors klaida. O gal suklydo Johanesas, imdamas mėginius.

Ne, tai vaiduokliai. Jų darbas. Jie panaikina visa kita.

– Atsiprašau? – paklausė moteris.

– Nieko nesakiau, – skubiai pratarė Natali.

– Panaikina? – paklausė skambinusi moteris. – Nesuprantu.

– Sakiau, kad pasižiūrėsiu. Kiek vėliau atsiųsiu kitus mėginius. Šiaip ar taip, aš susidorosiu, reikalas susitvarkys. Kol kas.

Ji išjungė telefoną, moteriai nesuskubus atsakyti. Pajuto, kaip akių vokai įkaito nuo ašarų ir kaip visą perėmė nuovargis. Paskui atsilošė atgal ir užsimerkė. Gal net užsnūdo.

Kai atsimerkė, visai prie pat jos stovėjo žmogysta, aukšta lyg kalnas.

Natali krūptelėjo, tiesiog suriko.

– Vajetau, – tarė pamačiusi, kas čia stovi. – Aleksai. Kaip aš išsigandau... Visiškai pamiršau, kad tu čia.

– Aš baigiau, – pasakė jis.

Natali atsisėdo.

– Gerai, taip ir pasakysime. Ačiū už pagalbą.

Jis nė nekrustelėjo. Apšviestas iš nugaros atrodė lyg stambus šešėlis baltomis akimis.

– Labai labai ačiū už pagalbą, – vėl mėgino padėkoti ji.

Nieko. Tik jis visas tarytum pasikeitė. Bereikšmis žvilgsnis vos akimirkai tapo visiškai supratingas.

Ji sudrebėjo. Ar jis... *normalus*?

Bet jis tik žiūrėjo į Natali, gal net kiek šypsojosi. Paskui apsisuko ir išėjo.

Maja ir Joranas žingsniavo siauru liepteliu, abipus kurio tęsėsi retas miškas. Per pirmąjį pusvalandį juodu sutiko du būrelius; pirma penkių jaunuolių grupelę, o kiek vėliau dvi moteris ir trisdešimtmetį vyriškį. Turėjo pasukti į šalutinį taką, kad prasilenktų ant klojinio.

– Paprastai čia būna tuščia, – subambėjo Joranas. – Keista, kokia lavono galia.

Maja gana neblogai žinojo apie nusikaltimo vietos trauką. Daug žmonių troško pamatyti tą vietą savo akimis. Ji spėjo, kad seni gandai bei istorijos apie pelkę prisidėjo ir dabar.

Retkarčiais juodu sustodavo, kad Maja galėtų padaryti nuotraukų. Nebuvo labai jauku dirbti šalia Jorano. Nežinojo kodėl, bet kiti žmonės paprastai jai netrukdydavo. Joranas buvo kitoks. Be to, ji nebuvo apsiavusi tinkamais batais, peršlapusios kojos jau šalo.

– Įdomu stebėti, kaip tu dirbi, – tarė jis. – Aš pats tikriausiai visam tam aklas.

– Taigi, – tarė Maja. – Nesunku tokiam tapti.

Valandėlę juodu ėjo tylėdami.

– Ar galiu paklausti, – prašneko ji, – ką tu žinai apie tai, kas nutiko vyresnėlei Larsonų dukrai?

– Treisei? Žinau nedaug. Niekas nedraudė apie tai kalbėti. Bet buvo *juokaujama*, jog ją pasiglemžė vaiduokliai, – jis palingavo galvą. – Žmonės kvaili. Juokiasi iš tokių dalykų.

– *Tu* tikrai manai, kad ją pagrobė vaiduokliai?

– Tai įmanoma. Nors neturiu duomenų, koks tądien buvo oras.

– Oras? – paklausė Maja ir sustojo.

– Yra teorija, kad vaiduokliai išsirenka aukas greitai keičiantis orui, – pasakė Joranas. – Arba kad greičiausiai pats aukojimas turi įtakos oro permainoms. Tipinis reiškinys yra tai, kad staiga pakyla vėtra. Kai auka pasirinkta, vėtra vėl greit nurimsta.

– Nesuprantu, kaip su visu tuo susijęs oras?

Joranas atsiduso.

– Tu sutelkusi dėmesį į klaidinančius dalykus. Arba veikiau, duodi klaidingus klausimus.

Ji suvirpėjo. Jis kalbėjo taip įtaigiai. Lyg iš tiesų kuo nuoširdžiausiai tikėtų savo mintimis. Taip tikėjo, kad nė negalvojo, kaip jo žodžius priima kitų ausys.

– O kaip tu pats? – paklausė Maja. – Ir Larsonai? Ir dvaro rūmų savininkai? Argi ne pelkės apylinkių gyventojai labiausiai rizikuoja, jog kada nors ir juos pasirinks?

– Taip, šitaip turbūt ir nutiko Treisei. O mums, kitiems, gal pasisekė. Nors juk pati matai ištuštėjusias sodybas aplink pelkę. Kas gali žinoti, kas nutiko juose gyvenusiems žmonėms, aš irgi nežinau. Net nenutuokiu. Ar veikiau dar neturiu tinkamo atsakymo.

Jis sustojo, regis, įsistebeilijo į tykų kraštovaizdį.

– Gal jie tiesiog išsikraustė ir paliko savo trobesius? Anoks sunkumas tą sužinoti, – pasvarstė Maja.– Ivona Larson man prasitarė, kad už savo nekilnojamąjį turtą jie bemaž nieko negautų.

– Taaip, todėl, juk kas norėtų čia įsikurti? Pastarieji įvykiai irgi prastai garsina vietovę. Niekas žmonių nevilioja taip, kaip neatskleistos paslaptys, bet nuo jų verčiau laikytis atstu.

– O ar tu kada nebijai? – paklausė ji.

– Bijau? Nė truputėlio nebijau. Turbūt didžiausias mano karjeros tikslas būtų, jei pasiglemžtų vaiduoklis.

– Taigi tu trupučiuką nusivylęs, kad šito nenutiko?

Jis nusikvatojo.

– Dar ne per vėlu. Juk vis tiek kaip nors mirsiu, o šitokia mirtis bent būtų įdomi.

– Jei teisingai suprantu visą šį reikalą, – tarė Maja, – vaiduoklių atsiviliotieji į pelkę žmonės tikriausiai neperveriami kuolu, argi ne taip?

Jis vėl nusikvatojo balsiai, lyg seniai nebūtų girdėjęs tokio linksmo pokšto.

– Taip, manau, kad jie ne tokie išmanūs. Persmeigimas kuolu yra konkretus veiksmas, kurį atlieka itin gyvybingi žmonės, – jis sustojo ir mostu parodė medžiais apaugusią pelkės vietą. – Štai tą vietą norėjau parodyti.

Pro šakas Maja tarytum kažką įžiūrėjo.

– Trobelė?

Paskui Joraną ji įsekė vidun.

– Tai sena Natali trobelė, kur ji paprastai žaisdavo su savo drauge Julija.

Maja apžiūrėjo, regis, ką tik dažytą medinį statinį ir skardos stogą, turbūt kelerių metų senumo. Ji pasilenkė ir atidarė spintelę. Viduje gulėjo savaitraščiai, ir keksų pakelis. Atrodė visai nepasenę.

– Bet Natali čia lankėsi turbūt prieš penkiolika metų. Šia trobele ką tik naudotasi. Ir jos būklė puiki.

– Žinau. Tai linksma istorija – pats talkinau trobelę statant. Tikiuosi, dabar jau bus suėjęs senaties terminas. Nė vienas iš jų tėvų nežinojo. Tikriausiai nebūtų leidę. Juk mergytėms buvo draudžiama vienoms eiti į pelkę. Bet jos taip šito norėjo, tad pamaniau, verčiau tegu turi gerą vietelę, kurią aš žinau, o ne landžioja po visą pelkę.

– Ir tu prižiūrėjai trobelę per visus tuos metus?

– Ne, taigi. Pamaniau, norėsi žinoti, jog yra kažkas... kas pasisavino šią trobelę po mergaičių.

– Ar tu žinai kas?

Jis linktelėjo galvą.

– Taip.

– Kas?

– Nieko nenoriu apskųsti, iš tikrųjų, suprask, aš prieš jį nieko neturiu, bet...

– Kas jis?

– Jis vardu Aleksas. Dvaro sargas.

– Suaugęs vyras?

– Aleksas subrendęs kūnu, bet neišsivystęs protu. Jis gyvena name šalia dvaro rūmų ir turbūt pažįsta pelkę geriau nei kas nors kitas.

– Ką jis čia veikia?

– Leidžia laisvalaikį. Stebi paukščius ir kitokius gyvūnus, rašo apie juos lyg ir kokią knygą. Ši vieta yra jo mėgstamiausia.

Maja įėjo į trobelę ir pažvelgė iš jos. Iš čia buvo matyti toli, o tavęs nematė niekas, pats buvai pasislėpęs.

– O tas Aleksas, – pasidomėjo ji, – kaip jį apibūdintum?

– Ką turi galvoje?

– Na, kaip jis atrodo? Jo laikysena... Kaip jis vaikšto?

– Kodėl klausi?

– Kai fotografavau pelkėje, mačiau aplinkui slankiojantį žmogų, kurio... eisena atrodė keista.

– Taip, tai gali būti Aleksas, jis panašiai šlubčioja, – pasakė Joranas ir sulenkė nugarą. – Lyg norėtų būti mažesnio ūgio.

Maja išsiėmė mobilųjį telefoną, bet pamatė, jog nėra ryšio.

– Man reikėtų paskambinti, – pasakė ji reikliai ir pasižiūrėjo į Joraną.

– Galime eiti į dvarą, jis arčiau civilizacijos, – pasiūlė Joranas. – Turbūt ten galėsime pasikalbėti ir su Aleksu.

*

– Ką tik pavalgėme priešpiečius, bet, jei esate išalkę, tikrai ko nors bus likę, – pasakė Agneta, kai Maja ir Joranas įėjo į dvaro rūmų fojė.

Agneta stipriai apsikabino Joraną ir nusišypsojo Majai.

– Ir vėl policija čia? Gal priviliojo kursai „Susikurk gyvenimą, kokio visada troškai"? Tikiuosi, kad ne dėl kokios nors liūdnos naujienos.

– Ne, – atsakė Maja, – mes tik norėtume pasikalbėti su dvaro sargu.

– Su Aleksu. Ką tik jį mačiau. Luktelėk akimirką, aš jį pakviesiu.

Ji išskubėjo, bet greit grįžo.

– Ką tik kažkur jį mačiau. Turbūt nuėjo namo. Ar žinot, kur jis gyvena?

– Aš žinau, – pasakė Joranas.

Iš kiemo aikštės į mišką vedė žvyro takelis. Kiek tolėliau pro medžius raudonavo troba, anksčiau gyvenama darbininkų, spėjo Maja.

– Štai jo būstas, – tarė Joranas. – Esu keliskart čia buvęs ir su juo sveikinęsis. Malonus vyrukas. Nekalbus, bet saviškai įdomus.

Jie pabeldė į duris ir pašaukė, bet Aleksas nepasirodė.

– Šiuo namu jis naudojasi kaip dirbtuve ir sandėliu, – Joranas parodė trobesį kiek tolėliau.

Durys buvo atdaros. Viduje atsidavė švara, įrankiai sukabinti ant sienų kone atkariai tvarkingai, o grindys švaresnės nei Majos namuose.

– Aleksai? – šūktelėjo ji.

Ir vėl jokio atsako. Joranas išėjo laukan, tuo tarpu Maja ir toliau žvalgėsi Alekso dirbtuvėje. Ant varstoto plastiko aplanke gulėjo žemėlapis. Ji pasilenkė prie jo, kad geriau įsižiūrėtų.

Nučiupinėtas pelkės žemėlapis, pilnas žymų ir simbolių. Pažymėtos tos vietos, pagalvojo Maja, kur jis matė tam tikrus paukščius ir gyvūnus. Kitokių žymų ji nesuprato.

Maja nufotografavo žemėlapį mobiliuoju telefonu, paskui nuėjo durų link ir padidino nuotrauką – iš arčiau ji pastebėjo kitas žymas.

Šešios vietos, pažymėtos vienodai. Viena tų vietų, jeigu ji teisingai suprato žemėlapį ir jo nurodomas kryptis, galėjo būti ta, kur rastas užkastas Stefanas Vykas.

– Tą vasarą Treisės mirtis buvo ne vienintelė tragedija, – pasakojo Natali.

Ji sėdėjo ligoninės palatoje ir žiūrėjo į lovoje gulintį Johanesą. Pro atvirą langą veržėsi gatvės eismo gausmas, iš apačios atsklido juokas, kažkas įjungė automobilio variklį.

– Manau, turėčiau tau papasakoti ir apie tą kitą tragediją. Anaiptol ne lengviausias pasakojimas, bet jei jau šitiek papasakojau. Dabar norėčiau tęsti toliau. Galėsi išgirsti viską.

Ji tylėjo ilgiau negu ketvirtį valandos. Visąlaik smilium glostė Johaneso rankos riešą, tada leidosi pasakoti apie 2002 metų rugpjūčio mėnesio vakarą, kai viskas pasibaigė. Kaip dvylikametė Natali neteko geriausios savo draugės, nes matė vyresnę jos seserį nugrimztančią į liūną. Apie tai, kaip vis didėjo tyla, o skausmas įsismelkė iki gyvo kaulo.

Kodėl niekas nekalbėjo?

Kodėl visur įsiviešpatavo tyla?

Paskutinė diena prasidėjo jos kambaryje Mosmarkeno viloje. Ji prisiminė, kaip ją pabudino radijas ir kavinuko ūžimas. Tas kunkuliavimas, kuris anksčiau jai atrodė jaukus ir mielas, dabar buvo lyg šiurkštus džeržgimas, įniršio pilnas švokštimas. Minkšta lova, visuomet tokia miela, dabar tarytum suzmeko ir pasidarė atgrasi. Medžio rievių burnos lubose iš tikrųjų klykė kur kas garsiau nei kada nors anksčiau.

Ji užlipo į viršų, ant stalo laukė kukurūzų dribsnių pakelis, pienas, tuščias dubenėlis ir šaltas šaukštas.

– Labas rytas, – mamos balsas lyg kokios pamėklės.

– Kur tėtis? – paklausė Natali ir iškart pamatė, kaip raudoni jo marškiniai praslinko pro virtuvės langą, o paskui tėtis įėjo vidun, rankos pajuodusios nuo alyvos. Durims jam už nugaros užsitrenkiant, iš kiemo aikštelės padvelkė sausas vėjelis.

– Labas, Nate. Ar gerai miegojai?

Prisiminimas žodžio, kurio seniai nebėra. Paskutinės dienos žodžio. Jis sukosi aplinkui, braižė kūno paviršių, gesino viltį ir žiebė gaisrus. Kaip šitaip baisiai galėjo skaudinti žodis, kurio seniai nebėra?

Natali ir toliau glostė Johaneso rankos riešą, nė nepajuto, kad smarkiai brauko pirštu. Kvėpavo trūksniais.

Visi pelkės apylinkių gyventojai tą vakarą turėjo susirinkti Nordstriomų namuose – gal turėjo vykti koks susitikimas, tad po pietų jos tėvai ėmė dėlioti butelius. Iki svečių atėjimo jie kiekvienam svečiui sumaišė po gėrimą.

– Šįvakar mes sėdėsime ir šnekėsimės su kitais suaugusiais, – pasakė mama. – Jei nori, gali neštis bulvių traškučius į savo kambarį.

Ir jie suėjo. Joranas. Agneta ir Gustavas. Ivona ir Pederis. Dar keletas svečių iš kitų namų ir sodybų. Smulkmenos nebebuvo ryškios.

Natali prisiminė, kaip užmigo ir kaip pabudo. Prisiminė riksmus sujaudintais balsais. Tylą, kuri užtvindė namą svečiams išėjus. Galva ūžė. Paskui vėl pasigirdo triukšmas. Piktas jos tėvo balsas.

Ir šūvis.

Ji prisiminė šūvį.

Dabar nebeglostė Johaneso riešo. Suspaudė jį mėšlungiškai, lyg baimindamasi pargriūti. Lyg tai būtų buvusi jos vienintelė tvirta atrama.

Ji prisiminė, kaip nuėjo į virtuvę, kaip pamatė mamą kruviną gulinčią ant virtuvės grindų. Mėlyną tuniką, kurią Natali buvo jai išrinkusi prieš keletą metų.

Mėlyną? Tu tikrai taip manai? Taip, galbūt.

Tėtis Jonas šalia.

Jis skylėtas. Jo galva skylėta. Skambink policijai. Tėčio galva skylėta, jis guli ant grindų šalia mamos. Kraujas, jis vis dar srūva, iš jų teka kraujas. Negaliu jo sustabdyti...

Palauk lauke.

Aš laukiu lauke.

Kaip ji įlipo į automobilį ir laukė jame, kol atvažiavo policija ir greitoji pagalba.

Susidarė laiko skylė, o paskui viskas viduje ėmė daužytis ir užsivėrė; tarytum Natali ėmė pleventi aplinkui tarp žvaigždžių kartu su tėvais, jie šoko ratu ir juokėsi, laikydamiesi vienas už kito.

Ar ji pati mirė ir pateko į dangų?

Ji nejautė jokios ribos tarp savęs ir jų, lyg jie *buvo* toji meilė, kuri juos jungė, kuri tarytum švytėjo mokslo metų pabaigoje, saulėtomis rudens dienomis ir automobilyje važiuojant į maudyklą, kuri glūdėjo jos mamos akyse ir tėčio balse.

Ir kartu kaip aštrus ledinis plienas pamažėle į ją įsismelkė išgąstis. Tai buvo pažadas, tuoj tuoj išnyksiąs, pažadas visam gyvenimui, kuris plūsdamas kraujais dabar gulėjo tenai, virtuvėje. Kaip akinama šviesa, mėlynas kaip mamos tunika. Visa ta mėlynė, mėlynė visur.

Sirenų daina.

O paskui klausimai, atsakymai.

– Negerai taip kalbėti, Natali. Manome, kad tavo tėtis nušovė tavo mamą, o paskui nusišovė pats.

Aš noriu iš čia dingti. Dabar.

Ar galite mane iš čia išsivežti, dabar?

Kaip galima pabėgti pačiai nuo savęs?

Mobiliuoju telefonu Leifas neatsiliepė, tad Maja įkalbėjo jam į balso paštą. Galop ji taip nebesitvėrė kantrybe, kad sėdo į automobilį ir per miškus bei 45-uoju greitkeliu nulėkė į Karlstadą.

Automobiliui įsukus į automobilių stovėjimo aikštelę priešais Leifo nuomojamą namą, jis paskambino.

– Ar tu namie? – paklausė Maja.

– Taip, – atsakė jis.

– Aš ateinu. Dabar.

Jis nustebęs pasitiko ją koridoriuje.

– Važiavai tokį kelią savo laisvą dieną? – paklausė. – Turbūt nutiko kažkas svarbaus.

– Gal kavos? – pasiūlė uždususi Maja.

– Kavos, – sutiko Leifas ir nuėjo į virtuvę.

Maja nekantraudama atsisėdo prie virtuvės stalo, tuo tarpu Leifas paėmė du puodelius.

Taigi ji papasakojo, ką aptikusi sargo dirbtuvėje. Leifas atsilošęs sėdėjo ant kėdės ir klausėsi, ant krūtinės sukryžiavęs rankas. Galop Maja parodė žemėlapį mobiliajame telefone.

– Tai tu manai, kad... – jis pasimuistė. – Manai, kad...

Maja nuleido galvą ir pasižiūrėjo į jį.

– Manau, kad jis pasižymėjo, kur turėtų būti kitos aukojamosios vietos. Šiaip ar taip, jis bene tiksliai pažymėjo kaip tik tą vietą, kur radome Stefaną Vyką.

– Bet kodėl? – paklausė Leifas. – Kas jis per paukštis?

– Jau kelerius metus dirba dvare sargu. Jie sako, kad jis truputį kuoktelėjęs.

– Sako kas?

– Taip girdėjau...

Juodu ilgai sėdėjo tylėdami. Laikrodis su gegute vangiai tiksėjo dusliai džergždamas – sekundę po sekundės.

– Pirmiausia nuvažiuosime patikrinti, ką jis tenai pasižymėjęs, – galop tarė Leifas. – Muilo burbulo iš viso šio reikalo nepūsime. Važiuosime tik mes abu. Trupučiuką pasižvalgysime.

Jie atsispausdino žemėlapį, pasiėmė kompasą, kastuvą iš Leifo sandėliuko. Paskui visą kelią važiavo vienas paskui kitą per mišką. Miškas, miškas, miškas. Maja buvo bemaž pamiršusi, kokia miškinga ši vietovė.

Kai atvažiavo į Mosmarkeno automobilių stovėjimo aikštelę, Maja persėdo į Leifo automobilio keleivio sėdynę priekyje. Abu patyrinėjo žemėlapį ir nutarė, kurios iš pažymėtųjų vietų ieškos pirmiausia.

Sutemos nusileido kaip šilko skara. Jie spėriai žingsniavo per pelkę, kiek gebėdami kliovėsi žemėlapiu.

Po ketvirčio valandos ėmė artėti prie vietos, kur turėjo būti kuolas. Abu išsiskyrė, kiekvienas įniko ieškoti savarankiškai. Vaikštinėjo pirmyn ir atgal klojiniu, šalia jo, nulipdami net į pelkę. Vaikštinėti čia nebuvo sunku, po kiekviena pėda neliulėjo vanduo. Sunku buvo rasti pažymėtą vietą. Žemėlapyje tai buvo bene penkiasdešimties metrų skersmens plotas.

– Po perkūnais, – sušuko Leifas.

Ir dar:

– Čia. Ji čia, Maja! Čia kažkas styro!

Leifas pradėjo atsargiai kasti, Maja švietė jam žibintuvėliu ant kaktos ir stengėsi padėti šalindama kupstus ir žemės grumstus. Daug laiko ji tik tupėjo tyliai ir dairėsi po pelkę; kiekvienas kupstas atrodė lyg atskiras pasaulis, apaugęs įvairiaspalvėmis samanomis ir apgaubtas mažyčių varpelių pavidalo gėlių tinklu.

Beveik po valandos tarp žemių kažkas subolavo. Kažkoks visai svetimas pelkei daiktas.

Leifas priklaupė. Jis vos spūstelėjo pirštų galais, perbraukė rankomis per lygų paviršių, beveik meiliai nuvalė žemes. Galop atsitiesė ir pasisuko į Mają.

– Velniai griebtų, Maja, manau, kad čia... oda. Arba kailis, – jis skubiai nusišluostė nosį plaštakos viršum. – Galiu klysti, bet... manau, čia tikriausiai guli žmogus.

Po valandos automobilių aikštelėje juodu pasitiko teismo medicinos ekspertus ir policijos automobilį. Apsirengę baltais apsauginiais drabužiais jie glaudžia vorele lyg pamėklės klojiniu patraukė į radimvietę. Kad būtų apsaugoti pėdsakai, pelkėje vėl buvo pastatyta palapinė.

O paskui slinko valandų valandos. Popietė perėjo į vakarą. Tebuvo girdėti tik fotoaparatų zirzimas ir apsauginių drabužių čiužesys kam nors pajudėjus. Retkarčiais metama trumpa pastaba ar klausimas.

– Ką darysime dabar?

– Šepetį, ačiū.

– Čia kažką radome.

Giliau žemėje iš tikrųjų buvo užkastas žmogus.

Maja filmavo, kaip kūnas gabalėlis po gabalėlio rodėsi iš žemių. Petys, galva, ausis. Moteris durpių kapsulėje, gamtos glėbyje.

– Patikrink kišenes, – paliepė Leifas ekspertei, palinkusiai virš kūno. Jis lingavo pirmyn ir atgal, stebėdamas, kaip jos pirštai rausiasi po drabužių liekanas.

Netrukus ji iškėlė jau matytą audeklinį maišelį.

– Atpažįsti?

Leifas paėmė maišelį, atrišo ir apžiūrėjo jo vidų. Sutiko Majos žvilgsnį ir linktelėjo.

Maja padėjo fotoaparatą ir paėjėjusi toliau atsisėdo.

Nusisuko nuo nusikaltimo vietos ir įsižiūrėjo virš pelkės. Kurčias dangus, medžių pavidalai. Laimė, nebuvo vėjo, todėl šaltis pakenčiamas, nors apsirengusi buvo pernelyg plonai.

Tik praėjus valandai po vidurnakčio Maja išgirdo, jog kažkas paklausė Leifą, kaip jie aptiko kūną. Jis papasakojo apie žemėlapį ir atžymas.

– Taigi yra keletas vietų? – paklausė tas žmogus.

Tada Leifas atsitūpė, nusimovė pirštines ir rankomis užsidengė veidą.

– Taip, – atsakė galiausiai. – Yra keletas.

5

Maja užsivarstė moliuotus batus, pasikabino ant peties fotoaparato krepšį ir išėjo laukan į vėsų rytą. Ją pasitiko genio taukšėjimas, mechaninis garsas, aidįs virš ganyklų ir laukų.

Kūną maudė nuo miego stygiaus.

Šiąnakt tik trys valandos lovoje. Panašiai jau daug naktų anksčiau. Savo gyvenime buvo patyrusi daugybę nutikimų, bet tai, kas vyko dabar, labai skyrėsi nuo daugumos: girdėti orų šunų lojimą, skrodžiantį naktį, žiūrėti, kaip jie randa vieną po kito kūnus, kaip vis naujoje vietoje tartum liūdnos žvaigždės žiebiasi prožektoriai, kaip tiesiamos apsauginės juostos.

Pritrūko žmonių, taigi norom nenorom Leifas turėjo kviesti pastiprinimą ir papildomai personalo.

Per savaitę iš pelkės jie iškasė penkis žmonių kūnus – jokios kalbos, kad tai būtų istoriniai radiniai.

Tina Gabrielson, keturiasdešimt aštuonerių metų moteris iš Trolhetano, dingusi per tarnybinę kelionę į Karlstadą 2004 metų kovą.

Serchijus Mančinis, penkiasdešimt devynerių metų. Dingęs 2008 metų kovo mėnesį per Venersborgo Hunebergo bėgimą.

Eira Valgren, septyniasdešimt septynerių metų. Dingusi 2010 metų spalio mėnesį, kai lankė vyro kapą Omolo Niugordo kapinėse.

Karlas Felenas, šešiasdešimt dvejų metų. Paskutinį kartą matytas šalia savo namo Melerude, kur gyveno vienas, 2014 metų spalio mėnesį.

Paskutinė auka, kurią rado, pasirodė esanti dvidešimt vienerių metų Sara Monson, dingusi grįždama namo į Edsleskugą 2006 metų spalį.

Jos veidas atrodė kaip odinis, bet sveikas, taigi ją paprasčiausiai atpažino tėvai. Lyg visiškai neseniai mirusią.

Taip. Čia ji.

Po dešimties metų.

Maja matė tuos tėvus policijos komisariate. Jai einant pro šalį, juodu sėdėjo ir laukė, kol galės pasikalbėti su Leifu. Ji pasisveikino ir paklausė, gal norėtų ko nors atsigerti.

– Ne, ačiū, – atsisakė abu.

Jų panašumas Mają tiesiog pribloškė – tokie pat banguoti trumpai kirpti plaukai, tokios pat pilkos spalvos, ir liesi kūnai, tokie pat santūrūs judesiai ir malonūs bedžiaugsmiai balsai. Tarytum abu būtų taip rėmę vienas kitą, kol galop suaugę į vieną kūną – kad neparkristų, reikėjo dviejų vienodų būtybių.

– Iš tikrųjų niekuomet kitaip ir negalvojau, tik kad ji dingusi visiems laikams, – tarė mama.

Maja atsisėdo priešais juos.

– Vis dėlto tai savotiškas susitaikymas su šia siaubinga nelaime, – kalbėjo ji toliau. – Kad galima ją palaidoti, gal net sužinoti, kas atsitiko. O svarbiausiai tai, kad man visuomet atrodė neįgyvendinama svajonė pamatyti ją paskutinį kartą. Prisiliesti prie jos vieną vienintelį kartą.

Ji pabrėžė kiekvieną iš paskutinių trijų žodžių. Vieną. Vienintelį. Kartą.

– O man viskas buvo priešingai, – tarė tėtis. – Per visus tuos metus buvau nusistatęs, kad ji vis dar gyva, kad vieną dieną vėl

ją pamatysiu. Atsisakiau patikėti, kad ji mirusi. Kaskart praėjus metams įsivaizduodavau ją vyresnę. O dabar... – jo akys įsikirto į vieną tašką šalia Majos. – Ji vis dar tarytum dvidešimt vienerių metų. Nė dienos nepasenusi nuo to laiko, kai atsisveikinau su ja tą rytą, o po to dingo. Viskas, ką įsivaizdavau, ką kūriau ir kuo tikėjau per visus tuos metus, žlugo.

Jis prispaudė pirštus prie akių.

– Tos dienos, kai dingo, išvakarėse ją apkirpau, paprastai manęs prašydavo apkirpti. Šukuosena vis dar likusi, – tėvas persibraukė ranka per smilkinį, – čia plaukai buvo trumpi, o pakaušyje ilgesni. Nelabai dailu, – pasakė jis ir nusijuokė, – bet Sarai tai nerūpėjo. Bus gerai, tėti, tiek tepasakė.

Jis susmuko ten, kur ir sėdėjo. Rankomis ėmė glostytis galvą.

Nieko neįmanoma prilyginti susitikimui su žmogumi, kuris netenka paskutinės vilties, vilties, kad vėl pamatys savo vaiką ar giminaitį gyvą. Aplinkybės gali skirtis, smulkmenos niekuomet nebūna vienodos, bet virpanti aplinkui erdvė visuomet tokia pat. Visai nėra ko nusitverti. Ničnieko.

– Tu policininkė? – tyliai paklausė mama.

Maja papurtė galvą.

– Aš fotografė. Be kita ko, fotografavau tas vietas, kur rasti kūnai.

– Ar žinai apie monetas? Girdėjau, kad jos kišenėse buvo daug pinigų.

Maja pažvelgė moteriai į akis.

– Ne aš galiu atsakyti į tokį klausimą.

– Bet ką tai reiškia? Kodėl ji turėjo pinigų? Iš kur jų gavo?

Maja mostelėjo į Leifo kabinetą, ir kaip tik tą akimirką durys atsidarė.

– Apie tai pasikalbėsite su juo.

*

– Jei įskaičiuosime Stefaną Vyką, dingusį 2012 metais, dabar turime šešis kūnus, – tarė Leifas Bergenas, vėliau visiems susėdus Karlstado policijos komisariato pasitarimų kambaryje. Jis parodė į žemėlapį, kur buvo pažymėtos kūnų radimo vietos. Šalimais lapas su visų žinomų aukų nuotraukomis ir duomenimis. Maja pastebėjo, kad jam po smakru kabo vieni iš jo madingųjų akinių. Raudonieji.

– Taigi visi pateko čia per pastaruosius dvylika metų, – kalbėjo jis toliau. – Tina Gabrielson, pragulėjusi pelkėje ilgiausiai, dingo 2004 metais. Visų kūnų galvose panašios žaizdos po žiauraus smūgio buku daiktu, kūnai perverti kuolais, o kišenėse daugybė švediškų monetų viename ar keliuose maišeliuose. Daugiausia dešimties kronų. Beveik išskirtinių. Visi dingę kovo arba spalio mėnesiais, kaip matote, kas keleri metai po nužudytą žmogų. Kodėl – dar nežinome.

– Tai patvirtina prielaidą, kad Johanesas Ajebas turėjo būti kita auka, – pasakė Maja. – Paskutinė auka dingusi prieš dvejus metus. Karlas Felenas.

– Žinoma, tai turime galvoje, – tarė Leifas.

Atradus kūnus, Maja dirbo daugiau nei šešiolika valandų per savaitę, nors iš pradžių manyta, jog ji dirbs gerokai mažiau. Ji stengėsi stebėti kuo daugiau kasinėjimų, o ir likusį laiką leido lauke. Dabar sėdėjo ir klausėsi kartu su tuzinu kitų policininkų.

– O kaip sekėsi su sargu? – paklausė kažkas iš tyrėjų.

– Kaip tik tai ir ketinu papasakoti, – tarė Leifas. – Atlikome kratą Alekso Hagmano name. Paėmėme įrankius, drabužius, batus, viską, kur gali būti likę kokių nors aukų pėdsakų. Pats Aleksas nusprendė tylėti, taigi kol kas nieko negalime iš jo išpešti.

Maja buvo pavargusi. Akys merkėsi, galvoje tikra sumaištis. Išsiblaškiusi popieriaus lape piešė Mosmarkeną, pažymėjo tris gyvenamas vietas, kurias geriausiai žinojo: Jorano namą, dvarą ir Larsonų ūkį. Nubrėžė liniją nuo vienos vietos iki kitos. Visos nusikaltimo vietos buvo šalia kelio, tik dvi atokiau. Lyg praktiškumo sumetimais nenorėta toli nešti kūnų.

Ji žiūrėjo į trikampį iš linijų ir pastebėjo, kad visi kūnai pakasti jo viduje.

Lyg Bermudų trikampis, pamanė.

– Jei grįšime prie aukų, kaip minėjau, – kalbėjo Leifas. – Taigi kas porą metų. Pirmiausia 2004-ieji. Jeigu pažiūrėsime dvejus metus atgal – kas bus? Taip, 2002-ieji. O kas prisimena 2002 metų įvykius? – jis patylėjo. – Dvi nelaimės Mosmarkene, bet tada rasta ir...

– Bruknyno mergaitė, – tarė vienas policininkas.

– Tiksliai, – Leifas kalbėjo toliau. – Geležies amžiuje paaukotas žmogus, persmeigtas kuolu. Vadinasi, tai ne kokia nors įžūli spėlionė, kad mūsų pelkėje rasti kūnai susiję su Bruknyno mergaite. Gal keistas pamėgdžiojimas, pakaruokliškas humoras, o gal ir kas nors kita. Žinoma, dar gali paaiškėti, jog aukos tarpusavyje susijusios, gal jos visos yra vienos sektos narės ar dar velniažin kas, bet gali būti ir taip, jog tikslas kur kas prasmingesnis ir aukos pasirinktos atsitiktinai, svarbu gali būti bet kas.

Jis palinko ir pasklaistė popierius.

– Be to, kaip jau dauguma girdėjote, teismo medicinos gydytojas aptiko narkotikų Karlo Feleno kūne. Leidžiamų į raumenis ir vartojamų per užpuolimą, vadinasi, galima šiek tiek nuspėti nusikaltėlio elgseną.

– Bet tada kuo čia dėtas Aleksas Hagmanas? – paklausė vienas iš policininkų.

– Tai labai svarbu – tiek motyvas, tiek veikimo būdas visai nesusiję su Aleksu. Jis truputį kuoktelėjęs, ir toks elgesys, ką kol kas žinome, visiškai jam nebūdingas.

Leifas pasikalbėjo su dvaro savininke – ta buvo priblokšta ir sujaudinta kaltinimų. Mosmarkeno dvarui tai nebuvo gera reklama, ir ji ryžtingai tvirtino esanti visiškai tikra, kad Aleksas nekaltas.

– Dievaži, jis ne žudikas, – pareiškė Agneta. – Šioje žemėje nėra mielesnio žmogaus, jis gyvas gerumas. Ir kantrus. Darbštus. Keletą metų man dirba, tad galiu pripažinti, jog jį pažįstu.

Maja irgi klausėsi Leifo pokalbio su Agneta. Matė, kaip giriant Aleksą Agnetos veidu šmėstelėjo šešėlis *abejonės*. Menkutis netikrumo lašelis tikrumo jūroje.

O gal vis dėlto žudikas jis?

Žinoma, Aleksas visai ne šaltakraujiško žudiko prototipas. Tačiau vadinti jį *gyvu gerumu* vargu ar yra pagrindo.

Augdamas dėl blogo elgesio jis pakeitė kelias mokyklas, mat nesugebėjo sėdėti mokyklos suole ar išklausyti pastabų. Jo protinis išsivystymas niekuomet nebuvo ištirtas, nes jis ir jo šeima visokiais būdais tam priešinosi.

Jis nurimo tik po devintos klasės, nes ėmė dirbti miško kirtėju ir kiekvieną dieną galėjo leisti gryname ore, pavargti fiziškai. Mama mirė anksti, o tėvas, Aleksui pradėjus dirbti dvare, netrukus išvyko. Draugų Aleksas neturėjo. Jam labiausiai patiko būti vienam su gamta ir gyvūnais – jie vieninteliai, išskyrus darbą, jį domino.

Medicinos kortelėje buvo parašyta, jog jam patinka ieškoti vienodų dalykų ir pačiam juos kurti, ir tai Agneta galėjo patvirtinti. Sykį jis aptiko, kad tvora trijose skirtingose vietose išlaužta. Tuomet jis padarė dar dvi skyles, tikriausiai todėl, kad jo galvoje susikurtas vaizdas šitaip atrodė geriau.

– Tada daviau jam trupučiuką pylos, – pasakojo Agneta vos šypsodamasi, – ir paaiškinau, kad, jei norės čia dirbti, tvorą turės *taisyti*, ne laužyti.

Policijos komisariato pasitarimų kambarys pernelyg prišilo, ir vienas policininkas atsistojęs atidarė langą.

– Aleksas yra mūsų įtariamasis? – paklausė vienas iš tyrėjų.

Leifas linktelėjo galvą ir persibraukė rankomis pavargusį veidą.

– Aišku, ir toliau, kaip paprastai, privalu paisyti kvailų prisipažinimų, be to, tikrinsime žmones, gyvenančius šiose apylinkėse ar pastaraisiais metais kaip nors keistai besielgiančius. Bet dabar visą dėmesį sutelkime į Aleksą Hagmaną, jis tikrai turi mums labai daug ką paaiškinti.

– O kokia Johaneso Ajebo būklė? – paklausė vienas policininkų.

– Esame beveik tikri, jog Johanesas netrukus atsipeikės, deja, gydytojai nelabai žino, kada tai nutiks. Gausime tiesiog palaukti.

Tą pat akimirką suskambėjo mobilusis Leifo telefonas.

– Klausinėsime visų, – pasakė kitiems prieš atsiliepdamas Leifas. – Kaip tik šito ir laukiame, informacijos apie pėdsakus, kuriuos aptikome Alekso Hagmano dirbtuvėje.

Susirinkusieji nutilo ir kuo atidžiausiai stebėjo menkiausią judesį Leifo veide.

– Gerai, ačiū. Žinau, – galop tarė jis ir baigė pokalbį.

Paskui apžvelgė visus kambaryje, o iš jo veido buvo matyti, kad jis labiau susirūpinęs negu patenkintas.

– Žiūrėk tu man. Tinklas užsiveržė. Pataikėme kaip pirštu į akį. Ant vieno iš Alekso kastuvų rasta Johaneso DNR.

Natali negalėjo užmigti. Vėjas kaukė kamine, šakos daužėsi į langą, aplinkui gūrinėjo tamsa. Kaip jai elgtis, kai aplinkui dedasi tokie dalykai?

Visi tie negyvėliai.

Tai, kas iškilo į paviršių.

Dusyk ji buvo komisariate apklausai. Kaip jie sakė, kad daugiau sužinotų apie jos darbą ir tai, ką ji pastebėjo vykstant dvare ir pelkėje.

Vis klausė ir klausė, kaip nutiko, kad ji rado Johanesą. Kaip aptiko duobę, kuri paskui dingo.

Jie klausinėjo, kaip ji susijusi su šia vietove, ką čia veikia. Ji neketino nieko slėpti, tad papasakojo viską apie tėvus, tai, ką jie jau žinojo, – apie vaikystę Mosmarkene. Natali jau ėmė apsiprasti, kad kalba apie tai, apie ką anksčiau niekaip neįstengė kalbėti.

Jie klausinėjo apie sargą. Aleksą. Ką Natali apie jį mano, ar jis kaip nors patraukė jos dėmesį.

– Ką jūs turite galvoje? – paklausė ji.

– Juk žinai... ar jis keistai elgiasi.

– Na, jis šiek tiek kitoks. Juk dabar patys žinote?

Sykį jis atnešė jai truputį malkų, papasakojo. Kitąkart pataisė lango kabliuką. Nekalbus, bet paslaugus. Ar tai jau keistumas?

Policininkai žiūrėjo į ją tiek gailėdami, tiek nepasitikėdami. Ji pajuto, jog kaip tik todėl pasidarė be jokio reikalo įteikli ir įsileido pasakoti, kaip Aleksas remontavo jos durų spyną, kaip tada truputį išsigando ir pagalvojo, kad jis iš tiesų gal visai aiškaus proto. Kad tik apsimetinėja.

– Ar jis galėtų būti kaip nors susijęs... jūs taip manote? – paklausė Natali.

– Kol kas mes nieko nemanome. Mes tiriame, – atsakė policijos inspektorius.

Galop ji papasakojo, ką mačiusi ir girdėjusi, kai išskubėjo į pelkę ieškoti Johaneso. Sutemus ir per rūką, viską apgaubusį po audros, ji tarsi pastebėjo neryškius šešėlius, na, jų galėjo būti, kaip dabar galvoja. Bet sunku pasakyti, tamsoje jai akyse tarỹtum mirguliavo, gal tai buvo tik regėjimo apgaulė. Nors, žinoma, girdėjo ir garsų. Garsų? Taip, jaudulio pilnų šnabždesių ir žingsnių, kurie paskui nutolo.

Policininkai tylėjo, bet Natali suprato, ką jie galvoja: ir tą sakai tiktai *dabar?*

Viskas prasidėjo nuo pažinties su Johanesu, dabar, gulint lovoje, tokios mintys sukosi galvoje. Jeigu nebūtų jo ieškojusi, jei būtų leidusi jam nuskęsti. Mintys, aštrios lyg peilio pjūviai, stingdančios kūną.

Viskas būtų likę paslėpta.

Kaip ji gali šitaip galvoti?

Natali sukaupė jėgas ir atsikėlė. Apsivilko chalatą, apsiavė guminius batus, pasiėmė žibintuvėlį ir išėjo į naktį apsižvalgyti.

Debesys skriejo dangumi.

Ant kalvos, dvare, nė žiburėlio, vilko valanda.

Ji skubiai grįžo į trobelę, užsirakino. Priėjo prie lovos ir kaip tik ketino gultis. Tada įžiūrėjo tamsoje žmogystą, visai miško pakrašty.

Natali užgesino lempą ir atsargiai prislinko prie lango. Tik už kokių dešimties metrų nuo trobelės stovėjo vyriškis tamsiais drabužiais, įsistebeilijęs tiesiai į namą.

Ji neįžiūrėjo, kas jis toks.

Gustavas?

Bet kaip jis galėjo būti čia tokiu metu? O gal tenai koks nors svečias, naktį iš dvaro išėjęs pasivaikščioti?

Ji kruopščiai uždengė apklotu ir paklode visus tris kambarėlio langus. Pati atsistojo kambarėlio vidury ir viską atidžiai apžiūrėjo, ieškojo bent plyšelio, nieko neaptiko. Paskui pasiėmė mobilųjį telefoną ir atsigulė į lovą. Pamąstė, ar turi kokį nors draugą, kam galėtų paskambinti, ką nors kitoje laiko zonoje, kad pasijaustų ne taip blogai.

Ryšys buvo prastas, taigi nusprendė niekam neskambinti. Padėjo galvą ant pagalvės ir užsimerkė.

Girdėjo tik savo pačios kvėpavimą, negilų ir trūksmingą. Po ilgoko laiko atsipalaidavo ir nugrimzdo į kietą miegą be jokių sapnų.

Maja anksti nuvažiavo į policijos komisariatą fotografuoti pėdsakų.

Svarbiausi pėdsakai ant Alekso Hagmano kastuvo – Johaneso Ajebo DNR – ir keli pirštų atspaudai buvo apsaugoti bei nudažyti fluorescencinėmis spalvomis. Aleksas Hagmanas suimtas, jo būstas uždarytas, kad ekspertai galėtų atlikti dar daugiau tyrimų.

Maja pasidėjo kastuvą ant studijos stalo ir pasižiūrėjo pro filtrą, išryškinantį fluorescencinius atspaudus.

Kastuvas regėjosi bemaž naujas, rankena ir pati geležtė nerūdijančio metalo. Ji visaip sukiojo kastuvą, reikiamai atremdavo, kad kuo mažiau blizgėtų ir atspaudai būtų ryškesni.

Po kiek laiko Maja padarė tris išlikusių pirštų atspaudų nuotraukas. Nusiuntė jas į skaitmeninį archyvą, kad bylos tyrimo vadovas galėtų rasti.

Jai patiko triūsti senoje darbo vietoje. Žinoma, čia buvo daug kas pasikeitę – visi kabinetai suremontuoti, technika atnaujinta, bet apskritai ji jautėsi kaip anuomet.

– Vis dėlto čia kažko trūksta, – pasakė Leifas, vakare apsilankęs pas Mają. – Be pasakojimų apie Alekso žiaurumą mokykliniais metais, iš viso, ką radome, labiausiai nustebino kukli, žiūrint nūdienos akimis, pornografinė nuotrauka jo kompiuteryje. Nuoga moteris paplūdimyje, gerianti iš to sumauto kokoso riešuto.

Maja išreikalavo, kad bent šį kartą jis anksti mestų darbą, eitų pas ją į namus ir pavalgytų. Iš pradžių Leifas priešinosi. Sakė, kad jei būtų laisvas, pabendrautų su žmona, kurios beveik nematė užvirus visai šiai košei, tada Maja paprasčiausiai paskambino ir pasikvietė Brigitą. Jeigu pernelyg susivėlins, abu galės miegoti svečių kambaryje.

Dabar visi sėdėjo ant sofų Majos svetainėje, gurkšnojo kavą su konjaku. Ir niekaip negalėjo pamiršti darbo.

– Kad ir ką radome, niekas negalėtų paaiškinti, kodėl Aleksas žudė, – kalbėjo toliau Leifas, tuo tarpu jo žmona vartė vieną iš Majos nuotraukų albumų.

– Agneta teigia, jog Aleksas, kad ir ką matytų ar veiktų, visur ieško pasikartojimų, – tarė Maja. – Paukščių, kurie pasirodo skirtingose vietose tuo pačiu metų laiku, kitokių gyvūnų migracijos pavyzdžių...

– Taip, žinau, – sutiko Leifas. – Bet kaip tai susiję su aukomis pelkėje?

– Visos aukos juk paskandintos ir vienodai persmeigtos kuolu žemėje, – dėstė Maja. – Manau, čia ir yra atsakymas į klausimą kodėl: Aleksas kuria pavyzdžius.

– Labai jau toli šaukia, – pro dantis iškošė Leifas ir siektelėjo konjako taurelės.

– Žinau, – atsiduso Maja. – Gal yra požymių, rodančių Alekso... susidomėjimą mokslu, ypač istorija? – paklausė ji pastebėjusi ugnies atspindį Leifo akyse.

– Ne, – atsakė jis, – kaip tik nieko tokio ir neradome. O pats Aleksas vis dar nieko nekalba.

– Juk neatsitiktinai žmonės paaukoti radus Bruknyno mergaitę, be to, bene tiksliai dvejų metų intervalu. Tikriausiai čia yra koks nors ryšys.

– Žinoma, bet svarbu, ar tai kaip nors susiję su Aleksu, ar jo domėjimasis pasikartojančiais pavyzdžiais vis dėlto... Juk jis, kai visa tai prasidėjo, čia net negyveno? – suabejojo Leifas.

– Taaip, aš irgi tuo netikiu, – pritarė Maja, – kad žudikas dėl pramogos mėgdžioja Bruknyno mergaitę ar kuria kokius nors pasikartojančius *pavyzdžius*. Bet aišku, jog tai savotiškos apeigos. Juk aukojimas tikrai ypatingas veiksmas.

– Jei manęs klausi, visiškai pasenęs, – pasakė Leifas.

– Taip, bet dažniausiai tada svarbu išlaikyti ryšį, bendrauti su nematomomis jėgomis. Gal kaip tik tą ir daro mūsų žudikas – arba mano darantis. Kad gautų ko nori ar išvengtų to, ko nenori. Visiškai sutinku su tavimi, kad tai anaiptol nesiderina su mūsų žiniomis apie Aleksą Hagmaną. Niekaip neįsivaizduoju jo šitaip besielgiančio.

– Taip, – pritarė Leifas, – bet, po perkūnėliais, jis juk tiksliai pažymėjo žemėlapyje vietas, kur buvo pakasti žmonės.

– Taigi, – sutiko Maja. – Bet gal jis tik atrado kuolus ir pasižymėjo juos dėl tos pačios priežasties kaip ir paukščių rūšis. Gal tai jam tiesiog orientyrai.

Valandėlę abu sėdėjo tylomis. Brigita pakėlė akis nuo nuotraukų albumo.

– Ar patys girdite, ką šnekat?

– Ką šnekam? – paklausė Leifas.

– Bendrauti su *nematomomis* jėgomis, – pakartojo ji.

Maja nusijuokė.

Tada Leifas beviltiškai palingavo galvą.

– Žinai, – pasakė įsistebeilijęs priešais save.

– Kas yra?

– Jaučiu, kad... galiu bet ko griebtis, tik nebežinau kur link sukti. Tačiau šitaip susiklosčius padėčiai, jaučiu, nebesusidoroju.

Esu paprasčiausiai pernelyg pavargęs. Jokių minčių. Noriu kapstytis sode ar ką kita veikti, velniai griebtų. Žaisti golfą.

– Nesi žaidęs golfo, – tarė Brigita, – o sodui dabar poilsis. Juk ruduo.

– Žaisti su vaikaičiais ar užsiimti bet kuo.

– Leifi, juk mudu neturime vaikaičių.

Jis pasukiojo konjako taurelę ir pakėlė prie lūpų.

– Bet kokiu atveju netrukus aš išeinu poilsio, – tarė jis ir pasisuko į Mają.

– Klaikus triukšmas kilęs. Tiek to, bet bylai išaiškinti mes turime dvejus metus, ar ne? – tarė Maja, pasilenkė per ranktūrį ir susidaužė su juo taurele. – Dar dveji metai, vis dėlto tai ilgas laiko tarpas.

Manas Rėjus užlipo ir susiraitė Majai ant kelių. Visas katiniškas jo kūnas mėgavosi, kilo ir leidosi sulig murkimu.

– Visi faktai rodo, kad tai Aleksas Hagmanas, tik nėra motyvo. Ir vis dėlto panašu, kad sulaikėme ne tą žmogų, – liūdnai tarė Leifas.

– Bet akimirką duokim Aleksui ramybę, – pasiūlė Maja, – ir sutelkime dėmesį į įvykius pelkėje prieš visas tas žudynes. Lygiai dveji metai iki jų rasta Bruknyno mergaitė. Tą pačią vasarą mirė Treisė Larson, tragedija Nordstriomų šeimoje.

Maja glostė katiną įsmeigusi akis į ugnį.

– Galybė klaustukų. Kodėl *Treisė* Larson nužengė tiesiai į pelkę? O Natali tėvai, kodėl tėtis Jonas nužudė žmoną, o paskui nusižudė pats? Ir paliko gyvą dukterį? Aš manau... – ji ir toliau stebėjo, kaip plaikstosi liepsnos. – Aš manau, atsakymo turime ieškoti čia.

Blausi spalio mėnesio šviesa gobė kapines. Prie didelio šeimos kapo ant atsinešto suolelio sėdėjo pagyvenusi moteris, tolėliau žvyruotu takeliu trypčiojo du vaikai. Apskritai kapinės plytėjo tuščios.

Natali pasižiūrėjo į planą, kurį jai davė paslaugus vyriškis pastorijoje.

Štai ten. Jis turėjo būti tenai, jos tėvų kapas. Kojos apsunko, kūną ėmė pilti šaltas prakaitas.

Tada ji pamatė kapą.

Užrašą *Nordstriomai*, iškaltą akmenyje.

Ji taip seniai nebeturėjo šios pavardės, iškart pakeitė, pasitrumpino pagal Harietą ir Larsą Striomus. Lyg atsiribodama, atsitolindama. Užtat liko kita simbolika; simbolika to, kaip viena jos dalis buvo ištrinta, užtušuota. Pabėgo, perimta nebylios baimės, iš gėdos, dėl kurios pati buvo visiškai nekalta.

Kapo akmuo buvo nedidelis, kuklus, be jokių puošmenų. Pavardė ir metai, nieko daugiau. Kažkas buvo papuošęs jį žibintu ir keliomis šermukšnio šakelėmis vazelėje, įdomu kas; gal kuris nors jos dėdė. Seneliai buvo mirę, o tetos, kurios mėgino palaikyti su ja ryšius, persikėlusios į Vesterboteną.

Teta Eva buvo vieniša ir norėjo, kad Natali gyventų pas ją Omole, bet Natali atsisakė. Mat buvo vienintelis kelias. Ji norėjo pabėgti nuo ankstesnio gyvenimo, nuo mokyklos, nuo Omolo,

kiek įmanoma toliau nuo Mosmarkeno. Dabar ją persmelkė gailestis, kad anuomet buvo tokia kategoriška ir ryžtinga.

Ji pritūpė ir pamėgino prisiminti, kaip reikia elgtis prie kapo. Ką galvoti, kaip galvoti. Koks apskritai viso šito tikslas.

– Labas, – sukuždėjo ji.

Neramiai apsižvalgė, bet netoliese nė gyvos dvasios.

– Čia aš.

Šių trumpų žodžių poveikis pribloškė, jos viduje sukilo jausmai, supurtė visą kūną lyg vėtra ir sutraukė lyg koks nedidelis mėšlungis.

Išriedėjo ašara. Vienintelė. Pagavo ją piršto galu ir apžiūrėjo lyg itin vertingą radinį.

Paskui vėl pažvelgė į kapą.

– Tai buvo... neapsakomai seniai. Kai matėmės.

Tyla.

– Mama. Tėti. Po velnių, kas atsitiko?

Ir vėl tyla.

– Man jūsų trūksta.

Ir tada jos kūnas atsipalaidavo, ašaros pasiliejo kaip liūtis. Ji pasiklojo striukę ir atsisėdo.

Po pusvalandžio ji vis dar sėdėjo prie kapo. Vėjas sausai nudžiovino veidą. Jos žvilgsnis nukeliavo toliau ir kliudė kitą akmenį, prie pat atminimų giraitės.

Ant jo iškalta *Treisė Larson* ir metai. Kiek akys matė, gražiau papuošto kapo nebuvo. Natali atsistojo, pasirąžė ir atsisėdo ant suolo prie žvyruoto tako. Iš tenai žiūrėjo į abu kapus ir mąstė, kaip seniai mėgino apsisaugoti nuo viso šito. Nuo šios tikrovės. Kaip bijojo visus tuos daugybę metų. Ir kaip puiku galų gale liautis kovojus. Galų gale matyti tikrovę tašytam ir iškaltam akmeny. Jokio pavojaus.

Nėra didesnio pavojaus už bėgimą.

Tada takeliu ėmė artėti vyriškis. Natali jį pažino. Tebebuvo panašus, kad ir kaip keista, – išpuoselėta barzda ir tvirtai suręstas kūnas. Galybė metų sunkaus darbo, daugiausia veltui, taip paveikė.

Jis priėjo prie Treisės kapo ir valandėlę stovėjo. Patvarkė puošmenas, kažką pasodino. Paskui atsargiai atsisuko ir pasižiūrėjo į ją.

– Labas, Pederi, – tarė ji. – Daug laiko praėjo. Ar mane prisimeni?

Jos balsas suskambėjo. Aiškiai.

Jis atsitiesė ir prisiartino, pasilenkė, kad geriau matytų.

– Čia tu, Natali?

– Taip.

– Tai lyg... Girdėjau, kad tu mūsų apylinkėse. Antraip tikriausiai nebūčiau atpažinęs.

– Suprantu. Daug metų praėjo.

Kad ir kaip keista, buvo lengva kalbėtis su Pederiu. Atrodė, jam būtina kam nors išlieti širdį, o ji pasitaikė po ranka.

Juodu kalbėjosi apie visus tuos siaubus, apie visus rastus kūnus, kaip tai neįtikima. Paskui kalba nukrypo į Juliją, į tai, kaip ji dabar gyvena.

– Ji tikrai apsidžiaugs, jei duosi kokią žinią, – pasakė jis.

Natali apstulbo – Pederis šypso. Prisiminė, kaip vaikystėje manė, kad jis retai juokiasi. Šypsena dabar pakeitė jį visą, atvėrė senstantį veidą ir išlygino raukšles.

– Ji tikrai labai apsidžiaugs, – pakartojo jis. – Juk buvote tokios geros draugės.

Paskui ji pasiryžo paklausti atvirai. Tai jai toptelėjo staiga – negali nepaklausti jam esant šalia.

– Pederi, – ištarė plonu balsu, – gal truputį papasakotum apie mano tėvus? Kodėl tėtis padarė tą, ką padarė.

Jis pasižiūrėjo į ją, veide išryškėjo užuojauta.

– Suprantu, kad žinoti visos tiesos tu negali, – kalbėjo ji toliau, – bet man daug reikštų, jei galėčiau bent už ko nusitverti. Aš jų beveik neprisimenu...

– Taip artimai pažįstami nebuvome, – ėmė pasakoti Pederis. – Maniau, iš pažiūros jie tarytum gerai sutarė, tavo tėvai, na, žinoma, jie tikrai pykdavosi ir panašiai, bet kas nesibara? – jis ranka pasiglostė barzdą. – Mes apie tai daug kalbėjomės, aš ir Ivona.

– Tą vakarą, kai tai nutiko, jūs matėtės? – paklausė Natali.

– Jūsų namuose buvo susitikimas, – atsakė jis ir linktelėjo galvą.

– Tada jie susiginčijo?

– Tai jau taip seniai buvo, Natali. Ir dar kiek velniavos dėjosi tą vasarą, – jis atsistojo. – Ką gi, man metas važiuoti atgal. Bet pažadėk aplankyti Juliją. Ir užsuk kada nors pas mus. Ar gyveni Geteborge?

– Taip, bet dabar kaip tik apsistojau dvare.

– Gerai, tada gal ryt pasimatysime. Agneta pakvietė į naujos kaimo bendruomenės susirinkimą. Pirmąjį per keturiolika metų.

– Sveika! – atidaręs duris Joranas ryšėjo prijuostę, o rankose laikė puodkėlę. – Eikš vidun. Smagu vėl tave matyti!

– Malonu, kad vėl galiu apsilankyti, – atsakė Maja.

Ji nusirengė ir nusekė jam pridurmui į virtuvę. Kvepėjo česnakais ir žolelėmis.

Tai buvo jo sumanymas. Paskambino po pietų ir pakvietė vakarienės. Maja spėjo jį puoselėjant slaptą motyvą ar reikalą: išpešti bent kiek neskelbiamų žinių apie bylos tyrimą. Po ano jų susitikimo ir pati vis labiau domėjosi Joranu, ne tik todėl, kad atvedė ją tiesiai pas Aleksą Hagmaną, bet ir jo mokslais, žiniomis apie pelkę. Pakviesta sutiko nė nesvarsčiusi, nors kaip tik tuo metu pas ją svečiavosi Oskaras.

Tad Oskaras nuvežė ją į Mosmarkeną ir išsodino prie Jorano sklypo.

Skambink, kai norėsi, kad parsivežčiau.

Žinoma.

Dabar Maja stovėjo Jorano virtuvėje ir matė jį keliant dvi taures vyno.

– O gal... tu nori?

– Mielai išgersiu. Vėliau mane paims.

– Ar automobilyje buvo tavo vyras?

Ji prajuko.

– Taip, galima ir taip sakyti.

Ji gurkštelėjo vyno ir atsirėmė į durų staktą.

– O tu, čia tu gyveni vienas?

– Taip. Gyvenu vienas nuo tada, kai dingo žmona, – atsakė. – Bet tu ištekėjusi?

Maja nusijuokė.

– Ne, jis ne mano vyras, aš pajuokavau. Iš tikrųjų tai esu viena. O dabar dar yra ir katinas.

– Tada kas tave atvežė? – paklausė jis.

– Na, tu... – tarė ji, nuėjo į svetainę ir apsidairė. – Vyriškis, vardu Oskaras. Padėjėjas.

Jos akys nukrypo į sienas. Bandė aprėpti viską, ko nesuskubo anąkart. Jai buvo smagu šiame kambaryje su knygomis apie vaiduoklius nukrautomis sienomis. Juto ramų intelektualizuotą Jorano pamišimą.

Maja gurkštelėjo vyno. Ant lentynos prie židinio pamatė du didžiulius stiklinius indus. Priėjo arčiau ir pasižiūrėjo į etiketes. Jose buvo parašyta „2015 metų birželio 22 diena“ ir „2016 metų vasario 2 diena“.

– O kas čia? – paklausė.

– Čia... – Joranas įkišo galvą į kambarį, kad pasižiūrėtų, ką ji turi galvoje. – Čia tik mėginiai iš pelkės. Paprastai bandau namo parsinešti truputį medžiagos, jei tenai susiduriu su kuo nors vertu dėmesio.

– Su kuo nors vertu dėmesio?

– Jeigu pajuntu, jog kas nors yra šalia, ar pamatau tuos miglos sluoksnius, apie kuriuos pasakojau. Tada į tam tikrą mėginių maišelį įleidžiu kiek oro, o paskui pabandau išleisti tą orą į vieną iš šių stiklainių.

Jis kalbėjo balsiai, kad būtų girdimas iš virtuvės.

– Taigi čia... oras?

Joranas atėjo nešinas moliniu puodu, kurį pastatė ant valgomojo stalo.

– Na, taip. Tikriausiai tik oras. Turbūt. Jie jau stovi seniai ir... taip. Nieko neatsitiko.

Gana, pamanė Maja. Apskritai bet kokios Jorano kalbos nieko vertos, taigi prasta mintis ką nors iš jo išpešti. Reikėjo tiesiog plaukti pasroviui. Ir apskritai visa tai atpalaidavo. Visiška priešingybė tam, ką kartais jauti, kai žmonės iš tikrųjų vaizduojasi vadinamuosius tikrus reiškinius. Požiūrius, kuriuos jie kartais gina taip, lyg nuo to priklausytų gyvens ar mirs.

Tokių ginčų ji girdėdavo dažnai. Kai kada atsiprašydavo ir tiesiog išeidavo iš kambario. Ir ne todėl, kad parodytų savo nuomonę, tai buvo grynai fizinė reakcija. Jai pristigdavo oro.

– Prašom! Viščiuko troškinys, – pranešė Joranas. – Tikiuosi, gardus.

– Jeigu jis bus bent pusiau toks gardus kiek kvapnus, tu genijus.

Ji atsisėdo ir įsidėjo troškinio. Paragavo. Užsimerkė.

– Genijus.

– Neperlenkime lazdos. Beje, tiesa, tu ne pirmoji, kuri giria mano kulinarinius sugebėjimus.

Jis įsidėjo valgio ir atsilošė.

– O kaip sekasi nuotraukų projektas?

– Gerai. Bus paroda. Ne kokia nors didelė, šiaip, pramogai. Net jeigu tema ir rimta.

– Mat kaip? Netgi? Asmeninė paroda? Taip tu reiškiesi... kaip menininkė?

Jis nežinojo, kas ji. Majai nusmelkė krūtinę. Visi tie reportažai vietiniuose laikraščiuose apie ją, visos spausdintos nuotraukos – toks žmogus kaip Joranas turėjo žinoti, kas ji tokia.

Jis nusišypsojo.

– Pajuokavau. Skaičiau apie tave. Argi anąsyk nesakiau? Apie tave laikraščiai rašė savaitę po savaitės. Net tada, kai dar nebuvai atsikrausčiusi.

– Žinau. Daugiausia todėl, kad tada rengiau tą nuogų vaikų nuotraukų parodą. Apie ją buvo baisybė diskusijų.

– Bet dabar tu gyveni Fengerskuge?

– Visai neseniai nusipirkau tenai namą.

– Ta meno mokykla šiai vietovei padarė daug gero.

– Iš tikrųjų.

– Ar meno mokyklos, gal taip sakysime. Dabar jos dvi.

– Tiksliai. Beje, vynas geras, – pagyrė Maja ir pažiūrėjo butelio etiketę. – Itališkas?

Joranas linktelėjo galvą.

– Vajetau, taip, – ištarė paskui ir giliai atsiduso.

Ir tada abu ėmė kalbėti apie visus tuos įvykius.

Po keturių valandų juodu persikėlė į sofų kampą svetainėje, paskui ištuštino dar butelį itališko vyno. Tada Maja prisiminė, kad Oskaras jai nedavė jokios žinios.

– Netrukus dvylika. Manęs juk turėjo atvažiuoti.

Nuėjusi pasižiūrėjo į mobilųjį telefoną, gulėjusį rankinėje prieškambaryje.

– Kažkas manęs ieškojo, – tarė nutaisiusi kiek kaltą veidą. – Kažkas nori gultis.

– O tu negali grįžti taksi? Ar miegoti čia. Galima ir tai padaryti.

– Tikrai? O čia nebus baisu?

– Kaip tik dabar viskas atrodo ramu, – nusijuokė Joranas. – Taip galėtume dar valandėlę pasikalbėti. Manau, pokalbis dar nebaigtas.

Ji pasiuntė Oskarui žinutę ir viską paaiškino. Abu dar išgėrė. Juokėsi, kvailiojo, ir pamažėle kalba nukrypo į esė knygą, kurią skaitė Joranas, *Kaip bendrauti su vaiduokliu*. Joje buvo rašoma apie vaiduoklį, kuris sukiojosi po kalbų, literatūros, mokslo bei politikos pasaulius ir buvo linksmai aprašomas žmogaus tuo pačiu vardu, kaip ir jis. Joranas Dalbergas.

– Čia tavo knyga?

– Taip, knyga mano, – nusijuokė jis, – bet ne aš ją parašiau.

– Tikrai?

– Visiškai. Joje daugiau negu šimtas trumpų pasakojimų, kai kurie išskirtiniai. Jei atvirai, prisipažinsiu, – turbūt iš šios knygos pasisėmiau daugiausia žinių, kurias dabar laikau svarbiomis vaiduoklių būdui.

– Ar joje parašyta, kaip apsisaugoti, kad vaiduokliai nepakenktų fiziškai?

– Na, turbūt yra ir kitų knygų, kur patariama geriau, bet apskritai ši knyga gana išsami.

Savo ruožtu Maja papasakojo jam apie vieną iš mėgstamiausių savo fotografių Frančeską Vudmen, kurios estetinis jausmas, anot jos, mažų mažiausiai pamėkliškas.

– Tikriausiai todėl ji man ir labiausiai patinka, – pasakė ir mobiliuoju telefonu surado keletą jos nuotraukų. Nespalvotų, inscenizuotų septintojo dešimtmečio nuotraukų, dažniausiai vaizduojančių pačios jaunos menininkės nuogą kūną, pasklindantį ar pranykstantį tarp aplinkos.

– Žiūrėk, – parodė Maja, – ji ne tik valdo padėtį, naudojasi įprastine perspektyva ir fotografuoja pati save. Svarbu, kaip ji tą daro. Rodydama savo kūną tokiu natūraliu be jokių išlygų būdu, ji padaro save nematomą. Kūnas tampa lyg perregimas. Neutralus kanalas, kurį ji pasitelkia kaip tarpininką.

Abu palinko prie ekranėlio ir įniko apžiūrinėti nuotraukas.

– Dauguma aiškina, kad tai savęs naikinimas ir neviltis, kaip jos nuotraukų subjektai išsilieja iš savo pavidalo, iš savo tapatybės, – kalbėjo toliau Maja. – Ir tai visai suprantama, nes ji nusižudė būdama dvidešimt dvejų metų. Nors, manau, nebūtinai vaizduojamas mirties troškimas turi būti destruktyvus.

– Taip? – paklausė Joranas ir atsitiesė.

Maja atsilošė ir valandėlę mąstė.

– Taip, man tai labiau atrodo kaip... paslaptingas namų ilgėjimasis. Kol esame. Mano akiai, jos nuotraukos – žaismingi kūno ir būties sąsajų, formos ir neformos tyrinėjimai.

– Namų ilgėjimasis? – paklausė Joranas. – Kaip tai?

Ji pakėlė vieną iš ant stalo degančių stearino žvakių ir užpūtė.

– Štai tą turėjau galvoje. Ar matai besiraitančius dūmus?

– Taip... – abejodamas atsakė kiek uždelsęs. – Gal ne. Dabar jų nebėra.

– Taigi. Ar atpažįsti save?

Joranas pasižiūrėjo į save nuolankiai šypsodamasis.

– Manau, tu svaičioji.

Maja nuoširdžiai nusikvatojo.

– Kas yra? – paklausė Joranas.

– Nieko, – atsakė ji. – Tik smagu išgirsti tave taip kalbant.

Kai ji pakeitė sėdėseną ir palinko į priekį, odinis krėslas sugurgždėjo.

– Joranai, ar galiu tave kai ko paklausti?

– Žinoma.

– Kai mirė Treisė, gal prisimeni, ar ko nors keista nenutiko tada?

Jis tarytum pasirausė mintyse ir papurtė galvą.

– Nors dabar mano atmintis silpsta, bet... ne. Žiūrint, ką tu turi galvoje.

– O tas bendruomenės suėjimas Natali tėvų name? Tas paskutinis, kaip aš suprantu, – tarė Maja ir išsigando, kad gal neprisimins jo atsakymo. Nuo vyno galva kaip reikiant svaigo.

– Taip, jis buvo paskutinis, – atsiduso Joranas. – Mes nuleidome garą, o paskui visi tik ir norėjo dumti namo.

Jis papasakojo, kad anksčiau bendruomenė susieidavo bent sykį per metus kieno nors namuose aptarti bendrų reikalų. Tada daug kas gyveno aplink pelkę, bet ne visi dalyvaudavo.

Jis buvo atsakingas už du namų ūkius, be Natali šeimos ir tų, kurie dar liko čia gyventi. Teksasas ir Laila tada buvo trisdešimtmečiai ir kiekvienas atitinkamai dar nevaldė savo ūkių, bet jų tėvai paprastai dalyvaudavo.

Vienais metais buvo aptariama, kad reikia naujo vandentiekio vamzdžio upelyje, kitais – apie žieminius kelius. Pastarąjį kartą buvo kilusi mintis pasitarti ir pastatyti naują medžioklės bokštelį. Bet kartu su išgerto alkoholio kiekiu – juo per šiuos susibūrimus kartais net buvo prekiaujama – pokalbis pamažėle nukrypo į visus tuos vasaros įvykius.

– Įsišnekome apie pelkės kūną ir, žinoma, apie tai, kas nutiko Treisei. Viskas taip skausminga, – pasakė Joranas. – Tikriausiai aš labiausiai gniaužiau tai savy. Be to, buvau rimtai įkaušęs.

– Bet juk kilo triukšmas, argi ne?

Maja buvo perskaičiusi policijos raportą apie tą vakarą, kur daugiausia buvo aprašytas girtuokliavimas, o ne teisėtas kaimo bendruomenės susirinkimas.

Joranas sėdėjo tylus. Ji spėjo, kad giliai jo sieloje glūdėjo romus bejėgiškumas.

– Kalbėjome apie įvairius dalykus, bet prisimenu, kad kiti mėgino iš manęs pešti žinių apie vaiduoklius, ko jie galėtų prikrėsti. Ar vaiduokliai galėjo pražudyti Treisę. Aš geriau negu bet kas turėjau žinoti, nes mano žmona irgi dingo, sakė jie.

– Kas taip sakė? Visi?

– Ne. Kai kas iš viso netikėjo mano teorijomis ir pasiuto. Taip, tiesa, mes ginčijomės. Prisimenu, kad taip buvo. O paskui išsiskirstėme.

– Bet ką tiksliai kalbėjai tu?

– Neprisimenu. Kodėl tau rūpi?

– Gal tai svarbu.

– Apgailestauju. Gausi pasiklausti kitų.

– Bet tu pasakojai, kad vaiduoklių yra, argi visai neprisimeni, kas tau pritarė ir ko galop nutarėte imtis?

– Ne, tai jau tikrai neįstrigo atmintyje. Pagalvok, juk praėjo daugybė metų. Tik prisimenu, kaip sakiau, kad nelabai ką gali čia padaryti, tik pasisaugoti. Tikriausiai papasakojau, kaip būtų galima saugotis.

– O vėliau bendruomenės susitikimų nebebuvo?

– Taip, smagu, jog kaip tik apie tai užsiminei. Mat Agneta ryt rengia susitikimą, manau, kad nori visus glaudžiau suburti, kai dedasi tokios baisybės.

– Taip, aš irgi dalyvausiu susirinkime.

– Tu? – paklausė Joranas ir nustebęs pasižiūrėjo į ją.

– Taip, trumpai. Agneta žadėjo, kad galėsiu pafotografuoti dvaro interjerą ir jus visus. Gal tai bus šis tas mano projektui, – pasakė ji. – Bet ką čia dar ketinau... taigi, kaip manai, kas iš tikrųjų atsitiko Natali tėvams?

– Ką manau, kas jiems nutiko? – jis kilstelėjo antakius. – Kur tu lenki?

– Taip, na... kodėl jos tėtis nušovė mamą, o paskui nusižudė pats? Tą pačią naktį, po jūsų susitikimo. Turbūt apie tai mąstei?

Joranas papurtė galvą.

– Galiu pasakyti tik tiek, kad šioje šeimoje buvo problemų, kurios tikriausiai išsisprendė tokiu veiksmu. Kartais Natali

ateidavo pas mane, kai jie ginčydavosi ir nesivaldydami laidydavo gerkles. Dažniausiai jie buvo jai malonūs, bet galėjo susirieti. O išgėręs Jonas tapdavo tūžmingas. Taip... aš nežinau. Kartais paprastų paprasčiausiai atsiveria pragaras.

Jis plačiai nusižiovavo.

– Taip, jau metas senukams miegoti. Paklosiu tau svečių kambaryje.

*

Majai palindus po patalais Jorano svečių kambaryje, suskambėjo jos mobilusis telefonas. Ji žvilgtelėjo į ekranėlį. Pusė dviejų nakties, numeris nežinomas.

– Maja Lindė? Sveika, čia aš, Natali Striom. Biologė. Atleisk, kad skambinu taip klaikiai vėlai, bet ne savo valia. Aš nerimauju dėl vieno dalyko.

– Klok, dėl kokio?

– Aš... aš tik turėjau paklausti, ar tiesa, kad Alekso dirbtuvėje radote kastuvą su Johaneso DNR pėdsakais? Ir kad tai yra didžiausias jo kaltės įrodymas?

– Iš kur tu girdėjai?

– Perskaičiau internete.

Maja tyliai atsiduso.

– Bet kodėl tu klausi?

– Ar pėdsakas raudonas? Na, ryškiai raudonas? Ir beveik visai šviežias?

– Kad ir kaip ten būtų, dėstyk viską, ką manai. Jei pėdsakas ant kastuvo raudonas, – tarė Maja.

– Mat kai turėjau imti pelkėje mėginius, pasiskolinau kastuvą iš Alekso. Tada su manimi buvo Johanesas, aš net manau, kad jis nešė kastuvą!

– Gerai, Natali, – tarė Maja. – Nieko baisaus. Apskritai nieko baisaus, bet gerai, kad papasakojai. Pamėgink dabar užmigti, rytoj tau duos žinią Leifas. Gerai?

– Gerai. Labanakt.

– Labanakt.

Maja surinko žinutę Leifui ir taip perdavė naują informaciją.

Velniai griebtų, pagalvojo paskui bemaž palengvėjusia širdžia. Subyrėjo įkaltis.

Gal Aleksas ir keistuolis, kuris regi pasikartojančius pavyzdžius ir ypatumus gamtoje, bet vargu ar jo mes ieškome.

Nuovargio kaip nebūta. Blaivi gulėjo svečių kambaryje, galvojo apie Aleksą ir Jorano pasakojimą apie bendruomenės susitikimą. Paskui apžiūrėjo aplinkui iškabinėtus paveikslus. Keisti beprasmiški kraštovaizdžių piešiniai. Visai nesusiję su Jorano asmenybe.

Ji užsimanė gerti ir atsikėlė.

Kambario priešais tualetą kampe stovėjo gražus senovinis sekreteras. Pačiame viršuje tarp krūvos popierių Joranas buvo pasidėjęs aplanką su dingusių žmonių tyrinėjimais.

Ji pakėlė aplanką, ketino atversti, bet po juo pamatė nuotrauką. Joje buvo pažįstama moteris.

Tina Gabrielson iš Trolhetano. Dingusi per tarnybinę kelionę Karlstade 2004 metais.

Joranas turėjo nuotraukas visų žmonių, kuriuos įtarė dingusius pelkėje, taigi anoks čia keistumas. Bet šios nuotraukos jis neparodė. Be to, ji skyrėsi nuo kitų, kurios buvo nuotraukų kopijos ar laikraščių iškarpos. Tinos Gabrielson nuotrauka buvo originali, iš Geteborgo fotoateljė. Maja ją apvertė ir perskaitė užrašą.

Ačiū už nuostabią šventę.

Tina

Ji žaibiškai sustingo, tarsi ištikta paralyžiaus. Lyg bet koks judesys dabar būtų pavojingas. Lyg būtų įkritusi į bedugnę, į narvą.

Joranas pažinojo Tiną Gabrielson.

Ji buvo naivi? Joranas tikrai pamišėlis?

Maja skubiai tyliai susirinko daiktus ir nuskubėjo laiptais žemyn. Pernelyg greitai. Užmynė ant rankovės palaidinės, kurią nešėsi glėbyje, ir nusirito laiptais žemyn.

Nusileido laiptų apačioje dunkstelėdama, pakėlė galvą ir įsiklausė.

– Ei? – išgirdo apsnūdusį balsą iš Jorano miegamojo. – Maja, čia tu?

Ji atsikėlė, apsiavė batus, apsivilko striukę ir puolė iš namo laukan. Kieme jai tarsi išgaravo visa energija. *Automobilis.* Ji juk be automobilio.

Tą pat akimirką jai už nugaros priebutyje įsižiebė šviesa.

Kiek pajėgdama greičiau Maja spruko už namo kampo, pasiekė kelią ir pasislėpė už gyvatvorės.

Matė, kaip atsidarė namo durys. Matė virstant Jorano iškvėptą garą.

– Maja, – pašaukė jis į naktį. – Kur tu, Maja?

Visąlaik ji beveik bėgo baimindamasi, kad atvažiuos automobilis, kad ją nutvieks žibintų šviesa. Ir skambino Oskarui.

Jis neatsiliepė. Ji vėl skambino. Ir vėl. Galop išgirdo jo miegūstą balsą.

– Alio?

– Atvažiuok manęs, – ištarė ji. – Dabar.

Natali atėjus į ligoninę, Marija sėdėjo šalia Johaneso lovos. Kažką jam dainavo, daina skambėjo lyg arabų kalba.

– Dainuok toliau, – pasakė Natali jai nutilus.

Bet Marija papurtė galvą ir nusišypsojo.

– Baigiau. Paprastai dainuodavau jam, kai buvo vaikas.

– Puiki daina, – pagyrė Natali sėsdamasi. – Kaip čia sekasi?

– Taip, šis tas nutiko. Jie sugavo įtariamąjį, tikriausiai pamatysime, kas bus toliau.

Natali linktelėjo galvą, negalėjo pasakoti savo vaidmens, susijusio su įkalčiais prieš Aleksą Hagmaną.

– Ir gydytojai pranešė teigiamą žinią, – kalbėjo toliau Marija. – Sako, kad greičiausiai jis netrukus atsipeikės.

– Tikrai? – Natali pajuto, kaip ją užliejo įvairialypių jausmų banga. Pasižiūrėjo į Johanesą, ketino paglostyti jo ant šlaunies gulinčią ranką, bet susilaikė.

– Vadinasi, netrukus jis pabus, – tarė.

Marija nusišypsojo.

– Kad ir kaip ten būtų, yra tą rodančių požymių. Pamatysime, nenoriu pernelyg skubėti. Bet ačiū tau, kad būni čia tiek daug, man tai tikrai svarbu, – pasakė ir prisidėjo ranką prie širdies.

O man svarbu tai, kad galiu čionai lankytis, pamanė Natali, tuo tarpu Marija susirinko daiktus ir išėjo. Ir dar Natali galvojo, kad ji čia tarytum slepiasi, tarytum surado laisvą laiką, erdvę, čia ji niekieno netrukdoma gali aiškintis, kas darosi jos sieloje.

Apsilankymas kapinėse ir susitikimas su Julijos tėčiu ją atgaivino. Ji nebesijautė tokia įsibaiminusi kaip anksčiau.

Ji vėl tenai. Dvylikos metų. Paskutinė vasara. Paskutinė diena.

Besibaigianti vasara užgulė nuvargusią sodo augaliją, jos tėtis po pietų prigulė ant sofos, mama triūsė apačioje. O jai rūpėjo, kodėl Julija neskambina. Julija, kad ir kaip ten būtų, geriausia jos draugė.

Ji nuėjo pas Joraną ir pasižiūrėjo pro virtuvės langą. Kaip paprastai, tenai kažkas jau sėdėjo. Užuolaidos užtrauktos, matyti tik šešėliai. Kažkas, rodės, atidžiai klausėsi, linkčiojo galvą, regis, vis ko nors paklausdavo. Kažkas, kas užsirašinėjo.

Ji nusprendė pavaikščioti po žvyruotą kiemą palei namą ir paieškoti nuorūkų. Už kiekvieną nuorūką tėvai duodavo jai kroną kišenpinigių.

Surinkusi nuorūkų krūvelę ji nusprendė pasitreniruoti rankinio šuoliukus ir įvarčius ant žolės. Per šventes jos turėjo kovoti dėl taurės, Omolo vasaros žaidynių taurės. Būtų mielai keliskart dailiai pataikiusi į vartus. Gal vartuose būtų kas nors, kam ji galėtų padaryti įspūdį.

Ji pasiėmė akmenį, pabėgo, pašoko, metė. Tikrai buvo techniškai įgudusi.

Parėjus namo, netrukus ėmė rinktis svečiai. Agneta ir Gustavas, Ivona ir Pederis. Tuoj atėjo ir Joranas, paskui dar kažkas. Iš pat pradžių visi ėmė linksmintis, buvo patiekta sūrio, keksų ir vyno. Natali gavo maišelį bulvių traškučių neštis į kambarį.

Ji atsisėdo ant lovos ir atsivertė naujausią *Buster** numerį. Įsivaizdavo, kad ji vartininkė ir sugauna visus kamuoliukus. Kad ji didvyrė.

* Sportinis komiksų žurnalas.

Paskui pavargo. Prisnūdo. Miegojo gal porą valandų ar daugiau.

– Bet, mielasis, kad tave kur, atsikvošėk. Kaip gali būti toks velniškai kvailas?

Kažkas rėkavo, regis, įkaušęs. Kilo lalesys.

– Bet juk tai rimtas dalykas, – suriko kažkas kitas. – Paklausykite!

Ji girdėjo, kaip tėtis bando juos nuraminti.

– Gana, metas keliauti namo. Pasikalbėsime apie tai kitąkart.

Po valandėlės Natali nulipo į virtuvę stiklinės vandens. Stalas nukrautas buteliais ir taurėmis. Ji matė kelis svečius besigrumdančius tarp striukių ir batų vestibiulyje, sutiko Jorano žvilgsnį ir nedrąsiai pasisveikino. Paskui smuko atgal į savo kambarį ir palindo po antklode. Girdėjo, kaip išsivaikščiojo svečiai, kaip tėvai užlipo laiptais į miegamąjį.

– Aš vėl užmigau, – šnibždėjo ji Johanesui. – Neilgai miegojau. Paskui išgirdau... – Natali užsidengė ranka burną ir pajuto, jog visa dreba. – Pabudau nuo garso.

Ji atsistojo ir priėjo prie lango. Paskui atsisuko į Johanesą.

– Pabudau ne nuo šūvio... Visąlaik maniau, kad mane pažadino šūvis, bet aš buvau pabudusi anksčiau. Mane... pažadino kitoks garsas. Kažkas atėjo.

Dabar ji pajuto, lyg kažkas kaltų jos galvoje plaktuku.

Trinkt trinkt trinkt.

Trinkt trinkt trinkt.

Kažkas atėjo. Kažkas pabeldė į duris, tik paskui nuaidėjo šūvis.

Aš girdėjau beldimą. Girdėjau balsus.

Natali žiūrėjo į Johanesą.

Paskui išėjo iš kambario, iš ligoninės, nusileido žemyn į gatvę. Sėdo į automobilį ir nuvažiavo atgal į Mosmarkeną.

*

Laukinė vynuogė buvo prakišusi ilgus savo pirštus pro suskilusį stiklą, apklėtusi laukujes duris iš visų pusių, kantriai išsikerojusi per visus tuos daugelį metų.

Namas tarytum jos laukė. Lyg atsikvėpė jai įėjus, įtraukė pro duris. Natali prisiminė, kaip dažnai įsmukdavo vidun šiuo keliu, norėdama likti nepastebėta. Siaurais laipteliais buvo galima užlipti tiesiai į antrą aukštą, kur stovėjo televizorius ir buvo didelis vonios kambarys. Be to, šitaip ji, aplenkdama virtuvę, galėjo patekti į savo kambarį.

Dabar buvo tamsu, atsidavė drėgme ir puvėsiais. Vaizdžiai kalbant, jos praeitis nyko. Keliavo tolyn. Kad ir kur ji gręžiojosi, visur dūlavo neryškūs pavidalai. Didelė indauja vestibiulyje; stalčiai uždari, bet ji žinojo: pačioje apačioje senos telefonų knygos. Dar pirštinės, kepurės, plaukų lako buteliukai ir plaukų želė tūbelės.

Natali pasižiūrėjo į veidrodį, pro visą tą drėgmę ir voratinklius, pro visus įtrūkimus. Išvydo save dvylikos metų. Ji vėl sugrįžo į namą.

Ji vėl namie.

Norėjo prisiminti. Natali visąlaik troško pamiršti, bet dabar norėjo prisiminti. Ta vasara, kai viskas atsitiko, slėpė tiesą. Bet ji žinojo, žinojo, kad kažkur tiesa yra. Dabar tie vaizdai turėjo iškilti į paviršių.

Kavos aparato, automatiškai įsijungiančio septintą valandą, burzgimas, smalkių dvelksmas popietėmis. Visada aplūžęs ventiliatorius.

Viskas liejosi. Sklido į šalis.

Natali vaikštinėjo pasišviesdama mobiliuoju telefonu, iš lauko vidun plūdo automobilio žibintų šviesos. Automobilio variklis dirbo tuščiai, budriai tykojo lyg žvėris.

Koridoriumi ji nuėjo į virtuvę ir savo kambarį.

Ant virtuvės suolų tebestovėjo buteliai ir taurės, nuo paskutinio vakaro. Pamestos, paliktos, įmerktos į kelerių metų drėgmę.

Natali nuėjo į savo kambarį ir atsisėdo ant lovos. Tamsios lakuotos medinės grindys, jos išsirinkti apmušalai su raudonomis vyšnių uogytėmis. Ant lovos smėlio spalvos aksominis apklotas, dovana jai Kalėdų proga. Rašomasis stalas visai šalia. Plakatai ant sienų: „The Ark" ir Kaisa Bergkvist*.

O dabar čia įsikūrę gyviai. Viskas apsitraukę plėvele.

Bet ji nebematė sunykimo. Jai dvylika, ji vėl čia. Už lango tamsu. Ją pažadino beldimas.

Kaukšt kaukšt kaukšt.

Kaukšt kaukšt kaukšt.

Išgirdo greitus žingsnius laiptais. Atsikėlė, pravėrė duris ir atsisėdo ant grindų. Žvilgsnį įsmeigė tiesiai į vestibiulį, už kėdžių ir stalo kojų.

Išgirdo tėčio žodžius: *Jie vėl čia. Jie sugrįžo.*

Valandėlė tylos. O paskui mamos balsas: *Bet, Jonai! Ką tu darai?*

Aš jį tik pagąsdinsiu. Pagąsdinsiu tą velnią.

Atsidarė namo durys.

Iš pradžių ji nematė, kas atėjo, tik girdėjo prislopintus balsus, stiprėjantį šnibždėjimąsi.

* Kajsa Bergqvist – Švedijos šuolininkė į aukštį, pasaulio rekordininkė, gimusi 1976 m.

– Jūs juk protingi žmonės, bent jau jūs. Juk negalime netekti dar kelių saviškių. Argi nesuprantate?

– Kaip netekti? – išgirdo ji tėčio klausimą.

– Visi žinome, kas nutiko Treisei. Turime patenkinti pelkės alkį. Ir išgelbėti tuos, kas dar liko.

Stojo tyla.

Paskui tėčio balsas.

– Tu galutinai išprotėjai. Juk negali iš rimtųjų manyti, kad mes...

– Paklausyk, – nutraukė jį kitas balsas. – Jūs pažįstate pelkę, žinote, ką ji geba. Kad galėtume gyventi čia, turime veikti!

– Kas nutiko, tai jau nutiko, – ištarė jos tėtis. – Be galo liūdna. Bet daugiau taip nebenutiks.

– Eik jau, pelkė trokšta aukų, ir tai daugiau nebus kas nors iš mūsiškių, neturi būti kas nors iš mūsų, gyvenančių Mosmarkene!

– Tu negali blaiviai mąstyti! Dabar keliauk sau. Turiu uždaryti duris, – tarė tėtis.

– Negali užsimerkti, žinai, kas atsitiko Treisei. Ar tu pasirengęs aukoti savo Natali?

– Dabar nusiramink ir eik sau. Aš skambinu policijai. Nešdinkis. Lauk. Lauk!

Stumdynės vestibiulyje.

– Kas per velnias, – tarė balsas, – tu turi... tai juk *tu* pam...

Ir tada šūvis.

Paskui įsiviešpatavo absoliuti tyla.

Tada skubrūs kūnų judesiai.

– Kas... Tai... Jis turėjo... *užtaisytą...*? – paklausė balsas.

– *Ką tu padarei?* – ji išgirdo trūkčiojantį mamos balsą.

– Nežinau, kaip tai atsitiko...

Dar vienas šūvis. Paskubomis suguldyti kūnai. Šautuvas tėčio rankoje.

Niekas nekreipė dėmesio į ją, niekas nepagalvojo, kad Natali namie, kad ji sėdi ant grindų savo kambaryje, kad ji liudininkė. Kad ji viską matė.

Kai ji liko viena, girdėjo tik lauke pastatyto automobilio variklio burzgimą, galop automobilis nuvažiavo. Ir dar ji girdėjo žodžius vyro, kuris nužudė jos tėvus. Jo balsą. Dabar jį prisiminė. Iš tikrųjų niekuomet nebuvo jo pamiršusi.

Pelkė trokšta aukų, ir tai daugiau nebus kas nors iš mūsiškių.

6

Kambaryje kvepėjo jazminais. Malonių akiai žemės atspalvių aksominiai apmušalai ir sunkios užuolaidos skandino susitikimo dalyvius.

Gustavas sėdėjo ant kėdės prie durų, Laila ir Teksasas buvo įsitaisę krėsluose prie staliuko. Pederis ir Ivona susėdę ant Viktorijos laikų stiliaus sofos pasienyje.

Joranas vienintelis sėdėjo kampe. Jis apskritai nepažiūrėjo į Majos pusę jai įėjus, tad Majai buvo įdomu, ką jis galvoja, kodėl neatsakė į jos žinutę, kodėl niekaip nereagavo į pabėgimą.

Ji mėgino nuslėpti savo poelgį nuo Oskaro, nenorėjo, kad pasklistų kalbos mokykloje. Bet, atskubėjęs jos parsivežti naktį, jis atrodė toks sunerimęs.

– Ką jis padarė? – paklausė piktai.

– Jis kažką išsiaiškino, gerai, kad tenai nuvykau, – pamėgino Maja nedrąsiai pameluoti. – Ačiū, kad atvažiavai.

Joranui ji pasiuntė žinutę ir papasakojo mačiusi Tinos Gabrielson nuotrauką. Kad supratusi, jog juodu buvo pažįstami. Jeigu Joranas visiškai nekaltas, kokiu dedasi, tai gal jam reikėtų pasistengti ir pasiaiškinti, galvojo ji dabar, pasiaiškinti, kodėl neprisipažįsta, kad pažinojo nužudytąją.

Ji dar paskambino Leifui ir pasakė, kad policija turėtų tuoj pat suimti Joraną, nes Joranas žino, kad ji žino.

– Dabar netinkamas metas, Maja. Ir joks nusikaltimas pažinoti auką. Turime laikytis ramiai, nesikarščiuoti.

– Bet kaip keista, kad jis nieko nepasakė, – paprieštaravo ji. – Per pastarąsias dienas mudu daug bendravome ir kalbėjomės apie tai, kas nutiko šioje vietovėje, o jis neprasitarė nė žodžiu. Aš sutiksiu jį dvare, ką tada sakysiu?

– Nusiramink, Maja. Kai bus metas, mes jį suimsime.

Ji užsidėjo plačiakampį objektyvą, įtaisė fotoaparatą ant aukšto stovo ir išskleidė nešiojamąsias kopėtėles, kad pati pasilypėtų aukštėliau. Šitaip visus matė puikiai.

Įėjusi Agneta atsistojo kambario viduryje.

– Kaip matote, pas mus šiandien yra Maja, – tarė ir ranka mostelėjo Majos pusėn, – ji mus nufotografuos. Manau, jau esate ją sutikę, visi. Smagu pasižiūrėti, kaip ji mus surinks į krūvą, – Agneta atsitiesė ir oriai nusišypsojo. – Bet kol Maja užsiiminėja savo fotoreikmenimis, galime pakalbėti apie priežastį, dėl kurios jus čia pakviečiau. Mes juk susirinkome pasitarti, gal gerai kada ne kada tai daryti, kartu padiskutuoti apie bendrus... reikalus, taip sakant.

Tada atsargiai prasivėrė durys ir į kambarį įėjo Natali. Jos veidas atrodė keistai. Lyg ji pati būtų išsilaisvinusi. Kiek liūdna, bet stipri ir tvirta.

Kiti pastebėjo, kad ji įėjo, bet vėl ėmė klausytis Agnetos.

Tiktai vienas asmuo vis dar žiūrėjo į Natali. Natali tarytum prirakino jo žvilgsnį, jis tarytum nebūtų pajėgęs pabėgti. Jis muistėsi ir raitėsi, bandė išsivaduoti, kol galų gale tarytum pasidavė. Tą akimirką Maja paspaudė fotoaparato mygtuką.

Tuo metu atsidarė dvivėrės durys, tarp jų pasirodė Leifas Bergrenas.

– O? – nusistebėjo Leifas. – Kuo užsiimate?

– Mes... kalbamės apie pastarojo meto įvykius. Tai, kas atsitiko, mus visus artimai liečia. Ne pirmąkart mums nutinka keblumų, kaip ir pats tikriausiai žinai, – pasakė Agneta ir lyg ieškodama palaikymo pasisuko į susirinkusiuosius.

– Galiu palaukti.

Leifas žengė į kambarį ir atsisėdo į laisvą krėslą, pasidairė Majos ir pamatė ją stovinčią ant laiptelio kampe su fotoaparatu.

– Tęskit.

Kiti nedrąsiai susižvalgė.

– Bet gal galėčiau paklausti, kokiu reikalu, – maloniai tarė Agneta, akivaizdžiai valdydamasi. – Mūsų susirinkimas tik saviems. Ko tu lauki?

– Pirmiausia, kol atvažiuos kolegos. Susirinkimą netrukus turėsime nutraukti.

– Kaip? – paklausė Agneta. – Kodėl?

– Kodėl? – pakartojo Leifas. – Tai susiję su keletu žmonių, rastų pelkėje. Žmonių, kuriuos kažkas nužudė ir užkasė per pastaruosius dvylika metų. Jaunuolis, kurį kažkas užpuolė ir kuris dabar pabudo iš komos, atskleidė įdomios informacijos.

– Jis pabudo? – paklausė Agneta. – Juk tai gera naujiena.

– *Gera naujiena?* – pakartojo Leifas.

Maja pastebėjo, kad Leifas suirzęs, kad tuoj nebesivaldys. Paprastai jis taip nesielgdavo. Bet greičiausiai jau seniai nebeišsimiega.

– Šiame kambaryje yra žmonių, – kalbėjo jis toliau, – kuriems ši naujiena vargu ar gera.

Nuo Agnetos Leifas nukreipė žvilgsnį į jos vyrą, paskui į Pederį, Ivoną, Teksasą, Lailą ir galop į Joraną.

Leifas nuleido galvą.

Kambaryje susirinkusieji šaudėsi akimis, žvalgė vieni kitus vis labiau sunerimę.

– Argi kas nors iš mūsų... – pasakė Agneta. – Visiška beprotybė. Mes, pelkės apylinkių gyventojai, jaudinamės bemaž kaip giminaičiai.

– Žinoma, beprotybė. Tik klausimas, kaip visa tai galėjo dėtis, – atsakė Leifas. – Tikiuosi netrukus sužinoti. Iš viso šešios žmogžudystės ir vienas bandymas nužudyti – kol kas žinome tiek.

– *Aštuonios* žmogžudystės, – pasigirdo balsas jam už nugaros.

Tą pat akimirką į kambarį įėjo du uniformuoti policininkai.

– Kaip? – paklausė Leifas ir atsigręžė į Natali.

– *Aštuonios* žmogžudystės ir vienas bandymas nužudyti, – pakartojo ji.

– Bet kas dar? – suriko Laila.

Tada policininkai perėjo skersai kambarį prie Pederio ir Ivonos.

– Gal turėčiau paaiškinti... – pasakė Pederis ir atsistojo. Žmona Ivona pasekė jo pavyzdžiu, ištiesė ranką priešais jį, lyg norėdama apsaugoti.

Kilo nedidelis šurmulys, sužvangėjo rakinami antrankiai.

– Bet... ką jūs darote? – išgąstingai paklausė Ivona. – Argi šito prireiks?

– Kas čia dabar? – sunerimo Teksasas. – Ką jūs padarėte?

– Aš duosiu žinią, – pasakė Pederis. – Apie siurblį turbūt pakalbėsime kitą dieną.

Agneta nagu pasikrapštė burnos kamputį. Lyg ir ketino prašnekti, bet iš burnos pasigirdę garsai taip ir nesusidėjo į žodį.

– Bet prieš išeidamas dar noriu kai ką pasakyti, – tarė Pederis ir piktai nusipurtė policininko ranką nuo peties. – *Jokios kitokios* išeities nebuvo. *Tikrai* nebuvo kitokios išeities. Juk taip mes elgėmės ne dėl pramogos. Tą darėme ir dėl jūsų, dėl vietovės,

nepamirškite šito, – jis ištiesė pečius. – Su malonumu būčiau to nedaręs, Joranas gali jums papasakoti. Jis žino, kaip veikia pelkė. Dabar jūs nebelaisvi, ar jūs tikite?

– Bet ką jūs padarėte? – paklausė Teksasas ir žvilgsniu aprėpė kambarį.

Joranas sėdėjo ant kėdės tiesus tiesutėlis išbalusiu veidu.

– Nesuprantu, – pasakė jis. – Kaip visa tai susiję su *manimi*?

– Taigi, štai taip viskas buvo, – pasakė Ivona Larson per apklausą Karlstado policijos komisariate. Maja sėdėjo kambaryje greta ir stebėjo, kaip Leifas ir dar vienas tyrėjas apklausia Ivoną.

Ivona sėdėjo susidėjusi rankas ant kelių ir vis labiau tempė palaidinės rankoves, lyg bandydama nepastebimai pabėgti iš savo drabužių, iš savo odos. Akys markstėsi.

– Mudu supratome, kad tarsi... priversti veikti. Juk žinojome, kas dedasi pelkėje, patys tenai buvome. Joranas Dalbergas irgi gali papasakoti, kokia išalkusi pelkė, kiek žmonių tenai dingsta metai iš metų. Mes įsibauginome, kaip ir visi kiti, žinojome, jog kada nors ateis ir mūsų eilė. Pelkė nepasotinama. Niekas negali mūsų teisti, kas to nepatyrė, o mes patyrėme. Mes juk netekome savo mylimo vaiko. Argi ne, juk negalėjome netekti dar vieno? Net ir jūs turbūt šito nenorėtumėte? Jei turėtumėte vaikų. Ar turite vaikų? Taip, tada jūs suprantate.

Ji buvo maloni ir paslaugi, kalbėjosi su Leifu ir kitu tyrėju lyg tikėdama patraukti juodu į savo pusę, lyg jiems būtų visiškai nesunku ją suprasti, suprasti jos veiksmus.

– Taigi aš už tai. Už tai, ką padarėme. Niekuomet nebuvo smagu, nė vieno karto. Bet gyvenimas negali būti vien smagus. Kai kada reikia daryti tai, ką turi. Taip jau yra.

Ji giliai atsiduso.

– Bet dabar aš labiausiai jaudinuosi dėl to, kad pelkė laukia aukos ir niekas... niekas nė piršto nebepajudins.

Praėjo kelios dienos, Pederis darėsi vis labiau ir labiau uždaras. Stambus jo kūnas atrodė svetimas ant nedidelės apklausų kambario kėdės, lyg jis nesusigaudytų, kaip reikia paprasčiausiai sėdėti. Lyg jis būtų pratęs nuolatos dirbti, judėti, ką nors toliau veikti. Paslėpti. Iškelti.

– Iš tikrųjų sykį norėjau liautis, – prisipažino jis. – Norėjau. Maniau, kad pakanka mums kruopščiai saugoti vaikus, kai užeina dargana. Bet tada pradingo tas berniukas... Pelkė tarytum... mums pagrasino. Svarbiausiai mudu norėjome apsaugoti Juliją, o paskui jau jos vaikus. Juk lengvai netekus vieną kartą, taip gali nutikti ir dar. Mums buvo saugiausia numalšinti pelkės alkį, taip sakant. Dažnai pakakdavo gyvūno ir panašiai, bet kai kada... kai kada reikėjo aukoti žmones. Žinojome, jog tai būtinybė. Įdėdavome jiems į kišenes pinigų, kad parodytume pagarbą, kad parodytume, jog suvokiame, kaip tai rimta. Taip, aš nenorėjau būti priverstas ieškoti dar vieno vaiko. Taip elgėmės dėl savo vaiko. Ar suprantate? Kitokio pasirinkimo nebuvo.

Taip elgėmės dėl savo vaiko.

Majai atėjus, Natali, apsirengusi stora pūkine striuke, atstačiusi veidą saulei, sėdėjo dvaro lauko kavinėje. Keletą sodo baldų Agneta dar buvo palikusi lauke, kaip auką tokiai štai dienai.

– Pasakiškas oras, – tarė Maja ir pasižiūrėjo į dangų.

– Žinau. Nuostabu. Bet sėskis.

Natali mostelėjo į vieną iš kėdžių.

– Šaunu, kad paskambinai, – tarė Maja. – Tikrai apsidžiaugiau.

– Maniau iškart grįžti į Geteborgą, man liko paimti tik keletą mėginių. Bet pagalvojau, kad būtų malonu dar pasimatyti iki išvykstant.

Maja linktelėjo galvą.

– Žinoma.

Iš pradžių jiedvi kalbėjosi apie Natali disertaciją, apie rengiamą Majos parodą, paskui užsisakė du didelius puodelius arbatos. Vėliau kalba nukrypo apie Pederį ir Ivoną.

– Man taip sunku viską suvokti, – pasiguodė Natali. – Kad dėl visko kalti mano vaikystės draugės tėvai. Kad Pederis nušovė tėtį, o paskui ir mamą. *Netyčia* nušovė tėtį, bet vis dėlto, jis juk nušovė ir mamą...

Maja ilgai į ją žiūrėjo, ieškodama žodžių giliai atsiduso.

– Bet ar tu... ar nejauti palengvėjimo? Tavo tėtis iš tikrųjų nepadarė nusikaltimo, nieko nenužudė. Nei tavo mamos, nei nusižudė pats.

Natali vėl atsuko veidą į saulę ir užsimerkė.

– Taip, iš tikrųjų, – tarė tyliai. – Kad ir kokia čia verda beprotybė, jaučiu palengvėjimą, lyg būčiau susigrąžinusi tėtį, susigrąžinusi tėvus. Visa bjaurastis išnyko. Niekas nebeslegia. Taip, aš jaučiuosi... ištuštėjusi, – ji nusijuokė ir pasisuko į Mają. – Na, man geriau.

– Suprantu. Vis tiek šaunu.

– Ir kartu... man liūdna, kad nežinojau anksčiau. Apie tai, kaip viskas nutiko. Kad augau patirdama tokią netektį. Man naujiena, kad nebereikia slopinti jausmų. Ir tai... keistai skaudina.

Maja įsmeigė akis į Natali.

– Tegu skauda. Manau, tu ištversi. Juk palengvėja ir tada, kai atsiveri liūdesiui. Nebesipriešini. Prisileidi liūdesį, tegu jis tave apgobia, valdo, kai ką pakeičia, o paskui nuslopina. Tada tikrai pajunti, jog esi svarbesnė negu liūdesys. Kad esi svarbesnė negu *viskas*, ką galvoji ir išgyveni.

Karštiems arbatos garams kylant į spalio orą, pokalbis pasisuko apie būsimą Natali kelionę namo.

– Beje, o pas kokius žmones tu pakliuvai? – paklausė Maja. – Kai išvykai į Geteborgą. Pas giminaičius?

– Ne, aš jų nepažinojau. Bet tai man puikiai tiko, juk ketinau viską pradėti iš pat pradžių. Bet štai kaip susiklostė. Kažkas akivaizdžiai manė, jog bus geriau, jei naujoji mano šeima bus itin dievota. Taigi aš pakliuvau turbūt pas pačius dievobaimingiausius žmones mieste.

– Mat kaip, – nusistebėjo Maja.

– Ak, atleisk. Gal tu tiki Dievą?

Maja nusijuokė ir ranka numojo į atsiprašymą.

– Sunku atsakyti į tokį klausimą, jei nežinai, kaip klausėjas supranta sąvoką „Dievas“. Skirtingiems žmonėms Dievas yra skirtingas. Tad mudvi galbūt nesigi...

– Bet ką tada Dievas reiškia tau? – nutraukė ją Natali.

Maja pasižiūrėjo į ją kiek nemaloniai ir atsisėdo ant kėdės tiesiau.

– Dievas man... – prašneko, – savotiška amžina tikrovė, kurios neįmanoma nei apibūdinti, nei paaiškinti... ar bent priartėti prie jos mintimis – Dievą galima rasti tik savyje ir pajausti per tiesioginį potyrį.

Natali suprato, kad Maja ne pirmąkart taip kalba apie Dievą.

– O kai taip nutinka, – kalbėjo toliau Maja, – tada visa esybe suvoki, kad visas pasaulio skirtingumas yra tik vaizdinys, kad apskritai viskas tai ir yra.

– O kaip tada... *viskas* tada iš to ir susidėtų, tu taip manai? – paklausė Natali.

– Vienintelis žodis, labiausiai artimas tiesai, greičiausiai būtų „tuštuma“.

Natali suraukė kaktą, o paskui nusikvatojo.

– Iš tiesų tuštuma?

– Taip... – pasakė Maja. – Bet visiškos tuštumos nėra. Yra tik formų, ribų, minčių, sąvokų nebuvimas.

– Nagi? – lėtai paklausė Natali. – O kas tada yra?

– Taip, kaip čia pasakius... – tarė Maja, atsilošė ir ėmė kalbėti, regis, kruopščiai rinkdamasi žodžius. – Tai savotiška... grynojo sąmoningumo erdvė, kurioje kas akimirką kuriasi mūsų pasaulis. Buklumas už intelekto, nekintama būtis, – ją randame savo viduje kaip svarbiausią išteklių ir tikrąją prigimtį. Ir kaip tik todėl... – ji nusijuokė, lyg prisiminusi kokį nors savo pojūtį... – kaip tik todėl juokingi tie dvasiniai ieškojimai, nes galop

pribloškia žinojimas, kad kaip tik *šito* ir ieškota. Mat nieko neapčiuopsi, nieko nepamatysi, – ji patylėjo. – *O tave tai mato.*

Netrukus jiedvi atsisveikino, bet Majos žodžiai tebeskambėjo Natali ausyse, aidėjo jų skambesys iš kito pasaulio, to pasaulio, kuris iškilo jai prie ežero, stirnos akyje.

O tave tai mato.

*

Tą popietę Natali trobelėje lankstė drabužius ir krovėsi į kelioninį krepšį. Susidėjo įrangą, aplankus, popierius ir knygas. Kompiuterį su disertacija ir visais tyrimų rezultatais.

Metas važiuoti namo, į ateitį, kurios ji niekaip neįsivaizdavo. Juto, kad toji ateitis dabar be apsaugos.

O gal atvirkščiai. Gal ji pirmąkart gyvenime turėjo ant ko atsistoti. Kažkas joje pasikeitė, ją valdė, perspektyva persikėlė. Ji beveik norėjo susitikti su įtėviais.

Natali išgirdo beldimą į duris ir iškart suprato, kad tai jis. Atpažino lengvą prisilietimą prie medžio, malonią melodiją jam beldžiant į duris.

Ji atidarė, ten stovėjo jis, liesas ir grakštus, o šypsena buvo sukaupusi viso pasaulio energiją. Kiek tolėliau, jam už nugaros, Natali pamatė jį atvežusį taksi. Jis rėmėsi į vaikštynę ir tik žiūrėjo į ją, netardamas nė žodžio.

Natali nežinojo, kaip elgtis, priprato, kad tai ji žiūri, ji stebi.

– Johanesai, – teištarė.

Net neprisivertė jo apkabinti.

– Natali, – jis nusišypsojo.

Johanesas žengtelėjo į priekį, pasisiekė vieną jos ranką ir priglaudė sau prie skruosto.

– Girdėjau, ką padarei, – pasakė. – Ačiū. Labai labai ačiū.

Ji papurtė galvą ir nusišypsojo.

– Nieko... nėr už ką.

Pati pastebėjo, kad yra visai rami. Kažkas jos sieloje nauja. Ir nesudėtinga.

– O kur tavo nepaprastas džiaugsmas? – išpylė greit ir kaipmat pajuto, jog gal peržengė ribą.

Bet paskui pamatė jo reakciją.

– Tikriausiai dabar jis bus dar nepaprastesnis, – atsakė jis. – Kur mudu gyvensime? Geteborge?

– Nežinau, kur gyvensi tu, – nusišypsojo Natali. – Bet Geteborgas vis dėlto gal kiek pervertinamas?

Ant sienų kabojo nespalvotos kvadrato formos nuotraukos, jos rėmino metro pločio koridorių ir buvo įstatytos į plonus juodai lakuotus medinius apvadus.

Pirmosios keturios buvo kraštovaizdžio nuotraukos. Paskui dar keturios apleistų neprižiūrimų namų ir sodų nuotraukos. Ir galiausiai keturios įvairių kūnų dalių nuotraukos. Koja, ranka, nusuktas skruostas. Užmerkta akis, praretėję pakaušyje plaukai. Pelkės apylinkių gyventojų portretai, kuriuos ji galop atsirinko.

Maja žvelgė pro didelį langą ir matė, kaip iš dangaus ima kristi purios snaigės. Viduje buvo vaišinamasi raudonvyniu ir krekeriais.

Ne toks vernisažas kaip paprastai, ne tokia paroda kaip paprastai. Ji neišdrįso slopinti įprastinių jausmų, visiškai jų nepaisyti, nemanė, jog tai įdomu. Tik norėjo parodyti savo nuotraukas, atskleisti savo išgyvenimus pelkėje.

Laikraštininkams išgirdus kalbas apie tai, kad žymiausia vietos menininkė menų mokyklos galerijoje surengs parodą, žinoma, kilo didžiulis susidomėjimas. Vėliau paaiškėjo, kad ji rodys Mosmarkeno vaizdus, susijusius su tais visais įvykiais, tad susidomėjimas neapsakomai išaugo, tai parūpo netgi teismo medikams. Socialinė žiniasklaida irgi įkišo savo trigrašį, nors jokie pašaliniai asmenys dar nebuvo matę nuotraukų. Nuomonės išsiskyrė. Daugumas pasisakančiųjų buvo įsiaistrinę, nuoširdžiai

įsiaistrinę dėl to, kad ji, anot jų, pasinaudojo Mosmarkeno tragedija.

Maja sutarė su galerija, kad iš pradžių surengs nuosavą, neskelbtą vernisažą, o spauda ir visuomenė galės jį aplankyti kitą dieną, kai jau bus išvykusi toli iš Fengerskugo.

Taigi dabar čia buvo tik ji pati, apie dvidešimt draugų ir pažįstamų, tarp jų Natali ir Johanesas. Buvo ir Joranas, atrodė varganai. Palūžęs.

– Tikriausiai dabar netinkamas laikas pasipasakoti apie santykius su Tina, – pasakė jis nervingai, beveik iškart atėjęs.

– Gerai, – sutiko ji. – Tavo valia.

– Tada kitąkart.

– Žinoma, kitąkart.

Užuot reikalavusi paaiškinimo, ji ramiai pripildė jo taurę. Tada vis dėlto pasipylė žodžiai. Jo žodžiai. Su taure rankoje atsišliejęs į sieną jis pamojo jai prieiti.

– Noriu papasakoti, – pasakė, – tiesiog dabar. Taip, mudu turėjome santykių, aš ir Tina. Paprastai ji užsukdavo pasisveikinti, kai Karlstade lankydavosi darbo reikalais. Tada, kai dingo, buvome sutarę, kad atvyks pas mane, bet taip ir nepasirodė. Aš išsigandau. Niekuomet nieko nesakiau ir dėl jos, ir dėl jos šeimos, supratau, kad būsiu įtariamas, jeigu papasakosiu apie mūsų pažintį.

Kaltė tarytum regimai jį slėgė.

– Bet ką tu tada manei? Kad ją pasigrobė vaiduokliai?

Jis patraukė pečiais.

– Dabar tai jau žinome, kad ne – ypač apie ją, bet...

Juodu valandėlę stovėjo tylomis. Joranas pakėlė akis ir pasižiūrėjo tiesiai į ją.

– Bet dingusių vis dar labai daug. Jūs radote tik Pederio ir Ivonos aukas, – jis nusuko žvilgsnį. – Aš imu tikėti, kad

niekuomet *nebus* rasti kiti dingusieji. Kad žmonės, kuriuos prisivilioja vaiduokliai... tiesiog išnyksta. Juk niekas taip ir nerado nei vaiko, nei Treisės, na, ir mano žmonos.

Maja uždėjo ranką jam ant peties ir maloniai paspaudė.

– Žinai, džiaugiuosi, kad tu čia, Joranai. Iš tikrųjų.

Kai išsiskirstė paskutiniai svečiai, Oskaras palydėjo ją namo. Maja uždegė kelias stearino žvakes, įlašino į vonią levandų aliejaus ir pripylė dvi taures „Cava" putojančio vyno. Paskui nusirengė drabužius ir įlipo į vonią. Oskaras stovėjo tarpdury ir žiūrėjo į ją.

– O tu neateisi? – paklausė ji.

Jis iš lėto nusirengė, prisiartino prie vonios ir paniro į karštą vandenį.

Natali lėtai užlipo daugiabučio namo Omole laiptais ir paskambino prie durų. Juto širdį, lyg ji būtų persidirbęs raumuo, kuris niekuomet nebenorės arba nebegalės pailsėti po visų tų įvykių. Bet tą reikėjo būtinai padaryti. Kaip tik tą. Paskutinis dalykas, kurį padarys, o paskui išvažiuos iš Dalslando į Geteborgą.

Duris atidarė nepažįstama moteris. Nė vieno atpažįstamo bruožo tos nutukusios moters veide, dabar stovinčios priešais.

Jiedvi žiūrėjo viena į kitą, po kiek laiko Natali įžvelgė esant kažką, kas kitados priklausė geriausiai jos draugei Julijai. Jos akių padėtis, aukšti skruostikauliai kylą akių kampučių link.

– Natali? – paklausė Julija.

– Julija, – tarė Natali.

Ji žengė į priekį, apkabino vaikystės draugę ir stipriai suspaudė. Iš pradžių Julija lyg sustabarėjo, paskui tarytum atsipalaidavo, o tada lyg ką tik atrastas požeminis šaltinis prasiveržė ašaros. Vis smarkėjo šnopavimai ir kūkčiojimas, smingantys Natali į petį. Nuo trūkčiojimų bangavo visas Julijos kūnas.

Po kiek laiko Julija palaidinės rankove nusišluostė veidą ir pamėgino atsikvošėti.

– Ką čia pasakysi? – ištarė ji.

– Taip, ką pasakysi? – atsiduso Natali.

Jiedvi susėdo ant sofos svetainėje. Natali vis dar laikė Julijos ranką.

– Galvoji, ar aš supratau? – paklausė Julija. – Visą laiką. Kuo tėtis ir mama užsiima. Ir tai, kas nutiko tavo tėvams – galvoji, ar ką nors žinojau visą laiką, bet buvau pernelyg arti, kad kaip reikiant matyčiau?

Natali papurtė galvą.

– Argi būtum galėjusi įsivaizduoti, kuo jie užsiima?

– Nežinau. Bet man gal reikėjo... nutuokti apie apgavystę, kaip sakoma.

– Vis dėlto sunku įsivaizduoti *ką nors panašaus*, Julija. Turbūt jie visiškai pasiligojo, kai Treisė mirė.

Julija atsiduso.

– Taip, visa mūsų šeima pakriko. Ir mane taip graužė sąžinė, jog niekuomet nepastebėjau, kaip jie pasikeitė. Ir buvau iki kaklo pasinėrusi į savo rūpesčius.

Ji pasižiūrėjo į Natali.

– Tu vienintelė, su kuria apie tai kol kas kalbuosi. Net vaikams visko dar nepapasakojau, net nežinau, ką sakysiu. Ir bijau rodytis gatvėje. Bijau įsijungti kompiuterį. Suprantu, kad visur bus rašoma apie mamą ir tėtį, apie mus. Klaiku.

– Suprantu. Bet jei ištversi, viskas netrukus nurims. Žmonės kalbės ir rašys apie ką nors kita.

– Viliuosi, tu teisi. Bet nežinau, ar galiu tuo tikėti, – tarė ji. – Be to, jaučiu, lyg ir mane visi smerkia. Niekuomet šito neatsikratysiu.

Julija įbedė akis į stalą.

– Beje, o kaip vaikai? – paklausė Natali. – Liksi gyventi čia?

– Taip, tikriausiai, – nuo šypsenos įtemptas jos veidas kiek atsipalaidavo. – Mergaitės dabar gyvena pas mane, jau seniai turėjau jas atsiimti.

Jos gėrė kavą užsikąsdamos pusiau atitirpusiais šokoladiniais tešlainiais tiesiai iš plastikinės dėžutės. Kalbėjosi. Prisiminė. Paskui Natali pasakė, kad jai jau metas.

– Mėginsiu dar iki vakaro parvažiuoti į Geteborgą.

Julija atsiduso, padėjo ranką jai ant peties lyg mėgindama sulaikyti, o tada nuskubėjo į miegamąjį. Netrukus grįžo nešina užrašų knygute.

– Noriu tau pasakyti dar vieną dalyką. Manau, man būtina... kam nors tai išpasakoti.

Ji atkišo knygutę.

– Čia Treisės dienoraštis. Paprastai įslinkdavau į jos kambarį ir slapčiomis skaitydavau, ar prisimeni, mudvi taip elgėmės? Juk skaitėme ir jos eilėraščius. Bet šis dienoraštis, niekuomet niekam apie jį nepasakojau... Gal ir su šituo turėjau išmokti susigyventi. Su tuo, kas čia parašyta.

– Kodėl? Kas čia parašyta? – paklausė Natali.

– Treisė juk buvo susidėjusi su vyresniu vaikinu, ar tu jį prisimeni? Juodu turėjo santykių. Bet jis... jis greičiausiai jos nenorėjo. Ar gal nelabai norėjo. Tik tarpais užsimanydavo. Paskui jis sutiko kitą. Ir tada... kai skaitai, ji tada ėmė visai atvirai rašyti, kad nebenori gyventi. Lyg iš rimtųjų tam pasiryžo.

Natali pasižiūrėjo į Juliją.

– Ar tai buvo taip rimta?

– Anuomet ji siaubingai pasikeitė. Buvo nusiminusi. Bet aš niekam nepasakojau.

– Papasakojai man.

– Tikrai?

– Taip.

Julija pavartė dienoraštį.

– Štai. Paskutinę savaitę, kai dar buvo gyva, ji ištisai rašė. Daugiausia juodas mintis. O paskutiniai užrašai iš to paties vakaro, kai ji mirė. Pažiūrėk. Paklausyk, ką ji rašo.

Julija ėmė skaityti balsu, atsargiai ir lėtai, slogiai patylėdama po kiekvieno prasmingo žodžio.

Jaučiuosi lyg manęs nebebūtų. Kai tu išėjai, tarytum nieko nebeliko. Aš nebevalgau. Nebegeriu. Noriu tik ištirpti ir dingti. Viską paleisti iš rankų ir kristi, kol ateis pabaiga. Kol aš pati pasibaigsiu. Kol visa ši velniava baigsis.

Natali pajuto, kaip jai vėl pabudo anos nakties prieš keturiolika metų prisiminimai. Prisiminė pilkai apkraštuotus Treisės naktinius marškinius, prisiminė dumblinus kūnus ir bežadį langą. Pajuto, kad sudužo tikrovė, kad kažkas sutrupėjo, atsivėrė žaizda, kuri taip niekuomet ir neužgis.

– Taigi nebuvo jokių vaiduoklių, – galop tarė Natali. – Ji nusiskandino.

– Bet blogiausia tai, – pasakė Julija, – kad nieko panašaus nebūtų nutikę, jeigu mamai ir tėčiui būčiau parodžiusi šį dienoraštį, jeigu būtume pasikalbėję, jeigu... Todėl ir aš kalta.

Natali nurijo seiles.

– Tada čia daug ir mano kaltės. Visai prieš pat nelaimę aš sutikau Treisę Omole, kaip tik tada, kai ji nutraukė santykius su tuo bernu. Žinojau, kokia ji nusiminusi, kokia nusivylusi, bet nesupratau, ką man daryti, ar galėčiau ką nors padaryti.

Patylėjo truputį ir kalbėjo toliau:

– Julija, mudvi buvome vaikai. Tu nenusipelnei šitokios naštos.

Julija linktelėjo galvą, akys buvo pilnos ašarų.

– Mudvi buvome vaikai, – pakartojo.

Epilogas

Oro temperatūra kilo, diena žadėjo būti graži. Praėjusios šventės lepino apylinkes pavasarine šiluma, ir Maja pastebėjo, kad prie jos namo beržų pumpurai išpampo.

Ji nesilankė Mosmarkene nuo pernai metų pabaigos. Dabar buvo pasirengusi kelionei. Vakar palaidojo tėtį, jai reikėjo ilgo pasivaikščiojimo jėgoms atgauti. Gal užsuktų ir pas Joraną. Žiemą abu keliskart matėsi, mėgino užglaistyti visus tuos nesusipratimus, ir ji jautė, kad abiejų ryšys vėl ėmė krypti tinkama linkme.

Dabar ji spėriai žingsniavo liepteliu, nutiestu skersai pelkės. Pirmąsyk pavasario šviesoje regėjo šią vietovę, anksčiau matytą tiktai niūrioje vėlyvo rudens šviesoje – tą puvimo viešpatiją, grybų karalystę.

Jau budo skaidruma. Krūmai ėmė lapotis trapiais šviesžaliais atspalviais. Žolėti kupstai keitė spalvą. Visur čiulbėjo paukščiai.

Ji pasekė akimis kelis strazdus. Tie pašokinėjo nuo šakos ant šakos, o paskui nuskrido savais keliais.

Vėliau valandėlei kilo vėtra, bet dabar vėjas tarytum vėl nurimo.

Ji toliau ėjo per pelkę ir nematė, jog strazdai stingsta vienas po kito. Jie krito ant žemės jai už nugaros lyg suparalyžiuoti, sukrykdami iš skausmo. Tuo pat metu tamsus vandens paviršius

sušvito ir iš vandens tarytum išniro vaizdas. Jeigu Maja būtų jį pamačiusi, tikriausiai būtų apibūdinusi kaip jaunos moters pilkai kraštuotais naktiniais marškiniais ir spindinčiomis mėlynomis akimis viziją.

Paukščiai ant žemės plakė sparnais.

Po akimirkos jie dingo.

Susanne Jansson
Aukojimo pelkė

Iš švedų kalbos vertė
Laima Bareišienė

Redaktorė
Daiva Grikinienė

Korektorė
Marta Jurkevičienė

Maketuotoja
Eglė Jurkūnaitė

Dailininkas
Zigmantas Butautis

2 000 egz.

Išleido UAB „Baltų lankų“ leidyba
A. Jakšto g. 5, LT-01105 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino spaustuvė
ScandBook
Gamyklos g. 23, LT-96155 Gargždai
Tel. +370 46 42 03 00

YRA VIETŲ,
KUR MIRUSIEJI NENURIMSTA......

Šiaurės Švedijoje plyti daug pelkynų, kur dar akmens amžiuje dievams buvo aukojami žmonės. Biologė Natali, atvykusi į mažą kaimelį šalia pelkės, imasi ją tyrinėti. Tačiau greitai paaiškėja, kad šis kaimelis kažkada buvo jos vaikystės namai – vieta, kurioje nutiko daug siaubingų dalykų. Natali bijo pelkynų, bet kartu jaučia jiems protu nesuvokiamą trauką.

Vieną gūsingą rudens naktį prie pat pelkės Natali randa sąmonės netekusį vyrą pilnomis kišenėmis aukso – būtent taip senovėje, anot legendų, dievams ir buvo aukojami žmonės. O netoli kūno – ką tik iškastą kapą. Ar pelkė šaukiasi naujų aukų, kaip puse lūpų kalba prietaringi kaimo žmonės? O gal vis dėlto tai žmogiškojo blogio padariniai?

Aukojimo pelkė – tamsus, paslapties ir įtampos kupinas pasakojimas apie gamtos jėgas, formuojančias mus supančią tikrovę, apie istorijas, kurias pasakojame, kad geriau suprastume aplinkinį pasaulį ir save, ir apie tai, kokių baisių pasekmių galime patirti, tas istorijas interpretavę klaidingai.

Puikiai išlaikyta siaubo, įtampos, folkloro ir mokslo pusiausvyra...
JOHANNAS DECKARHÖRNA

Skaitant krėtė šiurpas.
NYA WERMLANDS TIDNING

Taip vaizdinga, kad visu kūnu imi justi drėgmės skleidžiamą pulsavimą.
DAST MAGAZINE

Pelkę užgulusi migla ir ją juosianti gamta romane grėsmingai atgyja. Riba tarp gyvenimo ir mirties, gamtos ir žmogaus, realybės ir regimybės užčiuopta stulbinamai... Vilioja ir kartu palieka trikdantį nesmagumo jausmą. Niekada į klampias pelkes nežiūrėsiu taip pat.
ACCENT MAGAZIN

Susanne Jannson (Siuzana Janson, g. 1972) – Švedijos žurnalistė, fotografė ir rašytoja. *Aukojimo pelkė* – jos debiutinis romanas, kuris bus išleistas net 25 pasaulio kalbomis.

ISBN 978-609-479-093-5

www.baltoslankos.lt